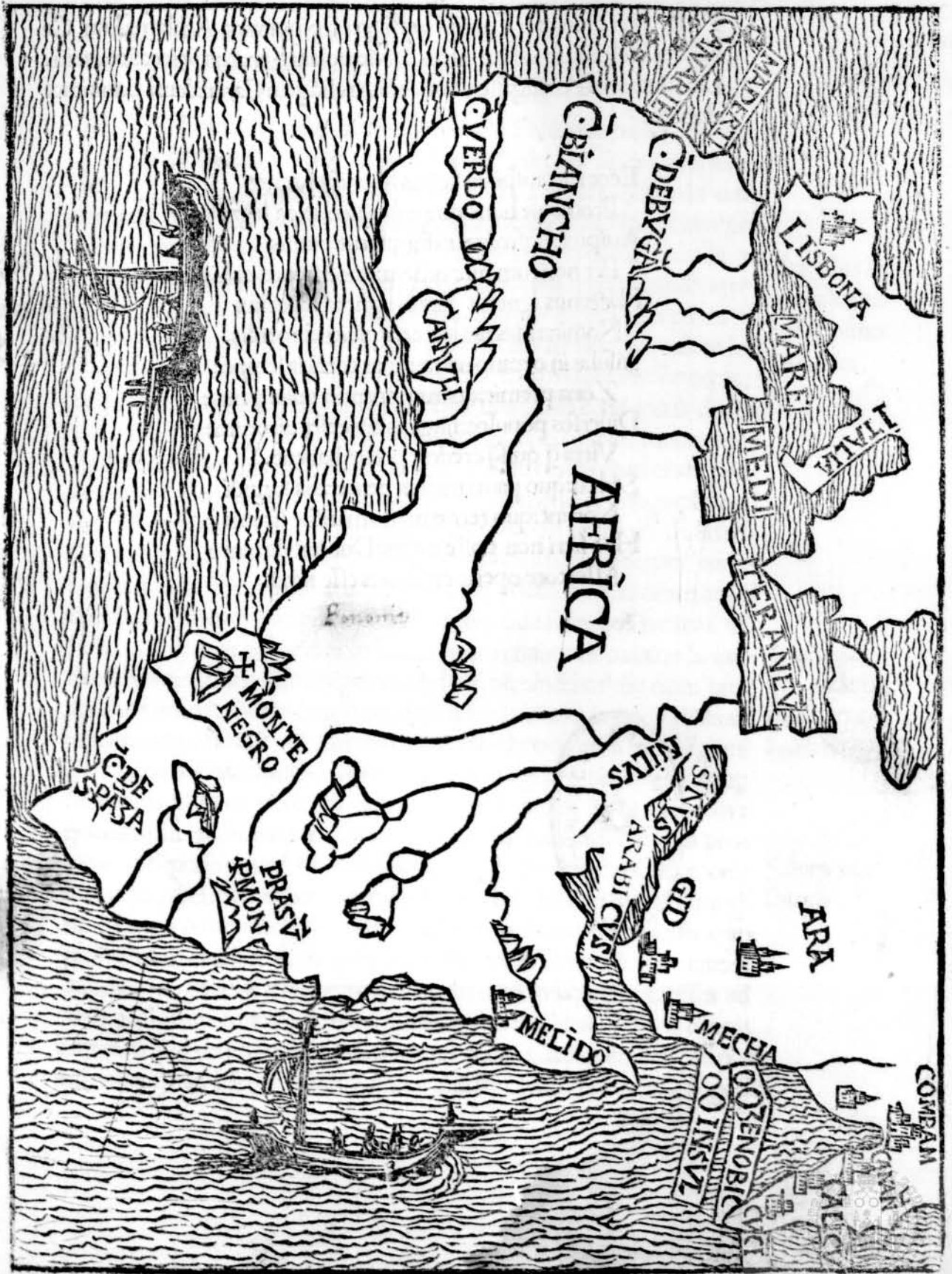

Itinerariū Portugallēsiū e Lusitania in Indiā ⁊ in
 de in occidentem ⁊ demum ad aquilonem.

Presbyteri Francisci Tanti Cornigeri Epigramma Ad Iafredum Carolum. Delphinatus Praesidem & Mediolani Senatus Vicecellarium. De Itinerario Portugallensium. Ab Archangelo Careualensi Latinitate donato.

Ecce tuo auspicio factus liber iste latinus
Prodit: ut hunc omnis lingua latina legat
Auspicio Iafrede tuo mirabitur omnis
Per nostrum hunc orbem: quod novus orbis eat.
Haec tenus ignotas gentes: ignota locorum
Nomina: das nostris conspicienda oculis.
Insulae in oceano uariae: quas torrida semper
Zona premit: quarum mentio nulla prius:
Diuerfos populos: linguas: moresque uirorum:
Ultra quam quisque credere possit: habent.
Sed tu: quo pauci melius penetralia mundi
Norunt: quo terrae nemo marisue situm:
Hoc fieri non posse negas: Dubitabile tanto
Assertore operis credimus esse nihil.

Magnifico Domino Iafredo karoli .I. V. consulto Delphinatus praesidi:
ac Mediolani uicecellario: uiro eruditissimo: Archangelus Madri-
gnus Careualensis: ordinis cisterciensis. S. D. P.

Madri-
gnus
Careualensis: or-
dineriensis

Emini Iapride Iafrede praeses clarissimae: in coram doctorum ui-
rorum crebro audiri ab eruditioribus: eum te esse de quo nostra aetatis
musa plurimum sibi polliceri possent: utpote qui unus totus
sis litterarum addictus honori & emolumento: nam ut reliqua sciens praeter-
eam: quae sunt abs te praecclare gesta: ne surgat epistola in illiada ma-
gnae: de cosmographia tantum sermo fiet: cuius cum fueris tu illustrator:
non iniuria quicquid luminis & decoris ab annis uiginti suscepit: id totum
tibi refert acceptum: Quandoquidem eam ab situ & squalore sub-
leuasti: prius enim iacebat: stertebat: ac si lethargo laborauisset: excitari
nequibat: tu unus accessisti miseratus iacturam tam conducetis doctri-
nae: manum porrigens: excitauisti nedum: sed & excitatam condecoraui-
sti decentissime: quid plura: uel ab ipsis gadibus uiros eruditos & peri-
tos nautas accersiuisti nulli impendio parcens: modo cosmographiae con-
ducibile arbitrarere: & ubi intellexisti doctrinam huiusmodi de sideri-
bus ueluti de magnete ferrum pendere: absolutissimos siderum confi-
liarios adhibuisti: ut nihil abs te desiderari posset: quod ad ornatum &
cultum cosmographiae pertineret: & quoniam de sideribus habita est me-
tio: non absolum esse crediderim si tui marci antonii cadamusti lau-
densis patritii siderum interpretis nihil non meminerim: hunc enim uirum
absolutissimum ab solo patrio euocauisti: in tuorum contubernali-
um numero adnumerasti & fortunis nonnullis honestauisti ac insigniui-
sti non mediocriter: tum ob doctrinam (quia doctissimus doctis semper
subscribis & faues) tum uel maxime ob probitatem & integritatem:
quoniam ita doctos amas: quam qui maxime: si tamen doctrinam pro-
bis ac compositis moribus condiuerint: Illud sapientissimi salomonis
identidem dictitans in hominem malignum scientia non introibit: is igitur
Marcus Antonius siderum situ nulli prope secundum: tuo iussu com-
plures erudiuit: reddiditque ex indoctis doctissimos: & tuo nomini
aeque ac suo peperit aeternitatem: & cum nihil reliqui tibi fecisses ad
absolutissimam cosmographiae cognitionem: & tibi nota essent omnia
ad simetriae: quae de situ orbis sunt exarata: nam plinium: strabonem: mellam popo-
nium: solinum: ac Herodotum: & si quae sunt alii. legisti non solum: sed & plegisti

Iafredus ka-
roli illustra-
tor Cosmo-
graphiae

Marcus:
An. cadamu-
stus interpre-
s siderum

Salomonis
scitum

A ii

(3) 6.16345204

Pars orbis
ptolomeo
incomperta

Romani lati
ne ab uberi
bus loquebā
tur

Romani ser
monis maie
stas
Latia lingua
media dicta
est
Franciscus ta
uellus mati
sconensis se
nator medio
nalenfis:
Francisc^o bal
tius senator
mediolanen
fis

rursus & iter: censuisti tamen aliquid adhuc superesse: quod mortales de cognitu orbis desiderarent: eam uidelicet orbis partē quā ptolomeus ingenue fassus est nescire: & ideo incognitā nuncupauit: hæc igitur nostro æuo ab lusitanis est peragrata nō indiligenter & scriptis de mandata pulcherrime: uerum sermōe illitterato: qui suapte natura hystoriae splendorem eluminat: apud te presertim q̄ romano sermoni a puero assueuisti: tu itaq; ut abs te desideraret nihil: qd̄ ad cultū & schema cosmographiae spectaret: hunc libellū: quē appellarunt portugallēsiū iterariū. iur̄ latii abs me donari uoluisti: quippe qui sciebas ex Quintiliano: cicerone: gelio: & Tranquilo: ac pliniis duobus: hūc morē loquēdi: quē ifantes cū lacte sugunt eū esse aduentitiū nec naturalem: alii uernaculā linguā: alii uulgarē: illitteratū alii sermonē appellāt: quocunq; nomine censeatur ab barbaris certe hunc loquēdi morē mutuati sum^{us}: q̄ autē prisca romani ab uberibus nō aliter quā latinæ locuti fuerint: arguimento sunt tot comœdiæ totq; tragœdiæ in promiscuū populo spectate actæ: & illud Quintiliāi: In primis inq̄ id est obseruādū: ne uiciosus sit sermo nutricibus: quod eximie obseruatū est ab cornelia gracchorū parente: ne assuescerent pueri sermoni: qui dediscendus foret aliquādo: quod uero & mulierculæ & pueri his comœdiis & tragediis interfuerint: ut sunt plauti: & Terentii: & aliis in scæna gestis quā plurimis: ad stipulatur Ciceronis auctoritas: si inq̄ uersus quispiā una syllaba longiore aut breuiore profertur mox exhibitur & explodit̄: tu igitur qui hæc omnia iam pridem adamusim nosti: nō passus es diutius hunc libellum illitterato sermone loqui sed romāo: ut etiam ab alienigēis (qui uernaculam nostram linguam nesciunt) intelligeretur: ea est enim romani sermonis maiestas: ut quoscunq; etiam: cuiusuis sint idiomatis conciliet: nec abre latina lingua dicta est media utpote: quæ miro modo inter nos & barbaros mediet & magna cōmercia conflet: Iui igitur ad te uenerabundus: candidissime iafrede: ut tua iussa capefferem: uocatores habui uiros te profecto dignos & quidē clarissimos: eosdemq; senatores: primus igitur Franciscus cognomento tauellus: natione galus. patria matisconensis: gente nō obscura uirq; aprime eruditus ac uitæ integerrimus: cui multus es in ore: (nam cum uirū clarum nominat sub nomine Iafredi definit) is me hortatus est impense ut te uirum candidissimum adirem: obiturus quicquid mandauisses: accedebant alterius Francisci cognomēto baltii hortamēta: q̄ cū sit uir acerrimi ingenii

& doctrinæ multiplicis: ac probitatis non uulgaris: iter tuos merito ad numeratus est: ac fortunis compluribus honestatus. nec defuit Io. Mayna uir probissimus idēq; doctissimus: i quem tot arcana regia emoriunt: ut tibi præsto essem identidem mihi persuadēs: hi omnes desiderio tum excolendæ cosmographiæ: tum uel maxime obsequēdi tibi: id præcipue curabant: ne diutius res protraheret. te ergo domi consalutaui de musis (quæ tua est natura) loquentem: excepisti me honorifice ultra q̄ par fuerat abs te presertim uiro tantæ auctoritatis & doctrinæ: duxisti me in tuum musæum: ut arcana illa cosmographiæ aperires & mihi: Eo tecum in cubiculum musis oib^{us} exornatum. Nam hæc sunt tibi p̄ auleis: & stragulis proq; uasis corinthiis ac cælatiis: ptolomeū ptulisti: p̄ statuis uniuersum orbē i membrāis elegātissime depictū: ostendisti: tūc me iā iam gesticentem abs te haurire doctrinæ nō nihil collocauisti ante ipsum uniuersum: iussistiq; ut orientem contuerer: quo facto: psua de tibi inq; te eē i occidēte & habet a dextra meridiē & a leua septētrionem: & arrepta uirgula q̄ sceptrū referebat: sic orsus es affabilissime: singulas orbis ptes uirga denotās: hic est inq; oceanus: cui a celeritate ac p̄nicitate eximia nomen inditū est: huic terra: instar insulæ innatat: ambit p̄pea orbē uniuersū: hic ocean^{us} d̄r mare atlāticū ab atlāte maior mōte: q̄ dorso fere cōtinuo mauritaniā metit̄ donec oceanū attingat: cui^{us} uertex semp est niualis: q̄q; nemorib^{us} inhorrescit rupibusq; asperat: & arida squalt humo: ieiunaq; nec herbida: & uirga nō nihil p̄ducta ostēdisti quāsdā āgustias igrediētis freti. hæc sūt ais herculis columnæ: dictæ gades: hic calpe & abila mōtes olim cōiūcti: nūc aquarū feruore seiūcti: is locus uarie denominat̄: alii gaditanū fretū: alii herculeū: alii alio mō appellāt: at greci porthmon dicūt: hic mare terras subintrat abigitq; litora cedētia: quo cū est acceptum deuoratis: ūdeq; terris i immēsa uastitate p̄tēdit̄. Scitoq; cū ē igressū a dextra aphricā: a leua europā: a frōte uero asiā habere. hoc igit̄ mare undabundum gradu citatissimo ad helespōtum cōtendit: & ibi nō nihil cum terris occurrētib^{us} reluctat̄: q̄b^{us} sup̄atis rursus se expandit i p̄pōtidem: inde ad bosphorū p̄ficiscit̄ thracium de hic ad pōtumeuxinum: demū ad bosphorū cimeriū: donec paludi coniūgat̄ q̄ meotis d̄r: & lingua sciticha temerida: p̄pea a multis d̄r m̄r maris: ab eis p̄fert̄ q̄ adfirmat̄ nostrū mare inde ortū habere: & demū p̄ fretū gaditanū effluet i oceanū. Viderit tamē eruditiores: quōiā de hac re alii alia sensere: & i primis ptolomeus arbitrat̄ mare nostrū effluere i

A iiii

Io. Mayna
A. secretis
uir

Ocean^{us} un
de

Descriptio
orbis

Atlas mons
Herculis co
lumnæ siue
gades
Angustias
itroitunq;
uenientis
Maris: nos
fretum gre
ci uero por
thmon ap
pellant
Palus meo
tis lingua
scytharum
temerinda
d̄r ut plinio
placet li. vi.

Ampelusia
 p. montoriū
 uitib' cōsitū
 Aphrica q̄
 dripartitur
 Duæ egypti
 Cur ptolo
 meus mari
 erithreo di
 uidit asiam
 ab aphrica
 Herodotus
 de nili ortu
 nemo habet
 quod refe
 rat
 Alexandria
 multæ ab
 alexandro
 magno con
 dite
 Syria
 Iudea pale
 stina:
 Iordāis flu.
 Ensenii pu
 dicitie addi
 cti
 Iope oppi
 dum

oceanū p̄ fretum herculeū sensere: nihil minus quantum colligere qui
 ex lectione multorū alteri sententiæ ad stipulari plures cēseō: in eā tanais
 exonerat fluuius citatissimus: & rursus rediisti ad mare atlanticū paucis
 recensens quæ dixeras: hunc ordinē seruans: uidelicet mare atlanticum:
 fretū gaditanum: mare nr̄um: helespōt': ppōtis: trhaci' bosphorus: pō
 tus euxinus: bosphorus Cimerius: pal' meotis: tanais: & iteꝝ: uirgā sub
 ducens ad fretum herculeum regressus es: & ibi nihil non immoratus
 aphricam (ut bono omine a dextra auspicarieris) describebas: hic ais
 ē p̄mōtoriu' āpelusia: q̄d extimū plinius appellat: i mare atlanticū pro
 minēs: hic tige oppidū a quo tingitāica regio: hic Antei regia: & nō lō
 ge ab ea epta delphi mōtes: Aphrica q̄dripartit' i mauritaniā: numidiā:
 Aphricā minore: & cirenaicā regionē: ab ea: cathabatos uallis deuexa
 quæ est i libya: post libyam ægypt' utraq; iussisti: ut aīo attentiore ob
 seruarē quæ de ægypto referres: & illico subdēs ais i descriptiōe orbis:
 alii disternāt ab Asia Africā nilo: q̄ frequentior ē auctoꝝ: snia: uerum
 un' ptolomæus ne scinderet ægyptum: ponēdo duas ægyptos: mare eri
 threū p̄ termino pōit iter Asiā: & Aphricā: tu uero sequere quēcunq; li
 bet quoniā nihil ad Cosmographiā: mō utrunq; scias: ubi uero ad nilum
 deuenisti plura diseruisti de fluminis mira natura: causas incrementi refe
 res: & subridens illud herodoti in mediū adduxisti: uidelicet de nili or
 tu nemo hēt qd̄ referat: adeo disceptāt auctores: illud tamen addidisti
 eximiū flumē eē q̄ppe qd̄ (ut asseuerabas) uicē madidi cæli supplet ir
 riguū admodū stas anni t̄pibus: ostēdisti ipsum i mare libycū exonera
 re ostiis nouē: & ibi ab cāopicum sitā ab Alexādro macedōe urbē præ
 clarā: adiecisti q; ei' nominis i toto orbe plures eē urbes: i ægypto unā:
 in syria apud Issicum sinum aliā: i scythia aliā supra tanai: ubi aræ Ale
 xādri: unā i Carmania: duas i sogdiana puicia: aliā i ægeo pelago phri
 giæ minoris: in arachosia aliā: sequēs itaq; littora ad sirbonē lacū deue
 nisti ubi syria auspiciat: & ibi iudea palestina christiāi nominis p̄clara:
 ubi hierosolime: ubi iordāis fluuius: q̄ lacus tres efficit genasaret: uideli
 cet & tiberiadis: aspalitēq; i quo fluitāt oīa: q; nihil gignit præter bi
 tumē: ubi ierico balsami ferax: ubi ensenii gēs: addicta pudicitia: quæ ue
 p̄ immensum sæculorū spacium cessantibus puerperiis pennat: & rursus
 ad littus: a zotum peregrinoꝝ portum: & mox iope oppidum antiquissi
 mum: ante inundationem terrarum conditum: & paulopost apoloniā
 syriæ casaream stratonis: ptolomaidem: tyrum: & sidonem: in phenicia

ac tripolim ostendisti: donec deuenisti ad antiochiam de qua latius lo
 quens dixisti patriarchalem adhuc sedem esse & olī romanorū præsidū
 syrie regiam: aperuisti et̄ ibi eē sinum issicum: in quem effluit issus flu
 uius: ubi darius ab Alexādro macedone magna hominum strage fusus
 est: propterea in memoriam tantæ cladis illatæ ab Alexandro urbs ibi
 condita est de nomine uictoris: moxq; brachium tauri in illo syrie flexu
 in mare excurrēs terraq; diuidens uirgula demonstraui: dixisti q; ama
 num mōtē uocari & cilitiam ab syria disternare: post id brachiū: cili
 tia: pamphilia: licia: caria: ionia: eolis: & troas: & phruges usq; ad helespō
 tum minore asiam occupant. nec prius ultra progressus es: q̄ de tauro
 mentionem feceris honorificam: dixisti enim surgere in extremis indie
 & uaste attolli: iugocq; perpetuo totam asiam metiri: donec nostra maria
 contingat: huncq; plura brachia (ueluti ramos) emittere & fere mediā
 asiam disternare: mōq; Imaum: modo caucasū: aliquando paropani
 sum appellari: taurus tamen usq; quaq; is est auctore plinio innumeraꝝ
 gentium arbiter: qui ubi exit i pelag' terras dirimit: & rursus descripto
 tauro monte rediisti ad helespontum: oram ponticam in asia describens
 & ordine quidem miro: nam aiebas post helespontum: bitiniam & ibi
 chersonesus propontidis nō incelebris: ubi olim fuit urbs cyzicus asiae
 nobilissima moenibus arce & turribus marmoreis quasi roma altera: cui'
 meminit Ouidius libro primo de tristibus his uerbis.
 Huncq; propontiacis herentem cyzicon oris:
 Cyzicon emonia: nobile gentis opus:
 Pluraq; de eius celebritate ex. xxxvi. Plinii deprompsisti: ut sunt illa de
 delubro: deq; lapide fugitiuo: ac de septē turribus: quas greci eptapho
 nas appellant: ob id qd̄ numerosiore repercussu acceptas uoces reddūt:
 unde echo dicta est: eam alii aeris filiam dicunt: deinde mariamdenos
 usq; ad carambicum promontorium (quod petunt Ciconia: pontum
 traiecturæ) deinde paphlagloniam: calibes populos campos temiv
 fereos: fluuium termoodunta: & trapezunta portum celebrem oræ
 ponticæ: ubi Rex turcharum classem fabricatur eximiam: & tan
 dem usq; colchida deuenisti: ubi phasis insignis fluuius: ubi olim uel
 lus aureum ab serpente peruigili accuratissime custoditum: Descripta
 igitur ora littorali in asia maris nostri: iterum ad fretum gaditanum re
 uertisti: diserens facundissime hispaniā tripartitā fore: aliam beticā: quæ
 confinis est gadibus: lusitaniam aliam: quæ Ana fluuio disternatur

A iiii

Antiochia
 sirie ad sinū
 issicu n
 Issus flu. ubi
 dari' castris
 exutus est
 Aman' mōs
 De tauro
 monte
 Imaus
 Caucasus
 Paropani
 sus
 Chersones'
 Cizic' urbs
 Eptaphōes
 Echo aeris
 filia
 Mariamden
 ni
 Carābicum
 p̄mōtoriu'
 Termoodō
 flu.
 Colchis
 Phasis flu.
 Hispāia tri
 partita

Genua

Roma

Neapolis

Dalmatia

Acro cerau
nii montes

Epirus

Rion nomē
maris

Istmos iter
ægeū & io
niū equora

Alphe⁹ flu.
mire nature

Virgili⁹ ter
tio eneidos

Termopila

Beotia un
de

Nestus flu.

Bizantium

Helespōtus

Hic xerxes
neptuno cō
pedes inie
cit

a betica : reliquam uero tarraconensem: quæ ad pyreneos montes ter
minat hispaniã: percurrensq; galliam narbonensem: usq; ad rodani ho
stia deuenisti: & inde ad uar; italiæ terminũ: & eadē genuã ligurũ præci
puã urbē (nouissime frenatam ab rege galliarũ) demonstrauisti: & eius
maris littora legens: pisas: & postremo romam (olim rerum dominã) de
inde Neapoli: & rhegiũ brutior; adnotauisti: & rursus a Venetiis orfus
sinus adriatici littora cursim pcurristi: nam post tergestum liburniam &
illiricum collocauisti: & post eas prouincias dalmatiam: & in ea magnã
apolloniã e regione hidrunti usq; ad acro ceraunios montes: & statim epi
rum: & ambraciã sinum: & ibi nicopolim: & actiũ (monimētũ antonia
ne cladis) post acarnaniã: etholiãq; descripsisti usq; naupactum: & ibi si
nus corinthiacus: rion dictus. donec isthmon attingas. post isthmon pe
loponeson designauisti achaiam laconicam: meseniam: helida: usq; pata
ram: introrsus uero fere in umbilico peloponesi archadiam: unde deriua
tur alpheus miræ naturæ fluuius elidam ciuitatem præterfluens: & iu
xta pisam decurrens demergit tandem: & subter mare defluens: ex pelo
poneso in fonte aretusa: Siciliæ .i. siraculis se attolit: & deinde fluit in
mare siculum ut est apud maronem eneidos tertio.

Alpheum fama est huc helidis amnem.

Ocultas egisse uias subtermare: qui nunc.

Ore aretusa tuo: siculis confunditur undis:

Nec preteruisti archadiam: priusq; dixeris in ea esse lerneam paludē: ubi
hercules hidram mactauit: relicto peloponeso migrasti in helada: ubi
megara: & athenæ clarissimæ: ubi aulis grecorum cōiurantium in troia
nos statio: ubi termopilarũ angustia: ubi thebæ insignes: ubi beotia:
monuistiq; ne cū imperitis unq; boetiam pferrem sed beotiam: dixistiq;
eã a uocibus denominatã fuisse: quoniã eo fere mortales omnes cõtende
bant ut oracula adirent ac ea cōsulerēt: addidisti etiam hellada ab home
ro dici acheam: dixisti non longe esse claros montes pelion: olimpum: &
ossam: ad sinũ pelasgicum: trãscurrēs thesaliã: ubi pelasgi & macedoniã
usq; ad nestum fluuium peruenisti: qui thraciam a macedonia distermi
nat: rursus per thraciam bizantium deuenisti: nunc constantinopolis: &
turcæ seruit nolens: nec prius ultra pgressus es: q̄ nō nihil de helespon
to mentionem feceris: dixisti inibi iniectas fuisse cōpedes neptuno: ab
Xerxe: strato mari nauibus: cui adeo inumer⁹ fuit exercitus ut ipsũ qa
nũero nō poterat: spatio mēsu ferant: & de bosphoris ābobus adduxisti

in medium aliquid: eosq; denominari a traiectu bouum aiebas: Quoniã
adeo ibi arctatur mare: ut uel bobus sit meabilis transitus: & altrinsecus
exaudiri latratus canũ & auiũ cantus: & inter duos orbis cōmertia hu
manæ uocis manere: nisi id ipsum auferant uenti: pliniũ tuum (qui tibi
multus est in ore) restem: immo auctore adducebas: & oram ponticã le
gens ad hemũ montem deuenisti ubi mesebria. Regia heredis turca
rum: & inde ad istrum famigeratum flu. qui & danubius dicitur quicq;
oritur in retis montibus: ac retiam: uindelitiam: noricũ: panoniã utraq;
datiam: & misiam fere utraq; præterfluuit: & tandem ostiis quinq; in
pontum exonerat euxinũ: Istro itaq; relicto ad thauricã chersonesum
migrasti: & ibi sinus est dromos achileos dictus: in quem borystenes
fluuius scythie limpidissimus & climatũ fere ultimus emoritur: relicto
cimerio bosphoro per paludem meothicam usq; tanaim excurrens: per
uenisti ad alexandrum: & cæsaris aras (suor; nominũ monumenta nunq;
intermonitura) & ibi declarasti mihi duas eẽ sarmatias: in europa alte
ram: & alteram in asia. & rursus ad oceanum atlanticum celerrime re
diens insulas nostri maris insigniores describebas: balearicas primo ma
ioricam & minoricã contra hispanias: inde ad corsicã & sardiniam appli
cisti: siciliam uero adeo laudibus extulisti: ut diceres horreum Ro. quã
doq; fuisse & italiæ adiunctam aliquando: ueq; interuentu freti auulsam:
de scopulis quoq; scylla & carybdi ex tuo marõ hęc referebas carmĩa:
Ast ubi digressum sicule te admouerit oræ:
Ventus: & angusti rarefcent claustra pelori.
Læua tibi tellus: & longo leua petantur.
Aequora circuitu: dextrum fuge littus & undas.
Hęc loca ui quondam & uasta conuulsa ruina
Tantum eui longinqua ualet mutare uetustas.
Dissiluisse ferunt: cum protinus utraq; tellus
Vna foret: uenit medio ui pontus & undis
Hesperium siculo latus abscidit: aruaq; & urbes
Littore diductas. angusto interluit estu.
Dextrum scylla latus: leuum implicata carybdis
Obsidet: atq; imo baratri ter gurgite uastos
Sorbet in abruptum fluctus. rursusq; sub auras
Erigit alternos: & sidera uerberat unda.
At scyllam cæcis cohibet spelunca latebris.

Bosphori a
bouũ traie
ctu
Inter duos
orbis huma
ne uocis cō
mertia
Hem⁹ mōs
ister siue da
nubius
Taurica
chersonesus
Boristenes
flu.
Alexãdri &
cæsaris aræ
Sarmatiæ
due
Balearicæ i
sulæ
Corsica
Sardinia
Sicilia

ora exertantem & naues in saxa trahentem : & reliqua que sequuntur ut breuitati consuleres: nec prius trinacria abiuiti q̄ de Etna flagrante nihil non dixeris: & rursus ab tuo marone Ex tertio Aeneidos mutuabaris carmina.

Portus ab accessu uentorum imotus & ingens.
Ipse sed horrificis iuxta sonat Etna ruinis
Interdumq; atram prorumpit ad aetra nubem
Turbine fumantem piceo: & candente fauilla
Attollitq; globos flammaram & sidera lambit
Interdum scopulos auulsaq; uiscera montis
Erigit eructans: liquefactaq; saxa sub auras
Cum gemitu glomerat: fundoq; exestuat imo
Diseruisti etiam icēdii causas id efficere: uidelicet terras desudantes sulphur: ut ueseu^r in campania: dicebasq; in etna concauas esse terras sulphure plenas concitariq; ex speluncis uentū: & ex uento ignem: & cum sulphur sit summope ignis appetens: maxime flante uento conflagrat etna: arte & natura adiuuantibus: inde ad cretam (quæ candia dicitur siue candax) septrum dirigens te continere nō poterat quin effusus in eius præconia plura referres q̄ angustia temporis pateret cum p̄sertim per id tēpus doctorū uiroꝝ turba te præstolaret: ut (que tua est humana natura) tecū pranderet tu tamen cursim de insula Crete plura dixisti referens quæ maria allatrent multiiuga: ut mirthou egeū: ioniu: & carpatium: dixisti eam producere maluaticum uinū: sacharon: & alia præclara: nec non noctuarum impartientem: & altricē iouis: ad uirgiliū tuū rursus ibas: hæc de creta carmina proferens concinissime.

Creta iouis magni medio iacet insula ponto
Mons ideus ubi & gentis cunabula nostræ
Centum urbes habitant magnas: uberrima regna
Maximus unde pater: si rite audita recordor:
De mari ægeo quoq; cōplura retulisti sinū præstantissimū fore diciq; ægeum ob id q̄ inter tenedum & chiū (ianuensiū pfugiū) insulas: saxū sit effigiem capræ referens: quam græci ægona appellant: ægeum ergo dicit a forma capræ: inde rhodum deuenisti: qui carpatio mari innatat: ab rhodo ciprum præclaram insulam excurrēs: dixisti ibi fore cithereā urbem: quam ferunt uenerem tulisse: de hinc ueluti uectus equo pernicipi i arabia deueniēs mare erithreū demonstrabas: i eoq; multa miratu nō

De etna

De creta

De egeomari
Egeū unde
Cipr^r insula
Erythreum
mare

indigna & i primis pisciculum quendā referebas: quā adfirmat uiriū esse tatarū: ut etiam naues onerarias siltat in mari: ruant uēti licet: & sauiat pcellæ: tamen undabundi maris compescit uires: & id efficit q̄ anchoræ in reuocabili pondere iacte assequi non possunt aliquādo: mensuræ est bipedalis hecneida græci appellant: nos uero remoram: nec prius desisti loqui de sinu arabico q̄ dixeris nō lōge: ab eo hoc est inter sinū plicū & arabicū eē mechā: ubi maumethis arca uisitur introrsus itinere dieꝝ trium: deuenisti tandem ad sinū plicum: & ibi paululū immorat^r iusisti ut attentius tuum sermonē obseruare: ingens illic esse toti^r orbis umbilicum: & ut maiorē adhiberē tuis uerbis fidē: p̄tinus duxisti ab fortunatis insulis lineā parallellam per sienē usq; ad extrema idia. rursus alterā lineam ab aquilone in austrum ducēs re ipsa demonstrauiisti ubi dictæ lineæ coincidissent fecissentq; angulos rectos & æquales ibi pcul dubio umbilicū fore uniuersi: hoc declarato de urbe quoq; calichue quæ non lōge est a sinu plico plura cōmemorās: dixisti ibi delicias ppe humani generis fore: & quicqd̄ ē quo uita carere nō possit humanior: nusq; eē præstantius: & i primis aromata omne genus: margaritas etiam & lapillos præciosos ppe innumeros: Elephantosq; turritos: quibus bini uel terni uiri insidentes bella cōficiunt accerrima: & cognitū inibi nostrū christū quāuis nō ad regulā adseuerabas. aliaq; cōplura miratu dignissima: adiecistiq; ad hæc presbiterū ioannē eē citra sinū arabicū in aphrica ethyopiæ inferioris: & ipsum habere cōterminos nigritas dionis guineæ regni: quos subegit olim rex lusitaniæ: alibi uero regnū meli de: alibi autē soldani regna nilo adiacentia: postremo uersus nras barbarias reliq; aphricæ: hæc oīa ex itinerariis portugallēsiū sedulo ac cōposite depromebas: addens sub memorato presbitero Ioāne fore regna q̄si innumera: & christum ibi coli nō indiligēter. demū ad taprobanā deuenisti insulā: quā ex plinio & reliquis cosmographis appellatione antiototum fere alterꝝ orbē eē dicebas: ibiq; pleraq; memoratu digna: ut sunt aurifera flumina: & gemiferi amnes & in mōtib; aurifodine & dicebas septētrionē nō uideri: eiusq; loco aues succedere: & alia cōplura q̄ scies prætereo ne i uolumē aliqd̄ magnum exeat epistola: & iteꝝ rediēs uñ digressus fueras iberniā & albionē insulas demonstrauisti: adfirmabasq; britaniā esse iter septētrionē & occidētē: q̄ facit ne ora gallici littoris orbē terminet: ut iqt solinus finis erat orbis: ora gallici littoris: nisi britania insula nomē pene orbis alteri^r mereret: unde uirgili^r. Et p̄it^r toto diuisos

De pisce hecneide siue remora

Mecha
Persic^r sin^r

De urbe calichue

De regno presbiteri io.

Taprobana insula famētra ab icolis dicta
Ibernia
Albion siue britania
Solinus
Virgilius

Hircanum
æquor
Gāges
Indus
Euphrates
Tigris

orbe britānos: hæc est dicta ē albion isula a quibusdā albis motibus: qui euntibus ad eam primo appent: deinde a britone rege britania dicta: pauloq; ultra progressus hircanū mare clandestinos retulisti hēre ortus: uerum hāc rem nō dū nobis satis colliquescere: & ni obstitisset uerecūdia docti cer? q tecū de morē prāsurus erat: demonstraturus eras & gāgē & idum: & euphratē & tigris flumina cantatissima: & i italia eridanū aprie famigeratū. nec pri? tamē parocho (is est cōiuii magister) patefecisti ianuā: quā de italia nonnulla præclara carmina mutuatus es: miraq; con-

Italiae lau-
des

Sed neq; medorum siluæ ditissima tellus
Nec pulcher ganges: atq; auro turbidus hermus
Laudibus italiae certent: non bactra: nec indi:
Totaq; turriferis panchaia pinguis harenis:
Hæc loca non tauri spirantes naribus ignē
Inuertere satis immanis dentibus idri:
Nec galeis: densiq; uirum seges horruit hastis
Sed grauidæ fruges: & bacchi masculicus humor
Impleuere: tenent oleæ armentaq; lata.
Hinc bellator equus campis sese arduus infert
Hic uer assiduum: Atq; alienis mensibus æstas
Bis grauide pecudes: bis pomis utilis arbor.
Adde tot egregias urbes: operumq; laborem
Tot congesta manu præsumptis oppida saxis
Flumina quæ antiquos subter labentia muros:
An mare quod supra memorem: quodq; abluit infra
An ne latus tantos: te lari maxime: teq;
Fluctibus: & fremitu insurgens benace marino:
An memorem portus: lucrinog; addita claustra:
Atq; indignatum magnis clamoribus æquor:
Hæc eadem argenti riuos ærisq; metalla
Ostendit uenis: atq; auro plurima fluxit.
Hæc genus acre uirum marfos: pubemq; sabellam:
Assuetumq; malo ligurem: uolscosq; uerutos.
Extulit. hæc decios: marios. magnosq; camillos
Scipiadas duos bello: & te maxime cæsar.
Salue magna parens frugum: saturnia tellus

Magna uirum: iussisti propterea ut carmina ediscerem patriæ iclita: qb? decantatis: rursum adlunt parochus & promus adfirmantes horam appetere prandii: parata esse iā oia: cetūq; doctoz uiroz aduentauisse: da pes (nō qdē opiparas sed frugales) inexpedito fore: & merū prope obstupescere (erat enim bruma quo tpe Algent rigore cuncta) tu tandem (ut es uir modestissimus) ne te diutius: q par foret: decetissima doctoz uiroz cohors opiretur: in cenaculū contendisti: ubi honorifice exceptus ab doctis: primum aqua manibus data stantibus (ut mos est apud nos) discubuiisti: inuēs senioribus ut in locis accūberet honoratiorib?: tu enim uetere & laudabili galloz more primos semp aspernaris accubitus. Tum illati sunt pugillares ex nucleis pinneis & sacharo pastilli: moxq; iscitia bubuleis sociata linguis eisdēq; salitis. post hæc assū uitulū & costi lepores duo iusulento nescio quo madefacti: cum malis asyriis illati sunt. post eos iusulata offa ex frustis panis in iure pingui: caseo uetere: pipere: & cinamomo cōditis. demum inferunt salagma condita nea: ea sunt oliuæ cadis cōditæ: & feniculi: hæc oia cibi appetentiam faciunt: sed gulā nō irritant: postremo illati sunt galli gallinacci alio liquore aspersi cum elixis carnibus ac pomis citreis: nouissime parmensis caseus cum tostis pyris prædium clausit: & is finis tue frugalitatis fuit: qui nō uiuis ut comedas: sed comedis ut uiuas: a lotis manibus p bellariis & secundis mensis oibus. Plinius allatus est necnon magnus ptolomeus: & condicto dimissæ sunt habene uiris doctis: ut qsq; in medium aliquid scitu dignum afferret. aderant enim philosophi: poetae: astrologi: & oratores: In philosophia facius cardanus præsidebat: astra uero summe callebat Marcus Antonius cadamustus: excellebat in poesi Nicolaus picens uir cōpositissime doctrine & moribus sanctissimis. at cæsar facus un? hæc omnia nouerat .i. philosophiam: astra: & profam & uorsam: mirum est q sit huic uiroad oia prōptū igenium & ad omnē occasionem paratum: quicqd in medium adduxeris: ita probe nouit ut credas eum meditatū fuisse: & ut paucis absoluā: qcqd explicandū susceperit (nihil excipio) ad id unū natus esse uidetur: adeo concinne: docte: & apliter disserit de oib?: nec id prætermisserim eum ita atticæ loq ac si ortus & alius athenis foret. aderam & ego omnū indoctissimus q uelitar cum lelio philosopho: quicq; ueluti male uocalis anser oloribus inter se suauiter concinentibus obstrepebam: succensebat mihi lelius memorat? grauatim ferens q; in eius sententiam calculū haud ponerē: & iam iratior

Parochus
Promus

Gallorum
mos laudabi-
lis discubendi

Frugales da-
pes
Facius car-
danus
Nicolaus pi-
cens
Cæsar facus

Faci^o carda
nus
Marcus An
tonius cada
mustus
Scitum salo
monis
Nichola^o pi
cens

Franciscus
corniger
Cæsar sacus

Io. Iacobus
gilinus uir
eloquētie in
finite
Io. Antoni^o
culanus pre
stantissimus
medicus

Lācin^o cur
tius uir spe
ctatus

(ut uirum nosti) imitabatur. Tu uero uix excādescētē (alioqñ amēni ingenii) cōpescuisti modestissime uoluistiq; ut facius de natura & fato non nihil afferret in medium: q; ut tibi morē gereret plura ex philosopho rū oraculis pmsit: & qdē doctē tū Marcus antōius de astris optime disērens contendebat Sidera homines ad cōplūscula inclinare: sed nō cogere: ne tolleret libez arbitriū. ne ue potētia diuinā detraheret aliquid: & illud salomonis scitum oportune adducebat: uidelicet sapiens domina bitur astris. Post eum Nicolaus picens uir non penitēdus: & utriusq; ser monis eruditissimus: ludebat carminibus & adseuerabat uatē egregium non ab arte sed a natura esse: & maximum deoz munus dicebat eē extēporalitate: quā ut aiebat mater peperit memoria: & uisus rez parens genuit: huic ad stipulabatur Franciscus Corniger: qui tā facile nec ine rudite carmina expuit: ut non iniuria illud ouidianum de eo dici pos sit: q; qd conabar dicere uersus erat: Orationem solutam Cæsar sacus adeo extulit: ut diceret sine ea uix hominum genus mitius posse consi stere: nam fere cūcta quæ meditatur: quæ ue cogitamus: & fere oēs no stri animi conceptus: oratione soluta explicamus: quid enim aliud sonāt philosophoz decentissimi cet? quid astrologorum secte: quid historia: sibi uolunt aliud q; conpositam: cōcinnā: & copiosam: & bene curatam orationem: Quā uni cæsari saco miro applausū assensū sunt omnes. ade rat & Io. Iacobus gilinus hō eloquentia ppe ifinita ac eruditiois ingen tissimæ: quem in stilo dicendi egregio pauci imitantur: sed admirantur oēs. aderat & Io. Antonius Culanus medic^o pstantissimus q; nō ut pleriq; alii: galenū solū & hypocratē nouit: sed & elegāiores artes omnis colit. Nā præter q; q; philosophus est insignis: & nihil ipm latet quod ad salu tem hominū attineat: perinde ut ægris mortalibus salutem & uitā conci liet: ueluti aesculapius q; spia: id plus habet etiā nū: q; humaniores litte ras callit: q; q; maxime: & has tantas uiri uirtutes cōdecorant suauissima cōsuetudo: mellifluus sermo (ut alter nestor) & ipse aspectus affabilissi mus: quo maiorē morbi partē mox tollit: ubi assidet ægris: facitq; ut uix ægritudinis redeat egros: dii boni q; char^o est hic huic: urbi famigerat^o supraq; referre possim: adeo ut ubi ipse d uita alicui^o hæsitauerit ultra nō sit uiuēdum: & si forte uixerit quispiam: deo tantum referat acceptum: Aderat & Lancinus curtius uir perpaucorum hominum: qui si philoso phiam: si carmen: si cuiusuis doctrinæ genus spectaueris numeros oīs elegantissime implet: quid quod extēporalitate & sermonis concinitate

ac humanissim^o morib^o reliquas oīs dotes (q; bus ubertim honestat^o) exornat ad simetriad: Aderat & Io. Franciscus musicola q; quāti sit ab uiris p;bis & doctis faciund^o ipsum agnomen declarat: aderat & fabi^o Ro. uir lectiois multiplicis ac doctrinæ tate: ut nō ab re consumatissi mus dici queat: aderat & Alexander Minutianus huius urbis decus: q; sua doctrina ppe innumeros patrios reddidit clariore. Et ut aliquan do finia: si usq; sūt muse p id tēp^o: cū suis nēorib^o & fōtib^o: & ut ita dixe rim cū sua oi supellectile ad te cōmigrauerāt: nec prius cōtio soluta ē q; citatissimus ueredarius ab regulo ambasia ferens litteras aduenerit: tūc ut es uir multi pensis: ratus tabellarium aliqd afferre magni momē ti: cōdicto musas secedere tantisp; uoluisti: dū reuerentissime mādata regia excipes: sed qd ego cādidiissime Iafrede: tāq; mā igressus puehi me i altū sentio: referā ergo pedē: & ad ceptū op^o redibo ut tibi obse quar. Exhibunt igit hæ nauigationes quæ nuprime abs me tuo iussu la tinitate donatæ sūt tuo fretæ auxilio: nec cuiusuis nasum formidabūt: quandoquidē is es tu q; integritate uitæ: & doctrina locupletiori: iā ei^o loci es apud mortales fere oēs: cuius esse possunt uel p;bissimi q; cūq; rumpat inuidia licet: adeo te geris i oibus præclarū uirū: ut nec ipse liuor taxare gesta tua queat: sitq; ppea ut quæcūq; suscepis p;regēda: ea nullo turbine cōuelli queāt: & plura licet minus sint exulta: quia tamē tibi dicant uiro sapiētissimo præclara uideātur: Erit itaq; hæc epistola tuæ absolutissimæ uirtutis testimonium aliquod: nō explica tio laudis: quoniā tot sunt tuæ præconia & imprimis quæ tibi abs iurē debent: ut lōgiore egeāt subsilio: maiorēq; imorationē experant: nec hæsit cordi mihi: p id tēpus tuarū laudū historiā texere: quoniā cōper tū habeo iā pridē: te tua uirtute satis ac super clarū fore: neq; uiri i lit teris pro letarii prædicatiōe egere: nā ut ē in ueteri adagio: uino uēdi bili suspēsa hedera nil op^o ē. sed heus tu uir doctissime uereor ne sis occupatior q; ad has meas nugas descēder queas: uerum ubi tuā huma nissimā naturā pensitatus expendo: persuadeo mihi haud difficulter te mea nedū lecturū sed & perlecturū humanissime: qui comitatis hu mānitatisue norma es exactissima: uale doctorum uirorum præsidium. Mediolani kalendis Iuniis. M. CCCCC. VIII.

FINIS.

Io. Frā. mu
sicola
Fabius Ro
māus uir ce
leber
Alexander
minutianus
uir clarus
Musæ cum
nemoribus
& siluis ad
Iafredū cō
tenderant
Citatissim^o
ueredarius
karolus am
basia regul^o

Vetus adu
gium

Præbiteri Francisci Tanti Cornigeri epigramma ad Archangelum
Careualensem Interpretem.

Quis melius librare homines scit præside nostros
Qui tibi quo fierent ista latina dedit?
Est doctrina tibi: facunde gratia linguæ.
Atq; stilus nouus est: orbis ut iste nouus
De se nemo igitur tantum præsumat: ut ipsum:
Cuius es inuentor speret habere stilum.

Io. Fran. Quintiani Stoe Iambicon. Ad Archangelum Careualensem.
Interpretem.

Volumen ecce candidum emergit recens
Exasceatum: & elegans: & lympidum.
Externa sunt hic oppida externum solum:
Variiq; mores adfatim reconditi
Parua est tabella maior at sententia.
Ut lecta uisis sit opus antepone
Olim patentes mulciber trinacrius
Terras: sonorum pelagus: axes cœlicos
Elementa cuncta feruidi cœlauerat
In clypeo achillis: attamen maior labos
Et uisa uirtus maior est archangeli
Et cur: tonantis mulciber fuit deus
Et sculpta tantum uisa sunt præsentibus:
Mortalis autem noster est archangelus
Diuina quanquam phama conscendet polos
Mox scriptæ cuncta nota sunt absentibus:
Ut qui uolumen legerint noscent loca.
An credis ergo dignior mortalibus
Sit: qui labores superet & uiuens deum:

Index subsequenti operis.

- Primus qui sulcauerit oceanum meridiem uersus cap. i.
 Que inuitauerint Aloisium Cadamustum ut terras nigritarum uisitet. cap. ii.
 Quo anno soluerint biremes & triremes a gaditano freto: & quibus uentis uela fecerint. cap. iii.
 De portu sancto: & de eius distantia: & ubi nascitur sanguis draconis: & quo modo fit: & de melle ibi demoptimo. cap. iiii.
 De Portu Monericht: & Medera insula & quantum absit a portu sancto. cap. v.
 Quid Medera significat: & de syluestribus columbis: qui hominum conspectus non formidant: & de pauis albis: de saccharo primæ decoctionis: & de uuis procerioribus: quæ maturescunt circiter sanctam Hebdomadam. cap. vi.
 De decem canariis insulis: & de earum distantia ab Medera. cap. vii.
 De Oricello herba: qua insciuntur uestes: & de hircino corio: & de Idolis trium Insularum: & de eminentiore totius orbis insula: deq; earum principibus: ac multiugis moribus & de eo q; nemo ducit uxorem uirginem: nisi stupretur a principe: & de feracitate insularum. cap. viii.
 De capite albo quantum abest a canariis: & de sinu Dargino: & aliis nonnullis arenosis terris: & de Hodeno scalis barbarorum. cap. ix.
 De moribus incolarum Hodeni: & Arambuti: & de animalibus quæ inibi uiuantur: Item de mercibus eiusdem & de equis qui commutantur in mancipia: de mercimoniis Lusitanorum in sinu senegæ: de Azanegorum moribus: & imprimis de eo q; sunt egregii fures: mendaces: & supra omnem fidem proditores. cap. x.
 De obesis & præpinguibus mulieribus mammas proceriores habentibus: & de conspectis primo na uigiis: quæ eius regionis incolæ credidere fore animalia: uel certe phantasmata quæpiam: & de permarantibus sal absq; congressu: & de imperio Mellis cum suis distantis: & de eis qui sunt sub ipso æquatore. cap. xi.
 De eo quod Rex mellis nixus est astu & insidiis scire: qui forent hi: qui adeo hominum commercia despiciunt: ut etiam in mercimoniis nihil coram agunt: & quo modo comperit eos habere labrum inferius promissum usq; ad pectus: sed exulceratum: & de aurifodinis: & de porcelletis: quæ succedunt loco monetæ: deq; compluribus aliis scitu dignis. cap. xii.
 De eo q; locupletiores eximie coluntur ab omnibus: & de mulierum cultu: & de armis incolarum: q; q; ibi non pluit nisi ternis anni mensibus: & de magna uel locustarum adeo ut cœlum inubrēt. cap. xiii.
 De sinu senegæ: qui feracem ab sterili determinat: & de uiris subcineritis. cap. xiiii.
 De incolis sinus senegæ: & quo regem præficiunt: & de moribus eorum & imprimis de consuetudine erga coniuges. cap. xv.
 De fide primorum Nigritarum: deq; eorum habitu. cap. xvi.
 De eo q; sunt loquaces: & uirtutis suæ tactatores: quos ἀπειθαλογοὶ græci appellant: q; q; mēdaces & fallaces plurimum sunt: tamen appulsis haud noxii: sed hospites admodum. cap. xvii.
 Quomodo congressi sunt illis: & quæ sint eorum arma: & de regno Gambrae plura. cap. xviii.
 De regno Senegæ: & eius conterminis. cap. xix.
 De Principe Budomelis & mercimoniis. cap. xx.
 Quomodo Aloisius petiit regnum Budomelis: & ibi acerrimos comperit natatores. cap. xxi.
 De domibus: & rusculis: ac coniugibus Principis. cap. xxii.
 De aulicis Principis Budomeli: deq; eius regia. cap. xxiii.
 De ueneratione qua utuntur erga principem: & modo adeundi Principis. cap. xxiiii.
 De Moschea. i. delubro principis: & de modo colendi Idola: deq; ritu sacrificiorum. cap. xxv.
 De frugibus eius regni Senegæ: q; maturescunt trimestri: deq; uino optimo palmis expresso. cap. xxvi.
 De oleo ad tria conducibili: deq; multiugis fructibus: & nonnullis aliis. cap. xxvii.
 De serpentibus immanissimis: adeo ut solidas hauriant capras: deq; serpētū incantatoribus. cap. xxviii.
 De innumeris animalibus syluestribus: & præsertim de Elephantis: & camelopardalis. cap. xxix.
 De psittacis multiplicibus: deq; aliis auitiorum generibus: & imprimis de Anseribus: & Gallinis. cap. xxx.
 De Emporis & mercimoniis eorum: deq; mira gente: & de albicantibus christianis. cap. xxxi.
 De equis qui ob obesitatem percutunt: deq; eorum scœno: & equorum fascinatoribus. cap. xxxii.
 De mulieribus tripudiantibus: & aliis mirabilibus. cap. xxxiii.
 De Musicalibus instrumentis: & de regno Gambrae: ac capite uiridi: ubi Antonietus Lygur: & Aloisius cadamustus conuenere. cap. xxxiiii.
 De sinu Capitis uiridis cū tribus insulis: deq; Bío flu. & habitantium moribus: & de Pagina nauiga

tionis primo loco facta: deq; Turcimanis. cap. xxxv.
De quodam magno flu. & quid sint Almadia. cap. xxxvi.
De contractu & commerciis Almadiarum & nostrarum nauium. cap. xxxvii.
De decreto Praefectorum & nauarum. cap. xxxviii.
De septentrione: & aliis Stellis: deq; eorum hyeme. cap. xxxviiii.
De regione Gambrae: deq; eo q; Antonietus & Aloisius conuenerunt ut simul naues adirent regio- nes: & de locis qua; adiuere. cap. xl.
De loco dicto ad duas palmas: & de sinu Gambrae: deq; insula sancti Andrea; & de eorum principibus. cap. xli.
De manibus datis principi Batimansa: & de eius regionis mercibus: deq; remigijs nostris absimilibus: & alijs nonnullis. cap. xlii.
De habitu: & moribus eoru; & de pcerissimis arboribus: & de modo capiendi Elephatos. cap. xliii.
De membris Elephanti: & de Equino pisce. cap. xliiiii.
De sinu casamansa quantum absit ab sinu Gambrae. cap. xlv.
De capite rubeo: De sinu Sanctae Annae: deq; sinu Sancti Dominici: & de flu. q; latitudine patet Max. cap. xly.
Quomodo sospites redire in Hispaniam. cap. xlv.
Quomodo nouas nacti sunt regiones: & de sinu Befegna: & q; capite uerga cu; suis distantijs. ca. xlviii.
De capite sagres cu; quibusdam denominationibus aliorum capitum ac sinuum: deq; insulis: & montibus hominum: necnon mulierum terebratas aures habentium: deq; eoru; uictu. cap. xlviiii.
De palmarum flu. & de sinu fluminu; deq; capite multorum. cap. l.
Numerus Nauigiorum qua; soluerunt ab Vlybona uasco Praefecto: & quando redire uasco apud caput uiride existente. cap. li.
De agritudine nauigantium. & de tellure nouiter coperta: deq; aurifero flumine. cap. lii.
De situ urbis calechur: & quo christiani inibi baptizant: deq; eius regis: & apparatu regio: necno; de legatione Praefecti ad regem. cap. liii.
De negociatoribus: & gubernatoribus regis: & ubi multifariam aromata nascuntur: deq; eorum moneta. cap. liiiii.
Quadia urbs culta fuit a christianis: & de numero nauium eo comueantium: deq; earum forma: & q; eo contendunt ubi est magnes lapis: & de precio aromatum: & de unyonibus: & bacis allatis in Lusitaniam. cap. lv.
De mari Erythro: & de Mecha: deq; monte sinai: & uino cretico in calechur: & q; ab annis. lxxx. co contendunt Mercatores. cap. lvi.
De cibis regis ac populi calechur: deq; regionis piscibus & equis. cap. lvii.
Quo rex fastu equitet: deq; maurozum christianorum habitu: & quantum distet urbs Calechur ab ulybona: & de quanto tempore absoluunt iter: & de numero repertar; insularum opera regis Hyspaniarum: & de cognitione nostrae fidei & Pape. cap. lviii.
De eo q; sunt iustitiae obseruatiissimi: & de aromatibus ubi nascuntur: deq; sinu habitato ubi saphiri complusculi inueniuntur. cap. lviiii.
De terra Iudaea: & ubi habitat Presbyter Ioannes. cap. lxi.
De templo ubi demones uisuntur: & de instrumentis nauigandi. cap. lxi.
De Elephantis ad presum non ineptis: deq; regis Portugalliae instituto. cap. lxii.
De classe regis Emmanuel: & de loco ubi trophaeum dedit Praefecto classis: deq; eius successuo itine re. cap. lxiii.
Quomodo naues actae ut tempestatis in diuersa dilapsae sunt. cap. lxiiii.
De erecto altari: deq; pane ex radicibus confecto more Pardorum hominum. cap. lxv.
De Plitacis multigis: ac uersicoloribus: & de ingenti pisce & de tellure nouiter reperta. cap. lxvi.
De quodam comete: deq; submersu; quattuor nauium. cap. lxvii.
Quomodo Praefectus classis allocutus est consanguineum regis melinda. cap. lxviii.
Quomodo Praefectus locutus est amice cum rege Achiloe habitis saluis conductibus. cap. lxix.
De litteris & muneribus missis ab rege Lusitanis ad regem melinda. cap. lxx.
De mari Erythro: & Persico: deq; mecha & alijs nonnullis. cap. lxxi.
Quomodo Praefectus classis regem calechur adiuit. cap. lxxii.
De habitu & gloria regis calechur. cap. lxxiii.
De muneribus missis ad regem: deq; obsidibus datis: & incommodo eorum. cap. lxxiiii.
De moribus incolarum Calechur: & de eis qua; fert regio. cap. lxxv.
De negotiatoribus: deq; aromatibus qua; conuehantur Babyloniam: & inde Alexandria. cap. lxxvi.
De strage Christianorum & maurozum. cap. lxxvii.
Quomodo naues profectae sunt Cuchinum. cap. lxxviii.

De regno canone ubi Christiani honorifice sunt excepti. cap. lxxix.
De nauē submersa in sinu Melinda. cap. lxxx.
De reditu sospitum nauium in patriam. cap. lxxxi.
De pondere & moneta illorum. cap. lxxxii.
De locis unde exporantur aromata in urbem calechur. cap. lxxxiii.
Quomodo Rex Hispaniarum expedit. iiii. celocets: quibus praefecit Columbū. cap. lxxxiiii.
De inauditis insulis conperitis per columbum. cap. lxxxv.
De insulis uastissimis Ioanua & nella: necnon hyspana. cap. lxxxvi.
De conditiōib; Hispanae insulae. cap. lxxxvii.
De moribus Cantalorum. cap. lxxxviii.
De moribus incolarum Hispanae insulae. cap. lxxxix.
De uiris inibi dimissis qui explorarent insulam. cap. lxxxx.
De eo quod columbus ubi rediit in Hispaniam dictus est admirans: & ab regibus honorificissime exceptus est: expedita rursus classe: cui praefectus est. cap. xc.
Quo Admirans cu; Classe. xvii. nauium Soluit ab Vlybona: & quod nouas insulas reperit. cap. xcii.
Quomodo Admirans peruenit ad Hispaniam insulam: & suos comperit uitam exuisse. cap. xciii.
Quomodo Admirantis germanus ultus est de hostibus: & de compluribus repertis ab eo. cap. xciiii.
De flu. aurifero & de compluribus alijs. cap. xcvi.
De oppido extructo ab Admirante in praedicta insula. cap. xcvi.
De eo quod erecta arce diu Thomae admirans. concessit ad aurifodinam. cap. xcvi.
De mirabilibus repertis ab Admirante. cap. xcvi.
Quomodo reges omnes Hispanae insulae reddidit uectigales. cap. xcix.
De regibus: qui desierunt ab rege Hispaniarum ob malefacta Hispanorum. cap. c.
De arce condita apud aurifodinam: quam auream appellant. cap. ci.
De tribus nauibus: qua; tulerunt commectus cum mandato regio: ut aurifodinas incolerent: & reges qui nostros conuictauerant mitterent in Lusitaniam. cap. cii.
Quomodo Rex Aurifodine effectus est uectigalis. cap. ciii.
Quomodo superarunt reges qui desierant ab nostris. cap. ciiv.
De nouis insulis repertis deq; uarietate morum. cap. cy.
De reditu Admirantis ad Hispaniam insulam. cap. cvi.
De discordiis repertis ab Admirante in insula. cap. cvi.
Quomodo Admirans: & eius germanus in pedicis ferris missi sunt in Hispaniam. cap. cviii.
Quomodo Aloisus niger socius Admirantis nouas insulas reperit: deq; earu; ritu: & morib;. cap. cix.
De locis amenissimis: de diuersarum gentium moribus ab Aloisio repertis. cap. cx.
De reditu Aloisii in Hispaniam: & de allatis unyonibus: deq; congressu canibalorum. cap. cx.
De nauigatione Pinzoni socii Admirantis: & eius inuentu. cap. cxii.
Quomodo Pinzonius nactus est aequor potu suaue: deq; nonnullis alijs rebus. cap. cxiii.
De epistola Alberici Vesputii loco prohemii. cap. cxiiii.
De ordine nauigationis: & temporis. cap. cxv.
De distantia capitis uiridis usq; ad id loci: quo deueniunt: cap. cxvi.
De moribus: & natura illarum gentium. cap. xvii.
De feracitate soli: & tempeste caeli. cap. xvii.
De sideribus: qua; sunt iuxta polum antarticum. cap. cxviii.
De eo quod hemispherium repertum non quadrat opinionib; philosophorum. cap. cxx.
De forma quartae partis terrae conperatae. cap. cxx.
Quomodo hic liber dictus est dies tertius. cap. cxxi.
De excusatione Alberici: deq; eius instituto. cap. cxxii.
De audacia eorum: qui plura: q; par sit scire uolunt. cap. cxxiii.
De exemplo litterarum. d. Cretici. d. Venetorum: legati apud regem portugalliae. cap. cxxiiii.
Exemplum litterarum. d. petri pasqualigii. d. Venetorum oratoris apud regem Portugalis: & in eis de itinere ad aquilonem facto. cap. cxxv.
De litteris. d. Francisci sagittae Cremonensis ad. d. Petrum Pasqualigum. cap. cxxvi.
De litteris negotiatorum Hispaniae ad colybiistas correspondentes suos. cap. cxxvii.
Quomodo Ioseph Indus post stragem Christianorum apud urbem Calechur nostras naues cosce dit: & uenit Vlybonam: & inde Romam. cap. cxxviii.
De forma corporis Ioseph: & de eius urbe Caranganora: quam alii garangollam dicunt: & quid sint gentiles. cap. cxxix.
De triplici hominu; genere gentiliu; Caranganora: deq; delubris & ritu eoru; sacrificandi. cap. cxxx.
De moribus regis Caranganora: ac optimatum: deq; moribus: & cultu suarum uxorū: & ubi india suspicatur: & q; inibi sunt complures christiani. cap. cxxxi.

De domibus Caranganoræ deq; Pontifice eorum maximo: ac Cardinalibus: Episcopis: ac reliquis
 sacerdotibus: qui ecclesiis inibi moderantur. cap. cxxxiii.
 De habitu sacerdotum: de consecratione: & quo modo humant corpora: deq; eorum
 & ibi sunt uiri eruditissimi. cap. cxxxiiii.
 Sub qua parte cæli sit urbs Caranganoræ: & quando est eis hyems: & quomodo naues
 & quas regiones lustrēt. fabricantur: cap. cxxxv.
 De eorū moneta: & unde eruant aurū: deq; hominū moribus: & eorum longiore uita: & de feracita-
 te regionis: & quibus armis utuntur: quæ ue animalia habeant. cap. cxxxvi.
 De pane: & herbis: ac arboribus eorū: & imprimis de palma: quæ producit quadrigeminos fructus: uī
 delictet uinum: acetum: sacharum: & oleum. cap. cxxxvii.
 De modo conficiendi prædicta: & de aromatibus: quæ inibi nascuntur. cap. cxxxviii.
 De urbe Calechut: deq; eius habitatoribus: necnō de moribus: ac mercibus eorum: & de regionibus
 nostris inibi nominatis. cap. cxxxix.
 De descriptione regni Cambaia: deq; insula Ormus: cum pluribus aliis regionibus: & præsertim de
 Guzerat regione cap. cxli.
 De situ urbis Cambaia cum aliis locis Maritimis: & de rege eius: deq; Aromatibus: & mercibus
 eorum. cap. cxlii.
 De rege Narsindæ: & Cumari cum quibusdam aliis capitibus: & q̄ ibi ecclesia est Sancti Thomæ:
 deq; duabus insulis celeberrimis uidelicet Saylam: & Taprobana. cap. cxliii.

FINIS

Ad lectorem

Sed quoniam fieri non potuit qui festinus impressor aliquid (uti
 affolet) inuenteret: te non nescium esse uolui: capite nono & ui-
 gessimo: ubi fit mentio de elephantis: Camelopardales uerbum
 desiderari: quod ex indice: qui in fronte operis est: cognosces: sicq;
 esse legendum. sunt & Camelopardales: & alia ingentia animalia:
 uerum syluestria. Præterea negociatorum Hispaniæ epistola: cu-
 ius initium est Ex relatu eorum: quæq; caput. cxxvi. efficit præ-
 postere posita est: nam ordo historiæ exposcit: ut. xx. octauum su-
 pra centesimum locum obtineat.

**ITINERARIUM Portugallensium ex Ulißbona i Indiam nec
 non in Occidentem ac Setemptrionē: ex Vernaculo sermone in
 latinum traductum. Interprete Archangelo Madrignano Medio-
 lanense Monacho Carcuallensi.**

Io. Mariæ Vicentino Montaboldus Francanus salutem.

AVDIREM nunc libens mi Io. Maria quo-
 rundam sententiā: qui Plinium extra omnē
 aleam positum: ac sermonis utriusq; aucto-
 rum scriptorem præstātissimum ob id pro-
 caci: & illoto ore temerāt: quod uidelicet ni-
 mium ascita: ac prope incredibilia: nec simi-
 lia ueri (ut mentiunt ipsi) i historia naturæ
 adducat: arguūt p̄pterea uirum tantū men-
 daciū non alia magis de causa: q̄ quia earum
 rerum memorabilium: ac dignarū scitu me-
 minit: quarū ipsi profus sunt expertes: argumento q̄ nusq̄ sint: si hic
 non reperiuntur. Quorū sententiā: ac teneritas q̄ sit contemnenda:
 ac reiciēda: ut pote nullius pensi: præsens ad remotiores partes orbis
 nauigatio: & illarū imprimis: quæ hætenus fuere nobis inaccessæ: clarius
 (ut aiunt) Phœbo declarabit. Nā si a nobis adite regionis partes attē-
 tior apud te animo expenderis: si locorum situs: si omnifariā animalia:
 si arbores: si metalla: si gemmas: si & alia id genus cum plūscula specta-
 ueris: comperies profecto cum Plinii memorabilibus (adsit uenia di-
 cto) fere contendere: si tamen in dicendi stilo nactæ forent alterum
 Plinium: Licet enim res Illustres sim denarraturus: q̄ tamē Lusitana
 lingua & demum Ethrusca referuntur: quæ splendorem totius histo-
 riæ eluminant: minus ne dixerim ponderis: sed uoluptatis proculdu-
 bio sunt habituræ: ut tute ex usu rerū multarum: ac lectione multipli-
 ci melius iudicabis: & eorum dicta refelles: qui his duntaxat fidem ad-
 hibent: quæ oculis subdidere: quam rem ut libentius nauares: nauiga-
 tionē hāc edidi: tibiq; nūcupaui: Tū quia Asiam oēm: & Europā fere
 lustrauisti. In rerum catarū uarietate id feligas: qd̄ dignius miratu cē-
 fueris: tum uel maxime ut nouarū rerum percipidi earū demq; audis-
 simi lectores: te non iniuria absine amari intelligant. Vale.

**Lars & de
 sensio Plinii**

B

Ludouicus
Cadamust^o

Cum ego Ludouicus Cadamustus e Venetis patriciis primo animū induxerim sulcandi eius oceani: qui a freto Gaditano per insulas Fortunatas: & Ethiopas inferiores uersus austrum tendit: cumq; ibi pleraq; scitu cognitaq; non indigna deprehenderim ut fiat testatum posteris animo mihi hæsisse: hætenus incomperta quærere: & adire inaccessa: prout rebus memoria suppetet: excipiam & subsequar calamo: donec earū memorabiliū rerum: quæ uidi: & locorum quæ coram adiui: ueram prorsus efficiam historiam: quæ omnia si nostris conferantur: alterum profecto orbem efficiant: & si ea forte minus ordinate absque describentur in rerum tantarum uarietate: non sum tamen defuturus quin historiam ueram denarrem: & ubi fere incredibilia & prodigiola occurrent (licet uera) temperabo tamen de industria & sciens citius nonnulla sum pretermisurus q̄ uel minia citra ueritatem relaturus.

Alter orbis

Infans Don
Hurich.

Primus igitur qui memoratū oceanum: & Ethiopiam supradictam adire est aggressus post prothoparentem nostrum Adam (unius Plinii historiam excipio). Is fuit nostro æuo Illustr. d. Infans Don Hurich natus Lusitaniæ Rege Illustrissimo. Don Ioanne: qui quidem Princeps Infans licet sui nominis præclara: & prope innumerabilia percerferi possent: prudens preteribo omnia in presens: id unum haud pretermiserim quod christi seruatoris nr̄i almæ fidei eximie studuit: & nihil magis i uotis gessit: q̄ nomē xp̄ianū ab barbaris: & dei hostib; asserere: matrimonii expers fuit: adolescentiam suam castitate mira honestauit: domi: & militiae strenuus: Mauros sæpenumero fudit: & bello clarus euasit. Cum itaq; eius genitor dissolutionem corporis sibi imminere conspiceret annorū iam plenus: prius naturæ non concessit: q̄ saluberrimis præceptis filium monuerit: ut uidelicet: sacratissimam christi fidē aīo inconcusso illibatoq; coleret: nec deesset suis uotis quibus instituerat christi hostes debellare: & sancto nomini reddere subiectos: adiecit etiam ad hæc ut Lusitaniæ gentis: & imprimis patriæ cordate meminisset: & ut paucis absoluam: sæpe dict^o Illustr. Don Hurich patris monitis libens audiuit: fato iam functo parente: fratre tamen patrocinate: qui Regno ætatis concessu successit: huic nomē fuit Don Daruth: cuius auspiciis mauros male accepit: qui id regnū occupant: quod Fesse dicitur: quod quidem regnum incipit ab ampelusia promontorio Mauritaniæ non longe: a Gadibus: & Mari

Don Daruth

atlantico alluitur: & uergit ad austrum: Singulis igitur annis ex instituto mauros lacefcēs Celoces suas mittebat quoad ad id promontorium deuentum est: quod caput de non appellatur ab incolis: arguimentoq; qui ultra dictum promontorium iuere non sunt regressi: & ibi prisca Nautæ terminum semper constituerant suæ nauigationis. hucusq; Itaq; Celoces Principis deuenere nec ausē sunt ueterem terminum excedere. Quæ ubi Principi sunt renunciata animum accendunt magis peragrandi orbis. Instituit propterea rursus ceptam prouinciam persequi: & Promontorium capitis de non: aliquādo transcendere diis fauentibus: quoniam Celoces Lusitaniæ omnib; oceani Liburnicis eximie præstant: & cum iam ad id opus nauandum præsto essent nonnullæ Celoces: censuit non difficulter posse nauigare uastum oceanum. cupiens admodū loca hætenus inaccessa adire: & novos populorū Affricæ ritus uidere: quibus omnib; exploratis in promptu haberet Mauros pro arbitrio profligare: & suæ ditiōi addere. Iussit itaq; Celoces ternas expediri: tum armamentis cum etiam cōmeatibus fere omne genus: quib; uiros strenuos præfecit: qui dicto Principis audientes profecti sunt: & dictum promontorium capitis de non: littus haud deferentes. per centum fere miliaria præteriere: & cum nihil præter icultam tellurem: ac omni habitatore uiduam comperiissent: domū regrediuntur. Cum igitur princeps de nouis populorum Affricæ moribus: ac locorū sitibus ex his nauigationibus nihil adhuc cōperti haberet: rursus classem cōmunit omni genere annonæ: & rebus omnibus: quibus hostes propulsare quirent: & suos diutius alere: data lege ut tã diu nauigarent donec superiores suorum nauigationes per centum & quinquaginta miliaria excederent: & ultra: (si eis uisum foret) progredierentur: quos pro labore tanto innumeris promissis onerat: qui Principi obsequentes. uela dedere: & cum nihil nacti fuissent nisi uastum & sterile solum rediere. Quibus non obstantibus Princeps in dies fit audior nouarum rerum: animusq; accendebatur magis: ut asolet: in rebus uetitis: quare iam tertio mittit: qui terram huiusmodi explorent: & ut breue faciam: tantisper annis singulis novos expediuit nautas: donec ab Arabibus cultam terram inuenit: qui in desertis uitam trahebant: & paulo ultra progressi novos populos inueniunt qui azanegi appellantur. uiri coloris subcinericii: de quibus in sequentibus latius dicturi sumus: & postremo iam ipsis ad nauigantibus tell

Caput de non

Celoces terne iussu regis expediuntur
Caput de non p cētū miliaria prætereunt.

Azanegi populi

Ethiopiū inferioris affricæ: quæ oceano adiacet australi: apparuit: rursusq; indies novos populos. tum idioma: cum et ritu & moribus differentes nanciscuntur: ut lectori diffusius deinceps liquebit.

C.II.

Aloisius

Celtogallia

Brugis

Marc' zeno

Promontorium sacrū di

etum

Reposera oppidum

Antonius gōzalis

Insula medere

Um igitur ego Aloisius forem Venetiis: quæ urbs mihi solū est patrium: anno a partu uirginis. M. D. III. annum agens alterum: & uigessimū: & cum iam fere nostri maris: quod Mediterraneum appellant: littora omnia lustrauissem: decreui in Celtogalliam iterum contendere. quo alias iueram cōmertii gratia. ea. n. est regio Galliarum: que ab oriente terminum habet Rhenum fluiuium ab septentrione Oceanum Britanicum: in quem exonerat Rhenus prædictus: & ibi nobile Emporium uisitur: Brugim appellant: nullis Emporiis septentrionalis regionis postferendum: & eo lucri causā cōtendebam: cū ergo illo proficisci decreuissem: accinxi me itineri. noui quidem multis onustus pecuniis. nam paucissimi census eram & liburnicas: quæ eo tē debāt conscendi Duce Marco Zenone eqte splendidissimo prius christi nomine inuocato Venetiis soluius anno christi memorato. augusti octaua Luce: & prosperis auspiciis uetus institutum internauigandum obseruantes. iter agentes per certa hospitia hoc est ad consueta loca applicuimus semper. donec in Hispaniam deuentum est: & cum uiginti tempestatis ducti applicuissimus ad id promontorium: quod sancti Ptholomeus appellat: in oceanum uaste prominens: nūc caput sancti Vincentii: forte fortuna non longe ab hoc portu Princeps infans per id tempus in oppido: cui nomen est Reposera agebat animi causa. is ut accepit nos aduentauisse ad classem nostram internuntium mittit uirum: a suis secretis egregium Antonium Conzalem nuncupabant comite patricio ueneto: qui illic consulem uenetae gentis agebat: ut diploma uenetorum principum sigillo insignita declarabāt: quicq; sub Principe infante stipendia merebat: adiuere itaq; nos ex præscripto principis sacrum ferentes promercale sumptum ex insula medere: quæ oceano Atlantico innat. e regione mauritania: tulere etiam cōmertii gratia sanguinem Draconis: & alia pleraq; sumpta ab insulis principis predicti: dum igitur de sacro: & aliis mercimoniis sermo fit inter nos ut assolet merces commutanti: percunctamur Lusitanos unde hæc

tam præclara eruerint: & regiones locaq; sciscitamus: plura referunt. Principem suum subegisse gentes innumeras christiano nomini hæc tenus incomptas: unde: & saccharum: & Draconis sanguis: & alia quæ plurima naturæ conducentia exportantur: addidere etiam ad hæc parua esse quæ rettulissent: Si conferantur cum aliis rebus: quas præclare dictus Princeps egerat: aperiantq; nobis hunc Principem Egregium inaccessa Maria sulcauisse per internuntios nautas: nouasq; Regiones peragratas: domitas prodigiosas gentes: res miratu dignas repertas: unde innumera Lucra comparantur: adeo ut ex numo denos efficias nullumq; scenus esse quod lucrum superet huiusmodi hæc illi sedulo denarrabant: mirantibus nobis & obstupescantibus præ rerum inuentu conspicuo: ea igitur me inter ceteros accendunt lucri auidissimū: statui propterea hunc principem coram adire: ut si forte: & nobis sulcandi dicta æquora potestatem faceret: quoniam suum est eius freti uectigal: custodit propterea ipse Gaditanum fretum non incuriosè responsū habui ab eis: qui classem nostram: ut præfeci: adiuerāt: me non difficulter inpetraturum ab Principe ut meo desiderio fiat satis: uerū scirem duorum optionem principem daturum: utrum uellem sumere: conditio hæc est: qui celoces sua impensa expedit: suorumq; periculo agere omnia. Is earum mercium quas ferret: principi quartam det partem ex uetere instituto: aut princeps suo impedio classem expediat quo ad armamenta & illa omnia: quæ tueri possent naues ab incurfu hostium: reliqua ageret qui merces ducit: & cum rediisset principi dimidium daret omnium. & ubi nihil mercis ex nauigatione allatum fuisset: omnem impensam: & operam luderet mercator: licet haud dubie constet eos: qui illo contendunt consecuturos lucrum non mediocrem: adiecit etiā principem: si qui e Venetis. regiones prædictas inuisere uoluerint: id facillime concessurum immo fauturum plurimum: quandoquidem sibi persuadebat: & aromata omne genus: & alia pleraq; inibi nautas repleturos: quæ in primis Veneti super omnem gentem callent adamum: propterea Principem prædictum adiuui: qui me etiam: ultra quæ par erat: honorifice excepit: & ea omnia quæ ex relatu suorum acceperam præfens comprobauit: hoc etiam plus addidit: modo ceptam prouinciam non desererem: se ingentissimis fauoribus: & gratis prosequitur hoc celebre uotum: quibus auditis apud me hæc omnia pensitatius reuoluebam uegetam aetatem. habilitatem corporis: uires: & inge

Conditio

Adit Regē

B iii

niurn: quæ omnem laborem subire poterant: & peragranti orbis per-
cupidus accendebar magis: cum presertim nullus: e conterraneis me
is hæc aggressus esset: non diffidens ex his magnis laboribus me ali-
quando: & honorem & emolumentum reportaturum: decreui prorsus
uotum meum absoluere: percunctatus primo negociatores Lusitanos
quas merces magni facerent nigrite Ethiopes: & australissimæ gētes:
redii demum reuisum meos: qui Liburnicas in littore habebant: & ea
quæ in celticam galliam uehere institueram uni affini meo comendo:
& mercatus Liburnicas: quæ nauigando itineri facerent satis: ad con-
tinentem applicui: at naues ueneta: in galliam uela fecere.

Cap. III.

Quando abiere Liburnicæ: & quibus uentis uela fecerant.

Promōtorium
sacrum

Vincentius
lagus

QUoniam igitur eo loci me adhuc continerem: quem caput sancti
Vicentii appellant: aliter promontorium sacrum: ut præfeci
m. is. Id gratum principi admodum fuit: excipiebat me pro-
pterea solito magis honorificentius: & elapsis quæ pluribus diebus iubet
celocem armari: quæ uehere dolia nonaginta queat: cui præfectus erat
Vincentius Lagus incola oppidi cuiusdam ab dicto promontorio di-
stantis. Mil. xvi. Celocem uero muniunt omni comœtuū genere: &
earum rerum præsertim: quæ nautis uictum diuturniorem suppedita-
rent: deorum itaque implorato auxilio ab promontorio soluimus die ui-
gessimus: & altero martii anni. M. D. V. flante uento apeliote: & Bo-
rea: & primo uela dedimus uersus insulam mederæ iter agentes eūdo
ad quartam lebegii occidentem uersus itinere recto die. xxv. Martii
applicuimus mederæ per portum sanctum circiter meridiem: distat di-
cta insula ab sacro promontorio fere Miliaris sexcentis.

Capitulo. III.

Descriptio portus sancti & rerum in eo memorabilium.

Insula sancti
portus

Hæc insula sancti portus parua admodum est: utpote quæ. xxv.
miliarium circuitu patet: citra septimū: & uigessimū annum
ab nauibus prædicti principis reperta. hanc Lusitani iussu

sui principis incolunt: alias a nostris nunquam cognitam: huic moderatur
Bartholomeus Polastrus dicti principis alumnus: fert hæc insula innu-
meras fruges. Triticum: siliginem: & alia id genus: boues: Iuuenos:
apros: & in primis cuculis scætet: & ibi sanguis draconis: qui lachrima
est arboris. nam stato anni tempore arbores ferro fauciant: quæ ubi
sunt incisæ anno sequente gummam emittunt per incisiones: gummam
uero ahenis decocta: & defecata sanguis efficitur: quem appellant dra-
conis: eius Arbor producit fructum Cerasi instar: mensis Martii gustu
eximium: coloris ueneti: insulam circumuectis constat ibi piscium uber-
tatem maximam esse: in primis dentalium. & ostrearum: portu caret:
stationem uero habet perquam comodam ab omni uetore afflatu tutam: ex-
cipio subsolanum: & uulturum: quibus haud tuto nauis se freto com-
mitterent: hæc Portus sanctus appellatur: Mel gignit suauissimum
adeo ut nullibi sit præstantius. ceram quoque producit abunde: nam ibi
apum confertissima cernuntur examina innumeraque.

Cap. V.

Monchricus portus insulæ Mederæ

Illinc die. xx. septimo soluimus uidelicet ab insula sancti por-
tus: & eadem die portum Monchricum applicuimus is est in-
sulæ mederæ portus: qui abest ab portu sancto miliaris qua-
draginta: & ni nubes cælum inumbrauerint altera alteram uidet.

Cap. VI.

Medera insula auspiciis: & opera infantis principis colitur fre-
quens est habitatore: hæc igitur ab Lusitanis incolitur ab an-
tis quattuor & uiginti alias incognita: huic præfecit prin-
ceps uiros duos egregios equites: primo nomen est Tristansere: & hic
mediæ insulæ moderatur: alteri Joanni Conzale: qui insulæ quod su-
perest moderandum suscepit: & huic insulæ nomen inditum est a co-
pia lignorum: Id. n. indigenarum lingua medera significat argumen-
to quod quicquid inibi erat soli: totum id siluis opacum condensissimis
conspiciebatur: opere præcium igitur fuit his: qui primo coluere insulam

B iiii

Bartholo-
meus pola-
strus
Sanguis dra-
conis qd sit
& quomodo
fiat

Medera

ut igni multo cōpurgarēt: q̄ adeo grassatus ē aliquādo ut ēt uiros cor
 ripuisset: ni ppe aqs humeroten^o imersi sibi cōsuluisset. Nā dicit^o Io.
 Gōzales ut ignē euaderet cū cōiuge: & natis famē bidui iugiter ī aqs
 tollerātissime sustinuit. Igne igit^o expurgata īsula semini pr̄parat^o ido
 nea: h̄ec q̄ttuor e p̄ribus colit^o una appellat^o mōchricus: altera sancte
 crucis: tertia Fōzala: ultima Iouis camera: & licet q̄ plurimas alias hita
 tiōes h̄eat: h̄ec sunt tamen potissime: si uiri p̄cēfendi forent hi p̄culdu
 bio octingenti essent: e quibus seligi possent equites centum: īsula
 circuitu patet quadraginta miliarium: portum non habet: uerum per
 oportunas stationes: feracis est soli: licet saltuosa instar cilitiæ: scatet
 tamen frugibus fere innumeris: legit quotannis Tritici staria. 30000.
 Venetorum: desit tamē esse feracissima: licet fertilis adhuc plura pro
 ducat. nam frequentiore semine attrita ē: quoniā idies aratur: atteritur
 magis: regio ē irrigua fontibus: & amnibus cōspicua: octo uisunt ibi:
 q̄ īsulā iterfluūt: & ibi æquaticæ ferræ: q̄b^o ī assamēta secant^o ligna: &
 alia id genus efficiūt: ut sunt mēsa. tripodes: q̄bus fere Lusitāia oīs cō
 decorat^o eximie: necnō circū adiacētes regiōes exornant^o: assamēta ibi
 multi iuga uisunt. alias dedolant^o ī mēsa ex cedro miri odoris: nec ab
 similes cupresso: ex aliis fiūt abaci: tripodes: cophini: scrinia: & fere oē
 gen^o receptacula: & ī primis ex nasso fiūt pulcherrimæ: q̄ quasi purpurei
 sunt coloris: quoniā uero h̄ec īsula frequentioribus irrigatur flu
 minib^o: mēorat^o p̄iceps saccareū harūdētū ibi plātari iussit: ex quo
 saccari q̄ plurimum legit: idē ueniūt scitissima saccara toto orbe p̄aci
 pua primæ decoctiōis: necnō mixta: & quantū ex aliorū relatu colli
 gere quiuūt: indies meliora saccara sperant: quoniā ea īsula tēperie cœ
 li meliore saccarum suapte natura gignit. nam ea qualitas est plagæ il
 lius: quæ cipri: & siciliæ: nunq̄ argent. & ibi bellaria: & tragemata ex
 saccaro oīum generū: mellisq̄ plurimum: ceræ quidē satis: sed nō tan
 tū: uineas habet nō despiciabiles: in quibus taleas & maleolos maluatī
 ci plantari iussit p̄iceps infans: afferunt^o ex creta īsula: quā hodie ap
 pellant candiā: uberes sunt uineæ celo ad id īclināte: uites plus uinæ:
 q̄ foliorū ferunt: racemi proceriores. ut mensurā quattuor palmorū ex
 cedant: res uisu conspicua: miraq̄ uoluptate afficit ītuētes: & ibi uinæ
 quibus colos est niger in arcuatis pensiles: inde etiam exportantur ex
 nasso arcus celebres: qui ferunt^o in occidentem: & fiunt ligna apta arcu
 bus conficiendis: & ibi pauī q̄ plurimi siluestres colore ad albedinē in

Insulæ cir
 cuitus

Optimū sa
 carum

Mira d̄ uuis

clinato: Perdices neq̄ id genus alia ibi uidebis: pr̄ter coturnices: &
 apros inumeros in montibus. Memini etiam ab idigenis accepisse ibi Coturnices
 cum primo culta est īsula copiam maximā columborū fuisse: quibus & apri
 capiendis non alia arte usi sunt aucupēs: q̄ alligato pertice uncino. ex Columbi &
 arboribus: quibus illic insident: traherentur ad se non pauentibus aui quomodo ca
 bus: sed mirantibus ueluti ad rem non uisam hactenus: quoniam nul piantur
 lo habitatore humano culta fuerat īsula. ab solis auib^o: & feris habi
 tata: fidem huic rei maiorem adstruit: altera īsula nostris tempo Habitabat a
 ribus reperta natura non absimilis: pr̄sertim in auium aucupio ea solis auib^o
 utraq̄ humani ritus expers fuerat: animalia ibi q̄ plurima usui hu & feris
 mano apta: uiri illic etiam census non mediocri complusculi di
 tes: ac locupletes: omnis īsula adeo culta est: ut uiridarium: &
 hortum pr̄sentet amoenissimum. quicquid ibi legitur ueluti aurum
 est: & ibi celeberrima Diui Francisci cenobia uite obseruantioris Quo tēpo
 sanctorisq̄. accepi etiam ab incolis fide haud indignis uuas etiam re hic matu
 maturefcere circiter sanctam ebdomodam. rescant uuæ

Capitulo. VII.

Canariæ insulæ numero decem.

IB dicta īsula mederæ austro flante soluimus: quo duce iter
 confecimus donec insulas Canarias applicuim^o: quæ absunt
 ab medera fere miliaris. cccxx. h̄ec sunt decē nūero: septem
 cultæ: tres desertæ: quæ coluntur h̄ec sunt: priuis priua nomina: pri
 mæ nomen est fractelāce: secūda magne fortis: tertia Grācamaria:
 quarta teueriffæ: quinta Gieneræ: sexta Palmæ: septimæ ferro. Nec id
 est pr̄tereundum: q̄ ex memoratis septem insulis: quattuor christia
 num nomen colunt: uidelicet fractalancea: magnafors: Gienera & Fer
 rum. Tres uero quæ supersunt e septem idolis seruiunt. christianis in
 sulis pr̄est eques nobillissimus. qui Ferrara nuncupat^o: oriūdus ex ur
 be sibilīa ditiōis hispaniæ: Regis: q̄ colūt has īulas uinæ & ordea
 ceo: carnibus: & lacte plurimo: & ī primis capriō: q̄bus h̄ec
 uini: & tritici impatiētes sunt: nisi aliūde īportet^o: eis prorsus carēt. fru
 ct^o fere nulli: reliq̄ uero optia: scatet onagris. i. siluestrib^o asinis: pr̄ser
 ti ea q̄ dī ferrū: distāt iuicē h̄ec īsulæ miliaris q̄ dragita: ita alia respicit

Recedunt a
 medera

Insula fra
 ctalancee
 Magne for
 tis & granca
 maria
 Ferrara

Quib^o utā
 tur cibus

aliam ut de industria continenterq; subordinata uideantur : & orientem prima:ultima uero occidentem respicit.

Cap. VIII.

Quæ canariæ ferant.

Oriocola
herba

Canarii populi

Domibus ca-
rent

Tenerifa in-
sula

Adamas mi-
ræ magnitu-
dinis

EX his insulis aduehitur herba: quæ oricola dicitur: cuius eo-
lore uestes inficiuntur: quæ quidem herba gades in sinu sibi-
liæ comportatur: & illinc in orientem: & demum in occiden-
tem itur: exportatur etiam inde corii hircini copia ingentissima: quod
ceteris prestat: seu plurimum: casei uero multum: & incolæ harum
quattuor insularum nomini christiano parent. & canarii dicuntur.
Idiomate differunt adeo ut alter alterum haud intelligat: mœnia non
habent: sed uicos undequaq; patentes: uerum in eminentissimis mon-
tibus specus excauant ubi degunt tuti ab omni impetu hostili: sunt
hi montes suapte natura fere inaccessi ideo inexpugnabiles: perinde
ut nulla uis eo penetret: una fames aditum preberet: & ambitus mino-
ris harum insularum non minus patet miliaris nonaginta: tres uero
quæ idola colunt uastiores sunt: & frequentiore habitatore præsertim
canaria magna quæ hominibus circiter octomilibus exornatur. Tene-
riffa autem trium maior est: hominum quindecim milia: si utruq;
sexum spectes emitteret. Palma uero rarissimo est habitatore uisu ta-
men conspicua: & delectabilis admodum. Id etiam apprime est di-
gnum scitu q; nulla alia de causa hæc regio est prope inexpugnabilis
nisi ob situs locorum prope inaccessos. & strenuam gentem: fitq; pro-
pterea ut subdita sit nemini: licet pluribus sit laceffita preliis: nec si-
lendium puto de insula Tenerife: quæ & eximie colitur & inter or-
bis insulas est eminentior: nam cælo sereno eminus conspicitur:
adeo ut qui absunt ab ea ad Leucas hispanas sexaginta uel septuagin-
ta non difficulter eam intueantur: & si leucarum rationem colligas mi-
liaria. cc. quinquaginta excedunt: quod cernatur a longe id efficit acu-
minatus lapis adamantinus instar pyramidis in medio: qui metiti sunt
lapidem aiunt altitudine Leucarum quindecim mensuram excedere
ab immo ad summū uerticē. Is lapis iugiter flagrat instar aetnæ montis
id adfirmat nri christiāi: q; capti aliquādo hæc aiaduertere: hi pfectos

habent nouem: quos duces appellant: nec iure hereditario succe-
dunt. sed ius est in armis. inuicem digladiantur: & seuiunt ut be-
luæ: armis carent: quia ferrum non habent. uerum lapidibus: &
scipionibus res geritur iter eos: nā lignis acuminata cornua adfigunt
ut uicem ferri gerant: nudi fere omnes incedunt: tamen nonnulli auer-
se: & aduerse pellibus caprinis teguntur: carnem inungunt seuo hirci-
no condito herbarum quarundam succo: ut cutis effecta densior algo-
rem tolerant facilius: licet ibi uix algeant: quoniam ad austrum sunt
positi: domos non habent neq; Mapalia: nec quidem uiles casas: uerū
specus: & cauernas montium incolunt: ordeo: carnibus: & caprino
lacte pascuntur: abundāt nonnullis fructibus: & imprimis ficis: metūt
fruges mense Martii: & aprilis: fidem habent nullam: nec deum no-
runt: sed alii alia idola colunt: solem nonnulli: & alii lunam: & pla-
netas superstitiose admodum idolis seruiunt: mulieribus quidem in-
promiscuum non utuntur: sed pro arbitrio ducunt innumeras: uir-
gines: coniuges prius non accipiunt: q̄ ab principe deflorentur: &
id apud eos ingens decus: & honos ducitur. uerum si quis forte ar-
gutulus diceret unde hæc nosti. Id pro responso: nobis erit: inco-
las uidelicet conterminarum insularum: quæ christo parent: ex in-
stituto uitæ consueuisse hos infideles crebris incursionibus laceffere
noctu præsertim: & ubi aliquando in congressu succumbunt infide-
les: captiui ducuntur sexus utriusq;: qui sic capti in Hispaniam mit-
tuntur: qui hæc nos docuere: usu euenit aliquando: ut e nostris cor-
ripiantur aliqui: quos canarii ad contumelias seruant: & ut publico
sint ludibrio: lanii officio fungi eos cogunt: eisq; exenterandis bobus:
& suis addictis: qd apud eos ignominia specimen: & dedecoris du-
citur magnum: & tantisper captiuitatem tolerant donec permuta-
tione aliqua redimantur: seruant etiam alium morem canarii in augu-
randis principibus. nam cum scepra suscipiunt complusculi sese
offerunt certatim in memoriam: & honorem noui principis moritu-
ros & sponte quispiam uitam deuouet: congregantur propterea in
ualle deuexa: & ibi peractis nonnullis cerimoniais: ac prolatis uerbis
quibusdam: ille qui sua morte festum principis est exornaturus: se-
dat e rupe precipitem: perinde ut fere in frustra concisus exani-
metur: pro qua re: quoniam fit in gratiam principis: debet prin-
ceps superstitibus agnatis defuncti: prosequiturq; eos beneficiis: ac

Nudi incedunt

Domos non habent

Fruges metunt mense martii

Vxores non accipiunt priusq; a principe deflorentur

Mos i augurandis principibus

Eorū agili
tasMagne ui
resMultiplici
colore tin
gunt corpo
ra herbarū
suo

Euoribus innumeris . hunc morem ipsimet . licet improbenē : seruant
tamen : & pro comperto habemus uerum esse : quod retulimus : fa-
liunt mirum in modum : agiles supra q̄ referre queam : instar funābuli
& petauritæ corpora librant : & ut hinuli de saxo in saxum migrant :
licet multum distent : & id nudis pedibus : lapidem iaciunt ultra alio-
rum iactum : & quicquid pro scopo ac signo dederint nusq̄ aberrant :
uim maximam : ac prope incredibilem lacertis inferunt : adeo ut uno
uel altero ictu umbonem infringant . Memini dum illic agerem uide-
re e christianis Canariis quendam hoc Ludrici genus agentem : condi-
tionem proponebat propositamq̄ sanciebat pignore . uiris tribus ma-
la asyria duodena dabat : ut omnes ea iacerent in eum nec propius ac-
cederent q̄ ad octo uel decem passus : aberraturos omnes adseuerabat :
nec ipse eorum poma medica tangere uolebat : nisi manu repercutien-
do : alioquin inanes illorum iactus futuros prædicabat : ille uero duode-
cim sumebat : & in uiros prædictos uibrabat nullo aberrante : abnuere
conditionem omnes : quandoquidem probe nouerant quantum præ-
staret corporis dexteritate : nec eos latebat ipsum etiam plura factu-
rum : q̄ iactauisset : hæc summa est igitur : ipsos Canarios mobilitate : ac
agili natura fere omnes anteire mortales : hi etiam eximium cultum
censent : herbarum suo tingere corpora colore multiplici : modo puni-
ceo : prasino modo : nonnunq̄ Veneto : aliquando ceruleo : & nihil cul-
tius ornatiusue ducunt colorum uarietate : & hæc pictura est eius orna-
tus apud eos : cuius ornatiores uestes apud nos sunt . Ex his insulis igi-
tur Canariis : duas ego Aloisius præfens inuisi . Gomorram uideli-
cet : & ferrum . Palmæ quidem applicui : uerum nusq̄ classem de-
serui : ut ceptum iter consumarem .

Cap. VIII.

Descriptio capitis Albi cum insulis proximioribus .

Soluimus ab hac insula flante austro Ethiopiam uersus : &
breui puenimus ad id loci : cui capiti Albo nomē est : abestq̄
a Canaria miliaris fere septingētis septuaginta : & illud præ-
fertim est sciendū : q̄ qui ab Canaria insula ad caput Albū p̄fiscunt . hi
littora affricæ nōnihil deserūt : quoniā q̄ austro ducūt ad leuā affricā

relinquūt : quantoq̄ magis : quis ducit naues in altum : tanto minus
continentis uidet : quia Canariæ insulæ plurimū absunt ab littore affri-
cæ occidentē uersus . Igitur nauæ tamdiu absunt : a littore dū nauigāt :
quoad ultra medietatē itineris peregerint : quo insula canaria ab capite
albo abest : & demum obliquant ad leuam tantisper . donec caput al-
bum speculentur a longe : ne prius appellant terram q̄ eminus explo-
rauerint : quoniam ultra dictum caput nihil nisi uastum mare conspi-
citur : quoad peruenias ad id litus ubi cum dicto capite fit sinus :
qui dicitur Forna Dargin : cui ab insula quadam sinus eiusdem di-
cta Dargin : nomen inditum est : quod quidem nomen habet origi-
nem ab parua insula in eodem sinu sita intra sinum per miliaria quin-
quaginta : & ibi etiam tres insulæ : quibus indita sunt hæc nomina a
Lusitanis : primam albam appellarunt : quia arenis strata est : alteram
Garzararum insulam : argumento : q̄ Lusitani qui primo coluerunt
eam magnam marinarum auium copiam ibi naesti sunt : adeo ut inde
duas naues onustas omne genus auium in Hispaniam duxerint : tertia
insula Cori dicta est : & hæc tres insulæ paruæ sunt admodum are-
nosæq̄ : ac desertæ . In illa quæ dicitur Dargin aqua potu dulcis in-
uenitur : in aliis uero non nisi marina : & signanter animaduertendum
est : q̄ hi qui a freto Gaditano soluunt : & uersus hanc Ethiopiam :
quæ austrum respicit : tendunt : nihil culti reperiunt : etiam ab Barba-
ris quoad ad id loci uenias : qui caput de Chatin dicitur : & ab eo uer-
sus caput album semper a latere : & tunc tellus arenosa : quæ est deser-
ta : & septentrionalem partem respicit : præsertim eam : quæ monti-
bus adiacet : quæ est nostra Barbaria citra Tunetum : & loca illa om-
nia a latere : quos quidē montes Barbari appellant Sarra : & uersus au-
strum contermina est nigris Ethiopie inferioris : uasta est hæc re-
gio adeo ut si ex transuerso metiaris itinere dierum sexaginta uel
celeris ueredarii haud consequaris magnitudinem : non seruat tamen
uastitatem hanc undequaq̄ : & oceano alluitur ab altera parte : quæ
tota est alba : & arida : ac plena arenis depressa est : nec inæqualis : &
usq̄ ad dictum caput album : miram præfert æqualitatem . Inuene-
runt Lusitani primo hoc Caput Album : & in eo nihil præter are-
nas nulla herbarum : aut arborum uestigia : uisu tamen ē conspicuum :
quia triangulum presentat : nam in fronte efficit Piramides tres : quæ
singule inuicē absunt miliario . Id latus totū scaret piscib⁹ oīum gene

Alba insula
Garzararū i
sulaCori insula
DraginNigris re
gio maxima

Caput albū

IV
 rum: nec nostris minoribus: forma tamen dissimilibus: totus is sinus
 Dargin: & illa fere omnis regio indiga est aquarum: & ibi arida: & pe-
 trea tellus: & paulo post uastum æquor: & aquarum cõcurfus iges: nec sulcatur
 hoc mare nisi interdiu explorantes contis scopulos: qui ibi sunt fre-
 quentiores: ob id quandoque obruta sunt naues duæ secus aridam hanc:
 & sciendum quod dictum caput de Chantin uersus austrum: & septen-
 trionem caput Album respicit: & notandum quod post dictum caput al-
 bum in mediterraneis est locus: quem hodenum appellant introrsus si-
 tus ad dietas sex. & is locus nullo muro clauditur. sed est diuerso-
 rium Arabum & statio Camellorum: quo appellunt Arabes & Drome-
 darii: quos uocant Carauanas: quæ de Sambut ueniunt: & etiam illac
 transeunt: qui ab nigris proficiscunt & nostras Barbarias inuisunt:
 eius regionis incolæ uiuunt ordeo: & Cariotis: quibus ubertim abun-
 dant: alibi etiam in suis locis crescunt prædicta: sed parcius: potus il-
 lis camellorum: & aliorum animalum lac. uino prorsus carent: boues
 feminas habent: & capras. uerum paucas: id efficit sterile solum: &
 herbidum minime: boues sunt parui si nostris conferantur: Maume-
 them colunt: & odere christianos plurimum: nunquam quiescunt: uagan-
 tur semper per deserta. hi nigritarum terras adeunt: & nostras barba-
 rias uisunt frequentes sunt: & camellorum copiam ingentissimam ha-
 bent: quibus comportant æs: & argentum: & alia quæ plurima: e barba-
 riis nostris in Atanbut: & ad nigras præfatos: inde uero exportant
 aurum. Idque ad nos aduehunt: his est colos niger: uestis alba laciniis
 rubicantibus: absque tunica interiore uestiuntur. eodem habitu & mu-
 lieres utuntur absque camiliis ut præfertur: in capite more maurico pe-
 plum gerunt quo circunuoluunt caput: in his arenosis locis uisuntur
 leones: & pardis: strutiones quoque quorum oua ego comedi non insuauiter.
 id est etiam sciendum quod princeps infans Lusitanus prædictus in
 hac insula Dargin pactum fecit hoc modo ut nemo sinum intret mer-
 caturus aliquid cum arabibus præter eos qui foedus inierunt & di-
 ctam insulam incolunt: & qui conuenerunt cum principe: in dicta
 insula negotiatores assiduos fouent: qui comertia exercent cum Arabi-
 bus: qui hec maria mercium gratia frequentant. quique uarias merces
 important. ut sunt panni telæ argentum rapetes: & id genus alia: & in
 primis triticum: quoniam fame prope iugi laborant: & comutant man-
 cipia cum nostris mercibus: dant etiam aurum: qua de causa prin-

Caput de
 chantin
 Hodenus

Dromeda-
 rii

Quibus ui-
 uant incolæ in
 hac regione

Maumethem
 colunt
 Semper ua-
 gantur

Cuius sint co-
 loris

Quomodo ue-
 stiantur

Quæ aialia
 Pactum ifacis
 principis cum
 mercatori-
 bus

Quæ mer-
 ces

ceptus infans illic oppidum erexit: ubi Fabri quæ plurimi degunt: ut hæc
 comertia non desinant: sed perpetuo cõseruentur: ob id propterea an-
 nis singulis eo contendunt Lusitanæ Celoces: id est ad Dargin in insulam:
 ducunt etiam arabes equos pernices quos barbaros appellant: pro qui-
 bus ab eis nigritarum seruos: & uernas accipiunt: nec minore precio
 eos uendunt equos quæ decem: aut quædecim mancipiis: eo etiam uidelicet
 ad nigras plura ex serico elaborata contextaque Maurico more: argen-
 tum & alia pleraque comportant ex illiberi. i. ex granata hispaniarum di-
 tionis: & Beticæ regionis: afferunt etiam plura ex Tuncto africæ mi-
 noris: quod Barbariæ regiam appellant: & pro his omnibus rursus man-
 cipia: & auri copiam maximam consequuntur: hi serui primo appel-
 lunt stationes hodeni: & inde ad montes barchæ illinc in siciliam de-
 ueniunt: residuum uero uernarum ad insulam Dargin ducunt: & Lusitani
 uendunt: illis inquam: qui cum rege de mercimoniis conuenerunt:
 fitque propterea ut Lusitani quotannis mancipiorum circiter mille ex
 Dargin aduehant secum: & id illis magnum comertium nechaetenis
 nisi a diebus paucis inter eos comertia fiebant: nam prius Lusitani
 infensi erant his argensibus: & eorum sinum ternis uel quaternis na-
 uibus infestabant: & aliquando noctu mediterranea deprædabant: &
 uicos piscatorum aggressi plura asportabant: & gentis arabum sexus
 utriusque quæ plurimos captiuos trahebant: qui tandem in Lusitaniam
 ducti sub uasta ueniebant: pari modo alterum latus ultra caput al-
 bum depredabantur usque ad flumen senegæ: Senega flumen est: quod
 Azenagos: a primo regno nigritarum determinat: Azenagi homines
 sunt: qui inter nigrum: & sub cineritium colorem sunt dubii: incolunt
 quedam loca ultra caput album in latere illo: quod mox post caput
 prædictum decurrit & introrsus per deserta plures ex Azanegis con-
 termini sunt arabibus hodeni: hi uiuunt ordeo: & Cariotis: & Cameli-
 no lactæ: uerum quia proximiores sunt Regno nigritarum: legumi-
 nibus aluntur: pauci sunt ad modum cibi: adeo ut poline ordei: uel
 minimo pulmento totam diem alacres uiuant: efficit eos inedia patien-
 tes annonæ caritas: hos aliquando captiuant Lusitani: uenduntque
 pro mancipiis domi: præstant hi seruitute uernas fere omnes: præ-
 fertim nigras: ut cumque sit: ab annis paucis redire nostri Lusitani
 secum in gratiam: & ab ui temperant omnes: & comertia
 inter eos magna fiunt: nec patitur Princeps infans ut eis de-

Illiberis siue
 granata

Senega flu-
 men

Qui cibi

etero inferat iniuria: autumat eos ppedies subituros christianā legē:
 Nam in biuio: & ancipiti adhuc herent: utrum legi nr̄ae an Maumetha
 nae seruitutem exhibeant: nihilq; de lege huiusmodi apud eos agitatū
 erat: nisi azanegi eos edocuisent: & hi azanegi prauum morem ser-
 uant. Fascia linea caput inuoluunt demisso sindonis capite per frontem
 ita ut os rotum cooperiat: pudet. n. eos oris eque: ac iuginis uel cunni
 os tectum ut rem pudendā circumferunt: argumento q; ueluti sentina
 quae piam hilitum tetrum semper emittat: nec detegunt nisi sumendi
 cibi gratia: Principes non habent uerum locupletiores inter eos emi-
 nent: his obediunt: & obsequuntur: In uniuersum pauperes sunt men-
 daces: & supra q̄ referre possim proditores. Medie sunt staturae: capil-
 lum calamistro exornant ut alamani promittuntq; plurimum. Illudq;
 nigrum adipe piscis inungunt: & olent pessime quod apud eos uirtus
 & honos ducitur.

Habitus
Azanegorū

Principes nō
habent

Cap. XI.

Cōmutatio salis & auri: & de distantia maxima.

Agnificiūt etiam hi populi prae pingues: & obesas mulieres
 & imprimis proceriores mānas habentes: propterea ubi
 annum circiter septimum & decimum attingere rumpuntur
 eis ni ab uiris mannae fune per medium perinde ut fere ab pectore
 auulsae pensiles remaneāt: cum uero semel pepererint longiores fiunt
 & uisu fediores turpioresq; neq; hi alios nouere christianos: q̄ Lusita-
 nos: qui annis circiter quattuordecī eis multas clades intulere: capti-
 uos ducendo plurimos hūste demum ut mancipia eos subiicientes: p
 comperto etiā id habemus: q; ubi hi populi primo Liburnicas & alias
 id genus naves conspexere in mari uelificantes antea illis incognitas:
 & inuisas arbitrati sunt Aues esse albis alis aera scindentes: e remotio-
 ribus partibus aduentauisse: Cum autem uela deprimerent: ut appel-
 lerent litus: credebant Pisces esse eminuis uisibus: nonnulli cen-
 sebant fore fantasmata cum noctu fulcarent maria: & erant he naues
 eis terriculamenta non mediocria ut pote quae modo huc modo illuc
 distrahebantur instar fantasmatis alicuius uiuentium ducte uariisq;
 in locis eis inferebantur damna ab nautis noctu imprimis: cū tamen in-
 ter se celoces abessent per miliana prope centum prout conuenerat

Naues nūq̄
uiderant

inter naucleros: & ut uentorum ratio patiebatur huc: atq; illuc pulsa: e-
 sicq; intra se rōcinabantur: si hi essent mortales homines: quo nam mo-
 do quirent tantum itineris nocte una metiri: quātū nos: nec triduo ab-
 soluimus prorsus nauigatiōis expertes. Itaq; loco fantasmatis apud eos
 ducebamur: huius rei certiore me fecere ex Lusitanis q̄ plures: qui per
 id tempus ea litora frequētabant cōmertii gratia: accepi etiam id ab
 captiuis: qui fere per eadem tempora capti fuerant: ex his restatum fuit
 nobis q̄ stupidi ad rerū nostrarum conspectum fuerint: quando de no-
 bis talia stolidē sibi persuadebant: supra etiā stationem Edon introrsus
 sex dierum itinere locus uisitur: qui denominatur Tagaza: quod nostri
 interpretantur auri sarcinam: unde aduehitur salis petrei ingens copia.
 Id asportatur camelis arabum: & Azanegorū uaria loca petentiū: non
 nulli Tabuto iter faciunt: & amelū contendunt ditionis nigritarū: quo
 ubi applicuere mox sal omne expediunt. utputa octauo die quicquid ad-
 uectū est salis uenditur prope mitigallum. cc. uel. ccc. demum suas repe-
 tunt casas auro onusti: & id imprimis est sciendum hoc regnum melis
 caloribus infestari: ut fere quatrupedia omnia illic fatiscant: cum nihil
 pabuli: ibi pro quatrupede crescat nisi pestilens: fitq; propterea ut ex cē-
 tum camelis qui eo onera ferunt non redeant triginta domū: hinc qua-
 drupes fere nullū uidebis: ibi pereunt omnes aestu nimio. Arabes etiā:
 & Azanegi illic correpti morbo efflant animā: egritudinē parit torrens
 sidus: cui subsunt: ferunt etiam Tagazā: a Tambuto abesse itinere dieq;
 quadraginta equitis unius: & inter Tambutā: & regnū mellis iter trigin-
 ta dierū intercedit: percunctatus sum etiam hos quomodo mercatores
 regni mellis tantū salis cōsumant: referēbant mellitae nō nihil consume-
 re in regno suo nigritarū: quoniam uersus meridiem positi: non longe
 ab aequinoctiali ubi dies cum noctibus semper prope certant de pari:
 longiusculi tamen dies: quoniam illorū Zenith de directo non ē sub
 aequinoctiali: non enim essent in meridie: sunt itaq; ultra aequinoctialē
 nonnihil. & ideo plus diei q̄ noctis habent: & ibi feruētissimus aestus:
 fitq; propterea ut statis anni temporibus eorum sanguis inficiat adeo
 ut ni sibi sale mederentur protinus exuerent uitam. Modus medēdi hic
 est: salis modicū aqua liquefactū singulo die hauriunt: & hoc eis pro me-
 dicina: & remedio praesentaneo. reliquū uero salis in glebas diminuunt
 tantillas: ut uiri unius humeris singule ferri possint arte quadam ad id
 nō inepta usq; ad regnū mellis: quo cū uenerit singulis camelis duas

Tagaza
Sal petreus

Ultra aequo-
ctialē hitari
Ingēs calor

Medicina sa-
lis

C

**Quatrupe
dibus carent**

**Comutatio
salis & Auri
nō uisis com
mutantibus**

salis glebas imponunt: & id quadrat oneri: uidelicet ut singulis camelis duæ salis glebe imponant: & postremo in regno mellis nigritæ: qui mauri nigri uulgo dicuntur: rursus id onus salis capite portant: ut priui priuas glebas ferant: numerosiores adeo ut prope ferentium uideatur iustus exercitus hominum peditū: qui per uastum iter salem humeris cōuectāt: & hi pro leuamine laboris: & fessorū solatio: tridentibus quibusdam utuntur humi infixis: quibus sal fessi imponūt tantisper: donec uires reuocauerint: hoc modo sal prædictū aduehunt usq; ad quoddā flumen: cuius naturam non sum pcunctatus an falsum uel dulce esset: nec id abire dixerim: quoniā æquor credit a multis: & his nigritis ope præcium ē sic salē suū cōducere: quoniā quatruipedibus fere omnibus carent: id soli efficit iniquitas: quod aut parum fert herbæ: aut si fert: id totum est pestilens ut præfeci: hinc non difficulter colligimus: q̄ frequentiore hominum uehentiū salem cetu sit opus: cum tantum salis consumāt cū uero applicuerint ad id flumen: quod Mare prope creditur: qui salem detulerunt singuli singulos ex suo sale monticulos erigunt: & ita disponūt ut alter alteri succedat continenter recto tramite: & unus quisq; quopiam signo suū aceruū insignit: & demū recedunt omnes itinere mediæ diei. ubi igit recessere aduentant alii nigrite: qui cognosci nolunt: neq; aliorum colloquia admittunt: & accedūt cum suis Liburnicis: ac nauibus grandioribus ab insulis quibusdā & littus appellunt: uisq; sale: pondus quoddam auri prope aceruū salis ponunt: prout sibi cōgruere cōmertio uidetur: nec ab æquitate absonum: & mox recedunt salem: & aurū reliquentes: Nigritæ uero: qui itinere mediæ diei secesserāt: rursus redeūt & unus quisq; suū aceruū uisit: & ubi auri dimissum placuerit auferunt: salem relinquētes: & abeūt nō reuersuri. Si uero conditio auri relictī nō placuit: utrunq; dimittūt: uidelicet aurū & salē: & iterū abeūt infra prædictum tēpus reuersuri: at nigritæ qui cognosci nolūt: rursus accedunt & eos aceruos ab quibus sublatū aurum uiderint auferunt: aut eis quibus adhuc relictū ē aurum addunt nō nihil auri: uel suum aurum (si ultra addere non libet) asportant: sale relictō: & hoc modo sua cōmertia exercēt: ut alter altere nō uideat uetere istituto: & licet id forte ab fide deuiet: ut pote nō credēdum: illud tamen pro cōperto hēmus: quoniā ab fide dignis est acceptum: ab negociatoribus imprimis.

Cap. XII.

X

Quomodo impator negociatorē quēdā cognoscere uoluit.

Queritis igitur me aliquando negociatores Nigritas Regni mellis pcunctatum fuisse talia: cur Princeps eorū qui & diuitiis & Regno pollet plurimum: nō nauasset opam uel amore: ut tandē aliquando sciret: quæ nā gens esset: quæ hoium forma: quod idioma: qui mores foret illorum: qui cognosci nolebāt: id habui pro responsō: Principem suum iā pridem hoc expertum fuisse: ut cognosceret hos Nigritas: & excogitauisse talia ut hos caperet adseuerabant. ipsum uidelicet habito cōsilio tempus aduentus prædictorū obseruauisse: quo cōsueuerant cōmertii causa accedere ad littus: & per nōnullos dies præuenisse eorū aduentū dispositis insidiis hoc modo: iussit nōnullis e suis priusq; mercatores qui carauanā ducunt aduentarent: ad id loci accederent ubi salis: & auri permutatio fiebat. & effosa humo caueas struerent in quibus ad tempus tādū delitescerent: donec ex nigritis: qui cognosci nolunt: aliq; aduenirent aurum deposituri pro sale: & demū erūperēt impetū facientes i eos tres uel quattuor caperent: adseruarentq; diligentissime: & ad principem ducerent Regni mellis: & ut paucis expediam: successit principi ut disposuerat: cepere quattuor: reliqui fuga sibi consulere: & ex his quos ceperant: tres missos fecerunt: rati satis ac superfore si unus ad Principē duceret gratia gentis cognoscendæ: ne nigritæ indignabundi succēserent & tēperarent demū a cōmertiiis: capto itaq; nigrita: ac aducto ad principē: adhibiti fuere q̄ plurimi uaria idioma ta callētes: alii alia lingua captū iterrogātes ut eius linguā exploraret: Is uero captus ad oēm sermonē cōticuit: & nusq; est locutus: nec cibū sumpsit unq;: triduo solū uixit: quæ res: regni mellis nigritas in eā opinionē adduxit: ut credant eos populos usu loquēdi carere: & suapte natura mutos esse: alii renē id euenisse ex indignatiōe: q̄ uidelicet pditi fuissent: retulere hæc principi ægre ferētes: q̄ nequissent principis desiderio facere satis: aio iniquo tulit princeps: & enixe auideq; pcunctatus ē suos: quæ hominū forma esset: respōsum ē illi uiros esse nigerrimos: & pceros adeo ut suā staturā plus palmo excederent: & inter cætera referebant eos labrum inferius promissū ad pectus usq; hēre: rubrū. & introrsus exulceratū perinde: ut sanguis exeat: superius uero puum instar nostri: fiebatq; opea ut dentes omnes apperent: quos habent nr̄is grādiore: duos ēt habent hinc: & hinc reliquis eminentiores: lumina uero p̄minentiora ear

**Nigritarum
forma qui co
gnosci nolūt**

C ii

Cap. XIII.

Viri honorabiles: ac diuites: & ibi mulieres: & arma

Qui hęc deferta incolunt. hi Regem non habent naturalē: deferunt tamē plus honoris: ac reuerētiae uni q̄ alteri: colūt præsertim locupletiores: & hi maiores hēnt fauifores: ut etiā usu apud nos euenit pluribus in locis: & licet diuites sint: maiorq; ad eos hominum frequentia palpi & assentatiōis: ut assolet: gratia eat. Nō sunt tamen principes: mulieres ibi subcineritiæ: ueste cotonina utuntur: id genus uestis mittunt nigritæ. Vestes et habēt quasdā quaz; in superioribus iā meminimus Alchizel appellāt: tunicis interioribus. i. camisiis nō utuntur: armorū genus apud eos hoc ē: non enī habēt arma quæ ad defensio nē induant ut nos thoracē: & loricā: quoniam nullo alio euitant: ac propulsant uim illatā: q̄ clipeo: hastas igit̄ hēnt longiusculas eademq; leuissimas: & tela: nō tamē ut nostra uibrant: equis insident ut mauri: sed non multos fert regio deferta: quoniā herbidi soli nō est: nequeūt p̄pea multos equos alere. sit etiā ut iniuria candentis sideris idest flagrātis solis: ut p̄pe sit exusta: aquarū ē indiga: inde proueniūt tot incōmoda: uide licet sterilitas fere rez; oīum: ibi tantū ternis pluit mēsis: uidelicet Augusto: Septēbri & octobri. In eisdē et regiōib; inumerosissimā locustarū multitudinē aera uidimus inumbrātē. nā fere singulis triēniis adueniāt: & cœlū obscurāt: cateruatimq; uolitat: & ubi terras cooperuerint corrodūt fere oīa adeoq; sūt frequētes ut spacio miliarū. xii. cælū inumbrēt: rubent: & maiores sunt caualetis: nō apparēt nisi triennio uel quat triēnio semel: quæ si quotāis aduenirēt corrosa: ac deferta iā forēt oīa: ego aliquādo eas uidi cateruati supra mare uolitare numerus erat p̄pe infinitus.

Cap. XIII.

De sinu senegæ determinate arenosas terras ab feracibus.

Quōtū dictū caput albū preteriuimus illud semp cōtuētes: nostro itinere puenimus ad flumē: qd̄ sinū senegæ appellāt: illud enī ē præcipuū flumē regionis nigritæ: itrorius p hoc lacus. determinat itaq; flumē prædictum nigritas ab uiris subcineritiis dictis Azanegis: separat et aridā: & sterile tellurem: hoc est desertum: ab irrigua: & feraci terra nigritæ: qd̄ qd̄ flumen parentioris est alueri ostiūq;

C iii

demq; nigra torui aspectus admodum: ferunt etiam gingiuas ut labrū sanguinē emittere semper: his uisis principes reliquos p̄cinituit facti huius: nec deinceps gentem huiusmodi ifestaru quoniā ob unius mortē: reliqui desiere mercari triennio: quod cedebat i damnū eorum. Nos autē censuimus eis sic labra putrefieri ob ardorem torridæ plagæ: & cū sale sibi medeant nequiuerē diutius sustinere: quin rursus ad institutū uetus redirent: cū sale carere nō possent: igitur redire elapso triennio & ex nostris incōmodis: & egritudinibus metimur suas infirmitates: nec noster Princeps magnificat loquant̄ uel ne: mō emolumentum ab his sentiat. Id est totum quod a multis accepi eius regionis incolis. & quoniā plures hoc adseuerant non difficulter adduci possumus ut multis credamus. Ego quidem quātum in me est: hęc & alia non impossibilia credere uolo: cum ex usu multarum rerum plura didicerim. Id igit̄ aurum aduehit in urbē Mellis. & ibi tripartitur: partem primā qui Carauanam ducunt: iter per regnum Mellis agentes Cochium uersus Siria ferunt: duas uero partes residuas Carauana ex Melle aduehunt Atābutum. & ibi rursus diuiditur: partem ducunt ad eum locum: qui dicitur Ato: & inde tunetum africae minoris: quod est Barbaria caput: & regia per superius latus ad oceanum: aliam uero partem deferunt ad illū locū qui dicit̄ hodenu ut supra memorauimus: & illinc ad hona: & portū Orarani: qui dicitur a Barbaris Marfacubi: a latinis portus magnus: loca sunt barbaria in Mauritania non longe a Gadibus e regiōe illiberis. idest Granate aduehunt: & aurum a fezes: & amarum: & choos: & argis: & Azafi: & amesa loca Barbaria extima idest extra fretū herculeū: Illo cōtendūt christiani præsertim Italiae empturi aurum multiugas merces aduehētes. Et ut eo regrediar unde sum digressus: aurū prædictum quod aduehunt ab dictis Azanegis siue subcineritiis cunctis mercibus præstat: quoniā illud aurum aduehit hodenum ut præfeci ad littus maris cōportant: & ibi Hispanis uēdunt nostris. propterea hispani frequētant insulam Dargin: & ibi fere iugiter habitāt commertii causa: apud hos subcineritios populos non signatur aurum: neq; argentum: neq; curditur aliqua moneta: sed res permutant: ac alteram pro altera suscipiunt: dantq; uicissim: & hoc modo uitam ducunt. accepi tamen ab nō nullis introrsus apud Azaneghos & Arabes eam monetam: quam Lusitani expendunt esse in usu monetā appellant mitigal: ualoris unius numi aurei.

Pecunia nulla

Locupletiores loco regum colunt

Quæ arma habeant

Candens sidus

Hic ternis tantum pluit mensibus

Mira de locustis

Senegæ sinus

enim in illi plures sunt principes: nos regulos nuncupamus: qui aliquando zelotipia regni conspirant: & regem: quem libuerit præficiunt clarum tamen stirpe: & eum præcario dominari uolunt. nam cum eis non est concipiendum exauktoratum e regia sede detrudunt: nonnunquam Rex huiusmodi effectus potentior exurgit in electores: & inuicem digladiantur: non est tamen firmum regnum neque pennat ut in Syria soldanus: nam assidua expectatio pendet ne regno priuent: lis est tamen de paupe regno. Inopes sunt admodum fere omnes: quibus reges dominant: nullas urbes habent: Ruscula uero: & mapalia citius quam domos: quandoquidem calcem non habent: qua parietes ferrumentur: carent lapidibus: & angusta est regio: utpote: quæ a latere Miliaria .cc. non excedit: mare autem introrsus tantundem ut mihi relatum est: latitudine etiam uix dictam mensuram excedit. Rex igitur eorum redditus non habet annuos: uerum tributa pendunt reguli illi quotannis: efficit hoc metus. ne indignationem Regis incurrant: donant regem equis: qui illic magnipenduntur ob raritatem: carent etiam phaleris: & omnibus equorum instratis. Rex etiam donat quadrupedibus aliis bobus feminis: capris: & legumine multiplici: his uisitatur rex eorum: adiicit tamen ipse ad hæc multa: deprædatur complures: furripit mancipia conterminis uel amore: sibi uictum parat: Mancipia uero nonnulla cultura: addicit: alia exponit mercatoribus Azanensis uenalia: qui eo contendunt causa commercii: equos præsertim adducunt: uendunt etiam christianis: postquam consuetudinem habent cum nigritis: huic regi licet tot ducere uxores: quot uoluerit. Itidem regulis licet: & indigenis omnibus: modo alere queant: nulla lex matrimonium multiplex prohibet. Rex uero supra .xxx. uxores semper habet: plus tamen unam quam altera caripendit. In his tamen ratio stirpis habetur maxime: quoniam quæ loco præclaro sunt ortæ præstât cæteris. Rex itaque hanc uiuendi consuetudinem seruat: uxores suas ruri alit: & adseruat hoc modo: nam singulis coniugibus agros: & latifundia armataque impartitur pro earum uictu: mancipia et ancillas elargitur eis. Mancipia agros colunt: & alia nauant quæ ad rem familiarem spectant: hent boues tam mares: quam feminas: quibus arant tellurem. cum uero usu uenerit ut Rex rus concedat diuertit per arbitratu ad quancumque libuerit: singulæ uero terna uel quaterna obsonia deferunt adeo ut ipse Rex & omnes aulici qui cum eo proficiscuntur uiuant dicta rum regis uxorū expensis. nam uidebis singulo mane innumera mancipia dapus multiugas ferentia ad Principem: quæ omnia condo adseruanda

Præcario eorum rex dominatur

Lis est de paupe regno Pro domibus subeunt mapalia

Multiplex coniugium

Innumera fercula

C iiii

habet spacio unius miliarii: altissimum est: & rursus aliud ostium: & de mum efficit in umbilico insulam: & denique ostiis duobus exonerat in mare: tunc uidebis breuia ut in sirtibus harenis obductis quæ abacos: & scamna presentant introrsus mare ad miliare: singulis sex horis crescit: & decrescit instar flantis: & reflantis oceani: & ubi reuomit aquas tanta uim mittit ut flumen retrogat ad sexaginta miliaria: ut retulerunt Lusitani qui id coram conspexere aliquando flumen ingressi: at si qui dictum flumen ingredi uoluerint eis ope præcium est cauere a breuiis: & harenis obductis: ne immergant: quoniam præbet speciem solidæ telluris: & tamen tactæ fatiscunt: & in uagant harenam dilabunt: id etiam est notandum dictum caput album abesse ab hoc flumine miliaris fere .ccc. lxxx. & totum littus arenosum cernitur usque ad ostia fluminis introrsus per miliaria uiginti: & appellat latus de ante rota ditionis Azanegorum populorum subcineritii coloris. Id ante omnia miratu dignum est: quod trans flumen memoratum homines sunt nigerrimi: & proceræ staturæ ac habilissimi corporis: & omnis illic regio uiret: ac uernat pomiferis arboribus referta: at citra flumem contrarias uices cernes uidelicet homines subcineritii coloris: staturæ contractioris: hoc flumen ferunt ab nilo deriuari: e quattuor præstantioribus fluuiis uno: eosdem uices hent cum nilo: ut ille ægyptum: ita hic Ethiopia reddit irriguam. Nam nilus Babiloniæ præterfluens totam ægyptum madefacit: hoc flumen alios amnes emittit: & præsertim eum quæ senega appellant: & magna sunt flumina: totum latus Ethiopiae irrigant: cuius tamen latius in sequentibus meminisse est animus: huius etiam commemorat Plinius libro quinto naturalis historiae:

Cap. XV.

Qui princeps ad latus capitis uiridis regnent.

Regio horum nigritarum: quæ primo loco regnum senegæ obtinent hi sunt in introitu regni Ethiopiae: & omnis terra dicitur inferior uulgo dicta terra bassa: complures populi accolunt prædictum fluuium: uocant Zilophi: & ulterius per spaciū immensum omnis regio dicitur terra bassa usque achiaridam: & trans flumen si tamen caput uiride excipias: ubi tellus est eminentior quam in toto latere ad miliaria fere .cccc. ultra dictum caput uiride: citra uero per miliaria fere centum omnis terra est littus patens: depræstius tamen: noueritis et hunc regem senegæ cum illic agere appellatum fuisse nomine Zuchali. Ibi

De fluxu & refluxu oceani
Mar regent aquas fluminis ad .M. lx.

Miratu dignum

Senega unde deriuetur

Ad stipulam Plini senior

Ethiopia inferior

Zuchalis rex senegæ

Conduſ

Promus

Parochus

dant: conduſ uero promo: hic uero parochus per gradus ſubminiſtrat perinde ut paruo temporis interuallo prope dapes innumera aduehantur: cum autē cōplacitum regi fuerit diſcumbere ſeligit ex his obſoniis: quæ uoluerit: reliquū tribuit aulicis: uerū uix unq̄ eximūt edendi amorē: eſuriunt ſemper: & nunq̄ ſaturi modo huc: modo illuc regem ſequunt̄ aliena ſemper impenſa: nec quicq̄ penſi hēt Rex quibus ſumptibus: & ſe & ſuos alar: huius rei cura ſpectat ad alios cum uxoribus uices alternat: modo hunc modo illam comprimūt. hinc natoꝝ infinitus poropenumerus: quoniā ubi a ſe compræſſā mulierē prægnantem ſenſerit aliam aggreditur: hunc etiam morem & reguli ſeruant.

Cap. XVI.

Nigritarum habitus: & fides.

Leucoethiopes

Maumethē primi nigritæ colūt: nō tamen adhuc p̄tinaces ſunt in ea fide ut leuco Ethiopes: quos Mauros albos appellāt: præſertim gregarii. p̄cipes uero tenacius colūt maumethē: quippe qui ſentiunt cum ſacerdotibus azanegis & arabibus: qui p̄cipes legem huiusmodi docent: & his argumētis perſuadent eis legem colēdā: quod uidelicet ſit abſonum: nec principis ordini cōſentaneū: ut cū uulgo imperitiore nullū deū colant: ſitq̄ p̄pea ut non difficulter principes adducant ut credant maumethi: quoniā aliorū gētiū cōſuetudinem ne ſciūt: ſacerdotes tantū: ut præfecimus: azanēgos: & Arabes nouere fidei magiſtros maumethanæ: ubi uero cepere uerſari cum chriſtianiſ: & noſtram fidē ab noſtris ſanctiorē extolli: & predicari eximie audiuerē: minus maumethi credunt: noſtris oblectantur moribus: & arguūt fidem noſtram eſſe ſanctiorem: & meliorem ob id quod ſumus ditiores: ac locupletiores illis exemplum ſumunt ab his mortalibus ad æterna: addentes nos ſummopere ab noſtro Deo amari. argumento q̄ tot diuitias largit̄ ſuis: eoſq̄ tot animi: ac corporis dotibus honeſtat: nec poſſe legem huiusmodi: niſi ab bono conditore p̄ficiſci: nihil minus legem ſuā nō deſerunt: licet: & noſtram probēt: aiuntq̄ in utraq̄ lege utriq̄ lo cū eē ſalutis: habitus iſtoꝝ talis ē: nudi p̄pe icēdūt: niſi q̄ p̄ ſubligaculis corio caprino utunt̄: hoc pudēda cooperiunt: at Principes: & locupletiores oēs camifis cotoneis utuntur: quoniā regio pannis huiusmodi

Nigritarum habitus

abundat: & ex filis mulierū p̄ſa ſiūt: nā filū nent & pannū largiorem palmis binis efficiūt: non ſiūt ibi largiores panni: quoniā pectines non habent maiores: quibus texere queant. Inſuunt p̄pterea ternas uel quaternas telas ſimil: & tunicas conficiunt largas q̄dem: ſed genua non attingentes: uixq̄ media tegunt brachia: femoralia ēt cottonina faciūt: nos brachias appellamus ſiue ſubligacula oblonga adeo ut tunicā talarē credas. Is habitus eſt latiffimus perinde ut ora eius pateat circuitu palmorū xxx. uel. xl. & ubi ueſtē ſubcingunt innumeras plicas efficiūt ob longitudinē: ac latitudinē habitus. nam ſinuat inſtar ſagi p̄cincti aduerſe: & aduerſe. i. retro & ante: terrā uerrūt ueſte: & cum ſit res ridicula admodū ipſi tamen rem putant honorificentiffimā: uaricus incedunt. i. diuaricatis cruribus inſtar micturientiū mulierū: p̄cunctabant̄ quandoq̄ nos ipſi an uidiffemus unq̄ honorabiliore habitum: quippe q̄ decentiore in uiris non credunt: Mulieres partem corporis ſuperiorem. i. a capite uſq̄ ad cincturā nudā circumferunt: inferiorē uero ſindone uſq̄ ad crura media cooperiūt: pedibus ambulāt nudis: iſ mos eſt: & uiris: & mulieribus tam coniugatis: q̄ nubilibus: aperto capite incedunt: torquē ex capillis agunt: & eo exornant̄ uiri æque: ac femina: uiri etiam pleraq̄ puellaria penſa exercent. nent enim: & pannos compurgāt aqua. Ibi ſemper calores eximii nec unq̄ magis algent (uel bruma): q̄ nos aprili menſe.

Habitus mulierum

Viri et femine exercēt officia

Cap. XVII.

Viri habitu elegantes ſed uictu immundi.

Huius plagæ homines corpora eleganter curant: nam ter uel quater ſingulo die aqua immerſi lauantur: ut pote qui balneis oblectantur plurimum: uerum in culinis adeo immundi: ac turpes ut dum eorum concinnant obſonia: & dapes ſtomachum ſuſcitant: & nauſeam: & earum præſertim rerum quarum proſus ſunt expertes: non ſolum ſunt ſimplices: uerum etiam ſtolidi: contra: in illis rebus quas ex frequentiore uſu nouere ut nos ſunt accuratiſſimi: loquaces ſūt admodum: adeo ut uix unq̄ deſinant nugari ante omnia mendaces: ac fallaces: alioquin hoſpites: quippe qui biduo: ac triduo domi ſua impenſa hoſpitem libenter alunt.

Cap. XVIII.

Quomodo inter se concertent Principes nigritæ & regni Gambæ:

Il principes nigritæ sæpenumero inuicem digladiantur: pedites bella cōficiunt: quoniã eqs carent ob iniquitatē soli. nã ob ætus ppe diurnos uix ibi herba crescit: qua alant eq: loricas: nec thoraces habent: quibus uestiant ad bella: eis prorsus carent: uerum clipeos: & scuta fere omne genus habent: ut uero hostem feriant telis utuntur quibusdam quæ iaciunt ueloci dexteritate: nam id præsertim callēt: uel delictet uibrare hastas: & iacere tela: his adfigit acummatum ferrum ad palmi mensuram: & mira arte fabrefactum perinde ut cum quempiam sauciauerit uix extrahi queat ni carnes lancinent: & atrociter cōcerpant ferro reluctate ex opposito: ut apud nos sagittæ sunt quædam generatæ ferunt et enses & siccas quædam more maurico obliquas: fiunt ex ferro absq; calibe: quoniam in regione gambæ nigritæ: ulteriore calibem nō habent: & si forte habent: id metallum tamen effodere nesciunt: in bello etiam hastis quibusdam utuntur quæ lanceas presentant: alia arma nō habent: bella illorū sunt atrocissima: quoniam diloricati ut præfeci mus præliant: hic maxima hominum strages: audaces sunt maxime: ut pote q; ultro sese piculis obiectat: malūtq; i bello oppetere: q; terga dare: licet fuga sibi cōsulere queat: nec eos pterrefacit sociorū clades: imo atrociores reddūt: mortē cōtēnetes: adeo assueuere præliis: ac bellis: & cladibus innumeris.

Cap. XVIII.

De eo quod natant eximie: & de regno Senegæ.

I naues nō habēt quibus maria tranent: nec eas uidere ab orbe cōdito: nisi postq; Lusitani illo sunt pfecti: accolæ uero fluminis utuntur cimbis quibusdā: quæ humeris triū hominū deferri possēt: his piscant: & traiecto fluuio uaria loca petūt: sunt et isti nigritæ natatores acerrimi: put ex usu didici: & accepi ab nōnullis: q; ex lectiōe multiplici id didicere: regnū senegæ nigritæ: itrorfus oriētē uersus cōterminū ē regiōi dictæ Tuchmore: at uersus meridiē regnū Gābæ cōtingit: ad occidentem uero respicit oceanum. uersus autem septētrionē nigro fluuio clauditur: qui ut diximus subcinericios populos determinat: a primis nigritis: & id flumen prius per annos circiter quinq; q; ego eo concederem: Lusitani nauatæ iam explorauerant: qui quidem Lusitani cum nigritis pacem iniere: & fœdus maximum: adeo ut

Quibus armis dimicēt

Vincinatum ferrum

Calibē non habent

Mortis cōtētores

Natatores sūt acerrimi

deinceps magna inuicē exerceat cōmertia: frequentarūt ppea regionem huiusmodi annis singulis naues usq; ad meum aduentum.

Cap. XX.

Quas merces Aloi. Cadamustus pmutauerit cum Principe Budomeli senegæ.

IRaieci dictum flumen celoce mea: & tantisp nauigauī donec deueni ad regionem quæ dicitur Budomel: & is est principum titulus: & dicit terra de Budomel. sicuti nos appellamus principum uel comitum regiones uario nomine. cum igitur ad id loci pueni imoratus sum illic nō nihil: quoniã idioma huius principis callebam: & ad id adducebar nō difficulter: quoniã audiuerā hunc principem esse cādi dissimæ fidei: & nemini imponere: magnæq; pbitatis uir: fore: pinde ut tuto merces ad tempus huic uendi possent: nã ad præscripta tpa ad unguem fidem seruare aiebant icōcussā. Cum igitur mecum adduxissem nō nullos equos: q; illic præcii erāt nō cōtemnendi: licet pleræq; res alias detulissim ut sūt ex lana pāni: & ex serico sindōes more maurico: & alia q; plurima. decreui itaq; apud principem efficere ut eum locum adirem: quem ad palmas dicunt: ditiōis principis de Budomel: ubi nō port: sed statio uisit: quo cum ueni reddidi certiore principem aduentus mei iternuntio nigrita meo mancipio: iussiq; ut meo noie illi oia mea offerret: & equos iprimis: quibus sciebam principem delectari plurimum: ut ergo paucis expediam princeps memoratus certior iam factus rex meæ: it ad nos eqs. xv. ac peditib; .cl. comitatus: meq; cōmonescit an liberet terram appellere uidendi principis gratia: addebatq; me minime lufurū operam: nec me unq; pœniturum laboris suscepti: gratū animum: eundemq; liberalem principem gerere: quibus adductus littori applicui: & uisi principem: nec uidisse pœnituit: nam facta non dissimilia uerbis fuere: excepit me honorificentissime: post multa: equos emit meos: & qcqd absine desiderabat: mox est cōsecutus: fidi illi igenue: rogauit me ppea ut secū irē in regiā suā: quæ introrsus est ad miliaria. ccl. pollicebatur enī inibi se equorū præciū pfolutus: hortatusq; est enixe ut dies aliquot præstolarer: quoniã iternegociādū cōuenerat iter nos ut cētū mācipia p mercib; daret: abduxit itaq; equos cum phaleris: & alio ornatu

Budomel

Nemini imponit hic princeps

Principē uisit

mercēq; plurimā: quæ oīa emeram ego nō pluris q̄.ccc. aureis. decreni
igitur ſecum ire: nec prius abiui: q̄ ab eo perpulcri adoleſcentula dona
tus fueri: Nigra quidē erat uerū formoſa: & annū nō excedebat duodeci
mū: uoluit eſſe cubili meo addictā uſq; quaq; : ſuſcepi puellā libēs & ad
nauem ducendam uni e meis tradidi. iui igitur cum principe percupi
dus nouas res: & uidere & audire: ſolicitabarq; nō minus hoc deſiderio:
q̄ pecuniarum exigendarum ſtudio uel amore.

Cap. XXI.

Quomodo Aloi. Cadamuſtus conceſſit eum principe eo
loci qui dicitur Budomel in mediterranea.

Contendi igit̄ Budomelū regiā p̄cipis locum mediterraneū
prius eqs: ac neceſſariis ad uiaticum ab p̄cipe acceptis: & ubi
ad quartum lapidē p̄pe regiā p̄cipis deuenimus: cōmēdauit
me nepoti ſuo cuidā eius ruris domino quo iā deueneram: nomē huic
erat Biſboror: & is nepos ſuus me domi excepit honorifice: & ibi. xxviii.
diebus ſteti mēſe nouēbri: & dum illic ago: ſepenumero eo ad principē
de Budomel nepote comite. Interea plura memoratu digna uidi mores
regiōis cōcernentia. ut ē hęc attētius uiderim id effecit: q̄ ad flumen ſe
negæ ubi mei me operiebant̄ terreſtri itinere ſū reſſus. Nā undabū
do mari fidere nolui: quoniā p̄ id tēpus admodū ſeuiebat: adeo ut ad ce
loceſ meas prius redire nequerim: q̄ naues fluminis littori applicuerit :
& dū certiores meos reddere ſtudeo: natatorē quæro q̄ nando l̄ras ferat:
quibus meis nautis cōpertū fiat me nō poſſe aliter claſſem repetere ni
pri⁹ ipi naues ad flumē dirigāt: ob p̄celloſū mare: ſcirēt p̄pea me uſq;
ad id loci terreſtri itinere cōtēdere: q̄ro igit̄ ab icolis an q̄ſpiā natator ad
ſit: q̄ uice ueredarii ſūgi uelit: q̄q; calleat artē nandi: & ad meos ire non
formidet itrorſus mare ad tria miliaria : Mox ſeſe multi ulcro offerunt
id nauaturos: uerū q̄ æquor icredibili feruore cōcitātū erat: uix mihi p̄
ſuadebā hoīem hmōi nādo id cōſeq̄ unq̄ poſſe: & eo minus adducebar.
ut crederē: quo breuia innumera conſpiciebā p̄pe littus iactu arcus. hi
ſunt arenæ acerui: qui ubi onera ſentiūt quæpiā: mox euaneſcūt : & na
ues uorticibus obruunt. cū uero ſupra aquā eminet uident̄ Abaci uel
ſcamna: quibus ſi inſederis illico rues : & inter hęc breuia feruet Mare

Biſboror

Breuiā unda
bundi maris

atrocius utpote coartatū: nihilq; adminiculi ibi cōperies quo innixus ui
res laſſas foueas: timebā igit̄ illis ne ab p̄fluente peſſundarent̄ : ut cūq;
fuerit nigritæ duo adfuere nauaturi qd̄ petebā: quæro quā p̄ labore tan
to mercedem cupiant: reſpōdent maiulias duas ex ſtagno p̄ uno quoq;
petere: quattuor .n. huiuſmodi maiulie numū nr̄um aureum efficiunt.
Acceptis igitur litteris ſe mari iactabundo credidere: horreſco referens
quas difficultates ſubierint hi natatores dum ſupare breuia cōtendunt
p̄inde ut crediderimus aliquando eos ſumerſos. nā urinabant ſub aqua
ſpacio horæ nec uidebant̄. Tandem alter illoꝝ ceſſit uiribus undabūdi
maris: nec ſeuientes undas domare potuit: rediit ergo uoti impotens: al
ter uero maiorū uiriū compeſcuit rabiem maris: & ad claſſem peruenit:
reſponſūq; retulit: qd̄ factū uiſum ē mihi fere ip̄oſſibile. hęc itaq; ſum
ma eſt hos nigritas uidelicet nando fere oībus mortalibus præſtare: quæ
uero uiderim dum agerē apud hunc principem hęc ſunt. primo nolim
credas ibi eē urbes: neq; oppida: licet dicant̄ p̄cipēs ut præfeci. nā illo
rū rex rura tantū: & mapalia poſſidet: & is p̄cipeſ quo cū egi plura par
tē regni eius tenet: quæ res eſt parui momēti: nec principes habent̄: q̄a
ditiores numis uel theſauro aliquo iueniant̄ : nō enī in præcio eſt aurū:
præſertim moneta quæ nulla eſt apud illos: ſed obſequio: & fide præſtat̄
noſtris p̄cipibus: mira ē obedientia quā exhibēt principibus ſubditi.

Mira de na
tatoribus

Neq; urbes
neq; oppida
hic ſūt licet
ſint p̄cipēs

Cap. XXII.

Mapalia: & rura Budomel: & mulieres.

CT nihil prætermittamus dignū ſcitu: noueritis hunc p̄ncipi
pem ſemp̄ eſſe errabundo non abſimilem: quieſcit fere nunq;
modo huc modo illuc cōtendit: & eo præſertim ubi ſunt ſuæ
coniuges. nam ut retulimus Mapalia: & ruſcula habent ubi multiplices
adſeruant̄ cōiuges: & id rus quo ego iui domus principis nuncupatur :
ibi uidebis circiter. xl. uel. l. humiles caſas conſertas paleis ideſt mapa
lia i ordine cōtinēterq; diſpoſitas: ut alterā ſequat̄ mox altera: his circū
dedere ſepes nō ex tribulis uel ſpinis: uerū ex p̄ceris arborib⁹ dimiſſo i
teruallo qd̄ hoſtii uicē ſuppleat: quo cū es iſgreſſus aulā cōperies rurale
ſeptā ſepe arborea: cortile appellat̄ ab ruſticis: nouem ex huiuſmodi au
lis domū p̄cipis præcedūt eo ordie ut ex altera in alteram aditus inte
rior pateat: ibi nouē mulieres hic p̄cipeſ hēbat: ſunt et̄ in aliis ruribus

Domus p̄
cipis

admittit audiendū tali dignat̄ reuerentia: cū itaq; hi qui ad Principem petunt admitti: ad fores iam accesserint utraq; genua flectunt: & humi fere strati arenā idēdem nudi reiciunt in terga: caput etiā arena aspergunt: ut speciem humilitatis præse ferant. & is est mos adeundi principis: nec ibi aliquē cōperies eminentiæ tantæ: qui aliter principem adeat suū: q̄ nudo corpore uerebundis tantū corio tectis: humi reptans: ac arena aspersus totus: & ubi ad principem iam deuenere humi uoluntantur: ut siues in ceno: cum iam p̄pius ad passus duos accesserint sistit gradū rem suā principi explicās: harenā semp̄ i terga p̄iciens capite demisso in ingentissima subiectionis specimen: at princeps simulat supplicantē non uidere nisi furti: nec p̄pterea ab alijs colloquio tēperat. ubi uero uasallus desit exponere res suas: tunc intuitu insolētissimo toruoq; uerbis duobus dat responsa: ut nec breuius sit responsum Laconicū: qui solo elemēto mētē suā declarabāt: ut si ānuēdum erat p. v. idest uolumus. si cōtra p. n. idest nolumus. In hoc igit̄ supbia fastu uersat̄ princeps: i tātoq; estimatu: & ueneratiōe apud suos: ut ipsi nos nec deo imortali maiore exhibeamus reuerentiā: id efficit timor incredibilis: nempe de nutu principis eorū uita pēdet. nā p̄ re quaq; minima morte plectunt: & mulieres ac filii uenales exponunt excādescēte p̄cipe. hęc sunt igit̄: quæ mirā obediētā ostēdunt cum subditi ab p̄cipe patiunt: quæ uix hosti colliberent.

Capitulo. XXV.

Moschea principis. i. templum idolorum & mos sacrificandi.

Moschea Deo maximā cum p̄cipe familiaritatē cōtraxeram ut uel Moschea ingredi mihi fas foret: id est enī idolorū tēplum ubi sacra fiunt: cum igit̄ aduēspacebat p̄sbiteros suos azanegos siue Arabes accersebat: nā ii apud eos uice sacerdotū fungunt: & sacris p̄sunt cerimonijs: ac legē docēt maumethis. Ingrediunt̄ itaq; in celā sacratiorē optimates eminentiores: gratia orandi: sic enī orāt stātes: & cœlum subidē respicientes: terrā sæpenumero deosculant̄. & p̄iceps sacerdotē imitabatur agētē hęc oīa spacio mediæ horæ: & ubi desierat orare per cunctabat̄ me: quæ nam de hoc ritu orandi mea foret sentētia: libēterq; me diferentē de nostra fide audiebat. dixi ego plura: ut decuit: de celebritate nostræ fidei cum principem beniuolum habere auditore: ostēdi enim falsum esse principem: & alios omnes q̄ legem illam obseruabant

Quanta reuerentia a deant rege.

Fastus principis

Qualiter orant

coniuges q̄ plurimæ: quæ huic principi i seruiunt p̄ suo arbitratu: at q̄libet ex his mulieribus quinq; uel sex adolefcētulas Ethiopas domi alit: q̄bus p̄ libito p̄iceps potiri pōt citra oēm cōiugis idignationē: q̄ppe q̄ haud egre ferunt uetere istituto p̄cipis: ut hac ueneris uarietate cōiunx p̄iceps oblectet: suntq; hi nigrite admodum p̄ni: ac salaces in uenerē: nullaq; satiant̄ libidine: p̄cunctatus est me p̄pea p̄iceps: an aliqua nossem: quæ uenerem excitarent frequentius: nam unus tot feminis uix satisfacere q̄bat: induerat. n. opinionem hāc uidelicet christianos fore ingenij acerrimi: & fere nihil nescit: adiciebat ad hęc si uoto huic suo turpi q̄dem fecissem satis: me beneficia innumera illico cōsequutur: laborāt Zelotipia hi principes adeo atroci: ut nec ipsis natis satis ac super fidat̄: uni igitur principi patet ad mulieres aditus.

Ca. XXIII.

Quibus stipatur princeps lateronibus

Latus uicius p̄cipis latus custodiunt uiri. cc. quocunq; p̄gere cōtingit & licet frequenter p̄ uices succedant q̄ principis habent custodiā: nō desunt tamen usq; quaq; innumeri: q̄ undequaq; salutatū ad p̄cipē ueniūt. ante regiā igit̄ p̄cipis ubi ipse diuersat̄ diutius: p̄cedunt septē atria: & ante ea platee q̄dā uisunt: i quorū diametro arbor ē p̄cera: & umbrosa: quæ p̄cipis fores obseruātibus umbrā amcenā prebet: hęc itaq; p̄iceps dispartitā familiā: & q̄ p̄pius regiam degūt: hi sunt p̄cipi magis accepti dignioresue: & quo magis elongantur ab regia tāto minoris cēsus: ac fere gradus nullius dignoscunt: has igit̄ graduū differentias ostēdūt domus ex idustria cōtinēter i ordine dispositæ: ut cognoscas eos esse excellentiores q̄ regie p̄cipis sunt p̄ximiores: pauci tamen ad fores p̄cipis accedūt. Id. n. fere solis christiāis licet: & azanegis sacerdotibus: q̄ p̄cipem legem maumethis docent: q̄bus maior potestas agendi quæcūq; est apud principem: q̄ ipsis suis nigritis.

Cap. XXIII.

Mos salutandi principem: & principis consuetudo.

Pinceps igit̄ memoratus magnā præse fert arrogantia: q̄ppe qui nō prodit in publicum nisi mane: & uesperis: nec tamen a uestibulo regiæ digredit̄: ibi sese mira superbia spectādū suis præbet illustrioribus. Is igitur princeps cum uariis de causis quēpiam

Veneris apertēs sunt nimum

Zelotipia flagrant

Atria cōpluria ante regiā principis

Cur deū no
strū magnū
& probū iu
dicent.

addidi nostram sanctiorem esse. Idq; comprobabam innumeris argu-
mentis: nec prius desii concionari: q̄ excanduerint maiores satrapæ qui
indignabantur suam fidem abf me i ordinem redigi: at princeps risu uul-
tum soluebat: ad stipulabaturq; meis dictis: asserens: & ipse nostram fidē
nō iniuria colēdā eē: & nr̄um deū eo argumēto eē: & magnū & pbū ob
id q; multiplicia dona nobis elargiret: diuitias: opes: dexteritatē īgeniū:
uires: & pleraq; alia: suā tamē apprime extollebat. subdēs eā faciliore adi-
tū ad salutē eis præstare q̄ nobis nostrā. His ratiōibus nixus: quoniā in-
quit uobis datum ē præsentibus bonis frui: erit præsens uita uobis pro
paradiso illa æterna. Nos uero qui p̄ uarias uitæ interturbationes uitā
trahimus assiduo: scimus nobis haud defuturam illam æternam felicitā-
tē: quoniam perpeffi laboris: & susceptæ erumnæ præmium nondum
sumus consecuti: ualidas ad hoc adducebat ratōes uir ut erat ingenii ele-
gantis: nec nostra sibi displicebant: neq; difficulter nostrā fidē iduiser-
ni pauisset exui regno. Id. n. acceperam ab nepote: qui me enixe rogaue-
rat ut nostram fidem principi exponerem: adfirmabatq; rem dignam eē
uerbum dei. Idq; perlibenter audiendū fore censebat. Mores igit̄ huius
principis iam retulimus: & præserti eundem morē in uictu seruat: quē
rex azanegæ: suscipit ab suis cōiugibus dapes: ut etiā ceteri nigritæ pri-
cipes: humi procumbentes: epulant̄ absq; nitore & elegantia uitæ ppau-
ci cum rege discumbunt: Id solis licet sacerdotibus: aut regulis q̄busdā
uel saltem eminētoribus optimatibus: reliqui ignobiles. xii. uel. x. simul
discumbunt & inter epulandū fere omnes ex eodē catino sumūt: & qdē
non imoderate: ueq; frequētius utpote q̄ ter uel quater iterdiu epulant̄:

Cap. XXVI.

Legumina: & uinum quæ ex regno senegæ proueniunt.

Igitur Regnum senegæ ulteriorq; plaga nigritæ: uinum: Tri-
ticum siliginē: ordeū: auenam: haud quaq; fert iniuria candē-
tis sideris: cū præsertim ibi mensibus nouem iugiter nō pluatur:
uidelicet ab mensē octobris usq; in mensē iulii. Id efficit ut ia sta semi-
na nō germinent ob terræ calorem nimium: p̄ducit tamē m̄liū: Fabas:
& Fasiolos omne genus: quæ omnia nusq; elegantiora uisuntur: sunt
Fasioli instar nucis auellanae: faberrime facti diceres torno aliquo inscul-

Fasiolorum
magnitudo

ptos: ac striatos adeo uariantis naturæ ars in eis ludit: res uisu conspi-
cua: fabæ uero largiores: & proceriores: rubent calore uiuacissimo: alia
albicantes cernuntur uisu conspectiores. Mense iulii seminant̄: septēbri
leguntur: cum autem tellus cælesti rore perfunditur: id est uberiori plu-
uia: tum terrā mirum in modum colunt: nō amplius q̄ trimestri spacio se-
minant: & legunt sata: ignaui sunt cultores: & uix tantum semināt q̄tum
ad uictum sit sufficiens: nec in horreis congregant triticum uel alia. Is
itaq; mos colendi agri seruat̄: instrumēta quædam rustica habent quæ
bipaliis non sunt absimilia: eis terram egerunt ritu contrario: q̄ nos con-
sueuerimus. nam cum Ligonizant terrā ante proiciunt: non ut nos: qui
terram egestam semper ad nos trahimus adeo ut pedum plantas ligoni-
zando cooperiamus terra: nec altius: q̄ tres: aut quattuor digitos
agunt bipalia uel graues uomeres: aliter ipsi non arant. uerum quia ter-
ra est feracissima suapte natura q̄ plurima producit: horum potus præ-
bet succus palmæ: Lac: & latices: nec ea ē palma quæ fert cariotas: alia
est arbor: quæ ibi minime frequēs est: & hæ arbores anno continuo su-
cos emittunt instar lachrimarum succus appellat̄ mignol: & ut uberiorē
habeant succi prouentum arbores sauciant: & statim profilit succus: qui
excipitur uase aliquo: ut thura leguntur: huic liquori colos est subcineri-
tius & serū lactis præsentat: nec maior est prouentus: q̄ binæ uel ternæ
mensuræ die noctuq; huius est incredibilis suauitas: & ut uinū inebriat:
ni aqua immixta fuerit: qui prima die prouenit ex sauciata arbore is est
dulcior: & omni uino uel perq̄ dulci præstat: & indies suauitatem amit-
tit: fitq; acidum: & aere: tamē tertio: aut quarto die magis homini con-
ducit: id sum ego expertus pluries: & non minus: q̄ uino aliquo eleganti
hoc succo oblectabar. mignolum appellant: neq; eo uti possunt oēs abū-
de hoc est ad uoluptatem: licet ad hilaritatem plurimi: & imprimis illu-
stiores: non habent harum arborum uineas sed sparsas & uagas ut fere
cuiq; pateant qui liquorem h̄mōi elicere uulnerata arbore uoluerit.

Cap. XXVII.

Varii fructus: & miræ naturæ oleum.

Ructus habent multiplices: nec nostris absimiles: suaves sunt li-
cet siluestres: qui si ut apud nos colerent̄ essent profecto multo
meliores. Regio est patens: & aprica ad omnia producēda prope

Trimestri
spacio semi-
nāt & legūt
sata
Eorū mod⁹
colendi agri

Eorū potus

D

apta: pascua ibi quae plurima: & arbores eminentissime nobis tamen incognita: lacus ibi quae plurimi: qui aquam potu non insuauem propinant: neque ninium ualde expanduntur. uerum profundissimi: & ibi pisces innumeri licet nostris absimiles: inque his serpentes degunt: incolae calcatrices uocant: fert etiam haec regio mirae naturae oleum: quod pollet triplici uirtute: odore uidelicet uiolaceum habet: sapore uero oliuae: & si adhibitus fuerit dapibus: eas ut crocus inficit: quis ipsum crocum superet uberiori colore. sunt & ibi arbores quaedam quae faxiolos producunt rubentes cum macula nigricante quae est illis pro insigni: & a nostris oculus dicitur. Alii hillum appell. pducit igitur quae plures sed paruos admodum

Oleum mire naturae

Arbores faxiolos pducetes

Cap. XXVIII.

Angues immanes: qui deuorant capras: & anguium Fascinatores.

INueniunt ibi multiplices animalium species praesertim serpentum fere omnium generum: ueneni alii: alii innoxii sunt: duorum pedum mensuram excedunt: alas nec pedes habent ut serpentes: alioquin immani: & tantae quidem uastitatis: ut integras capras hauriant: nec lancinent: solidae deuorantur: ferunt incolae serpentes huiusmodi congregari statis anni diebus: & migrare in loca quaedam ubi fornicarum est uis magna: quibus est color albicans: quae suapte natura humiles quaedam casae istar specus extruunt: nam ore terram portant: & ferunt ruminant absque calce: diceret clibanos aliquos uel ruscula in ordine disposita. nam ex huiusmodi casis uidebis. c. & cl. continenter subordinatas ut altera sequatur altera miro naturae ordine: sunt etiam hi nigrite fascinatores. i. incantatores eximii: fascinant praesertim serpentes: huius rei me certiore reddidit adolescens quidam: qui anno superiore agens apud nepotem principis de Budomel: & cum hospitio receptus dormiret: audiuit innumeras serpentum sibillationes: quibus experrectus dum attentiore animo euentum rei expectat intelligit nepotem principis euigilauisse: & domum egredi uelle: punctatus est prope adolescens nepotem principis quo nam nocte interpesta concederet: cui nepos (iam in clamauerat seruos a pedibus ut sternerent camelum:) sum inquit profecturus non longe: mox rediturus: iuit igitur nepos: & fascino compescuit serpentes: illicoque rediens rursus alloquitur hospitem Ligurem: audiuiti ne inquit circiter noctem media exsibillantes ser

Mira de serpentibus

Mira de formicis

Fascinatores

petes: at Ligur audiuit quidem: subiicit itaque principis nepos dicitur Bisborer: erat inquit serpentes: quibus haec plaga scater: obcederent enim domum gregem deuastaturi: ni ego occurrissem malo tanto incantatione: qua utimur frequentius. Ligur uero his auditis dixit se mirari plurimum: & rem hanc christianis prope incredibile fore: tum nepos ad Ligur: non est inquit cur mireris ob haec minima. nam princeps noster multo maiora efficit incantatione cum libet. cum. n. inquit cupit praesentaneum uenenum habere: quod illico mortem afferat (inficiunt ibi arma ueneno) designato in terra circulo: & fascinatione serpentes eo concedere compellit: quo cum uenerint speculatur uenenosior quem interficiat ueneni colligendi gratia: reliquos uero missos facit: occiso itaque serpente eius sanguinem cum semine arboris cuiusdam miscet: & ea mixtura arma illinit: quae sic illita ubi saucia uerint condito mortem afferunt: licet paruum uulnus existat: modo sanguinis nihil non elicerit. subdidit etiam Ligur nepotem praedictum hortatum eum fuisse ut rei uideret exemplum: uerum Ligur parum huius rei curiosus renuit experiri rem huiusmodi: omnium igitur consensu nigritae sunt incantatores eximii: sunt tamen etiam apud nos huius facti haud expertes: immo sagaces: contra serpentes praesertim.

Mira fascino

Cap. XXVIII.

IN regno senegae nigritae boues solui: & buculae uisum iter animalia domestica: nam capras: & pecora ibi non uidebis ob ardorem torretis sideris. At boues tam mares quam feminae nostris multo sunt minores: uixque ibi uaccam rubentem conperies: aut albae: aut nigrae oes sunt uel utroque colore distincte: ex rapacibus leones: & pardi frequentiores: nec non lupi: capreoli: ac lepores prope innumeri. sunt etiam in eadem regione Elephanti siluestres quae plurimi non domantur ut alibi: & fere gregium ubique: effertur prope: & gregati incedunt ut in nostris nemoribus apris: Cicures uix repiunt ibi. hi igitur duos eminentiores dentes habent hic: & hic: istar aprorum uerum ritu contrario quandoque alteri. s. apro in superiora retorti sunt dentes: at alteri. s. elephanto dimittunt in terram: nec (uel senecta) huic sunt decidui uita comitantur: hominem nisi lesus non laedit: & ubi laedit: manu hominem comprehensum iacit in sublime ultra arcus iactum: ea dicitur manus elephanti quam alii promiscide appellat: eam emittit: & retrahit pro suo arbitratu: nullusque iuenit tantae praecipitatis: quem suo incessu non comprehendat: licet gradati solum ambu

Quae animalia ibi repiant Elephanti siluestres & eorum forma & natura

D ii

let effetae magis seuiūt dū pauent: ne catulis uis iferat: & q̄ttuor ad sū
mū pariūt uno ptu: marib' uix ē cura sobolis: arbor: foliis uiuunt. & fru
ctib': nam p̄muscide arborem deuant adeo ut si stipitem manu com
plexi fuerint q̄tumcūq; magnū ab arbore dispartiant. manū hēnt in in
ferior maxilla q̄ exerūt: & retrahūt p̄ libito. hac cibū capiūt: & hauriūt
potū oēm: & ori administrāt suo: os hēnt i pectore: frequētia icolūt ne
mora: ac luto plurimū ut apri oblectant: sunt & alia igentia aialia ueg:
siluestria.

Cap. XXX.

De psitacis: & aliis auibus.

Vitiorū sunt cōplura genera: & i primis psitacis scater Regio:
nā hos oder plurimū nigrite quoniā totā plagā fere circūuo
litāres fruges: & praesertim legumina deuant: multiugi sunt:
ueg: e paruis: & grandiorib': cōplures ego attuli: distinguunt colore tri
plici subcineritio uiridi: ac ueneto: quos adhuc fere inuolucres ex nido
subripui: sed mox periēre: adultos igit. c. l. i hispaniā detuli eos singulos
singulo aureo nūmo uēdidi: his itaq; miz: ē igēiū: & solertia nidificādi:
nā excellissimā querūt arbore: quae surculos habeat subtiles: ac tenues
cuiusuis pōderis fere ipatientes: horū cacumini adligāt dependentem
surculum: cui nidum mira idustria fabricatum suspendūt: istar pilae ro
tundū: relicto solum foramie admodum āgusto qd ostii uicē suppleat:
aiunt id efficere alitem ut serpentum fallat astutias: nā nidum pensilem
petere nequeunt quippe qui surculo tam tenui nusq; se ipsos crederent
mole grauari corporea. Igit his artib' tuta est ab serpente auis licet par
ua: ibi etiā sunt gallinae quaedā. quas appellant pharaonis: ex oriente de
ferunt: his regio uberti abundat: sunt & anseres nō ut nrā: sed colore:
& pennis multiugis uariatae.

Cap. XXXI.

De Emporio: & qui eo confluant.

Quoniā obtigit illic morā trahere diuturniorē: decreui eorum
emporiū siue nundinas q̄sdā uisere: Nā die lune: & ueneris in
pratis q̄busdā cōueniūt ab quattuor uel q̄ncq; miliaris circum
stātis regiois: qui enī magis distant alia emporia & nundinas adeunt. in
his igit nundinis cōpertū habui q̄ indigi sint re: multaq; que p̄funda
egestate laborēt id declarabāt eorū uiles merces: hae. n. erāt cotōi elabo
rati mulier: p̄sis: nec eorū ingēs copia: panni ex cotōis: insup legumina

Solertia psitacorum i nido ficando

Gallinae Anseres

oleum: miliū: & pelues Lignea storias: tegetes appellant: palmae foliis
complicatas & alia cōplura usui illoz nō inepta: haec mulieres uendunt:
at uiri arma: & auri nō nihil: p̄mutant omnia: pro re altera: rem alteram
cōsequunt: quandoq; p̄ binis ternas aut p̄ ternis binas: pecuniam signa
tam nō norunt: nec nūmos omne gen' regio cudit. hi igitur nigrite in
p̄miscuum ibant ad me stupidi: & admodum admirantes effigiem chri
stiāi: & i primis albicantē colorē nec nō habitū: & corpis formā ac habi
tudinē ifolitā: habitus is erat diplois ex serico nigro Damascū appella
mus: clamis itē ex panno coloris cianei: idētidē p̄nū ex lana cōtuebāt
& diploidē loco miraculi cuiusdā: nōnulli albedinis piculū faciebāt ar
bitrati nō eē colorē naturalē: sed factitiū. igit ut certiores hui' rei fierēt
sp̄uto illitas man' admouebāt brachiis: & manib' meis: ut experirentur
utrū colos foret ab natura uel ab arte: ubi uero uidebāt sp̄utū nihil de
albedine adēnisse sed albicantes carnes fore: rursus admirabant: ad has
itaq; nundinas ut multa experirer: utq; scirē an aurum illic foret uenale
cōcesserā: uerum ut praeseci auri parum illic sum nactus promercalis.

Cap. XXXII.

De equis ibi uenabilibus: & pabulo & eorū incantatoribus.

Llic igit equos magnipēdūt: quādoq; difficulter eo ducun
tur: nec nisi a nr̄is Barbariis per Azanegos: & Arabas illo du
cunt: illoz p̄pea ingēs praeciū ē: nec facillime ibi alunt ob ari
dā tellurē: nā torrida ē plaga: quae pabula nō p̄ducit: facitq; aestus nimi
us: ut equoz īguina itumescāt ut uix meiere possint: crepāt p̄pea strāgu
ria hmōi labefactati: p̄ feno utunt faxiolorū laceramētis sole sicatis: id ui
cē feni supplet. nā ubi legerit faxiolos secāt eorū caules: & sole exsiccant:
loco auenae succedit: miliū: quo mirū in modū pinguescūt: pro equo in
strato phaleris & reliquo ornatu dant mācipia nouē ad summum. xiiii.
prout equi: & forma elegans: & agilitas persuaserit dandum. cum autem
emerint equos mox accersunt fascinatores equoz: huncq; ritum seruāt:
rogum accēdunt sarmentis & herbis quibusdam suapte natura fumum
exhalantibus: & equo per lorum aprehenso sistunt ipsum supra fuman
tem rogum uerbis nonnullis prolatis: unguento tenuissimo equum illi
nunt: & in domum adducunt ubi ad. xv. uel. xx. dies delitescit: a nemi
neq; uidetur: interea etiam apendunt collo equorum efascinatiōes quas
dam corio rubeo inuolutas & haec agunt adfirmantes strenuiores. tutio
resq; bello futuros equos.

Emptio & ueditio per cōmutatiōnem Pecuniā nō habent

Cib' equoz

Quo modo efascinant equos

D iii

Cap. XXXIII.

Mulierum
mos in tripu
diis

Tormēta &
tibus admi
rantur
Edito bom
bo tormēto
rum pauent

Naues admi
rantur

Ardētes cā
delas admi
rantur

Huius itaq; regiōis mulieres hilares sunt supra q̄ referre possim
gestiunt: exiliunt: saliunt: & perlubenter chorizāt & imprimis
adolescentule noctu solum dum luna est pernox: in suis tripu
diis diiterunt: a nobis q̄ plurimum: res nostras admirantē fere portentū lo
co: ut sunt balistæ & tormenta oēgen⁹: nā cum uisum uenissent classē
iussi in uacuū exonerari tormenta: ut edito reboatu terrorem parerent
his populis: territi igitur tormenti inaudito atrocisq; bombo. credidere
Demonū opus: nō mortaliū artem. adiicentes uno ic̄tu posse huiusmo
di tormenta supra centū homines prosternere: tibus etiā admirabātur
& cum uidissent exornatas: ut sit instar animalis alicuius: credidere uiuū
animal uarias emittens uoces: non instrumēta: qd̄ ubi itellexi ne hac opi
nione ducti diutius fallerent dedit tibus illis contrectandas: tunc cogno
uere artē esse: non animal neq; fantasma: adeoq; eis oblectabant ut dice
rent rem cœlestem fore & ab ipso Deo fabrefactam: tanta concinitate:
ac melodia allecti: & imprimis uocū uarietates admirati: remq; nullā ui
disse pulcrotē prædicabant. Nauim etiam per singula membra: &
minores partes scrutabantur: ut malum: āchoras: uela: remiges: & id ge
nus alia. dicebantq; oculatam nauim esse: quoniam in fronte uidentur
sculpta lumina: quod solum fit causa ornatus: ut fit quandoq; in carpen
tis & curribus: propterea adseuerabant nos fore eximios incantatores
nec demonibus ab similes: ut pote qui sulcabamus maria gradu citatis
simo instar phantasmatis: & ic̄uina q̄ plurima in mari metiebatur: ipsi
uero uix de loco ad locum terrestri itinere ire nouerant: & id præsertim
admirabantur: nos uidelicet in tantum ab continente recedere aliquan
do ut p̄ cōpluscūlos dies terra nusq; appareat: & tamen non ignoraba
mus ubi gentium essemus: & quonam tenderemus: quod esse nō potest
inquiunt citra magicam artem: quod profecto haud dicerent si nauigan
di callerent artes: non minori etiam admiratione adficiēbantur uisis
candelis accensis: quippe q̄ nulla alia Luminaria unq; uiderant præterq̄
ignem: ubi igitur uidere ardere candelas: dixere rem fore pulcher
rimam. In eadem regione mellis est plurimum: nam id e fauo mellis
ore sugūt cerāq; abiiciūt: em̄i p̄pea ego fauū mellis: & more n̄o ab cera
mel disgregans: percunctatus sum de cera eos qd̄ sentirēt: q̄ aiebāt se eā
nihilipendere uti rem inutilem: confeci itaq; ex cera huiusmodi cande

las: ipsis cernētib⁹ & iussi eas accendi: quo facto magis: ac magis admira
bantur profitentes nos fere nihil nescire.

Cap. XXXIII.

Quomodo Antonietus: & Aloisius in mari conuenere
non longe ab uiridi capite.

In hac regione instrumēta musicalia habent fere nulla præter
duo: & ea melodia: & concētus p̄pe nullius. uidi instrumētū
quoddam sambucam appellāt: quod fidibus binis tantum pul
sat: & nulla inde cōcinitas: digitis pulsant: res rudis: & momēti p̄pe nul
lius. ut igit præfeci oportuit me illic per dies aliquot diuersari causa ex
plorandæ mercis ut si forte fortuna aliquid occurrisset quod conduce
ret comertio: & id eo libentius ferebam ut res nouas uiderem: quas re
ferrem aliquando: cum itaq; decreuissem a continente soluere: & in al
tum facere uela desiderio uidendi adhuc maiora: cum præferti ab prin
cipe infante certior factus fueram: nō longe ab regno senegæ esse regnū
quoddam cui nomen est Gambre: & prout referebant nigrite principi
infanti: Id regnum auri est feracissimum: adeo ut si eo cōtenderent chri
stiani inde consequerentur diuitias innumeras: his igitur allectus cum ut
aurum consequerem: cum etiam ut orbis partes incompartas mihi antea
uiderem: expeditus ab principe ad nauim redeo meam: parans uela face
re uentis: ut in pelagus altius eueherer: relicturus latus quo appulerant
celoces: dum itaq; hæc meditatur repente naues apparuere in salo flu
ctuantes: nam uicissim altera uiderat alteram: nec ignorabamus eos esse
christianos: congressi igitur mutuo cōspectu frui affectantes colloqui
sumus: moxq; patuit alteram nauim fore Antonieti cuiusdam Liguris:
qui maria sulcare probe nouerat: alteram uero aulicorum quorundam
Principis infantis: hi igitur uiri conuenerant fide data ut caput uiride
superarent desiderio uidendæ nouæ regionis: iniui itaq; cum eis amici
tiam: & foedus ingens ut simul maria sulcantes nouas regiones adire
mus: una igitur soluimus uela dantes uersus dictum caput uiride austro
duce: a latere semper ut præ oculis continentem haberemus usq; quaq;
sequenti itaq; die uentis prosperis caput prædictum cepit nobis appare
re: nam distat ab regno principis Budomel unde solueramus .M. fere
quadraginta.

De eorū in
strumētis
musicis

Regnū gam
bræ

Antonietus
ligur
Aulici infan
tis principis
sulcāt maria

Cap. XXXV.

De capite uiridi: & eius denominatione & moribus gentium.

Promotorium
caput uiride
appellatum

ID igitur promotorium caput uiride iccirco appellatur quia consuetum est arboribus densissimis eisdemque uiridibus: ac uirentibus anno fere continuo: huius noticiam habuere primo Lusitani superiori anno meae nauigationis: appellarunt itaque hoc promotorium caput uiride ab arboribus: uti ab arena caput album denotatur. hoc itaque caput uiride eminens est admodum: & uisu pulcherrimum iter duos menses mediis exit: tandem in mare perueniens uaste uariisque rusculis nigritarum: & mapaliis septum unde quaeque ab ea parte praesertim: quae respicit oceanum: sunt tamen hi nigrite ex regno senegae: ultra caput praedictum: uisunt tres paruae insulae non longe ab continente: sed praesens desertae ab hominibus: uerum scatent arboribus instar capitis uiridis: cum uero aquae penuria non mediocri laborarem: iecimus anchoras ut aquae non nihil inde haurirem: insulae illi quae uisa erat uerior adhesim: appulsi igitur huic gradiori insulae forte quae praecipua quaerebam: nullumque nacti sumus praeter quamdam scaturiginem: quae uix poterat nobis auxiliariis sitientibus. In eadem igitur insula inuenimus nidus complures: & oua alitum diuersarum: quae nobis haud erant incognita. Ibi stetimus per totam diem piscationem sumus uaria piscium generum fagenis alios: alios hamis quibusdam coepimus. Imprimis detales: & ostreas ueteres ponderis librae. xii. uel. xv. pro unoquoque piscium: mense Iunii postero die illic soluentes ad nauigauimus: littora haud prope deserentes. Id est est sciendum quod mox post caput uiride littora se sinuant: & in ipso recessu sit finis pulcherrimus: terra est plana: & referta arboribus innumeris: quibus non prius decidunt folia: quam alia subnascantur: uirent semper: & licet distent a mari iactu arcus: uidentur tamen a longe ipsa contingere maria: res profecto est uisu conspicua: & ut fatear ingenue: ego quidem uarias orbis partes peragraui cum ad ortum cum etiam ad occasum solis: uerum nusquam amoeniorem uidi: ea complusculis irrigatur fluuiis: quorum quoniam sunt nauium impatientes: non meminimus: ultra sinum degunt bini populi alii Barbazini: ferreti alii dicuntur: hi quidem sunt nigrite uerum regi senegae non parent: regem non habent nec principem: licet uni magis quam alteri honorem maiorem exhibeant: Principem non eligunt: qui uita: ac necis potestatem habeat: tum in se cum etiam in natos: nam morem nigritarum principum aspernantur: qui ubi libuerit pro mancipiis: & uxores: & natos subditorum uendunt: fitque ut eorum uita semper sit in ancipiti: interque spe: & metum suspensa. Idola colunt: quae maxime: legem habent nullam: uiri sunt truculentissimi: arcu utuntur

De alia insula

De arboribus
eius insulae

Hi neque regem
neque principem
habent

Idola colunt

ac uenenatis sagittis peride ut fauciati illico pereant: modo sanguis uel mediocris exeat: hi sunt nigerrimi: ac staturae habilissime: regio frequens est nemoribus: quae lignis sunt referta plurimum: irrigua est fluminibus quae plurimum. ideo fere inaccessa: nec patet aduentibus aditus nisi per nonnullos angiportus ex circumadiacentibus: timent propea neminem: id sunt excepti aliquando nigritarum reges: qui cum bellum eis intulissent sunt pessime accepti ab his populis: discurrunt igitur latus praedictum austro flante peruenimus ad ostium fluminis: quod riuum appellat: Barbazinorum: latitudo fluminis ostii est iactus arcus: huius nominis memini ego in carta nauigationis: quam edidi nuperrime: abest hoc flumen ab capite uiridi miliaribus fere sexaginta interdiu solum nauigabamus: occidente sole iactis anchoris ad passus .x. uel .xii. aquae: longe ab continente miliaribus. iiii. uel. v. cum uero illucescebat uela faciebamus in altum positae prius speculis in fugae uel celocis quae eminus specularent scopulos maritimos ubi uidissent mare luctari: & fremere cum scopulis occurrentibus mox renunciarent uelificatibus: dum igitur ad nauigamus ad ostium alterius fluminis deuenimus id erat riuus senegae magnitudine haud impar: uiso ergo flumine tam preclaro decreuimus quem praecipua e uiris incipiis emittere: quae terram exploraret: terra erat aprica: & omni arborum uarietate exornata adeo ut nos summo pro eo inuitaret: adduxeramus enim nobiscum e Lusitania mancipia complura quae Turcimanos appellamus: hi sunt nigrite quos rex senegae portugallensibus: siue Lusitanis (quae eo pro faciscunt comertii causa) uendit: hi igitur Turcimani siue mancipia (sclauos uulgo appellant) christi fidem: in lusitania susceperunt: & hispanum idioma callent: nam eos mutuati eramus ab dominis ea lege ut pro hominum seruitute: quam nobis exhibituri erant Turcimani cum rediissemus seligerent ipsi quemcumque libuisset ex omni mancipiorum cetui. Turcimani uero libertatem perpetuam consequerentur: iacte igitur sunt sortes ad quem spectaret suum Turcimanum emittere in littus: cecidit fors super ligurum: quae condito cibam expediuit: quae discedens a classe in littore mancipium exponeret lege data ut caueret ne continentem appelleret ultra quam foret necesse. satis ac super per erat si mancipium in sico poneret: & mox in altum nauim duceret: ne incautus: a barbaris deprehenderetur. Instituunt igitur mancipium ut cum terram attigerit querat quae gens: qui princeps: qui mores sint regionis: sciscitaretur etiam an ibi copia auri foret uel alia quae commerciiis conducerent: ubi itaque mancipium terram tenuit: actutum adfuere nigrite eius regionis qui eminus speculati fuerant aduentantem classem.

Aliam insulam
comperunt

Turcimani
mancipia
sclauos

Mittitur turcimanus
ligur ad
explorandam
insulam

In terram
descendit

**Nigritæ tur
cimanum in
terimunt**

icireo uenerant ad littus sagittis: & arcubus onusti delitescentes in fructibus: & uepribus ut quempiam e christianis improuidum corripere. uiso igitur mancipio propius accedunt: colloquunturq; non nihil: & mox exertis ensibus: & macheris plagis innumeris mancipium confecerunt: cui prius proxima nauis auxiliari nequiuit: q̄ uitam exhalarit: quod ut compertum habuimus: stupidi rem egre tulimus: intelligentes gentem sæuam: & atrocem fore: quandoquidem in sui consimilem nigritam tam truculenter seuerant: scientes haud dubie seuituros i nos magis si potestate in nos haberent: relicto igitur littore huiusmodi: ceptum iter persequeremur ducti austro in conspectu continētē usquequaq; habētes: littoralis regio amænissima erat: arboribus innumeris fulta: & soli patētis: nec inæqualis: & tādē peruenimus ad ostiū fluminis Gambæ quod patebat latitudine trium uel quattuor miliarū: ubi magis in arctam exibat: ingressi igitur flumē ostii tam patentis: duximus ibi posse non nihil quiescere: ut mox postridie certiores fieremus ubi nā gētū essemus: & an illic esset Gambre regnū: cuius desiderio flagrabam? mirabilē imodū.

Cap. XXXVI.

De flumine magno nauigato ab almadiis.

**Præclarum
flumen.**

Ppulli igitur ostio magni fluminis: quod i primo ingressu præsefererat latitudinē sex uel octo miliarū celsimus propterea hoc præclarū flumē fore regni Gambæ: cuius desiderio afficiebamur plurimū: nobis etiā nō difficulter psuadebamus: illic auri plurimū esse: aut forte aromata quepiā: uel alia quicunq; mercimōia: quibus locupletati domū alacres rediremus aliquādo: Luce itaq; sequenti uentis prosperis minorē celocē præcedere iussimus uiris: & armamentis fultā: cū ea q; e nostris cimbis unā: has paruas naues ex cōposito præmissimus: quippe q̄ adhuc ignorabam? altitudinē fluminis. uerebamur prope ne tatarū nauū foret ipatiēs: expeditis itaq; his nauibus nautas cōmonescim? ut aquæ altitudinē cōtis explorarēt idētidē: & ubi cognoscerēt eā satis for nostræ classi: gradū referētes signo aliquo nos certiores facerēt: iuer nri & cū aquæ multū reperissent: nos monuere: quibus cognitio uisum est aliā expedire nauim aliquāto maiorē armis probe cōmunitam: & illam antonini licet multo minorē: lege pscripta ut si forte fortūa occurrisset

**Alcā aquam
reperiunt**

illi nigritarum almadiæ (idest nauis genus) rē ipsi nō discerneret: neq; congrederentur: sed statim gradum reuocarent: iter ad nos dirigentes quandoquidem eo nos concesseramus non belli sed lucri gratia: querebamusq; ut omnia pace & concordia fierent: quod non ui sed ingenio nos consequi posse sperabamus: euecti itaq; in interiorē fluminis partem nostri subinde uada: & fluminis profunditatem contis temptant: inueniuntq; in horas altiores aquas: & ingentium nauium capaces: & altitudine mēsuram passuū. xvi. excedere: proeecti ultra ad miliaria duo uident fluminis littora conferta arboribus pulcherrimis hinc: & hinc: animaduertuntq; flumen imensis orbibus: & recessibus implicari (ut meandrus aliquis) decreuimus propterea gradum referre: & dum hæc meditamur ecce a tergo ab ostio cuiusdam parui fluminis quod exonerabat in magnum: mox emergunt tres almadiæ: nos lembos appellamus: fiunt ex cauata arbore: nec sunt maiores cimbis nostris: quas trahunt naues: sunt agiles nimium: uerum parui ponderis capaces: quæ ubi Liburnicas nostras & celoces conspexere credidere nos eo contendere: ut uim infereremus aliquam: nam edocti eramus illorum consuetudinem fore: ut arcubus uterentur & sagittis ueneno infectis fere p̄ totam plagā regni gambre: & licet nostri satis ac super eos eminus propulsare quiuisent: ut tamen dicto parerent nostro: uisis almadiis concito gradu ad nos redeunt: non tamen facere potuerūt etiam effusa fuga: quin semper ad iactum arcus post terga nigritas haberent: mirum est q̄ pernices sint hi uecti hoc nauium genere: cum autem nostri consecuti classē fuissent ingressi celoces inuebant nigritis ut propius accederent: illi uero gradum sistentes nusq; propius accessere: erant forte in his almadiis homines. xxv. uel ad summum. xxx. nos admirabantur plurimum ut rem sibi & ipsorum prædecessoribus hætenus inuisam incognitamq; naues uidelicet id genus: ut sunt nostræ: & homines albos: pleni itaq; admiratione non loquebantur licet a nobis ad colloquia mutua inuitarentur signis: ut assolet quibusdam: abiire igitur: & ea die nihil ultra temptauimus.

**Ad fluminis
littora appli
cant**

Almadiæ

**Quibus ar
mis utantur**

Cap. XXXVII.

Quomodo Nigrite nostros sunt adorti in flumine.

Dane itaq; sequenti nos cum paruis nauigijs soluimus illinc circiter diei horam tertiam uentis prosperis ut nostros adiremus socios ut sic demum tutius interiora fluminis peragrarē possemus: & tandem aliquādo deorum munere mitius hominum genus quod id erat quod nuperrime uideramus in almadiis nancisceremur. Igitur cum sociorum classem inuenissemus una omnes uela dātes uersus praedictū flumen iter direximus praemissa parua celoce sequentibus nobis continenter ut altera ex ordine post alterā iret: & cum iam ingressi essemus fere ad quattuor miliaria: illico a tergo almadiā quaedam (unde uenerit adhuc incomptū habeo) quae ad nos citatissimo gradu contendebat: quibus uisis mox in eos uela fecimus: ueriti ne nos suis uenenatis sagittis impeterent. non enim ignorabamus eorum sagittandi mores: classe igitur reuocata in orbem: quā citius potuimus nostros armauimus ante oīa praecauētes ne nos incautos: & inermes hostis inueniret. uix tamen nobis erant arma ad hostem propulsandum: diuisa itaq; in duas partes classe: quaedam nigritarū naues circūdedimus percussimusq; eorum cimbis: quae xyii. erant maiores nostris nauigijs: quae nostra ferunt flumina: easq; impellunt remigijs innumeris: sublato itaq; remige quisq; illorum nos admirabatur utpote rem nouam: & incognitā: percensiti tunc a nobis plures non appuerunt quā cētū & quinquaginta uiri: perfecto si ad corpus spectes conspici cui nigerrimi quidem uerum habitu albo induti non indecoro: habitus is erat tunicis quibusdam: camisias appellamus ex cottonina alba induebantur: in capite paruum habebant pileum: ut mos est germanis id plus habent quam alamani: uidelicet in pileo ex utraq; parte nescio quid alas presentans duas in medio penna eminebat: ut est uidere apud nostros milites qui talibus plurimum gaudent ut cunctis fuerit nos iudicabamus hunc habitum militiae conuenire: eratq; in fronte cuiusuis almadiā maurus quidam stans: clipeum teretem in brachio habēs. Is clipeus uidebatur ex corio confectus & netter bellum inferebat: sed alter alterum admirabat: ubi itaq; uidere a tergo uigere alios qui clandestine aduenere mox demissis remigijs expeditunt arcus nihilq; promentes in nostros sagittas dirigunt: quibus conspectis nostri tormenta exonerant: uerū aquis imersi iacti lapides neminem occiderunt: proterrefacti tamen tormētorū reboatu & strepitu insueti: steterunt: pauidi admodum: cum uero cognouere neminem lesum his tormentis: uerum eorum iactus emori in aqua: rursus reassumptis animis magis: ac magis in nos seuiunt aerē sagittis obtenebrantes celeritate incredibili: & iam propi-

accedebant audaciores solito: at nostri balistis eos propulsabant & catapultis plagisq; onerant innumeris. Primus igitur qui iecit in eos is fuit Liguris filius nothus: qui nigritae unius pectus transfixit: moriq; illico coegit. susceptus is itaq; a suis extractaq; sagitta admirationem peperit id genus teli nigritis omnibus: nec ob id tamen temperabāt ab sagittis suis: fiebantq; in horas atrociores: contra nostri eos male accipiebāt: perinde ut paruo temporis momento: e nigritis plures ceciderint: ex christianis uero: quae deorum gratia fuit: nec unus periit: profligatis tot nigritis: qui ob cladem acceptam indignati plurimum celocem minorem circumuenire satagebant: uno impetu omnes: quod ut animaduertimus mox in medium recepimus celocem praedictam: & rursus exoneratis tormentis: bombardas uulgo appellat: stragem intulimus maximam. his uisis nigritae iam fere saucii omnes in diuersa abeunt: nos uero catenis iniectis id curabamus ne naues in uarias partes dilapsae: uirium minus haberent: una omnes ferebamur connectis nauibus: & uentis prosperis utraq; progrediebamur cedentibus iam nigritis: id imprimis obseruantes ut cum nigritis mutuo colloquio frui possemus aliquando:

Cap. XXXVIII.

Decretum factum in flumine Gambre.

Igitur adeo mancipia nostra nigritas inclamarunt ut eorum fessi clamore nigrite tandem aliquando permiserint: unam e almadiis suis propius accedere: ut puta ad iactum arcus percunctati sunt. Itaq; eos nostra mancipia cur in nos tam atrociter seuerent cum praesertim non alia de causa illuc concessissemus quam commercii: & pacis concordiaeq; prout melius declarabat cum reliquis nigritis regni senegae contubernium: & frequentior necessitudo: ad haec etiam nostri adiciebant uenisse e partibus orbis remotioribus ut munere perpulchri suum regem nomine regis Lusitanorum donarent: quandoquidem is enixe peroptabat ab eorum rege arte diligere: & amari: rogabant propterea ut dicerent ubi nam gentium rex per id tempus ageret: & quis princeps huic regioni dominaretur: quodq; huic flumini nomen inditum foret: addebant etiam ut ad nos tuto: & pacifice accederent accepturi e rebus nostris quicquid libuisset: & e suis darent pro suo arbitratu: modo omnia pace: & citra bellum contumeliamq; fierent: in hanc fere sententiam nobis responsum est: non quidem eos latere: quae gens foret christiana natio: & unde ueniret scireq; quid egerit iam pridem cum rege senegae: nigrite

Nigritae profligantur

Colloquunt

Respondet

E

Nigritarum naues circū dant

Cuius coloris & quo habitu essent

Cum nigritis praeliantur

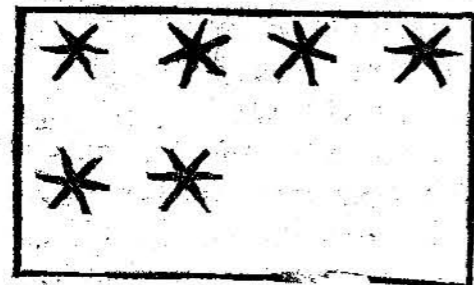
& aliis nigris sue ditionis qui quoniam nobiscum degunt boni esse non possunt: quippe qui non ignorant christianos uesci humana carne: nec alia de causa emere nigrarum mancipia: nisi ut mandant: & lanciant ut ferinas carnes: propterea apud eos iuratissime asseuerabant nullum christianis amicitiae locum superesse: sed cordi eis habuisse oia sua que classe attulerant diripere & depradari regio suo dono dare: seq; trucidare atrocissime: regem abesse illinc itinere trium dierum. Regnum est Gambre quod querebant: flumen magnum fore: nomen quidem non reticuit: uerum ego non memini. hoc igitur accepto responso: ut par erat: indignati: in eos uela fecimus: qui effuse fugientes mediterranea petiere: hunc finem habuit congressus noster: his pactis explorato omnium uoto contendebamus rursus interiora fluminis penetrare: uel ad M. circiter centum: quae res ut patuit omnibus pmouit multos: quos proprii laris cura sollicitabat nimium: nec sunt passi nos ultra progredi: affirmantes satis ac super egisse: dum in has pres: a suo orbe remotissimas sospites deuenissent: ad detes nolle de cetero laceffere fortunam: & discordia in genti concio soluta est. Nos autem qui callebamus horum consuetudinem: scientes que durae ceruicis forent: quantum profilirent: ubi non exaudirentur conducibilius fore duximus: si eis pro tempore cederemus: sequenti igitur die illinc soluimus: uersus caput uiride iter facientes: ut deorum auxilio in hispaniam rediremus aliquando.

Cap. XXXVIII.

Fugatur nigras

Qualis tunc uisus fuerit septentrio

Rer id tempus quo in ostio fluminis moram traximus semel tantum septentrionem uidimus: que adeo demittebatur ut crederetur mare fere contingere: ab aquisque non plus uidebatur abesse: quam lancee tertia parte: & ibi sidera sex conspicati sumus: que magna erant: & mirum modum splendebant ea metiti sumus pyxide: & inscriptam figuram presentabant.

Cesum prope hanc astra plastrum austrum efficeret: licet priorem stellam in ordine minime uidere potuimus: quoniam haud quadrat ratio nisi ut eam prius uideamus quam septentrionem perdiderimus. id est ab nostris oculis euauerit. Inibi etiam comperimus noctem horarum tredecim: diem uero undecim ingrediente me

Hic noctem aut esse horarum tredecim in mense iulii

se iulii quo regio illa eximie flagrat: habent tamen uarias temporum uices hieme: & ipsi appellant quoniam ab dicto mense usque in mensem octobris terra irrigatur imbre & pluuia fere continua: & praesertim in meridie exurgit quaedam nebula quae coelum inumbrat: nec supra terram multum tollit in subsolanum: & apeliotem: ab subsolano uero ad uulturum transit fulgoribus eximiis: & tunc imbre tellus madefacta semini preparat: uti agunt nigrite in regno senegae: uiuunt milio: leguminibus: carnibus: & lacte: accipi etiam introrsus non pluere nisi fere feruentem aquam. & ibi cum diescit: non uisitur aurora ante emersum solis: ut usu euenit apud nos: quoniam semper inter auroram: & solis ortum: non nihil temporis iter cedit: imo quod primum nox abscesit: illico sol emergit absque alio medio. uerum licet sol uideatur non tamen illuminat ad spacium medie horae. uidetur. n. pati deliquium in ortu: prope obumbrat aliquantisper. causam uero cur sol ibi citius uideatur: quam alibi gentium: nullam aliam afferunt nisi quia regio patetis est soli: & depressi: uacatque montibus: qui forte alibi obstant ne sol oriens mox cernatur: huic sententiae astipulantur socii: qui aderant omnes.

Cap. XL.

Quomodo Antonietus ligur: & Aloisius cadamustus nouas insulas inuenere.

DOres igitur: & qualitatem huius regni Gambre quantum ego colligere potui in meo itinere uix referre possumus: quoniam ut praefecimus incolarum seuitia: & eorum imprimis qui littoralia incolunt consequi nequiuimus uotum nostrum: nam gens suapte natura ferox colloqui cum mitioribus noluit: nec commercia tractare quaerit. Igitur non ueritis nos cognita huius gentis feritate haud quam ultra progressos fuisse nautis reluctantibus: sed in hispania flumine illo Gambre non superato rediisse. Anno itaque sequenti praefatus ligur: & ego Aloisius unanimes rursus classem expediuimus cum animum applicuissimus ad hanc provinciam nauadam: ut tandem aliquando dictum flumen explorantes regnum Gambre ingrediemur: haec ergo ut prebuerit ad aures principis infantis: sine cuius comatu expeditio haec fieri non poterat: complacitum illi plurimum fuit quod haec nobis cordi habuisset: & ut huic pro proposito: nec poenitendo uoto factus uens subscriberet: unam e suis celocem armat eximie: & omni genere annona communiuit: soluimus itaque ab loco quodam: qui dicitur Lanchus que parum abest ab sacro promontorio siue capite sancti uicentii ingrediente mense maii prope ris uentis & iter fecimus per canarias insulas: eas tamen ex composito praeter

Natura aeris
Subsolanus
apeliotes
Vulturum
Venti
Quibus uiuant cibis
Feruentem aquam plucere
Hic aurora non uidetur
Sol ibi citius uidetur quam alibi
& que lit ca

In hispaniam redeunt
Rursus classem expediunt

Abeunt Canarias in insulas praeterreunt

Ibi terrā re-
perisse admi-
rantur

Duas ifulas
uident

Novam in-
fulam ingre-
diuntur

Insulam ex-
plorant

Nihil hic
animaliū re-
piūt præter
columbos &
multa alia
genera auiū

Tres alia in
fula magnæ
apparent

Alia decem
parua ifula
in quibus ni-
hil erat: præ-
ter aues &
pifces ingen-
tiffimos

reutes utpote rē non incognitā nobis: si superiorū meminiftis auctro
ducebamur: & labentibus aquis: quæ flante noto mirū in modum fluūt: &
peruenimus ad caput album: quo uifo duximus claffem in altū: & fequē
ti nocte adortus eft nos uentus auster: cuius impulfu regredi oportuif
fet ni nonnihil ad occidentē declinauiffemus: fuffinuimus igitur hanc
uenti fœuitiā noctibus duabus: & diebus tribus: die uero tertio terrā in
conffectu habuimus: quod nemo noffrum autumaffet: cepim⁹ itaq; ge
ffientes exilire omnes terram identidē in clamātes: admirati nimium ibi
terram reperiri: cū prorfus id nesciremus. expedita igitur cimba duos
homines emiffimus qui explorarēt iam uifam tellurē. Iuere itaq; & duas
prægrandes ifulas uidiffie renuntiant: quod ut accepimus: mox ruimus
in dei laudes: qui fua clemētia incredibili hætenus incognita nobis co
gnofcenda præpararet: res pfecto nouas: & toti hispaniæ incōptas. ut
igit oblatā ab deo terrā aliquando pagrarem⁹: rerū nouarū pcpuidi:
fortunā experiri uolentes noffram: uela fecimus uerfus huiufmodi infu
las: quo breui peruenimus. & ubi in confpectu fuit: uifa eft maxima: tan
tumq; obnauigauimus ut ftationē non incōmodam reperuimus: appulfi
igitur prius iactis anchoris cimbā bene armatā emiffimus ut compertū
nobis fieret: an ifula coleretur ab humanis. ingreffi ergo noffri ifulam:
neminem unq; confpexere humanum neq; extabant ueffigia itineris: qui
bus cognofci poffet q; culta foret ifula: hoc cognito mane fequenti ut
animo fatiffacerem meo. Iuffi ex meis decem armari: tum telis: cum etiā
baliftis: ut interiora ifulæ adirent fi forte ultra quofdam colles: qui ibi
attollebantur homines forent. Iuere igitur & collibus fuperatis iuenere
neminem præter columbos: & fere omne genus auitiorū: nā colūbi ca
piebant pro libito manu hominis. non. n. pauebant ad uiri confpectum
utpote ad rē fibi hætenus inuifam: cepere igitur ex his q̄ plurimos quos
fcipiōibus occiderāt nobifq; attulere: ex alia regiōe apparuere tres alia
ifulæ magnæ: quas ipfi non uideramus: nā ad feptētrionē nobis reman
ferant. Uifum eft etiā eis duas alias ifulas uidere uerfus occidentē i uafro
mari: uix tamen id cōprehendebant ob magnā diftantiam: neq; nos eas
uifere magnificimus: q̄ppe q̄ aium iduxeram⁹ ceptū iter pfeq; nec tātis
fuppētebat tēpus: uerebamurq; ne fuffra tererem⁹ temp⁹ diuertendo
ad inhabitatas ifulas. Interea dū his ego ififto quattuor ifulis: alii uiderē
cem puas ifulas: q̄s cū adiuiffent nihil præter aues iueniūt: & pifces igen
tiffimos: ut igit reuertar unde fum digreffus: folui ab hac ifula iter meū

persecutus: & ecce duæ aliæ ifulæ: & cum oram unius pcurrerem mox
incidimus i cuiusdā fluminis oftium: & cenfentes aquam potu fore non in
fuaue littori applicuimus. erat. n. ifula cōfita omni arborū genere pul
cherrimo: & dum fontē querimus quēpiā: glebas falis albas minutulas
nancifcimus fecus flumen: legimus ergo nonnihil falis qd̄ itineri fuffice
ret noffro: nam ibi fal effuffe affluit: hauifimus etiā aquæ nō parū: erāt
ibi teffudines innumera: quibus pro tegmēto natura ualiffimas teffas
dederat: magnitudinis tātæ ut p clipeo nō inepte fufficiāt: nū itaq; efcu
lentis huiufmodi oblectati plurimum exenteratis teffudinibus: multiu
ga eduliorum genera fabricabantur: affeuerantes eis alias fe folitos uber
tim uefci: & comprimis in finu argino cuius in fuperioribus affatim me
minimus: nam is finus fcater huiufcemodi teffudinibus: hōrtabanturq;
ut & ego eis uefci uellem: elitauif igitur cibum mihi infuetū: ut complu
ra experirer: uifus eft non infuauis: albicat enim caro hæc nec multum
eft abffimilis uitulinis carnibus: fi fragrantiam & faporem fpectes: cum
itaq; placuiffet comediffie: cibum approbans: in nauif plurimum adferua
ri iuffi: ut quandoq; leniret famem: in primo etiam iterario meo: quod
prætermiffieram: comedi ex leofante fatis illecebre: pifcati fum⁹ etiam
in oftio dicti fluminis ubi tanta uis erat pifcium quantam uix referre
quibo: quandoquidem fere credulitatem omnem excedit: erant ex his pi
fcibus complufculi quos nemo noffrum uiderat unq;: uerum pergran
des: & ad cibos humanos non inepti: oftium uero fluminis in tantam exi
bat latitudinem ut onerariā nauim. c. l. doliorum capacem haud gra
uatū exciperet: adeo patebat: ut paucis expediā: ut unū iactu arc⁹ latitudi
nem eius metiri nequiffiffes: illic ftatiuam fecimus biduo animi caufa: ut
feriati aliquanto a laboribus animi deinceps ad dura promptius euigi
larent: annonam omne genus inde exportauimus ut futuræ fari con
fultum iret. Intercetera columbos innumeros: nec id præteribo: nos
illi ifulæ cui primo applicuimus: boni uifus nomen indidiffie: argu
mento: q; primo a nobis uifa foret: alteram uero quæ inter quattuor
eninet ifulas diuif iacobi nuncupauimus: ob id quod ea die: quæ in ho
norem fanctorum Iacobi & philippi concelebratur: a nobis eft reperta.

Cap. XLI.

De loco dicto duæ palme: & de fluuio Gambre nauigato.

E. iii

Alia ifulā oi
genere arbo
rū cōfita iue
niunt
Hic fontē fa
lē & magnas
teffudies iue
niunt

Qualis te
ffudineus ci
bus

Maxima pi
fcium copia

Oftiū flumi
nis capax
onerarie na
uis

Locus dicitur
spedegar

Is peractis die memorato ab his insulis soluimus per caput uiride tenentes iter: & breui deorum munere peruenimus ad id loci q dicitur spedegar: in conspectu tellurem semper habentes: & ibi locus alius: qui ad duas palmas appellatur: is est inter caput uiridae: & sinum senegae praedictum: & quoniam iam terra erat nobis alias cognita: audacter dictum caput percurramus: adeoque id concite a nobis actum est: ut sequenti mane dictum caput superauerimus: & tandem aliquando rursus ad prenominatum Gambre flumen peruenimus: & intrepidi dictum flumen nauigare cepimus obstante nigritarum nemine: nam Almadiarum nusquam apparere: interdiu solum ad nauigabamus contis explorantes fluminis alueum: ecce quaedam almadiarum nigritarum uerum secus littus fluminis euntes nobis haud erant impedimento: & introrsus ad decem. M. in sulam quandam paruam reperimus: quo cum applicuissimus: e nostris quidam uitam exiit: nam febre diutius laborauerat: & licet aegre tulerimus omnes uiri exitum: tamen quoniam deo maximo complacitum fuerat: ut decuit fideles: nusquam eius potentiam detrectauimus: uerum pro more humano satis moesti: humauimus hominem iam uita functum: & quia huic Andreae nomen fuerat insulam de nomine uiri appellauimus: est itaque ab cunctis deinceps dicta insula sancti Andreae: soluentes igitur ab hac insula dictum flumen nauigauimus: sequebantur a longe quedam nigritarum almadiarum: quas in clamans mancipium nostrum (quod nigritarum idioma nouerat) tantum effecit ut propius accesserint nigritae: a nobis cum uoce cum etiam rerum nostrarum assidua ostentatione allecti: pollicebamur. n. eis pro colloquio plurima: hortabamurque ut omnem de nobis suspicionem feritatis exuerent: quandoquidem hi eramus qui humanitate & comitate caeteris prestamus mortalibus: his ergo prouocati propius accessere iam nobis fidentes: quare unus ex nigritis celocem est ingressus intrepide: & cum trucidano. i. mancipio nostro colloquutus admirabat nimum nostrum more nauigandi: & imprimis uela: quoniam ipsi solo remige impellunt naues: rati nullum alium inter mortales modum fore maria sulcandi: albicantesque hoies cum insueto habitu magis ac magis demirabantur: nam his est habitus ex cottonina quadam alba admodum: qui instar camisiae uestem eis suppeditat. coplusculi et nudi icedunt: ex cepimus itaque nigritam honorificetius quam potuimus: muneribus nostris hominem prope onerantes: qui nostra consuetudine delectatus: percunctabatur de multis nostris. postremo aperuit nobis id esse Gambre regnum: quod

Flumen gambre
Almadiarum
nauis

Vitam exiit
hispanus

Insula sancti
andreae

Nigritas in
clamat mancipium

Vnus ex nigritis
celocem nostram
ingreditur

errantes iam pridem querebamus: & illorum dominum dixit fore farofangolum: eumque abesse illinc itinere dierum decem introrsus meridiem uersus. ipsum tamen subesse maiori principi. i. regi mellis: qui magnus imperator nebeorum dicebatur. adiecit tamen non fore longe a littore fluminis utriusque regulos complusculos: in quorum cotubernium: & necessitudinem mox: si libebat: sua opera reciperemur: & imprimis pollicebatur id se nauaturum apud regulum batimausam: quoniam iam intelligebat nos: & probos: & comes uirum esse. hanc igitur uiri huius de nobis conceptam opinionem gratam habuimus supra modum: eumque nostris adnumerauimus in celoce receptum principem: & tandem nauigando deuenimus ad eum locum quem appellat batimausam: qui nostra sententia abest ab ostio fluminis. xl. M.

Ad regnum
gambre cognoscunt
puenisse
Magnus nebeorum
imperator
Coplusculi
reguli
Regulus
batimausa

Cap. XLII.

De Principe conciliato muneribus nostris.

Hud est et sciendum: quod dum sulcauimus flumen sub solano ueriti sumus. & is locus ubi iecimus anchoras multo angustior erat ostio fluminis: & mea sententia latitudine miliarium non excedit: in eumque coplusculi fluminis exonerant: ubi itaque applicuimus ad id loci decreuimus mancipium nostrum: quo interpetre utebamur: eum nigrita (quem principem conciliauerat nobis mura: & benedictia) ad principem mittere batimausam: quem perpulchri munere donauimus. Id erat munus Tunica quedam sericea contexta more maurico: nos tunicam interiorem appellamus siue camisiam: instituiimusque turcimanum ut munus his uerbis exornaret: nos uidelicet huc contendisse: ut foedus: & necessitudinem eximiam nomine Regis Portugalliae: siue lusitaniae secum iniremus: uelleque comertia exercere ubi sibi complacitum fuisset: & si nostrarum regem egeret eis eque: ac suis uteretur nostrum regem nusquam defuturum: ut illi morem gereret usquequaque aliaque quae plurima adiecimus: quae scies protereo: ne surgat opus in illiada magna. profectus est itaque mancipium nigrita comite: & ut breue faciam: principem nostrum nomine cuncta exposuit quo effectum est: ut maximam cum principe amicitiam confluere mus: permittimusque plurima. dedit. n. pro nostris mercimoniis mancipia: & auri quippiam: aurum tamen ibi infra famam nominis reperimus: utpote quod audiueramus regionem huiusmodi scateri auro plurimo. Inuenitur quidem aurum: uerum magnipenditur fere ut apud nos: sciunt rem praecalam fore: licet cum rebus minimis permittent: quae si a nobis considerentur sunt profecto uiles: apud eos tamen sunt in precio non mediocri. Id efficit regionum uiuendi uaria consuetudo: ibi etiam steterimus ad dies fere

Tunica contexta
more maurico

Ad principem
contendit

Aurum ibi
infra famam
nominis repperit

quindecim . Interea ibant cateruatim nigrite ad classem nostram loco miraculi nostra : & nos ducentes : nonnulli ut permutarent sua : alii ut rem non uisam amplius conspicerent : accedebant aliqui ut fusaras uenderent id est genus mercis cotonum : & eius filum & tunicas ex eodem hæc erant multiuigi coloris ut sunt punicei : & albicantis : necnon uermiculati coloris : ferebant & feles prope omne genus quandoquidem ea regio scatet animalibus huiusmodi uenduntq; præcio uiliori ut puta Marchetis decem non tamen ipsa pecunia . Ignorant .n. omne genus pecuniæ : uerum re quapiam quæ decem marchetorum præcium non excedat : pro fele quolibet : adducebant & alia quæ plurima ut sunt pelles felium : & castoreum : & id genus alia dabant unciam castorei . i. muscati pro re præcii marchetorum quadraginta uel ad summum quinquaginta non tamen pondere aliquo permutabant : nam omne genus ponderis nesciunt : uerum si res data spectetur unciæ pondus expleret : ferebāt inter alia cariotas . i. datilos palmarum fructus : & fructuum genera omnia : ex his nonnulli siluestres erant : non tamen insuaues : ego tamen his abstini metu profluuii corporis : soluunt .n. mirum in modum aluum . Itaque ibat ad nos quotidie frequens hominum turba : nec unius idiomatis uarium erat linguarum genus : nec desinebant uecti cimbris suis (almadias uocant) ultro citroq; commeare : flumen sulcantes traicientes de loco ad locum modo huc modo illuc uecti ut apud nos in quibusdam fluminibus est uidere : ut puta Lugduni galliarum urbi in arari flumine placidissimo uerum ois eorum nauigatio remigiis absoluitur his mirum in modum stantes naues impellunt utrinq; . In pupi plus remigum maior est numero modo hinc modo illinc ut medio æque utrinq; librata nauis incedat in neutram partem magis declinans : stantes itaq; remigant uel lacertorum nullis inhaerentibus remigiis uerum sic fabricantur remigia : habent lanceam longitudinis passus unius & dimidii in cuius summitate alligant aserulam quandam teretem uti nos in mensa utimur pro patinis cum loco argenti uel stagni : ligna succedunt frugalitate uel potius pauperie suadente : hoc instrumento nauigant : & quidem citatissime almadiæ suæ a latere semper littus haud quaquam deferentes : suntq; ibi paruorum amniuum ostia compluria quæ exonerant in mare : his se committunt tutius nec multum ab regionibus suis recedunt ne ab suismet nigritis corripiantur : & captiui facti demum pro mancipiis uendantur christianis : dum itaque illic mercamur cum nigritis egrotare nostri ceperunt febre adra-

Castoreum

Cariotæ

Cariotæ solunt aluum

Lugdunum

Quomodo fabricant remigia

da : & calidissima propterea ut nostris consuleremus protinus illinc soluiamus rursus ad ostium dicti fluminis reuertentes .

Cap. XLIII.

De siluestribus Elefantis : & quomodo capiantur .

Ide rebus huius regionis quæ referri possunt : a nobis quæ eas uel subiecimus oculis : aut ab fide non indignis accepimus per idemp quo illic fuimus : de fide ipsorum potissimum auspicabimur . Idola coluntur
Idola igitur summo prope coluntur ritu multiplici : fide non mediocri fascinationibus adhibentes : patratur & alia innumera demone suadente : deum tamen norunt licet cognitum non obseruet : alii maumethem spurcissimum uenerant : & hi ut apud nos ægyptii populi uagantur extra solum patrium : & imprimis apud mauros degunt : incolæ uero regionem non excedunt suam . uiuunt ut nigrite regni senege prædicti & fere eisdem cibis aluntur . id plus habent quod orizã uberius ibi legunt quoniam in regno senege non nascitur : uescuntur canibus quod nusquam alibi comperimus . uesciuntur cotoninis . at nigrite fere in uniuersum nudi incedunt : nam apud illos maior est cotonorum copia : mulieres uniformem habent habitum . prius tamen quam adulescant corpora compunguntur stigmatibus nonnullis : quæ igne inurunt ut perpetuo remaneant : nota huiusmodi presentant ornatum quendam factum in sindone opere polimito ex serico contextum coloris multiplicitatis : plaga est admodum torrida & quanto accedunt magis ad austrum eo plus sunt exustiores & comprimis secus flumen calor grassatur eximie ob arborum frequentiam : nam æstus ubi exhalare nequit urget magis : arbores uero ibi sunt tantæ magnitudinis ut earum ambitus sit pedum . xvii . licet eminentia altitudinis non quadret magnitudini non .n. altius tolluntur quam pedum . xx . cariose sunt tamen : & sine senecta ut euenit annosis arboribus : siue carie quapiam commaculatae erant & corrose : aiebant etiam incolæ multo eminentiores arbores in regione huiusmodi fore : faciuntque hæc arbores ut non difficulter credamus terram illam feracissimam fore quoniam ubi arbores adulescunt in tantum incrementum : regio haud dubie non potest esse non irrigua : fert et hæc regio Elephantes . sed siluestres : neque ibi cicures sunt : aut domantur ut alibi gentium : uidi ego aliquando quattuor ex hominibus nemus egredientes quos ubi sum e nauis speculatus : ego & focii : complusculi exiui : e nauis contedentes ad eos : quæ ubi nos conspexere mox neori sese dedidere : uidi & examinatum elephantum quem occidi iusserat Princeps quidam dictus gnumimensa in gratiam meam . Is princeps accola est ostii fluminis Gambre : & profectus est uenatum

Idola coluntur

Canibus uescuntur
Nudi incedunt

Femine ab infamia stigmatibus corpora pungunt

Arborum magnitudo

Elephantessiluestres

Quibus ar-
mis in uena-
tione utantur

Quomodo
capiant ele-
phantos

Citissimum
pnicis homi-
nis cursum
superat ele-
phas et non
currens

Quomodo
elephantum in-
terimant ho-
minem
Amplitudo
dentium ele-
phantum
Elephantum se-
necta dentibus
dignoscitur

Elephantum
magnitudo
Elephantum
carnibus ue-
scuntur

concomitantibus compluribus nigris biduo fere continuo. In hoc igitur uenatu oppetiit praedictus Elephas: pedites exeunt ad uenationes arcibus: & macheris armati: & sua arma omnia illinunt ueneno praesentaneo: nec id uos lateat hos populos elephantos in nemoribus uenari ubi conuulsi plurimum cernitur. nam id genus animalium suapte natura ut sues in coeno uolunt creberrime. hi itaque nigrite pone arbores delitescunt ac praetereuntibus elephantis sagittas: & uenabula infigunt: saliantque miro modo de loco in locum ab una arbore ad aliam donec feriant elephantum: qui cum maxima mole praegravetur nequit insidiantis ictus uelocissimos deuotare: si tamen id temptarent in locis apricis: & patentibus nigrite in eis potissimum ubi nullae uisuntur arbores: non euaderent profecto uires elephantorum: quoadmodum nullus hominum tantae pnicitatis inuenitur quem mox elephas non comprehendat etiam non currens: sed gradatim cedens. Id efficit animalis uasta magnitudo: & ubi usu euenit ut irato omine elephas in agris patentibus hominem sic consecutus: non euasit quidem: nec aliter ledit: quam promuscide (manum appellant) hac itaque homines corripit circumplexu & adeo iacit in sublime ut sepe numero correpti hoc modo prius essent animam: quam terram contigerint: haec elephantis promuscis non multum absimilis labro suili. In hoc differunt quod huic ea est uolubilis ad nutum ut modo uibret modo pro libito retrahat: id a compluribus nigris accepti: non efferant tamen nisi prouocati: nec hominem laedunt nisi prior iniuriam intulerit ipse: uidi ego aliquando illic occisum elephantum per quem mediocrem: cuius dentium amplitudo palmos ternos excedebat: eminebant ad duos palmos: uerum palmus contactus carne maxillae immergebatur ut totus occultaretur: ut sunt aliorum radices dentium: & quoniam eorum senecta dentibus cognoscitur aiebant argumento dentium amplitudinis fere despicabilis. ipsum haud quam annosum fore si conferatur aliis praecipuis. quorum dentes tantae sunt magnitudinis ut uicem postium suppleant: & pro palis sepes muniant. Teste Plinio: & ut ipsi referebant nonnullis eo amplitudinis crescunt dentes ut. xii. palmorum mensuram excedant: & licet praefecerim hunc elephantum: si spectent ceteri: minime fuisse conspicuum: erat tamen tantae praecipuitatis ut unus plus carni uideretur quam Tauri quique simul e nostris: donauit me igitur hoc elephantum princeps eo pacto ut tantum carni assumerem quantum libuisset: reliquum uero ueatoribus impartiret: quoniam illi in cibatu elephantos gratissimos habebant: inuitabar propea idem ab eis ut & ego carne huiusmodi uescerer. Iussi igitur praecipuis occidi in frustra

& ad classem deferri meam moxque alienis excoqui subiecto igne: alii aliam partem torrebant perinde ut & elixum: & tostum comederim: non quidem uoluptatis (quae nulla erat) sed experientiae causa: ut iactare possem aliquando me esitauisse eas carnes quibus conterranei nusquam uelci consueuerunt. haec summa est carnibus huiusmodi uidelicet me minime delectatum fuisse. Insuauis est gustu. & asperrima duraque nimium: tuli etiam ad classem promuscidis partem. id est manus elephantis: euelli etiam ab eo pilos qui nigricabant: & quasi duorum palmorum mensuram excedebant: erantque amplitudinis haud contemnende: hos igitur & carnis non nihil in hispaniam detuli: & eis omnibus principem Don Durich praenominatum donauit: quae haec omnia loco preclari muneris excepit ueluti rem nouam: & hominibus regionis illius haecenus incognitam: nam hunc principem delectabant eximie: quae ab remotioribus partibus orbis deferrebantur & imprimis obseruabat uir princeps ut earum rex fieret particeps: quae opera sua & diligentia compta fuissent.

Cap. XLIII.

De tibiis elephantis: & cabalino pisce.

Queritis igitur elephantum pedem teretem fore instar pedis equi obrotundum circumquaque: uerum ex callo nigerrimo amplissimumque: in quo pedis callo unguis quae in una parte pedis: ea uidelicet quae praecipua maior est platea: nam singulae unguis grossiori argentei mensuram haud excedunt: licet parui elephantis occisi pes esset: uerum platea pedis eius unius palmi & medii excedebat latitudinem: pro quadrata quilibet parte: quoniam ut praefeci pedes habent obrotundos: ut sunt apud nos lignei aserculi: quibus in mensa uiri frangi utuntur. galli transcii: nos taleros siue orbes appellamus: donauit me praefatus nigritarum princeps pede elephantis alio: cuius platea mensuram trium palmorum superabat: id egomet sum metitus astantibus compluribus: eademque latitudinem omni ex parte habebat: donauit igitur principem rursus hoc pede: & dentem palmorum. xii. mire a natura exornato: haec itaque omnia Princeps praedictus ceu rem praecelaram mulieri durissimae Burgundae dono dedit: nec est quod credant aliqui elephantum non habere plicatiles tibias: quoniam falluntur plurimum: nam plicant genua ut cetera animalia: & pro libito humi se prosternunt & surgunt cum libuerit: contra quorundam opinionem. flumen itaque Gambre: & eius regionis complures amnes calcatricem nutriunt: & imprimis piscem mire nature instar uituli marini ni caput equinum haberet: in hoc tamen uitulum marinum imitat: quod uidelicet modo aquaticum: terrestre modo est animal

Insuauis ca-
ro elephanti
na

De pilis ele-
phantum

Qualis ha-
bet pedem
elephas

Lignei aserculi
galli transcii:
nos orbes ap-
pellamus

Mira pedis
magnitudo
Dentis ma-
gnitudo ad-
mirabilis:
Elephantum pli-
cant tibias

Piscis mirae
naturae

Vespertilio
nes & noctuæ miræ
magnitudi-
nis

utroq; elemento uiuens: uastum corpus habet: ut bos fœmina quepiã :
licet crura sint multo graciliora: bisulcos habet pedes & ut dictum est
capit non absimile equo: dentes duos habet hinc: & hinc proeminetes:
ut est uidere in apris: suntq; hi dentes tantæ magnitudinis ut duor; pal-
moru; impleant mēsurã: egreditur interdū hoc animal flumen: & terras
petit: ut quatrupedia: nec alibi: q̄ hic huiuscemodi piscis inuenit̄: apud
eosdem nigritas reperiunt̄ uespertiones: & noctuæ magnitudinis triū
palmorum: & multiplicia auitior; genera: quæ præsertim ab nostris nō
mediocriter differunt: sunt & innumeri psitaci: & pisces complusculi
nostris prorsus absimiles: tum gustu cum etiam forma: in cibatu tamen
haud insuaues.

Cap. XLV.

De flumine Casamansæ: & capite rubeo:

Hic abeūt

Hfecit igit̄ nostror; aduersa ualitudo sicuti retuli i superioribus
ut opepraciū fuerit mox ab regiōe principis Batrinēse abire:
quare illuc soluētes: breui flumē euasim⁹. cū igit̄ supauissem⁹
flumē dictū: & annonæ oē genus plurimū nobiscū haberemus uisum ē
fore laudabile si ultra dictū flumē uela facerem⁹: ad id accedebat maior
solito securitas utpote q̄ ternas naues habebamus: & dū hæc tractamus
quadam die circiter diei horam tertiam: uela dedimus scelicibus uentis:
quia uero uix euaseramus sinum Gambre: & ab ea parte continentis:
qua dominatur notus: siue auster: mare seuebat magis: nos occidentem
uersus zephiro prouehabamur abeutes a continente: terra tamen quã
deseruimus erat equalis admodū & innumeris scatebat arboribus: uerū
ubi altum tenuere rates: mox apparuit angulus: quē dicta terra faciebat
haud quã dignum memoratu: cum in eo nihil foret conspicui: & id p̄
comperto habuimus: illico ultra dictā frontem instar anguli: omnis lit-
toralis plaga nobis sese uno intuitu presentabat. Nauigabam⁹ igitur di-
scedentes ab ea quantum poteramus: quoniã allatrabat eam undabūdū
ac atrox mare introrsus ad quattuor. M. certiores de hac re nos redde-
bant duo hoies in prora: speculæ fungentes officio: necnō alius in celso
nauis malo: q̄ prædicebat scopulos: & alia discrimina maritima: ut sunt
breuia: & sirtes: & in mari terras ab aquis desertas aliquando: sicas appel-
lamus: interdū solum adnauigabamus uix uela facientes: ne in scopulos
incideremus nolentes: noctu semper pauentes: custodem habebamus ui-
gilem: ibant nostræ celoces continēter. i. mox post alteram altera: iactis

fortib⁹: quis præcedere deberet: nã quisq; alium præmittere uoluisset:
uerum ne qs ferret grauari frequētius q̄ ceteri subire picula: alternati
id præcedendi officium nauabamus. Igit̄ a latere regiōis prædictæ iter
facientes: ita tamē ut terram conspiciaremur usq; quaq; die tertio postq̄
illinc solueram⁹: peruenimus ad ostium fluminis cuiusdam non medio-
cris: quod patebat quingentis fere passibus: & procedentes quasi ad occi-
dentem mox reperim⁹ paruum sinum quendam: ubi anchoras iecimus:
cum iam aduersperauisset: cum uero illuxit uela dantes uentis dum in
sinuamur nonnihil cedentibus terris. ecce ostium alterius fluminis: qd̄
magnitudine cum illo Gambre fluuiō prope contēdebat: in cuius ripis
utrinq; arbores conspiciebantur innumera: & quoniam uisa est plaga fe-
rax illi appropinquare decreuim⁹: ostio igitur applicuimus: & quiseq; no-
strū cimbas emisit suas: necnō & turcimanos: qui & iterprætis & explo-
ratoris uices supplebāt aliquādo: prout & tēpus & loca exigebāt: hos
igitur emisimus ut terram & mores hoium ac flumina: & si qd̄ ultra
dignū erat scitu explorantes nobis referrēt. p̄fecti igit̄ & dicta exeque-
tes rediere: Id noui afferētes flumen uidelicet uocari Ra: ditionem fore
principis casamansæ nigrite: qui interiora fluminis incolebat ad triginta
M. uerū principē domo per id tempus abesse: & bello uacare contra ui-
cinum regulū: his itaq; cognitis die sequēti illinc abiuiimus: nec p̄teribo-
sinum hunc casamansæ abesse ab sinu Gābre ad leucas fere. xxv. quæ
M. centum efficiunt.

Cap. XLVI.

De fluminibus ibidem repertis & gentibus.

Qum ab flumine mēorato recessissem⁹ littori semp̄ ihærētes ad
quoddā caput deuenimus n̄ra sentētia ab prædicto flumine
distās. M. xx. & id caput eminētī ē nōnihil si terræ circūadia
ceti cōferat: & qm̄ i frōte præse ferebat terrā rubrā caput rubrū nūcu-
pauim⁹: & rursus superato capite nauigātes deueim⁹ ad ostiū ali⁹ flu-
minis patēs n̄ro iudicio iactu arc⁹ qd̄ p̄tereūtes ibi nihil imorati sinum
sanctæ Annæ appellauim⁹: & p̄secuti n̄rum iter puēim⁹ ad flumē aliud
haud ipar illi sanctæ annæ: & hoc sinū nūcupauim⁹ sancti dominici. Is
abest ab capite rubro. M. fere. lx. illuc abeūtes nauigādo sp̄ a latere post
uni⁹ diei nauigationē deueim⁹ ad uastissimum cuiusdam ingentissimi
fluuii ostium quod primo conspectu censuimus sinum fore quempiam:
uerū quoniam atrinsecus cōspiciebant arbores inumere austrū uersus

Ra: fluius
Princeps ca-
samansæ

Sin⁹ sanctæ
annæ
Sinus sancti
dominici

Aliud flu
mē traiciūt
Alia insula

praesertim. flumē esse cognouim⁹: nā ostium fluminis patebat fere. M.
xx. triuimus igitur tempus traiciendo dictum flumen: & ad ulteriorem
ripam deuenimus: mox apparere insulae quaedam. decreuimus propte
rea illinc prius haud quaquam soluere: q̄ de regione cōperti aliquid habuiss
sem. is. Iactis itaq; anchoris stationem inibi fecimus nostram: & ecce se
quenti mane almadiæ duæ ad nos citatissimo gradu cōtendebant: quas
ut uidimus pauere cepimus: & reassumptis animis ad arma concursum
est: ut si forte uenissent uim illaturi: non inermes deprehēderemur: nō
prius tamen appropinquauere nobis: q̄ erecta hasta quapiam: cui adliga
uerant sindonem albam: ut securitatem accedendi peterent: signo huius
modi: hoc uiso: & nos idem dedimus concordiae signum: quo conspe
cto barbari accessere propius: & imprimis maior almadia celoci meæ ap
propinquat: nosq; Lumina nusq; deflectentes: contuebantur: uiros albos
admirati: nauesq; nostras mirari non desinebant: malumq; & antenam:
res illis incognitas: conspectabant prope stupidi: quare percupidus ego
noscere gentem: & ad mutua colloquia descendere monui mancipia no
stra ut compellarent hos nigratas: uerum lusere operam loquendo: quo
niam nusq; nostram linguam intellexere: minusq; nos ipsi eos intellexera
mus: quod summopere displicuit. Illinc igitur soluimus ubi sciuius
terere incassum tempus: decreuimus conducibilius fore si gradum refe
rentes ultra non progredieremur: quandoquidem quanto magis ulterio
res plagas adiuissimus: tanto minus eorum idiomatis capaces eramus &
nullaq; commercia sperabamus: ubi sermonis mutui copia nō dabatur:
reluctante natura: hæsit itaq; cordi nobis regredi: & lares patrios repe
tere: non prius tamen illinc abiuius: q̄ merces nonnullas commutauere
rimus: biduo in ostio fluminis cōmorati: uidimus etiam ibi septētrionē
prope terram contingere adeo deprimebatur: deprehendimus etiā ibi
naturæ quaedam pugnancia: quæ nusq; cōperimus ubi christiani degūt
aquam uidelicet crescētē: decrescētēq; decemēto auctuq; iparibus. nā
Venetiis: & alibi gentium: mare flat horis sex: & in totidem reflat. i. cre
scit: & decrescit paribus spaciis: illic uero increscit mare horis .iiii.
& idem decrescit horis octo. Idq; fit impetu tanto ut non sit satis
existimare an res credulitatem omnem superet: adeoq; mare seue
bat ut tribus anchoris iactis ex prora irreuocabili fere pondere: ne
sic naues sisti satis poterant: & usu aliquando euenit: ut atrox tempe
stas eo discriminis nos adduxerit: ut ui coacti fuerimus uela facere non

Gentē nouā
inueniunt

Septēprio
hic uidebat
depressus
Mirabile in
crementū &
decrementū
aquarum

sine discrimine uitæ: qm̄ maior feruor: & æstus pcellosi maris erat: q̄ uis
ueterū.

Cap. XLVII.

Quomodo illinc soluimus ob id qd̄ idioma nesciebamus.

Abiuius itaq; ab ostio huius uasti fluminis ut redirem⁹ i hispa
niam iter facientes per has insulas: quæ ab continēte per. M.
fere triginta absunt. he. n. sunt numero quattuor. duæ maiores
incoluntur ab nigratis soli sunt non inæqualis: nec eminentis: uerum de
pressi admodum. inq; eis arbores magnæ proceritatis: nulla etiā ibi ser
monis commercia fuere. quia alter alterum haud intelligebat. inde igitur
soluentes uersus patriam contendebamus: quo deo miserante breui per
uenimus laboribus innumeris superatis.

Proceræ ar
bores

Liber secundus nauigationis: e ulis bona usq; calechur: traductus
ex idiomate lusitano: in Italicum sermonem.

Quicquid ego uidi accepiq; ab aliis per id tempus quo eas pres
adiui id totum retuli in superiore tractatu: uerū post me easdē
partes adiuere complusculi: & comprimis Portugallenses: qui
orbis explorandi causa ab eorum rege ex composito missi fuere: nā fato
iā fūctus suo Príncipe ifante Don Hurico. Rex lusitāie celoces duas ex
pediuit duce petro sinzia alūno præfati principis huic princeps iussit: ut ro
tum latus nigratarum excurreret et nouas Regiones adiret: hunc igitur
Petrū classis præfectū cōcomitatus ē adolescēs qdā: cū quo meū ma
xima intercedit amicitia: quicq; dū pagraui easdē partes amanuēsis me⁹
fuit: cū itaq; redirent præfatae celoces ego Aloisius cadamustus conces
serā eo loci: q̄ dī lach⁹: nō lōge ab sacro p̄mōtorio lusitāie: aliter dī ca
put sancti uincētii: dū iḡ illic agerē: ecce diēt⁹ Petr⁹ præfect⁹ classis: &
amicus ille meus diuerterūt i aedes meas: q̄ absme amice excepti oēm
suā nauigationē sedulo exposuere: locaq; & qbus noīa indidissent haud
reticuer: explicātes singula ex ordie put i sequētibus mox colliq̄scet: &
imprimis sunt orsi a sinu magno: quem nos adiueramus.

Petr⁹ sinzia

Amanuēsis
admirantis

Sacrū pro
montoriū. i.
caput sancti
uincētii

Primo loco itaq; dictus amicus referebat se lustrauisse. duas memora
tas magnas insulas: quas cultas esse adseuerabat: & imprimis ad alteram
illaz propius accedentes: cū incolis nigratis colloqui sunt: licet alterum
alter haud intellexerit: uisere tamen eorum domos: quæ sunt mapalia
.i. ex paleis humiles case: pastorales domos appellamus: inibiq; co
losos: & statuas ligneas idolorum comperere: quibus satis ac super
cognouere eos idolorum seruituti fore addictos: ubi igitur nihil

Mapalia

Idola colūt conſequi ab eis potuere lingua difficultate: illinc abiuerē iter ſuū perſe
cuti a latere ſemper donec deuenere ad oſtiū cuiuſdam magni fluminis
qd̄ ut aiebāt patebat longitudine triū uel. iiii. miliarium: aiuntq; dictū
flumē abeſſe ab ſinu magno: cuius meminimus. M. fere. l. per lat⁹ ſem
per: adfirmabatq; dictum ſinum uocari de noīe cuiuſdam reguli dicti
Befegna Befegne: cuius regio adiacet dicto fluminis oſtio: deniq; abiuim⁹ ab flu
minis prædicti oſtio: a latere ſemper maria ſulcantes quoad puenimus
ad quoddam caput: qd̄ uerge appellant: cuius plaga aſperatur montib⁹
non tamen multum attolitur: diſtatq; eorū ſentētia flumen prædictum
ab capite huiuſmodi. M. fere. c. & .xl. ſuntq; in his montibus arbores p
pe innumerae ſua uiriditate uoluptatē cōtuetib⁹ etiā eminus: afferētes:
proceræ igitur ſunt: & conſpicuae admodum.

Cap. XLVIII.

De capite ſagres: & aliis tribus: ac de noībus ingētū fluminum:

Superuere igitur dictum caput uerge. a latere ſemp nauigan
tes itinere miliarū. lxxx. & ecce aliud caput apparuit eminen
tius eis omnibus. que unq; uiderāt ipſi: nam tollitur ī ſublime
ſupra omnē estimationē: & acuminat̄ inſtar adamantis ſcatetq; multiu
gis arboribus: huic nomen indidere ſagres in memoriā eius arcis quam
in fronte promontorii ſacri Princeps inſans beatæ memoriæ condi iuſ
ſit: quam appellauit ſagen. hanc luſitāi caput ſagres de ſignea appellāt:
Sagres addebātq; naucleri mēoratos populos idolorū latriæ plurimū uacare:
Mos ſacrifi
candi argumēto imaginū lignearū: quas colūt impenſe: nec prius diſcumbunt
cibum ſumpturi: q̄ dapes obtulerint ſuis idolis: ſunt nigri & ferro can
dente notas: & ſtigmata inurunt corpori præſertim in fronte: hi tamen
**Stigmata iu
rūt corpori**
**Pudēda tan
tū tegunt li
bris arborū** citius in ſubcineritiū colorem inclinant q̄ in nigrū: pro ſubligariis: qui
bus pudenda contegūt: libris utuntur arborum: cetera ſunt nudi: arma
habent nulla quia ferro carent: uiuunt oriza: melle: ac leguminib⁹ fabis
uidelicet: & faſiolis noſtris non abſimilibus: licet elegantioribus: carni
bus ueſcunt̄ uaccarum caprarumq;: non tamen ad ſacietatem quoniam
**Due alie iſu
lae**
Eorū ornat⁹ nec huiuſmodi abundant: & ultra dictum caput aiunt fore duas inſulas:
per q̄ mediocres ob anguſtiam illarum incultas: altera illinc. M. ſex: alte
ra octo diſtat: ſcatent tamen arboribus: habent etiam illiuſ fluminis ac
colæ almadias quaſdam inſtar noſtrarum maximas: his maria ſulcāt. hæ
n. ſunt triginta uel quadraginta hominum capaces: ſtantes remigāt: ut
prefecimus: aures habēt circūquaq; terebratas foramine multiplici. In

his foraminibus appendūt annulos aureos: ut olim Margaritas ægyptii: Annulos au
ferunt ēt appenſos anulos naribus: quos haud quaſq; detrahūt niſi cibū ribus narib⁹
ſumpturi. Itidē agūt: & feminae: id plus hēnt mulieres principū: & opti & labris ap
matū: q; perforata circūferunt labra. Inq; eis condalia anulorum genus: pendunt
ut alii mauri gerunt adimuntq; p arbitrio: & id eſt principatus uel ma Sagres
gnæ claritudinis ſpecimē præclarū: ultra dictum caput ſagres ad. M. fe Sanct⁹ uicē
re. xl. inuenitur alius ſinus dictus noīe ſanctus Vincētius: cuius oſtium tius
pater fere. M. L. ſecus latus prædictum eſt alter ſinus dictus uiridis ma Sin⁹ uiridis
gnitudine excedit ſinum ſancti Vincentii: his fluminibus: & ſinibus in
didere nomina Luſitani naute: quos Rex Portugallia eo miſerat explo
randi orbis gratia. Regio eſt tota implicata montibus: unde & amnes: & Letū promō
parua flumina compluſcula deriuant̄: redduntq; irriguā terram: nec pe torium
ragratū eſt difficilis: ultra dictum ſinum uiridē ad. M. circiter. cc. & quat
tuor: aliud caput apparet quod letum appellarūt: ob apricitatē regiois: quæ ab dicto capite auſpicat̄: poſt hoc caput eſt mons eminentiſſimus
totus arboribus conſitus iugiter uirentibus: ſuperato dicto monte itror
ſus mare ad octo. M. uiſuntur inſulæ quædā parua: quarum maior am Inſulæ qdā
bitu patet. M. quaſi. xii. hanc ſilueſtrem apellarūt: montem leonem dixe Mons leo
re: huic ſuccedit ima: ſed patens regio tota harenis ſtrata: ut plerunq; in
littore maris ē ppter fluxū: & refluxū iactabundi ſali: cum uero pterieue
ris montaneas leonis: mox fluuius labitur ingens: cuius oſtiū circuitu pa
ter. M. fere tribus: hunc fluuiū rubrū apellarūt. ducti hoc argumēto: Fluius ru
q; terra erat rubra: & in eundē colorē aqua (quæ ſolent eſſe cerulei co ber
loris) inclinabant: huic flumini adiacet promōtorium: quod de nomine
fluminis nuncuparūt: eiſdem moti cauſis: contra autem dictum pmōto
riū uiſunt̄ dua inſulæ pari noīe nuncupata: & inde ſeptētrio uiſitur nō
plus diſtans a mari: q̄ hominis mēſura: adeo ut uideat̄ cōtingere aquas. Septentrio
diſtat autē oſtium prædicti rubri fluminis ab hac inſula. M. quaſi decē: depreſſus
ſupato monte rubro: tellus ſe ſinuat admodum aq; impellentibus: & flu
uius ingēs: quē apellarūt ſinum ſanctæ mariæ niuis: quoniā ea die q̄ ē Sin⁹ ſanctæ
uirgini beatæ celebris: quia in exortu canis: cum cādēs ſidus dominatur maria
plurimū: conſpectæ fuere niues: fluuius huiuſmodi repertus eſt: ab alte
ra parte fluminis eſt frons quedā: e regioe cuius: paulū itroſus mare ē:
quædā iſula: ubi mare harenā emittit: & efficit breuia innumera: eſtq; p Inſula ſcāno
celloſum admodū: ob mōtes adiacētes: & exonerātes ī id fluuios. ppea ī rum
iſulā dixerūt ſcānorū: quoniā ſic egeſtæ arenæ referūt ſcāna: & abacos ut

F

prope ex omni genere mortales complusculi: prope sperabat princeps se abductum uirum per diuersa mancipia posse de rebus nouis percunctari. cum igitur temptassent omne genus linguarum: ut captum nigritam intelligerent uicissimque intelligerent: nullus unquam est id consecutus praeter feminam nigritam. quae addicta erat seruituti cuiusdam patricii ulisbonensis: haec itaque uirum homini intellexit & mutuo fruebant colloquio: nec est consecuta decus homini idiomate proprio uidelicet patrio: uerum lingua quadam media quam uterque prope callebat. igitur interprete femina huiusmodi nihil noui habuimus: praeter id quod in ea regione unde abduxeramus uirum hunc. unicornes uiui reperiebantur: & aliae res quae plurime quare cum dictus princeps hominem domi tantisper habuisset: donec uir edoctus esset res regni sui praecclaras: denique decreuit eum militem facere prius datis homini nonnullis muneribus: quae ipse petierat: expedita itaque celoce iussu principis: hic nigrita patriae restitutus est honorificentissime: ultra igitur hunc locum unde abduxeramus uirum huiusmodi nemo est adhuc progressus usque ad eum diem quo ego solui ab hispania: qui fuit. M. cccc. xciii. mensis february primus. ceterum nemori praedicto nomen est inditum Sanctae mariae finis: nec id praetermiserim quod die septima dum redire secus littus nauigans uidi caput album: quo postera die supato circiter meridie in mari apparuit belua immanissima habens effigiem piscis: quae in nos gradu citatissimo contendebat: haec a nobis in prora existentibus conspicua est illico: quam ut uidimus cepimus trepidare: quippe qui uastior rem nesci uideramus. Ibat igitur belua huiusmodi tanto impetu: ac fragore celsae capite ut nos perterrefaceret plurimum: quare in re subita praesentaneum cepimus consilium: decreuimus propterea nobis fuga consulere: datis itaque uento uelis quae celerius potuimus altum petentes euasimus discrimen deo fauente: praeventus est ergo piscis huiusmodi spacio unius miliarii: nec propius accessit: tunc est: a nobis conspectus ad regulam: nam diligentius formam beluae considerauimus. cum enim caput supra aquam efferebat uidebatur alas quasdam habere instar alarum molidini: quod uento circumagitur ubi non adest aquarum copia: ob id nostra sententia uisa est belua non minor liburnicis. i. galleis nostris: Quamobrem hispani omnes qui assuevere magnis navigationibus fatebantur ingenue nunquam uidisse atrociorem uastio rem uel beluam: quam tantopere formidauissent licet innumeras uidissent balenas: confessione igitur eorum haec belua Balenam superat magnitudine.

Vbi unicornes uiui reperiuntur

Nigrita a principe donata patriae restituitur Nemus sanctae mariae finis Belua marina immanissima

Forma beluae

Magnitudo beluae Piscis maior balena

F ii

Flumen sanctae Annae

dictum est abunde superius: ultra dictam insulam eminet caput magnum: cui nomen diuae Annae indidit: quoniam ea die est repertum: abest autem promontorium huiusmodi ab dicta insula. M. xxiiii.

Cap. L.

De flumine palmarum: & aliis compluribus.

Flumen palmarum

Ultra itaque dictum flumen sanctae Annae ad. M. fere. lxx. per latus inuenitur aliud flumen: cui ob copiam palmarum nomen a palmis inditum est: ostium autem huius fluminis licet uaste pateat: est tamen repletum arenis: & breuis: quae quasi inaccessum ipsum faciunt: quoniam non superatur absque magno discrimine. Itae abest caput sanctae Annae ab hoc flumine. M. prope. lxx. totumque littus est aridus: & nullius ferax: licet pateat plurimum: ibi etiam inuenere aliud flumen: quod appellatur sinu fluminum. argumento: quod quando reptum est id flumen conspexere innumeros amnes: & aquarum decursus incolarum arte factos: supra dictum flumen ad. M. xxiiii. per littus semper: caput quoddam inuenit in mare multum eminens: In quo mons praeterea: hoc promontorium appellatur caput montis: ultra quod progrediendo ad sex. M. inuenit aliud paruum caput neque eminens: & in eo paruus admodum mons: quem cortesium nominarunt: ibi igitur collucentes ignes quos plurimos uidere: praesertim super arbores: & in littore uasto. nam hos accenderant incolae regionis ut eminent nos ueluti e specula conspicerent: erant. n. illis nostra nauigia haecenus incognita: superato dicto capite: secus littus nemus condensissimum conspicitur: cuius arbores maris aquas obumbrant: adeo ipsi mari adiacent: post hoc nemus apparuerit quaedam almadia: & in qualibet illarum uiri tres nudi: qui pro armis clauas quasdam gerebant: nam haec clauae referebant suo modo tela: habebant et cultellos paruos in manu: & clipeos duos: arcus uero tres: hi igitur celoci appropinquare auribus: & naribus perforatis: alii habebant detum humanorum: torquem collo depedente: hos compellere & alloqui uariis interpretantibus mancipiis cepimus: uerum licet turciani nostri foret nigrita: & uarias noscunt linguas: nusquam tamen consequi potuerunt: ut mutuo se intelligerent: & quis alter alterum intelligeret nequerit: tres tamen ex illis ingressi sunt nostras celoces: quorum unum cepimus ducendum ad principem: quoniam rex iusserat: ut quoties euenisset: ut ultra progredi nauigando complacitum nobis non foret: ex ultima regione quam aduissimam: uirum quempiam uel amo re abducerem: ut itaque dicto principis perem hunc uirum abduximus ulisbonam: quem allocutus est mancipiorum nigritarum genus multiplex: sunt enim ulisbonae

Sinus fluminum

Mons praeterea

Mons cortesium

Arbores maris obumbrantes

Torquis ex dentibus humanis

Unus ex nigritis ulisbonae ducitur

Cap. LI.

De digressu: & regressu Lusitanarum nauium

Balonei naues

Vascus de ghimam

Naues comburunt uirorum penuria

Variis morbis afficiunt

Ingens flumen auro scaten

Vrbem inueniunt a populis indis cultam

Pilotus

Naves igitur quas misit serenissimus Rex Portugalliae hae fuerunt primo tres: quarum duae doliorum .xc. capaces erant Baloneros appellant: alias uero doliorum .L. postremo nauem onerariam mediocrem: que annonam omne genus uehebat. hae igitur oes ferebant homines supra centum & octuaginta. soluere. n. ab ulisbona nona iulii .M. cccc. xcvii. duce uasco de ghimam: decima uero iulii .M. cccc. xcvi. nauis quae tulerat dolia .L. ulisbonam rediit: praefectus uero classis ad quandam insulam capitis uiridis applicuit: ut germanum suum: qui graui egritudine afflicta batur in terram exponeret: altera naui retenta doliorum .xc. capace: aliam uero combusit uirorum penuria: & alteram quae uehebat annonam rogo demandauit: quoniam etiam digressuri: domi decreuerant ut ea non rediret.

Cap. LII.

De Melinde regno: & de urbe calechut: ac aliis compluribus locis.

Um itaque rediremus domum: erant nobiscum homines circiter .lv. qui multiplici genere morborum afflictabant: aliis & ora: & fauces morbus corripuerat: aliorum crura: ac genua tabe: sanies uel adrapido dolore labefactauerat iugis egritudo: nouas igitur regiones plus solito adiueramus ad leucas fere octingentas: ultra uero comperit regionem: ubi caput bonae spei usque ad cognitam plagam tempore regis. don. Io. superantque dictum caput spei leucis fere sexcentum: a latere semper: populi sunt nigritae & peractis dictis sexcentum leucis mox apparuit flumen ingens: cuius in ostio est frequens uicus nigritarum: qui quasi eis mauris subiiciuntur qui introrsus degunt. nigritis bella inferunt assidue: dictum flumen auro scaten ingentissimo: ut referebant accolae flumini: rogabant nos prope ut illic nouam Lunam operiremur: & pro mora pollicebantur auri plurimum: at praefectus classis sistere gradum noluit: sed progre di celerrime cupiebat: progressi itaque ad leucas. ccc. .L. nacti sumus urbem circumdatam muro cultaque a populis: indis haud quam absimilibus: domus ibi ex lateribus & calce pulcherrime: ritu maurico: appulimus tandem his oris & ab rege mauro pro benigne excepti sumus: a quo consecuti fuimus itineris ducem: pilotum appellant: traiecturi eramus sinum quendam cuius naturam ignorabamus: urbs melinde appellatur: in ingressu ostii sinus sita est: quae quidem sinum altrifecus mauri innumeri uicari accolunt. Is igitur pilotus lingua

Italicam probe nouerat: supauimus igitur sinum traiectu leucarum septingentarum: & tandem deuenimus ad urbem christianorum pro grandem: quae magnitudine superat ulisbonam: calechut appellant: cuius sinus frequens est urbibus: & oppidis mauro: & in capite sinus: sunt quaedam angustiae maris: ut dicimus strictum romaniam: superatis his angustis aliud mare occurrit. i. sinus: mare Erithreum appellant: siue arabicum: & ab hoc latere domus scelestissimi maumethis abest iterum trium dierum: mecha dicitur: ubi archa maumethis: & ibi praecleara ciuitas: a mauris culta: & mea sententia: is est sinus arabicus: in quem ut meminit plinius: alexandri magni & romanorum arma pene trauere: & romano tandem paruere imperio.

Cap. LIII.

De situ urbis calechut & de moribus regis: & de eius regia.

Ut reuertar descriptur urbem christianorum calechut: ulisbona maiorem fore noueritis: haec igitur colitur ab indis christianis qui in eum colore inclinatur: qui est inter nigrum & album: bigas appellant: ibi templa complura: & tintinabula: uerum sacerdotibus & cultu diuino carent: tantum in suis delubris uisunt: uasa quaedam cum aquis cum etiam balsamo plena: omni triennio immergi flumine quoddam baptizantur: Is fluuius praeterluit urbem: ubi templa ex lateritiis coctilibus calceque fabricata conspiciunt more maurico: diuisas uidebis urbes pro uicos & angustias portus: ut mos est in Italia: stratas nos appellamus: galli ruas: huius urbis regi incredibilis seruitus exhibetur a subditis: uiuit more regio: ac sublimi fastu: longum seruorum ordinem post se trahens: admissionales: & aedituos: ac cubicularios habet quam plurimos: regiamque pulcherrimam: uerum rex urbe aberat: cum praefectus classis nostrae appulit portum calechut: quod ubi de eius appulsu certior est factus: mox illic soluit: agebat in quodam oppido: quod distat a calechut quinquaginta uel sex leucis: rediit igitur calechut uiris fere quinquaginta comitatus: & demum triduo transacto iussit accersiri praefectum classis nostrae: quem (ubi terram tenuit) illico exceperunt hominum quinquaginta milia: & ad regiam deduxere principis: uiris duodecim comitatus: cui fores obseruabant editui decem: clauas gestantes ex argenteo faberrime factas: deinde puenere ad cubiculum regis: ubi rex iacebat in lecto imo: quod sic condecorabatur: pro totum cubiculum stratum erat uiridi serico uillosoque: uelutum appellant: at eius partes coopiebant serico multiplicis coloris ritu damasceno contexto: cubile uero intratum erat stragulo albicante: uerum aureis filis intertexto: conopeosque ditissimo iumbrabat: tum rex lecto sic est orsus ab imo: quod mortales

Calechut
urbs
Mare erithreum siue arabicum
Mecha ubi est archa maumethis
Sinus arabicus

Vrbs calechut
Bigas

Incredibilis regi seruitus exhibetur

Descriptio cubilis & cubiculi regis

Portugallē
fes alloquun
tur regē cali
cut

forent: quonā peterēt auide p̄m̄t̄atus: at nostræ classis præfectus: o rex inquit: christianorū mos est ut cū principē princeps p̄ internuntiū alloquit: prius nō p̄mat legatus sui principis m̄t̄e: q̄ alantes paululum secesserint: tunc rex inuit suis: ut parumper secederēt: moxq; præfectus classis regē his dictis alloquit: regē uidelicet portugalliæ iam pridē cōpertum habuisse q̄ti faciundus foret: utpote rex cellitudinis imensæ: ac christiāi nominis uon cōtēptor: cupiebat p̄pea enixe in eius amiciciā: & necessitudinē recipi: si pacis: & cōcordiæ supererat locus quisp̄iā: & q̄ in huius rei certius argumētum: per suum legatum cōdigne eum saluere iubebat: ut christiani reges: seruāt: ut mutuis cōsalutationib; a prime gaudeāt. Rex itaq; legationē: & regis cōsalutationē p̄ q̄ humāe excepit: iussitq; uni: e sumantibus locupletioribus ut præfectum nr̄æ classis honorifice domi exciperet: monuitq; ducē ut sereno animo cōquiesceret.

Cap. LIII.

De aromatibus: & moribus calechut.

Viri exerci
ti mercimo
niis
Quas habe
ant merces

IN hac itaq; urbe calechut uisunt ditissimi mercatores: inumeriq; hi sunt q̄ regē tū muneribus tum ingēio sibi conciliant: & fere p̄ libito gubernāt cuncta: hēnt p̄pea moscheā in foro: & ibi cōmercia exercēt sua: plerūq; sunt mauri uiri acres & exerciti mercimoniis. In urbē itaq; calechut comportant aromata fere oē genus uidelicet cinamū: piper: garophilū: zinziberi: thus: lachā: sūt et siluæ sandalii cōdensissime: non tamē huiusmodi aromatū genera ibi nascunt: sed fere undequaq; ip̄portant ab insula presertim: quæ abest ab urbe calechut leucis. c. lx. a cōtinēte aut leucha una in eodem latere ubi sita est urbs calechut: eo itur terrestri itinere. xx. die; spacio: incolit a mauris neq; christiāis: mauri dominant & inde plura aromata calechut exportant: quoniā ibi ē emporiū & eorū statio: potior illo; moneta appellat saraffi ex auro obrizo defecatoq; hāc cudit soldanus siria; dominus: pōdere nostri nūmi aurei: eam granis binis excedūt saraffin: & ibi ueneto; & genuensium aurei expenduntur: & moneta parua argētea: quā cudere soldanū arbitrantur. Ibi et sunt panni ex serico oīum generū coco alii: alii tirio purpura: uel bucino infecti: ibi et uidebis bisinum. i. cocum tirio infectum: & id genus complura sunt: & panni auro intertexti plurifariam: attalici dicunt: æra autem sabrefacta: & stannea uasa plura comperies: & ut tādē finia fere ibi nihil desiderāt qd ad humanū cultū p̄tineat: & hæc mea snia ex Babilōia Egipti cōportāt: chayrum appellāt.

A quibus in
colitur cale
chut
Saraffi po
tior eorū mo
neta
Soldanus si
ria; domin
Bisimū quid
Attalici pā
ni
Babilonia
ægipti chay
rū appellat

Cap. LV.

De nauibus quæ cauent a magnete: & de precio aromatum.

IOrtugallenses in urbe calechut cōmorati sunt: a die decimo nono maii usq; in diem. xxv. augusti: & p̄ id tempus uiderunt innumeras naues ut puta supra mille: ac quingentas: que ultero Clāsem ma
gnā uidere
citroq; cōmeant cōmertii causa: & presertim aromātū. Inter has naues quæ magnitudie alias excedit nō ē capax. cc. dolio;: eaz; sunt magnæ quædā: nōnullæ uero paruæ: unū tātū malum hēnt idest arborem: nec nauigant nisi uentū habeāt i pupi: adeoq; æstibus maris iterturbant ut nonnunq; semestri fere continuo ut tranquillum fiat mare expectent: sūmerguntur plurimæ: & miro artificio sunt fabricate: sunt tamen debiles perinde ut armorum pariter: ac tormentorum sint impatientes: q̄ uero contendunt ad insulas ut inde cōportent aromata omne genus: fundi sunt perq; mediocris: adeo ut paruo ad nauigandū alueo egeant: aliæ Aliquæ na
ues sine fer
ro
sunt quæ iccirco absq; ferro sunt: quoniam uim magnetis pauent: nam is lapis uisitur supra dictas insulas: qua iter ipsi faciunt. dum urbi ap
pellere usu euenerit. Illarum statio est in terra in luto tamē. Id. n. curāe ex composito ut tutius degant in arido: cum increfcit mare dant operā: ut eius æstu naues impellant in siccum: & ibi tantisper manent: donec si
nitis commercii soluere illinc complacitum fuerit: mare ibi crescit: & Singulis sex
horis mare
crescit & de
crescit
decrefcit singulis sex horis: ut apud nos: uisuntur aliquando in sico naues quingentæ uel. d. c. quæ res prope est incredibilis: pondus cinami idest cantarorum quinq; præcium. x. aut. xii. ducatorum non excedit si suam monetā consideres. i. zaraffos: fere idem præcium erit: ut præfecimus. ubi uero legit: minore multo præcio: ut puta sex aureis pond; uen
ditur cinami: tantūdem uendit piper: ac gariophilum: zinziber uero di midio minus. Lacha autem fere nihili uenditur: id efficit copia ingens. Quāti uen
dantur
propterea uilipenditur. Itidem sandaliū cuius nemora uisunt: pro his rebus nihil præter aurum & argentum: aut choralium recipiunt: merces uero nostras præter linum paruifaciunt. Linum igitur ibi est in præcio: nam nostri nauæ camisas complures præcio nō mediocri uendebant p̄mutatiōe aromatū: licet ibi tela sit perq; subtilis & cādida: q̄ (ni fallor Babilōi: q̄ ē urbs Nili) quā cay; appllāt. tundit ut hic: si soluēdum est uectigal p̄ cētū qnq; soluunt. præciosos lapides tulere paucos & eos fere præcii nulli: quoniā ut ue; fatear defuit eis aur; & argētum: qb; cōmercia exercebāt: dicunt et subesse aliā cām cur nō tulerit lapides. q; ui

F. iiii

Lapidū mul
tiuga gene
nera

delicet maiore precio q̄ autumauisset uendebant. Itidem de margaritis aiebant: nos tamē secus credimus: sed nobis psuadem⁹ eos perq̄ uili precio uendi: licet ab mauris emanat: qui semper plus æquo rem estimant: proq̄ re una quattuor petunt: procaces nimium: attulere tamē hos lapides: uidelicet berillos: Topacios: zaphiros: adamātes: & crisolitos: aiunt tamē præfectū classis emisse lapides p̄ciosos complures: argumento: q̄ oē suū argentū cū lapidibus hmōi pmutauerit. uidelicet uasā aurea argenteaq̄ celata: q̄ cā splendidioris apparatus secū tulerat.

Cap. LVI.

De Mecha ubi est archa maumethis: & de Mōte Synai: & mari rubro.

Mar̄ erithre
um est mare
rubrum

Aues q̄ comportant aromata omniū generū Inibi plæruncq̄ eundē sinū præ grandē traiciūt: quē Lusitāi: & supatis illi? angustis cimbis q̄busdā: mare Erithreū. i. rubrū traiciūt: dehit terrestri itinere ad domum quæ dicit̄ Mecha ubi maumethis archa uisit̄: quæ ab litore maris rubri abest introrsus itinere dieꝝ trium. Inde ab Babilonē. i. chaz̄: nulli cōtendunt: trāseunt ad radices Mōtis Synai: & demum per sicā arenā ubi turbo quandoq̄ adeo seuit pulueris: ut uēto puluis agitatus uiatores obruat: ita nonnullæ naues circūeunt totum eum sinum: aliæ fluiuium illum ubi cōpereḡ gētes multiplices p̄pe mauris adiacētes: cum q̄bus diutina bella agunt: reperit̄ ēt ī calechut uinum maluaticum: qd̄ fert creta. i. cādia īsula: ex cayro tamē cōportat̄ eo loci: aiunt ēt q̄ nunc anni octuagita faciunt: quib⁹ nōnulli christiāi albi eo iuere cōmertiī cā. nā hi pileos gerebant in capite albos oblogosq̄ ut solent germani: barba his erat p̄missa inter nares: & os: ut Bizantii mos est aulicis: cætera tōsi: barbasq̄ huiusmodi mastuchos appellant: hæ ferebāt uiros loricatos ferreis loricis: ac thoracibus: nostris non absimilibus: hastisq̄ quibusdā utebant̄: tormenta ēt hēbant: uerq̄ nostris minora: postq̄ consueuere singulis bienniis semel eo contendere: classē non mediocrē trahentes: utputa nauium. xx. aut. xxv. hanc gētē incolē calechut adhuc nesciūt: mercesq̄ præter linum qd̄ deferunt cādīdum subtilissimumq̄: nauibus: malos quattuor habentibus: ut hispanæ: exportant aromata: eos igitur ex germania aduenisse minime arbitramur. nam id haud quā nos lateret: uerum plus fidei habet ut sint tartari e Roscia profecti ut referunt quidam: qui crebro arant maria: tamen breui speramus huius rei certiores fieri: interprete medio piloto: qui secum p̄fectus est nunc apud præfectum classis captiuum agit: nam nolens nauigat.

Mons synai

Ingēs turbo

Vinum creti
cum

Habit⁹ eoz

Mastuchi

Nouum ge
nus hominū

Tartari e ro
scia

Cap. LVII.

De cibatu Regis calechut: & eius populi.

D dictam urbem calechut christianorum magnam uim tritici comportant mauri suis nauigiis: una die uiuit homo pane ualoris trium quatrinoꝝ: qui tertiā solidi ptem complent: panem conficiunt absq̄ fermento: non habent clibanos: uerum sub cineribus ut nos aliquando placentas: torrent: eumq̄ faciunt in diem: oriza abundat: & bobus: uerq̄ nostris multo minoribus: abundant ēt lacte & butiro: asiriis malis eisq̄ dulcioribus: pomisq̄ omnigenis cetrinis aliisue fructib⁹ mitioribus compluribus: cariotas habent recētes: & passas: & prope fructus omnium generū: Rex eius urbis ab oī morticino abstinet: nā is mos inoleuit apud eos ut ipse rex: ac reliqui aulici: & probi fere omnes nihil edant: quod mortē patiatur: nullo ergo animali uescuntur hoc argumēto: q̄ dominus noster christus deus oīpotens tulit sententiam ī christiana historia: ut q̄ mortē intulerit: & ipse pereat: alludentes ad illa uerba: q̄ ferit gladio: gladio peribit: uiri potius stolidi q̄ simplices: at populus in promiscuum & carnibus: ac piscibus uescuntur soluti his curis: nō tamē necant bona animalia ut sunt boues eosq̄ benedictos dicit̄: & cū pretereūt cōtingūt manibus eosq̄ deosculant̄ ut nri simpliciores deosculant̄ sanctorū imagies: cū manū ad os referūt deosculādo nō alia magis de cā: q̄ qa ea tetigit imaginē: uerus itaq̄ Rex illoꝝ lacte uiuit ac butiro oriza quoq̄ & aliis compluribus: eūdē ritum ī cibatu aulici: & sumates obseruant: hic itaq̄ rex arrogātī ac superbo fastu recūbit: palmārū suco pro uino utit̄: uase argēteo bibit: ita tamē ut uas labra nō cōtingat: suspēsio itaq̄ uase: istar crateris uinū demittit gutati: & ori ifundit: pisces ibi nostris haud sunt absimiles: regio frequens est piscatorib⁹: maiores equos nostris habent: uerum mauri eos non magnificiunt.

Cap. LVIII.

De cognitione christi quam habent: & de noticia pontificis Romani.

Cristiani qui urbē calechut incolunt: equitant elephantes: quoniam ea regio animalibus eiusmodi abūdat: quæ ibi māsuēcūt facillime: rex cum aliquo contendit: trahit secum innumerā pedatum multitudinem: nonnulli uero elephantis uecti regē concomitantur: rex uero humeris hominum nobiliū ferē. uiri pubetenus tātū uestiūtur: cætera usq̄ ad iguā nudi: ueste utunt̄ coronā: quoniā eo pāno abūdat plurimū: utunt̄ ēt pānis sericeis: & imprimis illustriores: at alii alijs

Panē sub ci
neribus tor
rent

Nullis aniali
bus uescunt̄

Quo bibat
rex

Elephantes
equitant
Rex a nobili
bus fertur
Viri quomo
do uestiant̄

Mulieres
quomodo
uestiantur
Quantum
diutius cale-
chut ab ulis
bona

Quid sit
leucha

Quibus in-
strumentis
nauigent

Christo cre-
dunt
Norunt lit-
teras & sua
lingua scribunt

Quicquid est
quo uita ca-
rere non pos-
sit ibi iuenit
Iusticia ibi
maxie colit

Zellum

Vbi oriunt
aromata

utuntur uestibus prout patitur illos: census: & opulentia: at nobilium uiros: mulieres: etiam supra cincturam carnes uelant telis subtilioribus: Egregia uero femina usque ad pubem tantum: corpora tegunt. Mauri autem more suo uestiti icedunt cooperti ad talos usque: abest haec ciuitas ab ulisbona leuchis milibus: & octingentis quae ratione subducta ut leucha cuilibet datur. M. iiii. is numerus leucharum efficit miliaria. xv. mille: & .cc. tantumdem metiri oportet in regressu: quare si pensitatus quis consideret quanto temporis interuallo id itineris perfici possit: comperiet profecto tantam locorum distantiam metiri non posse citius quam .xvi. mense. mauri uero nauae: ac ulteriores regiones duce septentrione nauigant cum instrumentis quibusdam ligneis: quadrante: uidelicet & astrolabio: a dextris semper cum sinum persicum traiciunt: referunt pilote illorum. i. duces itineris quae ad meridiem supersunt insulae. xi. mille illis inaccessae: quas non adeunt: quoniam nimium tendunt ad meridiem adeo ut non sit tutus accessus: forte fortuna haec sunt quas nuperrime rex Hispaniarum inuenit. In calechut habet mediocrem noticiam praebiteri Ioannis: uerum non exercent inuicem commercia: neque consuetudines: quoniam multum abest ipse ab calechut introrsus plurimum: christum credunt natum ex uirgine Maria neque peccasse unquam: & ab Iudeis cruci affixum mortuumque: ac hierosolimis sepultum. Papam uero sciunt Romae degere alioquin Sanctae Romanae ecclesiae noticiam haud habent aliam: norunt litteras: & sua lingua scribunt.

Cap. LXI.

De aromatibus ubi nascantur.

Ibi igitur sunt innumeri elephorum dentes: ac cotonei: sacca-
rici plurimum: & mea sententia quicquid est quo uita carere non
possit eo haec regio exornatur ditaturque mirum in modum: credi-
tur uinum fore in precio: quandoquidem eo libenter utuntur idi christiani: expe-
tunt et oleum admodum. Ibi et eximia iusticia colitur quae alibi gentium: nam si quis fu-
rat: aut occidit ritu Turcharum palo adligitur atrocissime: quae uero uectigali-
bus imponere uult: si deprehensus fuerit: totum perdit: mercesque ludit omnes. In
ibi rursus inueniunt unguenta fere omnes ut sunt castoreum: ambra: storax:
& id genus alia. insula uero: quae mittit aromata zellum appellatur: ea est ultra cale-
chut urbem: ad leuchas fere. c. & .lx. ubi oriuntur aromata: at arbores cinami
& pipis fert alia insula introrsus continetur. aiunt et circum urbem calechut nasci
pipis: & cinamum: uerum non ad perfectionem: gariophila deferunt ab remotior plaga.

reubarbari ibi plurimum: & aromata minutiora coplura: Zinziber in me-
diterraneis oritur electissimum: sinus quem praefeci colitur eximia altrinsecus
ab mauris: post hoc intellexi melius ab nonnullis ipsum tantum a latere
uno habitari a mauris: ab altero uero uersus meridiem ab indis christia-
nis eisdemque albis: ut nos in litore maris aequae: ac in mediterraneis. Is est
tritici ferax plurimum fructuum: ac carniuum: & prope omnes annonae: ide
plura ad urbem calechut deferuntur: nam regio ubi uisitur calechut: obdu-
cta est arenis: habet humum ieiunam: & praefertur tritici: & id genus est ipa-
tiens: ibi etiam duo uenti solum flant in aetate uidelicet subsolanus: & hieme
Fauonius: siue zephirus: reque omnium sunt elegantissimi pictores: urbs mu-
ro ambit nullo. uerum domos continenter: & in ordine positas uicosque mau-
rico mori habet: eadem insula quae fert cinamum mittit & gemas absolutissimas.

Cap. LX.

Portus aromatum soldani.

Quo ad res Indas inuentas ab istis quibusdam meis Ibris reddidi
quos certiores singillatim: post uero superuenit pilotus ille: quem
qui ceperant. Is uisus nobis est ex Dalmatia oriundus: tamen re-
uera erat iudeus ortus Alexandria: aut non longe ab ea terrestri itinere:
iuuenis admodum india adiuuit: nunc in urbe calechut uxorem habet: &
natos: Is dominus erat quattuor nauium: ibat prope iterum cum classe: & de eius
regione mira referebat: de diuitiis praefertim: ac aromatibus: & cinamo-
mo prope elegantia: quae omnia ueniunt ex insula quae ultra calechut ad leuchas
centum & quinquaginta uisitur: parumque abest ab continente: oram mau-
ri tenent: piper uero: & gariophilum mittit ulterior regio: & imprimis iu-
dea: & ibi Rex Iudeorum uidelicet illarum decem tribuum quae ex aegypto tra-
iecerunt in arabiam superato mari erithreo: adfirmant etiam innumeros esse
idolorum cultores: gentiles uocant: & christianos prope nullos: uerum fal-
lunt plurimum quae arbitrantur ob id christianos fore coplures quod uidelicet ec-
clesiae uisunt cum tintinabulis plurimae: quae templa tamen sunt idolorum: quod prope
facto magis quadrat rationi: nam absolum esse dicere: quod ibi christi nomen colatur absque
diuino cultu: & praefertur ab christianis. Igitur ibi: nec sacerdotes cernuntur
nec sunt sacrificia quaequam: asseuerant itaque nullos esse inibi christianos:
quod eos quae praebitero Ioanni parent: quae distant mirum in modum ab urbe cale-
chut: cum citra mare Erithreum existat non longe ab rege melindarum: in
africa introrsus multum uersus nigritas: prope guineam. Is praebiter alibi
soldano confinis est: haud longe ab nullo ubi Babilon urbs uastissima:

Coplura in
bi aromatu
genera
Situs urbis
calechut

Qui uenti
spirent

Insula ultra
calechut

Decem tribus
quae traiece-
runt mare eri-
threum

Qui parent
praebitero
ioanni

De presbitero iohanne

nunc cayrum dicit. hic itaq; presbiter Ioannes habet sacerdotes: qui diuina exequentur: ut nri euangelia colunt: & obseruat: necno alia ecclesie mandata: ut reliqui christiani haud contemnunt: parumq; in cultu diuino a nobis differunt: soldanus autem i mari Erichreo portum habet: & ex alexandria aegipti ad portum maris rubri contendunt itinere terrestri dierum octuaginta tantum abest ab alexandria. Ibi uidebis aromata omnegenus: eo. n. comportantur ex urbe calechut: non longe etia ab dicta urbe uisitur quaedam insula distans a continente Leuca una: ubi innumeri piscatores uisuntur: qui Margaritas multiplices piscantur: ibi nullae sunt aquae ad potandum suaves: uerum hi nautae proficiscuntur ad quoddam flumen sine utribus: ac doliis: sed solis nauibus hauriunt aquam: armenta cum naues redire illico currunt ad mare: ut aqua dulci fatientur: quam abunde naues (ut praefeci) comportant: haec insula est citra Calechut itinere leucarum .lx. & colitur ab gentilibus. i. Idolis: uachas & boues eximie colunt: utpote benedicta animalia: adeo ut si quis leserit quodpiam illorum: Is protinus morte poenas luat: no aliter q pro furto. In cibatu igit animalia hmoi no hent. De insula uero Taprobanae de qua satis ac super scripsi alia non habemus: nisi q credimus ipsam innatare uastissimo pello: & abesse plurimum ab continente.

Cap. LXI.

De instrumentis nauigandi: & quanti merces inibi uendantur.

Mirabilia de templo i urbe calechut

In urbe calechut est templum quod ingredi nefas est. Impune id ingredi no licet cuiq die mercurii ate meridi: na si qs ante id hore ingressus fuerit mox moritur ob demonum conspectum: qui per id tempus inibi fere innumeri conspiciunt. addebat etiam iudeus qui captus fuerat diem esse quendam in anno quo in dicto templo suapte natura lampades quaequam accenduntur: & rem monstrificam: ac portentuosam efficiunt. Ibi nauigant absq; pixide sed solo quadrante ligneo: quae res uisa e difficilis admodum: & imprimis cum coelum inumbratur nubibus adeo ut stellae uideri non possint: anchoras habent perq; mediocres: quas cum iaciant adhuc ignoramus: temones nauium alligant funibus: & longitudine excedunt nauium transra palmis ternis. omnia nauigia eius regionis fabricant incolae urbis calechut: quia alibi arboribus: & omne genus lignis carent: potiores merces eius regionis sunt chorallia & aera fabrefacta i uasa ut i cacabos: & sartagine uel ahaena & id genus plura: necnon in laminas. conspiciuntur magnipenduntur

Lampades per se accedunt

De arte quam obseruant in nauigatione

Merces eius regionis

plurimum adeo ut alicubi gentium par unum conspiciuntur precio uendat Conspiciuntur eximio: sunt etiam ibi in precio telae rudiores: uinum: & oleum: panni ibi sunt i precio ex auro fere nulli: & alii panni fere omnium generum.

Cap. LXII.

De Elephantis & titulo regis portugalliae

Ic noster Rex Portugalliae in his rebus: animi est non quidem Alti ai rex mediocris: uerum eximii: argumento est classis quam parat in expeditionem indicam: nam i presens naues quattuor expediu ac celoces duae omni annonae genere perq; munitae: ut mense ianuarii psto adsint ingentissimis refertae mercimoniis: inq; eis armamenta oegenus: ut si forte fortuna rex calechut reuatur oblatam conditionem: & nostrae gentis contubernia spernat: discat ui dare aliquando: qd amice potuisset: haeret igitur animo illi ut cum opus fuerit sua classe naues futiles: ac nullius pensi regis calechut profliget: qd sibi pro arbitratu succedet: quoniam uix referre possum q parui sint momenti: & uiriū nullar: Nauigia orientaliū meridionaliūq; nauigia: ubi nostris collata fuerint: inter cetera maria sulcare nequeunt: nisi uetū hēant in pupi: uerū ibi nauium prope infinitus numerus uisitur: & ulro citroq; comeant ferentes aromata ferre omnium generum: potissima animalia eius regionis sunt elephanti: his bella conficiunt: turres quasdam imponunt eis capaces triū uel quattuor uiroq; qui de turribus huiusmodi praerantur: moderatorē hēnt: Bella gerunt in elephantis turritis qui turrita animalia regit ut comeminit plinius: eis reges se suaq; tutantur: alii in exercitu ad bella ducunt elephator. M. Dc. alii. M. Dccc. alii minus: prout sumptus exigunt illor: quando naues appellunt onustae: id sit ui elephatorū: currunt effusissime: & licet uix sit dicto fides: fabulaq; censeatur: rem tñ uerā denarramus: aiunt etia quāuis ibi sit copia elephatorū: eos tamen uendi precio ingenti: si alias res spectaueris: praefectus classis nostrae: nec alii lapides preciosos tulere: quare nobis psuademus haud difficulter: lapides huiusmodi inibi haud quaq; reperiri: sed e longiore regione couehi: fitq; ppea: ut eius regionis principes magnipedat lapides preciosos: storax: castoreū: & alia id gen? plura: qd aut e deceps de reb? hmoi coperti hēbim? mox uobis colliquescet: hic rex nri har? regionū iā titulū gerit uidelicet rex portugalliae: & algarbiorū Titul? regis portugalliae citra: & ultra mare in africa: & guineae domin?: & p nautas suos cū arabibus: persis: & indis comercia exercet.

Cap. LXIII.

Quomodo Rex manuel dedit præfecto classis regium Tropheum.
 Nno. M. D. Rex Portugallia Serenissimus classem nauium
 duodeci in India expediuit: cui præfecit Petrum quendam alia
 res: ac Abrilum Fidalcum: & hanc classem omni genere anno
 nae: & armamentorum communiuit diligentissime: tantumq; annonae
 naues cõportarunt: ut uictui mēsiūm decem: & octo abunde sufficeret:
 data eis lege: ut ex duodeci nauib⁹ decem ad urbem calechut cõtende
 rent: duæ uero i arabia. Igit hæ duæ diuertunt cõmerciū grã i eã regio
 nem ubi loc⁹ est dictus Zaphal secus iter quo itur calechut: itaq; naues
 decem prædictæ eas merces domo secum attulere: quas crederent idis:
 & Persis haud fore ingratas: ergo octaua mensis martii anni prædicti na
 uibus iã præparatis itineri: rex Portugallia cõcessit ad locum quendam
 ad secundum urbis lapidem: cui nomen est Sanctæ Mariæ de ballera
 nõ alia de cã: nisi ut daret præfecto classis nostræ regium Tropheum:
 hæc itaq; classis soluit illinc die lune nono martii celo sereno: ac foelici
 bus auspiciis. Igit die q̄rtadecima dicta classis supauit isulas canarias.
 Item die. xxii. præteriuit capitis uiridis isulam: item die. xxiiii. quædam
 nauis digressa est ab aliis: & quo concesserit adhuc nobis est incogni
 tum: nam nusq; apparuit.

Cap. LXIII.

Quomodo naues iactabantur fluctibus.

Quigesimo quarto aprilis die mercurii in octaua pascae: dicta
 classis uidit continentem quendam: ob quam rem gauisi sunt
 plurimum. propterea misere exploratores: qui uiderent quæ
 gens illas terras incolet: quæ mox comperere ibi esse arborum uim
 maximam: & gentem quandam littus obseruantem. Iactis itaq; ancho
 ris: rursus cimbam mittunt quæ diligentius scrutetur regionem: ac ei⁹
 incolas. Iuere igitur: & ubi redierunt: retulere gentem esse eius coloris
 qui medius est inter albū: & nigrū: eosq; uiros habere habilissima cor
 pora: ac capillum promissum: & nudos fore: sicuti exeunt ab utero mris
 omniq; uerecundia carere: & eorum singulos arcus ferre cum sagittis:
 utpote qui littori fluminis custodia præerant: uerum nullus erat in di
 cta classe: qui eorum linguam calleret. his ergo conspectis cim
 ba rediit ad classem: & dum nox humida celo præcipitat: surre
 xit atrox tempestas: quæ plæruncq; noctu seuit: mane uero sequenti

Zaphal

Sancta Ma
 ria de balle
 ra

Novū gen⁹
 hominum

sublatis anchoris adhuc undabundo mari: ac seueriente: pcurrimus tamē
 litus quali ad aquilonē: flante Euro: ut si forte fortuna nacti fuissetus
 portum aliquem: ubi tutius classis conuiesceret: tandem peruenimus
 ad portum quendā ubi iecimus anchoras: et nacti sumus ananinos qui
 paruis cimbis portabant: hos adiuere nostris quidam: & duos ex eis ce
 perunt: & ad præfectū classis duxere: ut intelligerent quæ nam gens fo
 rer: quoniam idioma illorum nemo adhuc itelligere potuerat: nam nec
 nutu: nec signis: quæ exponebantur intelligebant. Igit præfectus clas
 sis prædictos ananinos penes se nocte una habuit: & ubi uidit nullum
 esse cum eis humāæ uocis cõmerciū: eos dimisit indutos tunica inte
 riori: & ueste alia birretoq;: quod eis summe placuit: nam nudi incede
 rant: propterea omne genus uestis admirabantur: utpote ad rem hæc
 nus non uisam.

Ananini po
 puli

Cap. LXV.

De radicibus quibus panem ibi conficiunt: & quibusdā aliis moribus.

EA die quæ erat octaua post festū Pasce. i. uigesima sexta apri
 lis præfectus classis nræ decreuit missam audire: ppter ea iuf
 sit præparari tentoriū: sub quo diuina officia celebrarentur: &
 post missæ solēnia: oēs dictæ classis concioni diuinæ interfuerūt: eo et
 cõuenere multi ex illis populis: q̄ tripudiis: & saltationib⁹ isistebāt: q̄q;
 cornu itonuere dū diuina celebrarent: & mox peractis missis unusquisq;
 dilapsus est in suam nauim. Incolæ uero regionis illius desiliebant in ma
 re: imergebanturq; usq; ad ulnas canedo: gestiendo: multaq; alia laticia
 præ se ferentia agendo: post hæc præfectus classis cum pransus foret: si
 gnum dedit cunctis: ut naues pro libito egrederent. Itaq; egressi omnes
 cepunt cum icolis eius regiois ludere: magnā uoluptatē sumentes: ex il
 loꝝ saltationib⁹: & tripudiis: & demū ceperūt exercere iuicē cõmercia:
 nã incolæ pro panno: papiro: & aliis minimis: arcus: & sagittas dabant:
 & radē in his pmutationib⁹ merciū totam diē consumpsere. & inibi in
 uenere flumē ad potandum suauissimum: & cum aduersperauisset redie
 re ad suas naues oēs: at sequēti die pfect⁹ classis decreuit: aqua: & lignis
 rursus nauē cõmunire. Igit illi⁹ iussu nautæ oēs aquatum & lignatum
 profecti sunt: adiuuantibus illis populis. nam cateruatim conflue
 rant: ut nobis essent auxilio. Iuere etiam e nostris complusculi: ut il
 lorum domos: & habitacula uiferent: habitant enim longe a mari ad
 tertium lapidem & permutarunt suas merces cum psitacis: & radice

Sub cono
 peo diuina
 cõcelebrant

q̄ hilares &
 leri incole re
 gionis illius

Commercia
 exercent

Iussu præfe
 cti aquatum
 & lignatum
 contendunt

Ignames radix qua cōficiūt panem
Pardus color
Nudi semper incedunt
Faciē pigūt colore multiplici
In labro oris inferiori profato ossa & lapillos fert
Quas habent domos

quadam quæ dicitur Ignames: qua panis illorum conficitur: eoq; utuntur Arabes: nam nostri pro his rebus dederūt supradictas merces: & ibi sex dies pmutando nostra cum suis triuimus: quo ad mores illorum non abire fuerit pauca commemorare: sunt igitur ut supra meminimus coloris qui ē inter nigrum & album: pardum appellant: nudi semper incedunt: nullus est eis pudor: neq; uerecundia: capillum pmittunt: barbā uero & oculorū palpebras uellunt: & inibi depingunt uaria colore multiplici: ut albo: nigro: & cœlesti: nec non rubeo: & ferunt labrum oris inferiori perforatum: & in foramine huiusmodi ponunt ossa instar clauis: alii autē lapillos ferunt eiusdem coloris: adeo ut uideatur totum labrum gematum: itidem mulieres agunt: suntq; sine pudore: uerum pulcherrimæ: & capillos per humeros leniter demittūt: domos hēnt ligneas: quas foliis & ramis arborū cooperiunt: sufficiuntq; eas innumeris columnis: & in medio earū ad parietem collocant rethe bombicinum appensum: in quo homo inuoluitur: & rursus rete aliud quoad continenter plura in ordine disponant. Interq; ea rogos accendūt efficiuntq;: ut ī cenaculo uaria cubacula: & retia parietum uicem supplēt: nam retibus discreta sunt eorum habitacula.

Cap. LXVI.

De Psitacis inibi repertis.

Lapidibus ligna incidunt
Psitacis miræ magnitudinis
Ignames herba
Gospium

Hic eadem regio caret ferro & omnifariam metallo: propterea ligna incidunt lapidibus præacutis. abundant uero omni genere auitorū: præsertim psitacorum multiuigi coloris: tantæq; proceritatis: ut cum gallinis magnitudine contendant: e penes uero auium pileos & birreta conficiunt: terra abundat arboribus fere omnis generis: aquisq; irrigua admodū: milium fert: & ignames herba unde panis illorum conficitur: nec non Gospium mittit plurimum. Ibi animalia uicinis nulla: regio est uastissima: & an sit insula uel continens nondum satis liquet. uerum nos inclinauimus in eā sententiam: ut sit continens ob immensam uastitatem: cœli est saluberrimi: & incolæ retia habent fere innumera: quoniam omne uitæ suæ tempus terunt piscando: nā piscantur pisces quasi omne genus. Inter cæteros pisces qui inibi eminet: unū uidimus: quod dolium non quidem mediocri crassitudine excedit: & rursus idē longitudine duo dolia superat: & formæ est obrotundæ: caput hēt ut sus: uerū oculos paruos: dentibus caret: sed aures longitudine & latitudine brachii mensurā excedūt: in inferiori parte corporis

duo hēt foramina: cauda illi est oblonga: eademq; lata supra brachii mensurā: & loripes erat. In aliqua corporis parte uidebat hēræ suis cutem: corium densum supra digiti mensurā. Interea tēporis dum illic agebamus: præfectus classis decreuit de his rebus Regē reddere certiorē: & in ea regione uiros duos iam ob scelera morti addictos dimittere: nam ex his complures secum trahebat. Itaq; illico præfectus classis nauim expediuit in Lusitaniā: quæ regem hæræ regē certiorē faceret: nec ob id numerum duodecim nauium minuit: quoniam hæc nauis ultra dictas duodecim nauies ad tales casus ducebat: lrae erant ei tenoris qd narrabant ex ordine oia nuperrime inuenta ab Lusitanis: hoc facto mox mittit quosdā: qui in littoꝝ crucē eminentissimā figant ceu nræ fidei tropheum: & in eodem loco duos (ut præfeci) morti addictos deseruit: qui ubi uidere se destitutos omni christianorum auxilio flebant mœstissime: at incolæ regionis illius eos solabantur miserati eorum conditionem.

Cap. LXVII.

De ingenti tempestate qua naues quattuor submersæ sunt.

Hic sequenti die quæ secunda erat martii anni eiusdem explicuimus uela: iter dirigentes uersus caput bonæ spei: & id maris iter leuchas fere hēt. M. cc. i. miliaria. quattuor. M. die uero duodecimo eiusdē mēsis nobis nauigantibus cometa quidā apparuit arabia uersus: cuius radia promittebant plurimū: sicq; cometa diebus octo: aut decē iugiter appuit die noctuq;: & tādē die dominica. xxiiii. mensis maii: dum iter nrūm psequimur: & classis ois felicibus uentis potiret: capientes uētū nō pleno Malo: sed medio: ob pluuiam quæ præcesserat: ecce uentus turbinis repentino flatu iuasit nautas: egitq; ut naues ppe omnes submergerent: nā quattuor ex nrīs nauibus iuertit submersitq;: nec ultra earū quāpiam uidimus: adeo. n. concite eas corripuit tempestas: ut eis auxiliari nequerimus: quippe qui parū: & nos aberam⁹ a morte: at naues septem quæ supererant uentum in pupi accipiētes dei clementiæ haud di fidētes: nauigabam⁹: dum itaq; priore tēpestate perterriti mœstissimum iter persequebamur: ecce atrocior procella cepit mare inturbare: & effecit ut plus solito seuiret: adeoq; iactabamur fluctibus: ut uideremur cœlum conscendere dum fluctus nos in superiora impellebant: cum uero demittebamur ipsum acheronta petere arbitrabamur: tanta erat inundatio aquarum. uela facere uentis prohibebat tempestas: igitur Luctamur cum neptuno: & in uarias partes disungi

Loripes erat

Morti ob scelera addictos secū trahebant
 Duo christiani ad pedes crucis destituunt

Cometa apparet

Quattuor naues submerguntur

Atrocior procella

G

Prætoria nauis

mur: eoq; discriminis perueneramus: ut alteram conspiceret non posset: nam nauis q; classis præfectū uehebat. i. prætoria. cū duabus aliis iter alio cepit: quo tamē pergeret non satis sciens: alia uero nauis quæ regis nomen obtinebat: alio profecta est comitatibus duabus aliis: at ea quæ sola supererat: Infortunior cæteris errabunda p se mare sulcabat: sic itaq; alto iactati per dies. xx. hanc maris undabundi scuitiã perpeffi sumus.

Cap. LXVIII.

De zaphala auri mina.

IAndem sextodecimo iulii fauentib; superis arabia; littora cōspeximus: & illo nauigia dirigentes anchoras iecimus: erat ibi ingens piscium copia. cepimus ex eis complures: nec tamen quicq; nostrū continētē applicuit: solum. n. littori adhæsimus: uidimus tamē regionē illā populis fere innumeris cultā: tunc sublatis anchoris: & secus littus iter persequentes nostrū: plurima uidimus flumina: ac animalia compluria: erat pfecto frequens habitatore cū hominibus cū ēt multiuigis animalibus: tandem nauigando puenimus ad quandam auri minā. ea est in loco qui dicitur zaphala: & ibi erant duæ insulæ: ubi naues duæ Mauroꝝ commorabant cōmercii causa: hæ. n. aurū uehebāt ad regnum melinde: quæ qdē naues ubi nostrā classē conspexere: mox effusissime fuga sibi consuluerunt. terram petentes: & aurū qd uehebant i mare proiecerunt: ne nos eo potiremur: at præfectus noster ubi hæc uidit in eos uela fecit: cepitq; naues huiusmodi in quibus parum adhuc supererat auri: captos igitur compellare cepit: & percunctari quæ nam gens foret: unde ueniret: & quo pergeret: at Dux mauroꝝ: Mauri iquit sumus regi melinde necessitudine arctissima conuincti: ex insula quæ zaphal dicitur uenimus: uxorē ducebā meā: & dum classē uestrā cōspeximus. formidantes: terrā appellere festinātius uoluimus: ea maris obruta est fluctibus. Idem casus nato obtigit meo: tū nostræ classis dux ubi accepit eum regis melinde affinem esse: egre tulit eorum iacturam: sola riq; cepit eos: honorifice admodum ipsos excipiens in memoriam tanti regis. cum quo nobiscum maxima amicitia intercedit: & imprimis cum nostro rege. Iussit itaq; ut illorū naues reponerentur: & si quid auri sublatū fuerat id totum mox restitueret: tunc mauroꝝ præfectus percunctatus est nostrū ducē: an fascinatorē hērent quempiã. qui incantationibus pefundatum aurū extrahere posset: cui nri Dux insit: nos christum deum colimus: qui arte nobis has Fascinationes exercere prohibet.

Zaphala

Incidunt in mauros

Honorifice excipit mauros

ppera ab re huiusmodi tēperamus: rursus ab eo noster præfectus querit ubi sit dicta zaphala quā ipsi adhuc nesciebāt: uerum fama eius adducti adnauigabant: tum maurus ait zaphala est insula quæ aurū fert: ea parer regi mauro: qui insulam incolit choloã nomine dictā: nec a uobis abest in eodem itinere quod tenetis: sed iam eã præteruistis nonnihil: tunc præfectus: ubi hæc intellexit: signū dedit ut uela daremus uentis. ab nostro itinere haud qua; declinantes: tandem. xx. iulii applicuimus insulam quandam ditiois regis zaphal nomine Monzobinghe: ea est habitatore haud frequens: uerum ibi uisuntur diuites complusculi: qui inibi commercia exercent: eo igitur ubi deuentum est: corpora curabamus ducemq; itineris accepimus: pilotum appellat: qui nos achiloã duceret: ea est insula ubi portus est p q; opportunus non longe ab cōtinēte. Igitur hinc soluimus achiloã uersus littori semp adherentes: ubi innumeras cōspeximus insulas eximie cultas: ac ditiois eiusdem regis: & tãdem achiloã puenimus uigesimasexta mensis eiusdem: eoq; simul naues sex deueniunt. uario itinere: at septima nūq; comparuit: hæc itaq; insula parua est admodū: & continenti prope coniuicta: regio est aprica: ac pulcherrima: domos habet eminentes more hispanico: & ibi locupletissimi mercatores: quoniam scatet auro: argento: ambrâ: castoreo: & margaritis. Incole induuntur cotono albo: necnon serico perq; eleganti: uiri sunt nigerrimi.

Cap. LXVIII.

De congressu regis: & Præfecti.

IAbito itaq; saluo cōductu quo ipone cū rege colloq; posset p iternūciū: prius cepit regē adire: misso igitur Alphonso Furtado q; uicē legati supplebat cōcomitatus sex uel septē uiris elegantissime (ut assolet) idutis: his uerbis alloquitur regē: classē eē regis portu galliæ: q; eo accesserat solius cōmercii cā: ferre q; cōplura mercimonia: q; forte regi erunt haud ingrata: cupere ppa præfectum classis regē corā uidere: uerq; ex mandato regis portugalliæ nō posse ipone terre appellere: nec nisi in cimba regē adire posse: hunc esse ducem classium morem uetustissimum: ne correpto principe mox ruerent omnes: qui de eo pendent. Ad hæc rex respōdit: se descēsurum perq; libenter ad mutua colloq;: seq; uicissim cupere pfectum uidere tãtæ classis. Igitur sequēti die cōuenere rex: & præfectus uecti cimbis uariis: nã nri tormēta expediere gē tēq; oēm cum signiferis: bucinatorib;: ac tibicinib;: & choraulis: at rex

Insula choloã

Mozobinghe insula

Achiloã insula

Multæ insule cultæ

Qualis sit ista insula

Scatet auro: argento: ambrâ: castoreo

& margaritis

Alphonso regem alloquitur

Rex & præfectus classis mutuo colloquuntur

Vrbs monbaza

almadias exornat suo more: tibiis: & cātu exultans cohors nobiliū regē cōcomitat suum. Igitur præcedētib' seialib' colloquuti sunt: tunc nri tormenta fere oēgenus exonerarūt: tāto fragore edito: ut mar' totum cō tremisceret: & cœlū reboaret eximie: quæ res: & regē: ac suos adeo pter refecit ut stupidi pene hæserint oēs. his nūq' assueti: postq' mutuo colloquio uterq' potitus est ad sua q'sq' rediit: sequenti itaq' die rursus præfectus alphonfū emisit: q' cū rege nauaret opam de mercimoniis pmu- rādīs aliquādo: uerū longe aliter rex uisus ē sentire: q' præfecto pollici- tus fuerat. plura. n. excusabat & imprimis ipsum mercii nostraz nō ege- re: & piratas ppe arbitrari. re itaq' infecta alphōsus rediit ad classē: Inibi tamē ad tres uel quattuor dies cōmorari nihil consecuti sumus: In- terea tēporis: rex metuens ne geuti suæ uim infereremus aliquam: insu- lā peditibus complusculis cōmuniuit: hoc uiso præfectus noster illinc soluit: & uela dedimus uentis uersus regnū melinde: & internauigādū longe ab littore multiplices conspeximus insulas ab mauris cultas: & ibi urbs quæ dicitur monbaza regis mauri: suntq' hæc arabiz littora ab mauris culta: in Insula uero introrsus aiunt esse christianos: q' ut di- cunt magna bella conficiunt: Id tamen nobis fuit incompertū.

Cap. LXX.

De muneribus Regis Portugalliz missis ad regē melindæ.

Quales eēt naues regni Gambre

Quæ rex mi- serit munera

Igitur die secūda augusti mensis eiusdē deuenimus ad regnū melindæ: & ibi tres naues regni Gābræ anchoras iecerāt: nam quilibet earū capax erat amphoraz ducētū: hæ. n. mira arte sūt cōpacte absq' ferro uidelicet: sed ferrumine nescio quo: thure admixto: arcem nō hēt i pra: sed i pupi tātū castellū uulgo appellat: redibāt na- ues hmōi ab indica prouincia: eo ergo ut applicuimus mox rex munere multiplici nos donari iussit: id munus erat arietes cōplusculi: gallinæ ppe innumeræ: anseres plurimi: & mala asiria fere oēgenus: quæ qdem suauitate mira oīa alia præcellūt: argumēto q' egris: protinus eis gusta- tis: plurimū cōserūt: ubi itaq' terrā appulimus: præfectus classis iussit de mor' ut tormēta exonerarēt: duosq' negociatores emisit: quoz alter idioma arabicū callebat: eisq' mādat ut regē ex se adeāt: illiq' renūtiēt classē hmōi aduenisse: ut ipsam noie regis portugalliz uisat: & donet munere nō ingrato: præfectūq' ad ipsum lras hēre sui regis: quæ oīa li- bēs audiuit supraq' referre queā: & cū q' liguā arabicā nouerat apud se ea nocte habuit: cū uero illuxisset mauros duos uiros haud inhonoros

ad classē misit: q' arabico sermone præfectū alloq'rent: his uerbis gra- tū uidelicet habuisse eius aduētū: rogareq' propterea ut si alicuius ege- bat: quod regis foret: eius rebus æque uteret ac suis: crederetq' esse in regno portugalliz: quādoq' dē erāt sua oīa cū rege portugalliz cōmu- nia: ob amiciciā quæ iam pridē inter eos intercessit: præfectus uero his auditis decreuit litteras: quas hēbat mittere ad regē: necnō mūera huius scemodi: uidelicet epipias quāsdā exornatissimas: par unū frōtaliū equo- rū: stapedes & calcaria argētea: pectoraleq' equi unius: & habito super hac re consilio uisum est cunctis: ut munus regi offerret araschorea ne- gociatorū primus. hunc comitati sunt cōplures ex nobilioribus classis præuntib' bucinatorib': Rex itaq' ubi hæc audiuit illustriores quosdā præmisit qui occurrerēt negociatori: regia principis portui adiacet: & priusq' appropiuarēt adibus regis obuiarūt mulieres quāsdā patinas igne plenas ferentes qbus iniecerāt odores fere oēgenus: adeo ut fragrā- tia multiplici oplerent totā terrā: his igit' odoribus excepti ad principis regiā deueniunt: ubi rex in sede regia sedebat sarrapis cōplusculis ma- ris astantibus: q' quū primū munera uidit gauisus est plurimū: acceptis ēt. literis quæ ab altera pte subscriptæ erāt caractere arabico: ab alte- ra uero lusitano: quibus perlectis cepit cū suis mauris letari: & gestire: & tādē oēs uno impetu exclamarunt i cœnaculo reddentes grās deo: q' eius pmisū cū tāto rege: ut ē portugalliz domin' iniissent fœd': & ami- ciciā: his igitur oblectatus muneribus negociatorē rogauit plurimū ut tantisper apud se ageret donec classis illic commorabatur: quoniā mirū in modū gaudebat secū de rebus lusitanis commētari: & araschorea respō- dit id sibi haud quāq' licere præfecto incōsulito: tum rex illico sororium cum annulo suo ad præfectum classis mittit: qui ab eo impetret: ut ara- schorea regi morē in petitis gerat: simulq' hortaret eū: ut regis: & regni rebus uti nō differret: huic itaq' mox dux classis est obsecutus: hoc ac- cepto rex iussit domū p araschorea magnificētissime præparari: datis prius oibus: quæ uictui erāt necessaria: ea uidelicet quæ regio meliora ferebat: ut sunt arietes: gallinæ: oriza: lac: butirū: cariotæ: mel: ac fruct': & id genus compluria: panē uero non misit: quoniā eo haud utuntur. Itaq' triduo apud regem fuit araschorea: & id tēp' fere oē consumptū ē i colloqis: & cōmētatiōib' rez portugallensiu: nā res de rege portu- galliz adeo libēter audiebat: ut uix discedere quiret ab his colloqis: pe- tit ēt perq' auide: ut ipse: ac dux classis mutuo frui possent alloquio: cui

Ad regē mu- nera mittūt Epipie stapedes: Suttu odo- rum exci- piunt ab mu- lieribus Littere altri- secus superi- pte

Araschoree- pūsum est de cōmēti- bus

araschorea inq̄: res serenissime: scito duci nro minime unq̄ licere terrā appellere ne classem deserat: tu uero si tibi cordi h̄sit uirum compellere id non consequeris: nisi cimba uetus: perinde: ut mare non deserat: quoniā hoc est nostri regis edictum. Iridē fecit aquiloe rex: ubi sibi com placitū fuit conuenire ducem: subrecusabat rex quippe q̄ cū esset tanti ad minorem ire dedignabatur: tandē persuasus araschorea uerbis cōsensit: tunc araschorea certiorē praelectum classi de gestis apud regē fecit: quibus acceptis dux classis cimbas paruas exornari iussit: prouiso prius ne classis iret ī diuersa: cimba uero: qua uehebatur taliter exornabatur: primo strata erat coco: & purpura: & aliis auleis inumbrata: necnō uiris strenuis: eisdemq̄ armatis cōmunita: at rex: & suos cimbas: almadias uocant: suo ritu exornat: iussit etiam equum sibi sterni more lusitano: uerū non inueniebatur qui hanc operam nauaret nescientibus eis nostrum morem: nostri ergo equum huiusmodi strauerunt: strato itaq̄ equo rex scalas descendebat: quibus descensus mox affuere regni illustriores qui inibi regem praestolabantur. arietem habentes: quem ubi rex descendit exenterarunt: & exenteratū equi pedibus subigunt. mox ab rege equite conculcandum: & is mos eis pro cerimoniis & fascinationibus priusq̄ rex domum exeat: & clamore ingenti edito regem persequebatur: hūc morem etiam seruant in zanbonbac: rex igitur: & dux conuenere: amiceq̄ ut sunt collocuti: in sua quisq̄ loca dilapsus est: non prius tamē uale dixit regi praefectus: q̄ ab eo impetrauerit ducem itineris hoc est pilotum: qui iter ad calichut optime sciret: ubi itaq̄ rex domum rediit: ducem rursus donat munere multiplici. i. eduliis fere oēgenus: pmissumq̄ mittit pilotum. Is erat ex nauī chombaie: probe sciens itinera: dux uero noster inibi duos addictos morti ob scelera: reliquit unum apud hanc gentem melinge regni dimissit: alterum uero nauem combaie (de qua pilotum susceperant) sequi uoluit: Itaq̄ sequenti die que erat septima augusti iter cepimus uersus calechut: incipientes sinum magnum traicere: qui non longe est ab mari persico.

Liber tertius nauigationis factae ex ulisbona.

In calechut.

Cap. LXXI.

De mari Rubro: ac persico necnon de insula agradida.

Um itaq̄ regnū melindae deseruimus a latere urbis insignis est relicta: eam mauri incolunt: diues est: & pulcra admodū: & paulo supra uisit magna insula: inq̄ ea uros altera incincta muro. & pulcritudine cum superiore contendit: ad insulā itur ponte: cui nomen ē Zognotorre: & dum ultra prouehimur mox occurrunt angustiae maris rubri: quae latitudine patent leuchae: & dimidia: ibi est Mech. i. i. arca mūmethis: & diuae caterinae mausolū situm in monte qui dicitur sinai. Inde exportantur aromata quasi omnium generū lapidesq̄ preciosi deferunt in Babiloniā nili: cui nomē est cayro: hae aduehant dorso dromedario: q̄ sunt camelli electi. In hoc mari sunt complura referenda digna miratu: supato angustiarū ostio: mox mare persicum uisitur: & in eo prouinciae complusculae: quae magni soldani regna contingunt: nam mare rubrū: & persicū sunt duo sinus: quos oceanus meridionalis: siue indicus facit. Igitur in sinu persico est insula parua dicta Gulphal: ubi innumerae sunt Margaritae: & in ostio huius maris persici est insula pergrandis dicta agremus: quae paret mauris cum alia insula gulphal: ex ea itaq̄ insula agremus equi complures ueniunt: quos mauri ducunt in indiam: uenduntq̄ precio immodico. In hac regione fiunt commercia prope innumera: superato itaq̄ sinu persico: mox sese offert prouincia combara: quae regem habet: & feracitate: ac delitiis omnibus contendit cum lautioribus totius orbis prouinciis: inq̄ ea tritici: filiginis: orizae: sacchari plurimū: pachaia a latinis dicitur unde uirgilius: totaq̄ thuriferis panchaia pinguis arenis: hae itaq̄ Thura mittit per totū orbē: fericum ē & xilon: multosq̄ equos: & elephantos. Rex seruit idolis: & nuperrime regnum inauguratus est persuadentibus mauris: qui ibi sunt frequentes. Idolaq̄ colunt fere omnes: interq̄ eos mercatores complusculi sunt: qui hinc cum arabibus. Inde cum indis commercia exercent: ab his auspiciatur india: & per eius latus itur in urbem calechut: & in eo latere complures uisuntur prouinciae: & maurorum regna idola colentium: tandem uigesimo secundo augusti applicuimus ad eam prouinciam: quae india dicitur: quae ditionis est regni Goge: eaq̄ cognita: iter nostrū psequabamur: donec deuem⁹ ad quādam puā insulā q̄ dicitur angradida: & ab mauro quodam possidet: inq̄ eius umbilico lacus ingens: qui aquam potu suauem haurientibus propinat: alias culta: nunc inculta admodum: auri est ferax: & ab continente. M. duobus abest. Illac transeunt

Angustiae rubri maris

Diue Caterinae mausoleum

Dromedarii qui

Insula gulphal

Agremus insula

Combara prouincia

Panchaia Virgilius

Idola colunt

Ubi auspiciatur india

Goge rex indiae

Angradida insula

Aquiloe rex

Splendor apparatus

Vana superstio

zanbonbac

Inibi duos dimitit addictos morti

Mauri: qui mechā adorant: dum ad urbem calechut contendunt: cogunturque ea transire ob aquarū ac lignorum penuriam: quæ alibi gentiū est maxima: itaque eo tandem deuenimus: & iactis anchoris in terrā descendimus: ut & aqua: & lignis rursus classis cōmuniretur: fuimusque ibi per dies fere. xv. interea obseruabamus an almadiæ meche aduērent: quoniam decreueramus eas (si potestas fuisset in nostris manibus) capere: dum igitur sic imoramur cōducebāt ad nos multa undequaque populi que libeter nobiscum loquebantur. pluraque referebāt: eos prope honorifice excipi a nobis classis præfectus iussit: & in ea insula uisitatur parua admodum classis ubi complusculis diebus imorati diuinis insitebam: id est solemnibus missarū: & unusquisque nostrum sacrā Eucharistiā sumpsit (nā ibant nobiscum complures sacerdotes: ut cū negociatore nostræ patriæ uitam ducerent in urbe calechut) pactis igitur diuinis: lignisque: & aqua rursus cōmuniti frustra expectantes naues mechæ. Illinc soluimus ad urbem calechut contentes: quæ abest ab hac insula leuchis. lxx.

Cap. LXXII.

Quomodo dux classis profectus est ad regem calechut.

Taque die. xiii. septembris eiusdem anni puenimus ad urbem calechut: cuius incolæ: ubi nostri aduentus certiores facti sunt: effuse nobis occurrerunt uecti cimbis extra urbem ad primam leuchā. Inter eos: qui nobis occurrerūt: erat quidam mercator de gusurate locu plerissimus: ac nonnulli urbis primores: qui nostram aduentus classem propria nauim ingressi sunt: his uerbis ducem consalutantes: regi placere plurimumque incolumes aduentauerint: quodque nihil illi gratius obuenire posset: quod utantur regis opibus & auxilio: post hæc: uisa regis erga nos beniuolentia anchoras iecimus ante urbis moenia: tormētaque exonerari iussimus: quæ res adeo perterruit urbis incolas: ut dicerent contra nostros nullas esse uires: præter deorum: cū itaque aduersperauisset dedimus membra quieti: cum uero illuxisset: præfectus statuit mittere ad regem interpretes: quos secum adduxerat ex uilis bona: ex his unus erat Maurus christianus: reliqui indi: qui omnes probe nouerant idioma Lusitanorum: uerum erant adhuc gentiles hoc est idolatræ piscatoresque: hos itaque eleganter idutos ad regem mittit: qui ubi consalutauerint eum: securitatē adeundi regis impetrent: saluum conductum appellant: adiuit itaque regem maurus: composque uoti factus mittit saluum conductum ad præfectum: ceteri autem indi regem non uideri ob id quod essent uiri nati obscuro loco: nam Rex huiusmodi

Diuinis insistant

Fere omnis populus effusus est ut nostros exciperet

Habito comatu contenti ad regem

id pro fastu obseruat: ne adeant ipsum ignobiles: prout latius referemus in sequentibus: salui conductus tenor is erat: ut liceret impune cuique in terram descendere: hoc accepto præfectus classis Alphonsum Furtadum mittit ad regem interprete comite: qui Arabicam linguam optime callebat: quibus dat in mandatis: ut ad regem hæc proferant: classis esse regis Portugalliae: & eo solum aduenisse: ut cum eo commercia exerceant in eantque foedus & amicitiam non uulgarem: regem propterea alloqui coram: id fieri non posse ex sui principis præscripto: nisi prius datis eis obsidibus quos ipse nominauisset: & hi erant urbis primores: his expositis: Rex conditionem renuebat: excusans ualitudinem aduersam: & defensionem ætatem obsidum quos uocauerat: adiiciens ad hæc se alios daturum: qui maris seuiam tollerantius perpeti possent: admirabaturque plurimum de proposita conditione: & in his disceptationibus biduo uel triduo hæsitauit: tandem decreuit conditionem haud aspernari: cuius rei certior factus dux classis se præparabat expeditioni. Instituebatque commorari cum rege: & ternos: aut quaternos dies inibi consumere: secumque adducebat uiginti aut triginta uiros honoratiores classis eosdem eximie cultos: & adornatos: habebat etiam secum aulicos: & alios complures: qui illi more Regio inseruirent: uasque celata compluscula tulit: ut honoratior fieret: his rebus quæ suapte natura magnificentiam præferunt: prouiso prius de præfecto classis: cui iussit ut obsides pro honorificetissime exciperet: haberetque in delitiis: donec ipse rediret: postero die rex uenit ad littus: ubi erat quedam domus mari fere adiacens ut commodius præfectum classis exciperet. Itaque misit quinque uiros ex primoribus urbis quantisper illic commoraretur donec præfectus classis rediret iuere. Igitur ad classem seniores urbis longum seruorum ordinem secum trahentes necnon tibicines & chorales: satellitesque complusculos: enses & clipeos ferentes: his uisis Dux classis uectus cimba nauim egreditur sua & ad littus contendit: ubi uero optimates obsides appropinquauere classi: prius naues ingredi uolebant: quam in terram descendisset præfectus: qui licet nondum appulisset portum: eo tamen contendebat pleno gradu suamque suppellectilem præmiserat: ut mos est principibus: diu igitur disceptatum est de hac re: obsidibus renuentibus nauem ingredi: nisi terram dux primo teneret: dum sic cōtēdit ara schorea it ad eos: hortaturque ut perfidie suspicionem omnem exuat: eo uenisse non ut imponat eis: sed ut eorum amicitiam promereantur: tandem his adducti uerbis: nauim ingressi sunt

Rursum regem aduenit

Rex auit tandem

Logum seruorum ordinem post se trahunt Futuri obsides

intrepide: at præfecto iam terræ appulso it' obuiam nobiliū decentissi-
ma cohors: ipsūq; honorificentissime excipiunt: & humeris imponūt
suis. nec terram contingere patiuntur: donec ad principis regiam per-
uentum est. Cap. LXXIII.

Torus regis
calechut

Habitus re-
gis

Adamantes
duo

Sedes regia

Curtus

Buccinæ au-
reæ & argen-
teæ

Alter rex calechut edes eminentissimas habitat: habens p' tho-
ro regio locum concameratū instar sacelli cuiusdam. peluis fi-
gurā referebat ut nos quandoq; imagines sanctorū collocam⁹
suppositis. xx. puluillis sericeis: necnon in intratis auleis. thronū panno se-
riceo inumbrauerat: qui purpurā presentabat: ipse uero nud⁹ conspicie-
batur totus: circumduxerat bombicinum panum candidissimū: eūdēq;
subtilissimū: quē auro exornauerāt: in capite gerebat birretū aurei pan-
ni: qui cassidem ferreum referebat: perforatas hēbat aures: inq; eis ada-
mantes: & salfiri unionesue duo: quoz; alter obrotūdæ figuræ erat: alter
uero instar pyramidis: nucis auelanæ magnitudinē excedebat: i brachiis
uero. armillas aureas: a cubito usq; ad manū: distinctas lapidib⁹ præcio-
sis innumeris: eisdemq; incredibilis ualoris: crura uero pariter exornabā-
tur: & in digito pedis uernabat lapis præciosus splendore incompara-
bili. condalia ēt in digitis manū: hoc ē annulos omnifariam hēbat sma-
raldos: adamantes: & id gen⁹ alios complures. Inter hos lapides: quidā
fabā magnitudine superabat: balteumq; hēbat aureū gemis innumeris
distinctū: adeo ut estimationē omnē excederet: a latere uero regiā sedē
argenteā: quæ bases: & bractēas aureas habebat: easdem gemmis multi-
iugis uariatas. In sua regia conspeximus currum quendam: id est genus
uehiculi nos carpentum dicimus. miro lapidum & gemmarum appa-
ratu cōdecoratum: eo uectus fuerat ex solita regia i has maritimas ædes:
id genus uehiculi trahunt uiri duo. hunc exornabant. xv. uel. xx. buci-
næ argenteæ: quas; tres erāt ex puro auro ac ponderis non mediocris
adeo ut eas; quālibet uir un⁹ ferre neqret: oras uero earum ditabant lapi-
des præciosi: easq; mira uarietate distinguentes: his adiungebātur uasa
quattuor argentea: trulac; aurea: & ex auricalco magna candelabra: in
quibus tortus filus oleo immerfus conflagrabit: quæ res erat superuaca-
nea: uerum arrogantiam præseferbat: & celsitudinem principatus: huic
genitor eius astabat necnon germani duo: longe ab Throno passibus
quinq; uel sex stantes: omni splendoris apparatu condecorati: post eos
paulo longius stabaut innumeri optimates: ac principes reguliq; diuitiis
& ipsi q; maxie onusti. Itaq; præfectus classis hæc uidēs ad Regem ibat.

manum eius exosculaturus: uerum annuere astantes ut a congressu tem-
perans propius non accederet regi: quandoquidem is est mos illorum ut
regē contingat nemo. continuit se igit' præfectus noster: cui mox sedes
allata est: ut sedendo regem alloqueretur: quod non mediocris honoris
est specimen: cepit igitur alloqui regem præfectus: promens quæ iusse-
rat portugallia rex: & illico litteras protulit: quæ lecte fieri regi: nam
characterē arabico exaratae erant: his peractis præfectus ad classē nū-
cios misit: qui munera regi ferrent: quæ in sequentibus explicabuntur.

Cap. LXXIII.

De muneribus missis ad regem calechut.

Rimo uas aureū celatū in quo Principes de more manus ab-
luūt: maluium appellamus: deinde uas aliud argenteū idemq;
inaureatū coopertumq; cooperculo argēteo miro modo fabre
facto. Item clauas duas argenteas cum catenis argenteis. Item puluinos
quattuor per grandes uidelicet duos coopertos aureo pāno: duos uero
alios ex serico purpurei coloris. Item conopeū unū ex pāno aureo cū
laciniis distinctis auro ac serico coccineo: cumq; eo tapetem magnū: &
stragula duo ditissima: alterū figuris insignitū: alterū uero arbusculis
ac foliis uirentibus distinctū: deinde guturniū argenteū quo gutatim
per colli angustias aqua infundit⁹ manib⁹ pari opera: & ornatu elabora-
tū: uti uasa supius descripta. his susceptis muneribus: necnō uisis lris: &
legatione audita uisus est letari plurimū: ppea hortatus est præfectum
classis ut diuerteret in eas ædes: quas sibi parari iusserat: interea dixit se
missur; captum eos obsides quos pignori dederat præfecto: quoniam
uiri erant patricii clariq; admodum: nec usq; in illam horā cibi aliquid
sumpserāt: aut potus quādoquidē ipsi pro lege hēbant: ut in mari cibū
non capiant: nec bibant: essentq; usquequaq; insomnes: addiditq; si præ-
fecto complacitū erat naues repetere suas: id pro arbitrato faceret. quo-
niā eisdē obsides in crastinū se daturū pollicebat: ut rursus ipse redire
ad regem posset expediturus commercia. Igitur Dux n⁹ classē reui-
sit: relicto interea alphonso fartado cū sociis septem: uel octo: qui illi do-
mi iseruiret: dū itaq; littus deserit præfect⁹ n⁹: uerna qdā illoz; nobiliū
præuēit præfectū: & citatissimo gradu cōtēdit ad obsides nūciās præfe-
ctū recessisse: q; ubi hæc accepere sese præcipites e nauibus in mare de-
derūt: qd uidens arafchorea negociator præcipu⁹ illico cōscēdit cimbā
& mox duos obsides cepit: cumq; eis tres uel quattuor uernas: reliqui

Præfectus
classis regē
calichut allo-
quitur

Maluium

Conopeum

Guturnium

In mari non
comedunt

Obsides in
mare se pre-
cipitant

Rex cali-
chut cū exer-
citu ad litt^o
accedit

De pmutan-
dis captiuis
contentio

Francisc^o cho-
rea adit re-
gē calechut

uero natando euasere. Interea præfectus classis supuenit: & eos obsides quos nactus est in inferiore parte nauis poni iussit: ne & ipsi in mare de-
silerent: deinde monuit regem de compertis: questus de gestis per obsi-
des: reiiciens causam huius rei in quendam regium am inuensem: adde-
batq; i carcere tradisse obsides ob id qd timeret suis: q; adhuc in terra
apud Regem agebant: & insuper suam suppellestem repetebat: spon-
dens se q; primū dimissurū obsides: ubi sui dimitterentur. Iuere igit
ad regem nostri legati cumq; eis duo ex illis quos ceperamus in alma-
diis: & tota nocte præfectus classis præstolatus est responsum. Postero
autem die rex ad littus accessit stipatus cohorte decem: aut duodecim
mille hominum: & cum eis nostri quos cum suis permutaturi erant. In-
terea expediunt uiginti aut triginta almadiæ quæ cum nostris qui per-
mutandi erant contendunt ad classem: ubi igitur in conspectu fuere p-
pius accedere non audebant: hæsitabundi omnes an prius darent capti-
uos: q; suos redimissent: & inter spem & metum positi: totam diem fru-
stra cōsumpsere: rursus ad littus redeunt: & cum terram appulissent
nobis conspectis probris: & maledictis nostros incessebat: idētidē mor-
tem ac supplicia minitantes: quare nostri noctē illam p uarias animi inter-
turbationes: & corporis molestias transigere: sequenti tamē luce iterum
rex mittit ad præfectum internuncios: nuncios se ultro suos ad eū mit-
tere inermes cum captiuis christianis exhortans plurimū ut ipse remit-
teret obsides: quos penes se habebat: mittit itaq; dux noster cimbas suas
ad almadias: ut tandem aliquando permutatio fieret captiuorū cōuene-
re cimbarū utrinq; & suppellex reddebat nostris: cum senex impatiēs mo-
ræ sese in mare iecit: tunc nostri indignati plurimum & senem capiunt:
& alios in mare trudent: postridie Dux compassus seni qui famem tri-
duo sustinuerat: eum ad regem misit rogans: ut & ipse remitteret adole-
scentes duos qui inibi adhuc retinebantur: remissitq; omnia eorū arma:
quæ capta fuerant in almadiis. his uisis rex pudore uictus adolescētes
ad præfectum mittit. Posthæc triduo continuo nemine ultro citroq; cō-
meante: sed omnibus sese domi continentibus: præfectus tandem decre-
uit regem rursus his agredi uerbis: q; uidelicet commercia inter eos fu-
tura essent: si iterum obsides darentur: cum uero hærerent omnes: nec
inuenirentur qui barbaris ultra fiderent ob præteritam perfidiam: Fran-
ciscus Chorea eques se ipsum obtulit id munus obiturum: seq; Re-
gem aditurum intrepide clara uoce professus est: ita actum est: Regem

adiuit: ipsumq; certiorē fecit uenturū araschoreā ad regem de mutuis
mercimoniis tractatur: uerū id haud quā fieri posse: nisi rursus obsi-
des dent: nā petebat pro pignore mercatorē quendam locupletissimū
Gugeratum noie: tum is mercator respondit se mox missurum nepo-
tes quos hēbat duos: quod regi admodum cōplacitum fuit. Itaq; se-
quenti die de his omnibus præfectus ab francisco certior ē factus: quibus
pceptis araschorea itineri se accinxit: prius obsidibus in potestate habi-
tis: cū ergo terrā araschorea appulisset: & dies iam inclinaret uisum est
ad classem redire ut ibi noctem tutius agerēt: postridie uero ad regem
contendit araschorea nauaturus de cōmerciis opam: quā franciscus regi
pollicitus fuerat: huic igit Rex perq; cōmodas ædes dari iussit: q; erant
illius uiri locupletissimi: cuius superius meminimus: cui ēt ab rege de
mandata erat prouincia ut araschoreā mores regionis sedulo doceret:
cepit itaq; araschorea negotiari: nec mercari poterat nisi per interpre-
tes arabas: neq; regē adire quibamus nisi mauris mediis: qui suapte natu-
ra inuidi nobis aduersabant & iugiter imponebant: nō tamē eorū impo-
stura nos diutius latuit: nam id curauerant: ut dum negociabamur apud
eos: nemo nostrū ad classem contenderet: si tamen in terrā e nris ibant
aliqui excipiebantur ab eis: sed redeundi nulla copia dabatur: qd uidens
dux classis credidit fraudem subesse: & uentis uela facere iussit: & cum
rates iam altum tenerent conspectæ a nostris per internūcium pceleri
cimba uectū: reuocatae sunt ad portū: rebus igit pacatis araschorea cō-
mercia exercebat cū barbaris: & adeo res conquieuerunt ut iam intrepide
nostri negociari quirent. Is tamen mercator mauros qui nepotes pigno-
ri opposuerat suos: eos repetebat nos fere insensu obseruans: tum rex
alio accersito uiro turca protinus iubet: ut nostra non incuriose curet:
alias ue paret ædes: ut mitius pacatiusue nostras diuenderemus mer-
ces: hoc facto indies melius nostra suum effectum fortiebantur: nam
uendidim^o multa: compluraq; emimus: & inter nos uiguere spacio duo-
rum mensium mirabilem in modum commercia: rebus itaq; nostris
nundinatis. It ad regem araschorea & gratias agit quas potest maximas:
inuicem Rex multa pollicetur: hortaturq; plurimum: ut cepta merci-
monia deinceps prosequantur intrepide: nec prius eos missos facit: q;
ædes illis perpetuo donauerit: super qua re confecta sunt diplomata hoc
est regiae litteræ: quæ uicem supplebant priuilegii. hæ. n. ex ære erant
ad ipsos. ad regem uero Lusitanum ex auro purissimo. Is est suus mos

Gugeratus

Araschorea
ad regem p-
ficiscitur

Commercia
cum barba-
ris exercent

Diplomata
conficiuntur

H

Cap. LXXV.

De moribus rebuſq; urbis calichut.

Calichut itaq; calechut uasta est admodum absq; moenibus: intus pluribus in locis uacat: domus haud sunt cōtiguæ inuicem diſtantes plurimū. lapidibus: & calce extructæ sunt intus sculptæ: pro anbrice palmis utunt: illi tegunt suas ædes. fores pgrandes hēnt: miroq; artificio fabrefactas: has muro icingunt instar pomerii: ibi uiſunt arbores innumeræ: stagna: & fontes compluſculi: nā stagnis libēter imergunt lotionibus enixe gaudentes: fonte plurimū letant: i urbe uero lacus uiſuntur cōplures: quibus imerſi gregarii ac proletarii omniſq; ignobilior uulguſ ter uel quater iterdiu lauant: rex Idolog; latræ est addictus: licet nonnulli crediderint eum christianum fuiſſe: qui min⁹ mores eius calluerunt: nam nos apud Regē diuturniores fuimus mercomoniis inſiſtentes: quo facillime ſcire quiuimus qui ritus eius forent: Regem appellant Ganfer: cuius aulici & contubernales oēs sunt mauri: q; habiliſſima habent corpora: nudi incedunt pubetenus: reliqua panno iuuoluunt: nudis ambulant pedibus: & aperto capite prodeunt: niſi eminētiore præcellant gradu: tunc bireto utunt ſericeo: hoc est uelutato eoq; longiore ut retulimus: terebrant aures: inq; eis margaritæ appendunt: i brachiis aureas armillas geſtant: patricii denudatos enſes: & clipeos ferunt: at enſes in cuspide latiores sunt: q; alibi: clipei sunt teretes: ut apud nos pedites utuntur: peltas appellamus: eoſq; coloribus nigro: & albo diſtinguūt: gladiatores sunt q; qui maxime: in nullo fere alio exerciti: hi sunt qui regis latera ſtipant numero frequentiore: numeroſiore oblectantur coniugio: quinq; aut ſex mulieres uni uiro nubunt: quos habēt carioreſ eos coniuges comprimere uolunt: & id est beniuolentiæ argumētū apud eos maximū: nullus est eis pudor: nulla uerecundia: continentia nulla: nate illorum ante puberes annos corpora prostituunt ſua: cum annum octauum egerint nudæ ipſæ æque ac uiri incedunt: diuitias prope incomparabiles circumferunt: capillum comunt mirum in modum: pulchritudine fere omnes ſuperant uiros præhensant ut ſtuprent eas: quoniam uirginitas est eis pœna. nam nubere non poſſunt uirgines: bis in die comedunt: pane: & uiuo abſtinent: carnibus: nec piſce ueſcuntur: in cibatu habent orizam: lac: butirum: ſachurum: & arborum fructus: prius cibum non capiunt: q; loti fuerint: tacti a non lotis nō comedunt: niſi rursus lauentur: & is mos est eis pro ceremoniis: cumq; mire obser

H ii

exarandi: erecta eēt sunt de iuſſu regis trophea regia ſupra domū: ut ſic ædium indenitati conſultū foret: contendit itaq; ad claſſem aral chorea & litteras pfert regias ac obſides reddidit q; primū: altiffimāq; pace fruēbamur: iam alter fidebat alteri: & de obſidibus nulla mentio tiebat: uidebamur enim domi agere: adeo amice oīa inter nos agitabantur: interea dum mutua pace fruimur: ecce nauis maria aliena ſulcans quosdam elephantos ferēs eximios: quoz; unus ceteris elegantior erat: ac bello aſſuetus magis: præciq; nō mediocris: hæc ubi regi comperta fuere mox & nobis ſunt relata ex rege: qui nos apprime rogabat: ut in ſuam gratiam nauim huiuſmodi corripere: quoniā præciū immodicū pro eo elephanto ſpouderat: nec tamē cōſeq; eū potuerat: idcirco plurimū præcabatur ut ab eis p̄tinaciæ ſuæ pœnas exigerem⁹: quibus expoſitis præfectus illico reſpōdit ſe regi morē geſturum: uerum intellexiſſe ratē memoratā eſſe omni armorum genere cōmunitam: eamq; ualliſſimā: ac cetera uiroz; exornatā: capi p̄p̄ea nō poſſe ſine hominū ſtrage: Ideo petebat ut ſibi impune liceret: ubi op⁹ foret in eos iuribus belli uti: his itaq; rex protinus aſſuit: & mauros miſit ad claſſem noſtrā q; rei nauandæ nō præeſſent: ſed intereſſent: & noſtraz; uiriū: ac dexteritatis locuples facerent teſtimoniu: uel ſi forte fortuna deditionē facere uoluiffent adducti ei⁹ p̄ſuaſione. Igitur noſtri celocem parant tormētaz; fere oēgenus expediunt: nec ſupra lxx. uiros rati imponunt: q; noctibus duabus iugiter memoratā ratē conſectabantur: nec tamē aſſequi poterāt: ſequēti tamē die annexi plus ſolito: nauis compræhenſa eſt: hos prius amice hortati ſunt ut regi facerent deditionem: qui ubi hæc audiuerunt nos ueluti fabellam que mpiam aſpernati ſunt. ferebat. n. nauis homines ſupra trecentum: qui pro reſponſo ſagittis nos impetere ceperunt: & ſupra q; referre queā contemnerent: tunc noſtri arma expediunt tormentaz;: & atrociter exoneratis tormentis in eos contendunt: qui reboatu tormentorum perterriti & iam rate dehiſcente: mox ſeſe dedidere. huius rei condicto rex certior factus eſt: qui ad littus magna concomitante caterua proſectus eſt: ut egregiū facinus coram uideret: nam uix adduci poterat ut crederet celocem noſtram perq; mediocrem tantam nauim proſligare quiuiſſe: nam ut præfecimus nauis erat duplo celoce maior: & uiroꝝ in ea bellantium numerus multo frequentior: Regi noſter præfectus: & nauim: & elephantos dedit omnia a plauſu: & noſtra nauis illico claſſi reddita eſt.

Rex miſſit quosdam q; noſtrarū uiriū locuples facerent teſtimonium

Nauem expugnant

Qualis ſit urbis calichut Palmis tegunt ædes

Rex idolog; latræ addictus

Ganfer rex

Nudi incedunt pubetenus Margaritas auribus pforatis apponunt

Vxores multas habent

Mulieres uirgines præhensant uiros ut ſtuprentur Quibus ueſcatur cibus Quæ religio in comedendo

uant: uiri & feminae per urbem incedunt esitantes foliū quoddā: cui nomen est betelle: hoc igitur inficit ora: & dentes colore subrufo: hoc more abstinent tantū obscuro loco nati: ubi uero ob funera pullā induunt uestem. in specimen moesticiae: tēperant ab folio huiusmodi. ut & dentes praesferant moerorem: & subrufo colori succedit nigricās: rex duas habet coniuges & quālibet illarum sacerdotes. x. assiduo comitantur: easque comprimunt: & id in decus regis eximium fieri iactant: nullum aliū honorem titulum regi dantes: quā eius coniuges ab sacerdotibus comprimant: propterea eorum filii nullū regno succedunt: sed ex sorore nepotes regnum capessunt. in regia degunt innumerā mulieres: utpote mille & quingente: aiuntque id esse argumentum regis excellentiae: nec aliud hāc mulieres agunt: quā puluerulentam domum scopis uerrere: aquaue aspergere: quocumque rex eat sequuntur: domus aspergitur aqua mixta bouum excrementis: aedes regiae tolluntur in altum: inque eis fontes quibus immerguntur cum corpora abluunt: cum rex egreditur carpento uehitur: id est currus: quem bini uiri ferunt omni lapidum genere condecoratum: carpentum stipant choraulae: praecones: bucinatores: & id genus complusculi: patritii uero & eminentiores suae ditionis omnes sequuntur enses denudatos ac clipeos teretes gerentes: sagittarii etiam: ac uelites eū praecedunt itinera explorantes: habet suos edituos: & admissionales: conopeo. i. tentorio tegitur: dum incedit: ut apud nos dum pompa ducitur regum: & principum: & ut aliquando finiam: nullus est in toto orbe apud suos honoratior: quippe qui instar numinis alicuius reuerentissime colitur: nam ad eum propius quis non accedit: quā ad tres: uel quattuor passus: cum uero aliquid porrigunt: ac si stipem darent elephanto: ab ipsis tremebundis id ramo porrigitur: quoniam regem tangere apud eos nephas ducitur: cum eum alloquuntur id agunt demissis capitibus: manu ori apposita: & nemo e patriciis regem adiret inermis hoc est sine ense: & clipeo: cum regem uenerantur capita manibus tangunt: sicuti qui deum adorant: qui uero agunt magistratus: parui sunt census: hi regem: nec uident: nec alloquuntur: & in primis piscatores: qui si forte fortuna in uicis urbis occurrerint patriciis: aut effuse fugiunt: aut si perrexerint ire obuiam nobilitati: mox uapulant scipione aliquo: patriciorum uero coniuges cum rex uitam cum morte commutat: ipsum comburunt ligno sandalio igni subiecto: uulgares uero & capite censi humanantur: barbam comunt: ratiocinatores sunt maximi: ac scribae perceleres: scribunt in foliis

Decem sacerdotes comitantur & comprimunt uxoribus regis
Nepotes ex sorore in regnum succedunt

Carpentum Ordo comitantiū regem

In qua ueneratione sit rex
Regem tangere nephas ducitur

Mortuum regem comburunt
In foliis palmarum scribunt stilo ferreo

palmarum stilo ferreo absque colore uel incaustro: est & aliud genus hominum: qui magna commercia agunt Gufurantes appellantur oriundi ex cambaia prouincia: hi suapte natura idola colunt: solem uidelicet: & lunam uaccaeque adorant: & si quis uel fortuito buculam occiderit: is proterius morte mulsetatur: nihilque huiusmodi uiri esitant: quod mori possit: nec pane nec uino utuntur: & si qui per imprudenciam carnes comederint: hi mox relegantur: ut ostiatim uictum queritent per orbem uniuersum errabundi: uel si claro loco nati forent: uacant plurimum incantationibus: diuinationibusque: albedine incolas urbis calechut superant: capillum exornant plurimum comuntque: panno bombicino induuntur: peplis utuntur ut feminae quibus inuoluunt capillos: nubent ut nostri: Zelotipia laborant eximie: mulieres habent pulcherrimas castaeque pudicas: illorum mercimonia sunt panni: & uniones.

Cap. LXXVI.

De negotiatoribus: & itinere aromatū: & cayro portu Alexandria: qui dicitur Babilonia.

Sunt inibi: & alii mercatores dicti Zetieties ex alia prouincia: idola colunt eorum mercimonia sunt lapides omnifariam preciosi: uniones: omne genus aurum: & argentum: nigriores sunt caeteris: praetexta utuntur: aliquando nudi ferunt pro cauda equorum ac bouum caudas: fascinatores sunt maximi adeo ut uisibiliter demones frequentius alloquantur: eorum coniuges libidinosiores sunt caeteris mulieribus: summeque ueneris appetentes. Ibi etiam sunt mauri ex regione methae: ubi maumethis ara: Ibi rursus turcae: persae: assirii ex babilone: & fere innumerae gentes aliae: eximii sunt mercatores iidemque locupletissimi: & omnium rerum: quae importantur in urbem calechut emptores: earundemque uenditores: nam eius urbis haec sunt potiores: uidelicet lapides preciosi: ut sunt berilli: smaragdi: chelidonii: topatii: saphiri: crisoliti: & id genus plures: castoreum. i. muscum: ambra: thus: aloë: ac reubarbarum: porcellanæque: nec non gariophilum: cinamomum: sandalium: lacha: miristica: nux muscata appellatur: & mastix: haec omnia aliunde importantur: piper uero: & Zinziber ibi nascuntur: mirobalanumque & casiam haec regio urbis calechut abunde mittit: hi igitur mauri sunt praepotentes: & regni illius tenent habenas: nec est qui illis post regem non pareat: In moribus uero non longe ab urbe calechut rex dominatur longe potes: multaque rerum dominus naremegha dicitur: Idola colit: coniuges habet supra trecentas: fato sunt

H iii

Gufurantes

Hic qui uaccae occidunt morte plectuntur
Prohibent ab esu carniū

Incantationibus uacant
Capillos comunt

Zetieties

Quae sint eorum mercimonia

Pro cauda ferunt equorum & bouum caudas

Qui mercatores huc accedant

Quae potiores res merces

Naremegha rex supra trecentas habet uxores
quae mortuo rege cum eo comburunt

Vide mira
de maritis
mortuis

Māuetudo
igeniū & do
cilitas ele
phantorum

Quo tēpo
re nauigant
Contrarias
nobis tēpū
uices habēt
Vida port^o

Præfectus
classis mittit
ad regē nun
cios

Et suo comburitur: & cum eo coniuges omnes: ceteri uero cum uitā exuerint in fouea comburuntur: & eorum coniuges omni mundo muliebri exornata: illo contendunt: concomitantibus parentibus: & cognatis omnibus: subsequētibusq; choraulis: & tibicinibus aplausu imodico ad foueā deueniunt: & ibi coniunx quæ comburi uult cum uiro circūuehit foueam gestiens: ac tripudiis insitens: & demū ut cancer reptādo incedit: quoad sese in ardentem foueam præcipitet: astant etiam memorati affines obseruantes factū: quoniā cum sese præcipitem dederit mulier: mox iniiciunt ollas olei: & butiri supra corpus mulieris: ut hoc fomēto altus ignis: citius comburat coniugem: fert etiam hæc regio elephantos multiplices: & imprimis domitos: ac belli artes edoctos: his bella faciunt acerrima: hi etiam adeo sunt cicures: & mansueti: ut nihil eis desit ad humanitatē præter loquelā: nam imperata faciunt: & dominos cognoscunt suos. id. n. nos ipsi conspeximus in urbe calechut: ueramq; de narramus historiam: nam aure certior arbiter est ocul^o: elephantes quibus rex utitur: efferantur plurimum uiriumq; sunt incredibilium: nam duo tantū nauim magnā trahunt in terram. Ibi maria nō sulcant nauæ: nisi ab mense octobri usq; per totū mensem martii: & id est illis æstas: reliquū uero tempus est hiems: adeo ut nobiscū contrarias uices tēporum hēant: cum uero nō nauigant in sico naues tenēt. In mense nouēbri naues arabū mechæ soluant illinc: & in arabiam contendunt aromatum omni genere onustæ: uida dicitur eorum portus: quo primo aromata cōuehant: & inde ferūt ad cairū alexandriæ portum: & Emporiū orientaliū cātatissimū: eo tamen hæc omnia ab portu uida terrestri itinere conuectantur.

Cap. LXXVII.

De strage maurorum: & christianorū facta in calichut.

Cum itaq; diutius imorati illic fuisset: tribus uidelicet mē sibus commercii insistentes: nec nisi naues duas mercibus onerasset: & iam moræ istius nos rederet plurimum: præfectus nostræ classis mittit ad regem nuncios: qui ei renunciarent iam menses ternos elapsos quibus ipse tollerantissime præstolabatur: ut tādē aliquādo expediret: quoniā tēpus redeūdi ad priam appetebat: & tamē uix celoces duas oneratas mercimoniis eē. matros nihilominus emisse: & asportauisse quicquid libuisset: & uili quod præcio se propea rogare plurimū: ut tādē annuat portugallēsiū uotis: patriarq; eos expediri put iter regē: &

araschoream conuenit iam pridem: hæc retulit nūc nuncius: iis in hunc fere modum Rex respondit: se non difficulter passurum: ut lusitanæ naues expediant: nec sibi posse persuadere mauros furtim mercari: quando quidem exierat edictum ab eo: ut prius nemo naues oneraret: quā Lusitani expediti forent: si forte sibi imposuere mauri: se haud ægre laturū: quod lusitani maurorū onustas naues corripiant: & sibi uendicent eodē præcio: quo emissent mauri cunctas merces quas nanciscunt in nauibus: Itaq; xvi. decembris dum araschorea uacat cōmerciis essentq; in portu duæ naues nostræ iā onustæ: ecce mauroꝝ nauis quædam soluit illinc onusta admodū oī genere aromatum ferens elephantos ternos: cuius rei certior factus præfectus nūc: mox ratē corripuit: huius erat dominus mauroꝝ Illustrior: is egre ferens factum: it protinus ad regem questus grauius de illatis ab lusitanis: fit per urbē clamor ingens: confluunt ad regem mauri: qui in nos conspirauerāt: rex igitur fatigatus is querimoniis anuit: ut uir se ditiosus: & fidei nullius: nam ut citius regem flecterent: aiebant nos plura iā exportauisse: quā attulisset in regnū eius: nosq; propea fures uocitabant: & prædones: de consensu igitur regis sumunt mauri arma: telaque expediunt: & efferari incipiunt: per mediam urbem bachantes ibant: cedibus: & internitioni christianorū uacantes: iam ruebant cateruatim in nos oī armorū genere cōmuniti cum solis ensibus: & palio protecti: uim ingruentē propulsare cepimus: uerū sufficere illis nostræ uires nequebant: maior erat numerus quā a nobis redigi in ordinem posset: retulimus igitur pedē & iam e nostris ceciderant tres uel quattuor: e suis uero septem uel octo: dum: igitur pedem retrahimus consauciantur e nostris complures: & uix portas occludere quiuimus: irruente barbarorū incondita turba: tunc e muris propulsare cepimus hostem: at illi domū expugnant: ea enim ambiebatur muro alto quidem haud supra equitis mensuram: nam nos septem uel octo arcus habebamus: quibus innumeros barbaros confecimus: tandē prouocati magis mauri in nos plus solito seuiunt: murū quo cingebatur domus demoliuntur: nos uero consilii: & opis egenes euasimus: ædes ut ad littus contendentes a nostris exciperemur: nam non longe a littore cimbar nostræ exitum rei mœstissime præstolabantur: opem ferre non poterant: licet certiores facti essent a nobis uexilo leuato dum adhuc domi obsideremur: uerum tormenta ledere hostem nimis distantem nequibant. Itaq; inter uitam: & mortem ambigui ad littus contendimus sequentibus mauris: nec prius naues nostras

Respondet
rex *Respondet
rex*

Onustā aro
matib^o nauē
corripunt

Arma sumunt
mauri con
tra christia
nos

Inuicē præ
liantur

Domū expu
gnant

Edes euadūt.

Arafchorea
occidit &
alii quinquagi
ta

Viginti euase
re

Decem naues
mauroꝝ cor
ripiunt & sex
ceteri ex eis de
siderantur
Elephantos
tres occidunt
& comedunt
Vrbis mœ
nia tormētis
demolunt

igredi potuimus q̄ ceciderit arafchorea n̄: & e nostris quinquaginta: qui uero euasere se iactabundo mari nantes credidere fere. xx. non .n. naues ad littus accedere audebant: ne corripentur a mauris: inter eos qui ad classem puenere fere mortui: erat filius arafchoreæ natus annos undecim: præfectus uero cimbarum iam fessus: regredi ad littus noluit cum præsertim dux classis egrotaret. Igitur hi solum uiginti mortem euasere: reliquis ab mauris male acceptis: hæc igitur ut sunt relata præfecto classis ipsum peruasere plurimum mouereq; ad excædescendum: q̄ uidelicet sui adeo male accepti fuissent: ut uix uiginti e tot uiris superessent: Itaq; iussit naues mauroꝝ decem quæ in portu morabantur corripere: & occidi omnes qui in eis reperirentur: captis igitur nauibus: desiderati sunt homines plusq; sexcenti: delituerant nonnulli in sentina: ubi etiam merces cõpertæ sunt cõpluscule: uiros cõtrucidauimus: & oēs merces nobis adiudicauimus: & naues omnes combusimus: erant etiam in nauibus elephanti tres quos occidimus comedimusq;. sequenti uero die propius urbem appulimus: & exoneratis tormentis mœnia demoliti sumus non sine hominum ingentissima clade. Illatis damnis innumeris: & inuicem ipsi e continente & tormenta in nos exonerabant: uerum nihil proficere in uanum emittentes: dum sic congregimur: ecce naues duæ quæ portum quærebant: q̄ distat a calechut leucis quinque: quæ ut nos conspexere mox effuse fugerunt ad portum contententes: ubi septem alia naues fere in sico mercimonia opperiebantur. In eas igitur uela fecimus: uerum operam lusimus: quoniam propius accedere nequibamus: tum quia erant prope in arido: tum uel maxime ob numerosiorem hominum cetum: qui inibi naues tutabantur: propterea decreuimus proficisci ad urbem chuchinam: ubi cõmercia exercere tutius quiremus.

Cap. LXXV III.

Quomodo naues onerauimus.

Cuchinum
urbs

Soluimus igitur illinc cuchinum uersus euntes quæ urbs abest a calechut leucis triginta: regnumq; est nulli parens: & inter nauigandum: a nobis cõspectæ sunt naues duæ: quæ (cum uela fecissemus in eas) mox: a suis desertæ sunt: nam qui eas ducebant uecti paruis cimbis profecti sunt in terram: nos uero accedentes eo: nullis cõpertis mercimoniis: præter orizam eas comburi iussimus: applicuimus ergo ad urbem cuchinam uigesimo quarto decembris: & in ostio cuiusdam fluminis anchoras iecimus: quibus iactis præfectus noster emisit pauperculum

quendam conseruatum: qui sponte sua naues nostras fuerat ingressus: ultroq; in hispaniam proficiscebatur. Is igitur ad regem cõtendit & quæ nobis in urbe calechut euenerat regi explicat: qui ubi hæc accepit: ut regem decuit: nobis compassus: uicem nostram indoluit: exposuit etiam regi profectum nostrum multa adduxisse: quæ libenter cum mercibus regionis (si complacitum foret regi) cõmutaturus erat: & ubi merces non placuisset pecuniâ pollicebatur multiplicem: ad hæc respondit rex ægre ferre illatas nobis fuisse iniurias: quod uero ad se spectaret merces suas: aduentumq; eorum grata habere: quandoquidem iam pridem de fama: & probitate portugallensium certior factus fuerat: bonam prope de eis opinionem induerat: accederemus itaq; intrepidi cõmutaturi nostra cum suis pro nostro arbitrato: Tunc nuntius noster inquit regi: nos nunquam ex uetere instituto cõsueuisse prius terram appellere: quam obsides dati fuissent: mitteret propterea e suis quempiam: ut mox accederent negociaturi. Tum rex his auditis: actum duos patritios obsides dedit: ut confidentius accederet nostri qui cõmercia exercebant: hi igitur obsides regio iussu adiuere præfectum classis: sese illi committentes: præfectus uero ut uicissitudinem rependeret quattuor aut quinque e suis in terram misit: negociatoremq; & nos cõmonefecit: ut quæ celerius possent expedirent merces suas. In uicem emerent eorum mercimonia præcio aliquando: nonnunquam uero permutatiõe: prout conducibilius fore rati fuissent. Interea quoniam apud eos is iualuit mos pro lege: ut in mari si quis comederit is nunquam regem uideat: obsidum nemo adhuc comederat permutabant in die prope aliis succedentiõ tantisper: donec alii comedisset. Igitur illic cõnorati sumus dies circiter. xv. naues exonerantes non longe ab urbe cuchina: ubi portus est qui dicitur Carnagallo: & ibi cõperimus christiãos: iudeos: mauros: & Zapharas. Inuenimus et ibi iudeam quadam de seulia: qui ex cayro uenerat uisum mecham: & inde cuchinum: & cum ea erant duo christiãi: qui asseuerabant se profecturos hierosolimitas: & inde romam: quod profecto pro gratum præfecto nostro fuit: dum itaq; naues nostras exonerantur: ecce ingens classis regis calechut in mari apparuit naues supra. xxv. trahens: huius certior factus rex illico ad præfectum mittit quendam: qui ei nomine suo uim hominum maximam ad classem profligandam offerat: huic præfectus respondit se regi agere gratis: nec per id tempus opis suæ egere: se satisfacturum aduentanti classi ostensurumq; illis eorum futiles conatus: & re uera credidit haudquam sibi opus fore alieno auxilio: quoniam iam pridem expertus fuerat

Per internū
tium regem
cuchini allo
quuntur

Obsides a re
ge dantur
Præfectus non
nullos e suis
in terram mit
tit

Mos illorum
alias nauibus
Portus car
nagallus

Classis regis
calichut

Præfectus
classis i clas-
sem barba-
ros: cōtēdit

Vtrinque na-
ues se bello
expediunt

eorū uires: & ipsi non accedebant: sed altum tenentes ab classe nra una
leucha aberant: nihil minus præfectus uela explicare iussit ab portu sol-
uens: & obsides secum ferens: dimissis in terra: e nostris septem: & pleno
gradu contendit in classem barbarorum: ratus nō difficulter se subactu-
rum barbaros: uerum sequenti nocte classis nostra uentos haud habuit
foelices ut in hostes contenderet: postera uero die quæ fuit decima Ia-
nuarii. M. D. I. propius alter alteri accessit adeo: ut congrēdi comode
potuissemus: dum igitur utrinque naues se bello expediunt: præfectus re-
censens suos uidit nauim sancini Tonari abesse propterea satius censuit
si per id tempus temperauisset a pugna: decreuit igitur in patriam redi-
re suam fauentibus uentis: nos tamen usquequaque per diem totam classis
calechut confectata est: cum uero aduersperauisset mox euauit: nos ue-
ro citato gradu patriam petebamus: dimissis septem e nostris: & duos
nobiscum ferentes obsides: quos cepit præfectus enixe rogare ut se tem-
pori accomodarent: nec desperarent: uerum cibum quempiam cape-
rent: ut suæ uitæ consultum iret: nam triduo iam famem sustinuerant:
tandem adducti ducis hortamentis comederunt non sine mœsticia: nos
uero uersus Lusitaniam uela fecimus.

Cap. LXXIX.

De rege chanone amico nostro.

Regnum
Chanonæ

Taq; dia. xv. Januarii ad quoddam appulimus regnū qd cha-
nonā appellant de Gafferes: quodq; ab calechut parum abest:
& eiusdem sunt linguæ: dū igit e regione regni hmōi nauiga-
mus rex ad nos amice nunciū mittit qui referat se ægre tulisse: q; eo pri-
non concesso q; alio iuissent: uerum eos hortari plurimum ut si mer-
ces non habent: quæ uoto suo faciant satis: se uberrime daturum protin-
nus: ad hæc præfectus respondit oneratas iā esse naues: nec alterius ege-
re nisi cinamomi bacharis centum: quæ sunt. cccc. cantara: id est ualis
genus: hoc accepto rex illico ad ducem cinamomum mittit diligentissi-
me fidenterq; pro eo dedit præfectus pecuniam signatam cruce: cruce
feros appellant: posthæc eo conuehebatur cinamomi plurimum certati-
cimbis frequentantibus: uerum nullus supererat ulteriori merci locus:
onustæ erāt admodum naues: rex uero ratus nos non habere pecunias:
rursus ad nos mittit: qui renuncient regem sponte daturum mercimōia
absq; pecuniis: soluerēt modo cum redissent: nec ob id desineremus cō-
mercia nostra absoluerē: quoniam audiuerat regem calechut bona nra

Rex ad præ-
fectū classis
mittit

deprædatum fuisse publicatis nostris mercimoniis: ac illata hominum
christiani nominis strage non mediocri: addebat et cōpertū habuisse iā
pridē inconcussam fore portugallensium fidem: se ppea esse prope addi-
ctum nobis: huic itaq; regiæ uoluntati: & opinioni de nobis tā benigne
correspōdens noster præfectus (ut erat uir acerrimi ingenii) nō uulga-
res retulit gratias: & eas se relaturū quādoq; ingenue professus est & in-
troducō nuncio uim pecuniarū maximam: quæ supfuerat: ostendit: &
rursus querenti regi an alicuius egeret: respondit nullius: nisi uiri cuius-
piam: quē secum in patriā ducat: qui rerū portugallensium testimoniū
locuplex aliquando regi faciat: rex igitur protinus patricium quendam
misit: qui nobiscum iret in patriā: non prius tamen illinc soluimus q; de
obsidibus regi chuchini scriberemus: certiores facientes regem: nos
ire in Lusitaniam: & obsides fore apud nos sua causa in præcio: & fauen-
tibus superis redituros q; primum: & nostros insuper suæ altitudini cō-
mendabamus: dedit etiam præfectus noster negotiatori lras: quibus hor-
tabatur uirum: & socios ut bono essent animo: & negotiarentur tātisp:
donec redirent: futurum sibi decus ingens quod inibi christianū nomē
exornent: cum apud immortalem deū: cum et apud principem nostrū:
& reliquos conterraneos omnis. Itaq; apud hunc regē diem unam dum
taxat consumpsimus. Illinc soluentes: uela uentis dedimus: iter facientes
uersus melindæ regnū ultima Januarii luce sinum traiecim; melindæ:
& ibi nauim comperimus combaie ex melinde regno: ueniebat onusta
mercibus cōpluisculis: hanc cepimus: arbitrati fore mechæ regni: aut
maurorum: ferebat enim supra trecentum uiros sexus utriusq;: ubi uero
apparuit eam esse regni Gābia: mox dimissa est: passa iacturam nullā:
pilotū solū accepimus ab eis: & demum iter nostrum persequuti sumus.

Cap. LXXX.

De naufragio sinus melindæ.

Die. xii. Februarii sub noctē piloti omnes. i. itineris duces & re-
liqui: qui cartam nauigationis optime callent: terram appli-
cuere: tum Sanctus Tanarus: qui præfectus erat igētis nauis
ulstro se obtulit itineris præuium: & explicatis uelis: ipse rates omnis
preibat: & ecce nocte intempesta: mare seuit undabundum admodum:
classem actutum conturbat: modo huc modo illuc impellens: & tan-
dem sancti nauim impulit in sicum: cepit protinus conflagrare: ubi
ignis emicuit mox certiores huius inauspicati euentus reliquas naues

Nauē cāba-
iæ capiunt

Sanctus ta-
narus

Nauis incē-
ditur

Nox erat tenebricosa quae luna pernox non erat

Navis cōfla grauit

Versus prouinciam monachiae tendunt

Navis a tempestate submersa

Ad promontorium bonae spei applicat

Vir ad magna quaeque altus

reddidit: quo uiso igne: iussit praefectus classis naues eo uela facere ubi ignis emicuerat: nox erat tenebricosa cum luna pernox minime foret: ueti et magis inualescebant: adeo ut uix tempestatem ferre possemus: non audebat propterea classi propius accedere: ne & aliae naues igne corripentur: misit itaque eo paruas cimbas ut iactis in pelagus mercibus: uel ipsos homines uendicarent ab incendio: uerum nauis iam dehiscere: conflagraret: ut nullus spei locus superesset: ardebat enim tanto incendio: ut prope naues alias ignis corripere. his uisis uela deserentes remigare cepimus: & omnium mercium nauis combustae iacturam fecimus: saluis tantum uiris: nam aromata omnegenus ferebat nauis quae arsit: & ea erat ducentorum doliorum capax: & in hoc sumersu: & conflagratione nihil prorsus seruatum est. uiri enim solis tunicis interioribus induti incendium euasere. illinc itaque soluentes praetermisso regno melindae: quoniam eo concedere minime licuit uersus monachiae prouinciam iter direximus. & inde ligna: & aquam sumpsimus reductis in terram nauibus: ne ab fremente salo summergerentur. nam plenae rimarum erant unde quaeque perfluentes: tunc praefectus classis misit sanctum quaesitum celocem quampiam: necnon pilotum quo praewio insulam Zaffale explorarem: interea nos naues sarciebamus: inde soluentes: petere instituimus locum quendam piscosum ubi pisces erant innumeri. ibi igitur uberrime piscati sumus: & cum multum piscium consecuti essemus: illinc abeuntes in atrocissimam tempestatem rursu incidimus: quae perinde nos interturbabat: ut coacti fuerimus gradum referre: & dum sic iactamur maris fluctibus: nauis quaedam e nostris correpta est ab seuiente salo.

Cap. LXXXI.

Quot naues redierint in Lusitaniam.

Taque post tot naufragia: & animi interturbationes: & fere omnium rerum iacturam: ac intertrimenta: die pasce Sancti Pneumatis caput bonae spei appulimus. id. n. est promontorium: quod Pomponius frontem affricae appellat: ubi affrica se cuneat: & fastigiatur admodum. Inde uero uentis prosperis ad id oppidum: quod adiacet promontorio uiridi deuenimus: Regnum Tessenice dicitur: ibi itaque nacti sumus liburnicas tres: quas nuperrime Rex Lusitaniae eo miserat gratia explorandi orbis: ut est uir ad magna quaeque altus & educatus. Illic etiam comperimus nauim quandam: quae seuiente freto a nostro conspectu euauerat: e regione hostii sinus

mechae: nam in urbe quadam comorati fuerant: ubi & cimbarum: & maiorem hominum partem reliquerant: redibat enim nauis uiros septem tantum modo ferens: eosque aegrotantes: utpote qui uinum non bibebat: nec ite aliam aquam: quam pluuiam bibebat in nauis: ut assolet: collectam: tandem aliquando appulimus ulis bonam: solum patrium: fere ultima iulii: post tridie uero superuenit ea nauis: quae euauerat dum rediret: necnon & sanctus Tonarus cum celoce quam fabricatus fuerat in insula Zaphale: & is nobis referebat eam insulam esse perquam angustam in ostio cuiusdam sinus ab maris cultam: & ibi montes fore: ubi aurifodinae sunt quae plurimae: addebat etiam eo complurculi alii contendere emendi auri gratia permutatione rerum in altarum: & id tempus quo sanctus illuc coeessit: comperit ibi quae plures maurorum naues: cepitque inibi maurum: qui apud eum tantisper obsidis officio fungeretur: donec christianus quidem rediisset: quem ipse in arabiam causa explorandae regionis destinauerat: cum autem nullo comparuisset: uela uentis dedit: secum ducens maurum: & tandem in patriam diu optatam peruenit: nec etiam id uos latere uolumus: ulis bonam e tanta classe sex duntaxat naues rediisse: reliquis perfunctis cum hominum strage: necnon mercium inuinita iactura.

Cap. LXXXII.

De pondere: & moneta eorum.

Ostendit in superioribus meminimus mercium fere omnegenus: superest nunc: ut non nihil de precio: & pondere earum in medium afferatur. Igitur in urbe calechut bacar nucum muscatarum: id est mensurae generis continens cantaros quattuor: non pluris uenditur: quam quatuorcentis fauis: & fauis. xx. Ducatum id est numum aureum efficiunt.

- Item cinamomi bacar. cccxc. fauis.
- Item faracula aridi Zenziberis: id est. xx. bacari pars fauis sex.
- Item faracula Zinziberis sacharo conditi fauis. xxviii.
- Item bacar Tamarindi. fa. xxx.
- Item. ba. Piperis pcerioris. fa. cccc.
- Item. ba. Zerombeci. fa. xl.
- Item. ba. Mirabolani. fa. D. lx.
- Item. ba. Zedouarie. fa. xxx.
- Item. ba. Sandali rubri. fa. lxxx.
- Item. ba. Lache. fa. cclx.
- Item. ba. Sandalii. fa. c. lx.
- Item. ba. Masticis. fa. cccc. xxx.
- Item. fa. canfore. fa. c. lx.
- Item. ba. Piperis. fa. ccc. lx.
- Item. fa. Thuris. fa. v.

Ulis bonam rediere

Aurifodine

E magna classe: sex naues tantum rediere ulis bonam

Precium mercium & podus

Item. fa. Belzuini. fa. vi.

Item. fa. Cassia. fa. ii.

Item. ba. Garophili. fa. Dc.

Item. ba. Sandali albi. fa. Dcc.

Itē mitricale ambre qđ unzie sex cū q̄rta efficiūt mitricale unū ambre.

Item. ba. unū. xx. farazole efficiūt: farazolā uero. xiiii. aratollā: & tertia

pars unius efficiunt portugallensium: quoniam Venetiis. xxiiii. aratol

lā libr. efficiunt. xxxii. & secūda partē: ad sum nā igit nūnis aureus

non pluris ualet q̄. xx. fauis: posthāc dicendum est de præciis rerum

quas domo attulimus uidelicet quanti uendantur in urbe calechut.

Item. fa. aris. fa. xlv.

Item. fa. plumbi. fa. xviii.

Item. fa. argenti. fa. liiii.

Item. fa. aluminis. fa. xx.

Item almenum unum quod est pondus excedens mensuram portugallē

sium aratis duobus & medio: quod efficiet libr. tres uel circa more ue

neto: & hoc pondere uendunt crocum fauis uidelicet. lxxx.

Item. fa. Ligni aloē. fa. cccc.

Item. fa. Reubarbari. fa. cccc.

Item. fa. Opū. fa. cccc.

Item. fa. coralli albi. fa. mille.

Item. fa. coralli obliqui. fa. Dcc.

Item. fa. coralli nothi. fa. ccc.

Cap. LXXXIII.

De regionibus unde cōportantur aromata.

Non absōnū igit crediderim si eorū locorū nō nihil meminere:

unde afferunt aromata fere omniū generū. Piper itaq; aduehi

tur: e turri quadam quæ est ultra calechut secus littus ad leu

chas fere. L. Cinamomū mittit regio dicta Zalon: nec alibi iuenit: ea ē

supra calechut itinere leucharū. cc. lx. Gariophilum fert meluza regio:

q̄ abest a calechut ad leuchas duodecī more Lusitāo i loco q̄ dī canāor.

Nuces uero muscatæ: & mastix afferunt ex meluza: q̄ abest a calechut

leucis. Dcc. xl. castoreū hoc ē muscatū uēit e puicia q̄dā q̄ dī pego: di

stāre a calechut leucis. D. unioēs uero p̄ceriores affert plaga armuzi ci

tra urbē calechut leucis. Dcc. spig^o nard^o: & mirobalanus aduehunt ex

cōbaia puicia citra calechut leucis. Dc. cassiā i surculis mittit urbs ipsa

calechut: mittūt uero sua thura sabei citra calechut leucis. Dccc. mirā

Fartica fert regio citra calechut. Dcc. lignum āt aloē: & Reubarbarum

Camphorā: & calingā mittit chiua regio ultra calechut ad mille leucas.

Zerombā fert calechut: cardamomum maius canona mittit oppidū ca

lechut: lōge ab eo leucis duodecim. Piper lōgū in fame iuenit: bēzui: &

zan ultra calechut leucis. Dcc. tamaridum: & zedouariā mittit urbs ca

Vnde aro
mara adue
hantur

Castoreum

Vniones p̄
ceriores

Mittūt thu
ra sabei

Christopho
rus colūbus

Bace

Rex uotis
columbi an
nuit

Liburnica
una & celo
ces duæ ex
pediūtur

Soluit a ga
dibus

Fortunata
insulæ nunc
canarie dicū
tur & sunt i
climate dia
sienes

Canariorū
mores

lech ut lacham mittit oppidum dictū samoterra ultra calechut leucis.
cccc. Brauille fert regio Tanazar ultra calechut leucis. D. opiū fert
plaga ad le citra calechut. Dcc. Satis igit ac sup dictū sit de pōderib^o
& rez præcio: necnō de locis unde hæc aduehunt. Finis.

Incipit nauigatio regis hispaniæ: qua multas regiones hæcte
nus orbi incognitas inuenit. Inuētascq; coli iussit: & frequentari.

Cap. LXXXIII.

Quomodo res hispaniæ dedit liburnicas duas christophoro colūbo.

Taq; christophor^o natiōe italicus: p̄ria genuēsis gēte colūba:

uir erat p̄cera statura: colore ad rubedinē iclmato: facie oblō

ga. Is cū diutius i regia regis hispaniæ iuictissimi diuersatus

fuisse: aium iduxit ut hætenus inaccessas orbis ptes p̄q; diligēter pagra

ret: petiit p̄pea rursus & itez istātissime ab rege memorato: ut uoto suo

tā pio nō deesset: futurū sibi: & toti hispāiæ decus p̄claræ adseuerabat si

sua opa: & ip̄esa nouas inaccessasq; regiōes nact^o foret: & ad id opus na

uādū ultro se offerebat: nā pollicebat̄ plures posse nanciici i occidēte i

sulas: q̄ ad usum: imo ad delicias mortaliū minime foret ineptæ: & ipri

mis i eis isulis: q̄ cōterminæ sunt indiæ iuenire posse arbitrabat̄: bacas

i. uniones lapidesq; præciosos fere oēgenus: necnō aromata oisariā auri

q; plurimū. hæc meditātē rex: & regina idētide derisere: utpote cogitā

tē inania: & p̄si nullius: uertebat̄ q; hic sermo p̄pe i fabellā: tādē pactis

ānis. viii. isistēte adhuc colūbo cepit rex his sermōibus aures præstare

attētiōres: decreuitq; post multa experiri uiri ingeniū: p̄pea i effectū hu

ius celebris instituti: iussit liburnicā unam: & celoces duas oī genere an

nonæ armamētōrūq; cōmuniri: quibus expeditis prima septēbris luce.

M. cccc. xcii. soluit ab hispanis littoribus & diu optatū iter agressus est.

Cap. LXXXV.

De insulis compertis ab columbo uiro acerrimo.

Taq; soluit: a gadib^o iter faciēs uersus isulas fortunatas: q̄s nūc

hispāi appellāt canarias: ob id q; cāib^o maxie abūdēt: atiq; ue

ro fortunatas dicebāt. hæ. n. absūt a gadib^o. M. M. cc. put ipsi

cōputāt suas leucas: dātes unicuiq; leuce. M. iiii. fortunatas p̄pe eas dixer

ob aeris miram temperiem coeliq; clementiā: sunt i climate per syenem

uersus meridiem: eas incolunt ferinæ gentes: quibus nulla est religio:

nullius dei timor: nulla uerecundia: utpote qui nudi incedunt usq;

quaq; eo columbus concessit aquæ nonnihil sumpturus ut ue inibi

Qui fulcāt
incomperta
maria labo-
res maximos
exanclant
Variæ insu-
læ cōpertæ

Lufiniarum
concentus
Amnes lim-
pidissimi
Ventus cho-
rus
Malus ar-
bor nauis

E faucibus
neptuni ere-
pti focii
Fugax ho-
minum ge-
nus
Scita nesci-
unt obsonia
Satura & no-
uo cultu
amicta mu-
lier alios ad
commercia
prouocat

focii prius parumper conquiescerent: q̄ atrocioribus affuescerent labori-
bus: nam qui fulcant maria incomperta: his necesse est prope labores
ignumeros exanclare: solues igitur illinc arabat maria: & per dies .xxxiii.
totidemq; noctes nauigans uersus occidentem: nihil telluris unq̄ appa-
ruit: tãde ne specula quispiã insulas quasdam conspicatus est: propius
accedentes uidere insulas. vi. quarum duæ erant ualtilimæ: eisq; nomi-
na indidit alteram ispanam: ioannam alteram nuncupauit.

Cap. LXXXVI.

De magnis Insulis.

Ioannam non satis compertum habuere utrum foret insula
uel ne: dūtamen eius latera legunt: audiuerunt innumeros auuū
concentus: & imprimis lufiniarum: quæ densissimis nemori-
bus inerrabant: mense nouembri: inibi et̄ conspexere limpidiſſima flū-
mina eademq; ad potandum suauissima: portus magnos celebresq;: &
cum uento choro nauigarent: prouecti sunt magis secus insulæ littora:
nusq; tamen ad calcem peruenere: cum igitur progressi fuissent fere. M.
Decc. & nullum terminum adhuc comperissent credidere continētem
fore: propterea decreuere gradum referre: impellente pelagi seuitia: nã
malus. i. arbor nauis nutare incipiebat: conuertit itaq; nauim ad oriētē:
& mox deuenere ad eam insulam quæ dicitur Ispana: & cum summe ap-
peterēt terram explorare quæ ad aquilonem uergebat: & iam ipsis ter-
ra appropinquantibus: condicto ratis maxima in scopulum quendam
collisa est: adeo ut iam dehisceret: uerum summergi nequiuit ob plani-
ciem saxi: mox accurrūt cum cimbis uiri celocis alterius: & socios e fau-
cibus neptuni eripere fere moribundos: cum terram appulissent con-
specti sunt ab incolis eius insulæ: qui protinus effuse fugerunt in nemo-
ra densissima: nō aliter q̄ si fugacē leporem consectaretur canis: genus
inauditum: nostri tamen uestigia persequuntur fugientium: & mulierē
quandam corripere: quam cum ad naues reduxissent uino: & obsoniis
prope distentā: & eleganter uestitam missam faciunt: nam ipsi nudi ince-
dunt: & humaniores ignorant delicias.

Cap. LXXXVII.

De situ: & moribus ispanæ insulæ.

Vaprimum igitur hæc mulier deuenit ad suos satura & prope
sarta: cultuq; insolito uestita decentissime: alii hac liberalitate
adducti mox certatim: cateruatiue ad littus concurrunt: rati ge-

aus esse diuinū: nã desiliabant in pelagus secū ferentes aurū: qd̄ cum
ollis testaceis uasib; uitreis pm̄ itabant: pro minima quac; re et̄ despi-
cabili aurū dabant: exempli gr̄a: si qs̄ dedisset frustū speculi contracti
protinus aurū conſequebat: contracta igitur amicicia uigentibusq; com-
merciis: nostri cepere diligentius eorum uitā: & mores explorare: compe-
rereq; protinus eas regem habere: p̄pea petētes mediterranea: hoc est in
interiora insulæ: ab rege eorū perq̄ honorifice sunt excepti: cum uero ad
uesperauisset: edito signo de more salutandæ uirginis: nostri genua pli-
cabant quos emulabantur barbari itidem agentes: ubi nostri & crucem
seruatoris tropheū uenerabantur: eam & ipsi condicto colebant: hi etiã
ubi uidere nauim pessundatam certatim conſuebant: cum cimbis suis
aduehentes nostros: & ab undabundi maris faucibus eripientes: cimbis
huiusmodi appellant canoas: quæ ex sola caua arbore factas nō quidem
ferro sed cote preacuta: excauant etiam longiores naues. i. Liburnicas
q̄tuaginta remorū capaces: ferro carent omni: propterea nostri admira-
bantur quoniam modo quirent domos construere: quas conspiciebant
miro modo extructas: necnon alia arte fabrefacta faberrime: uerū cote
ut diximus proferro utuntur: acceperunt etiam referentibus amicis nō
longe ab ea insula fore quosdam populos qui carnibus uesciebantur hu-
manis: Iccirco ubi nos uidere crediderūt antropophagos esse: ideo effu-
sissime fugerūt: canibales appellant ferinos populos: q̄ in cibatu hoies
habeāt gratissimos: hos nr̄i præteriuertunt eos ad meridiē relinquētes.

Cap. LXXXVIII.

De canibalorum moribus.

Igitur hi populi moestissime conq̄rebantur nobis de efferatis
illorū moribus: nam aiebant eos in se nō aliter seuire q̄ tigrim
uel leonē quēpiã in mansuefacta animalia: horresco referens:
Impuberes (si qui corripunt) exetis testib; saginabāt uti nos gallos
gallinaceos: ut lautius eis uescamur: puberes uero mox cōtrucidāt: qb;
exenteratis: illia comedūt recētia: mēbrorūq; partes extreimas: cetera sa-
liūt: adseruātq;: ut nos ifitia: & farcimina ois generis: nã ifitia fiunt ex san-
guine aprugno uel bubulo: aut ex carnibus teselatim concisis: alii apexa-
bo appellant. haud dubie est genus farciminis: mulieribus haud uescū-
tur: uerū eas ad prolē: ueluti nos gallinas ad oua: seruant: si qua est an-
ea mancipii uicē gerit: p̄pea hæc insulæ: quas iã subegim;: ubi audiūt ad
uētare hos efferatioris imanesq; populos: actutū dāt terga: licet sagittis

Ab rege eo-
rū honorifi-
ce excepti
sunt

Mos salutā
de uirginis
ut sit apud
nos uesper
Ex caua ar-
bor cymbe

Cote pro fer-
ro utuntur
Antropo-
phagi can-
bali

Efferati mo-
res
Impuberes
exetis testi-
bus ad sagi-
na seruant
Ifitia uel ape-
xabo quæ
Mulieres ad
plē ut nos
gallinas ad
oua seruant

utant: nō sine tamē tantarū uiriū ut compescere eos queant: nā pauci complures fundūt: ut puta centū decem profligant canibali: nūq̄ cominus congregiunt: fuga tantū sibi consulūt: nos nequimus aliter itelligere quos deos colāt alios: q̄ solē: & lunā coelumq̄. Mores uero aliare insularū: iccirco nō referimus: quoniam ob angustiam temporis: & iter pratum penuriam de eis nihil comperti habuimus.

Cap. LXXXIX.

De moribus illorum qui hispanam insulam colunt.

Vius insulae cultores loco panis utuntur radicibus quibusdam: quae sunt (si magnitudinē formāq̄ spectes) instar napi: saporē hēnt quē moles recentescq̄ castaneae: ages uocāt: aurū apud eos ē i p̄cio: id. n. aurib⁹ ap̄sum ferūt: suis nō emigrāt finib⁹: nec ut alii ultro citroq̄ comeātes cōmercia exercēt: cepim⁹ eos percūctari signis ubi eruerēt aurū. itellexim⁹ ab eis legi i arenis fluminis cuiusdam: qd̄ ex editissimis deriuat mōtib⁹. Id. n. labore eximio colligūt fundūtq̄ i frusta: & demū i bracteas. i. laminas: uerū ubi nos eram⁹ nō nascit̄: aliūde aduehit̄. uti circūuecti insulā re ipsā cognouim⁹: quoniā postq̄ illi soluiim⁹: deuenim⁹ ad quoddā flumē: quo profecti sumus: sumēdā aquae grā & ibi auriferas cōspexim⁹ arenas: ibi q̄trupedia nō nisi cuniculos uidimus: serpētes uero imēsae uastitatis: nūerosioresq̄: quos fert insula sed innoxios cōspexim⁹: necnō siluestres turtures anates nris p̄ciores: anseresq̄ oloribus cādidiore: uerū capite tātū rubeo erāt: ibi & psitaci cōplures: alii coloris prasini: fului alii: alii uero idis nō absimiles. i. torquae miniato: tulere ex his igit̄. lx. uersicolores: cōiecturāq̄ ex his alitib⁹ fecimus nō lōge idiā fore: uerū huic sentētiā nō ad stipulabat̄ sphaerae ratio: & i primis philosophus i illo de caelo: & mūdo: senecaq̄: & alii cōplurculi cosmographiae haud exp̄tes: q̄ adseuerāt hispanias nō multū ab india abesse: maritimo praesertim itinere: haec igit̄ insula suapte natura gignit masticē: aloē: & alia his nō dissimilia: & i primis grana q̄dam rubea: quae p̄pere sunt acriora: cinamomumq̄: & zinziber nostri tulere.

Cap. XC.

De uiris quos columbus grā explorandae Insulae dimisit.

Quitur columbus de cōp̄tis terris satis: ac super laetus: utpote q̄ uidebat̄ nouū cōperisse mundū: cū uero primū uer iā appeteret: decreuit priā repetere suā: dimissis apud regem uiris xxxviii. q̄ perq̄ diligēter sciscitari: & explorare deberēt locoꝝ situs: ac re-

gionis mores: frugūq̄ ac arborū naturā. Rex enim appellat̄ quācranillo: cum quo iniit scēdus maximū: commēdauitq̄ illi suos arctissime: adeo ut intuitus eos pio obtutu: coram columbo illachrimare ceperit: misera tus conditionem remanentium: tandem columbus iussit uela uētis dare hispaniā uersus: secum ducens ex insularis uiros decem: non alia magis de causa q̄ ut eorum linguā aliquādo discerent: quoniā id consequi haud difficulter poterāt: nam caracteribus nris suū idioma scribi probe potest: coelū appellant turci: domū boa: aurū cauni: uirū p̄bū: toyno: nihil: maxani dicunt: reliqua uero noia aequae: ac nos nostra: proferunt.

Cap. XCI.

Quomodo columbus fuit dictus admirans mare.

Rex itaq̄: & regina hispaniarū nihil magis gerebant in uotis: imo supra uota: q̄ ut almā christi fidē i dies auerēt: auctamq̄ colerēt: & cultā summope uenerarēt: p̄pea id eximie obseruabāt: ut haec gentes quae haecenus nomē christianum ignorauerant tandē aliquādo ope: & industria sua: scirent unā esse christi fidem: extra quam nulla est salus: nec redemptio. Inq̄ huius rei specimen decreuere summis honoribus columbū prosequi: nihilq̄ praetermittere: qd̄ ad cultū: & decus eius spectaret: Igit̄ uultu sereno eum excipiūt condecorantq̄ innumeris titulis: & q̄ apud hispanos eximius ducitur honos confessum ipsum recipiunt: uoluerēq̄: ut deinceps nō columbus: sed admirans oceanū appellaret̄: & ut licuit colligere ex admirantis sermonibus: sperabat p̄pe diem fidē nrām magna incrementa habituram: si haec insulae ad fidē reducerent̄: In cōmerciis uero: & aliis mortaliū emolumentis: q̄bus plerūq̄ omnes inhiant: nullā prope spē collocauerat: Itaq̄ serenissimi reges iubent ut protinus liburnicae. xvii. expediantur: quae arcē in prora hēant: idest speculam unde eminus speculantur: celoces uero duodecim absq̄ specula inq̄ eis hominū mille ducentū: qui omni genere armorū cōmunirent̄. Fabrosq̄ lignarios. i. carpentarios: artificesq̄ fere omnium generū: aere ānuo cōduxit: q̄ classē seq̄rēt: equites ēt quosdā cēturiuit: ut nihil classi deesset: qd̄ ad ualidā expeditionē spectaret: colūbus uero fues & boues sexus utriusq̄ i classē introduxit: triticūq̄ & ordeū: ac le gumia p̄pe oēgen⁹ cōrogauit i nauibus: tū ut uitā i nauī diuti⁹ p̄raheret: tū uel maxie ut inibi terrae mādaret semina: tulit ēt arborū taleas q̄s ibi plātaret: quoniā id gen⁹ illic haud quaq̄ arbores uisunt̄: nā preter pinum: & palmas: nullas habent arbores nobis cognitae: & haec mira-

Guācranillo
lo rex
Columbus
soluit illine
Caracterib⁹
nris nō diffi
culter eorū
idioma scri
bitur
Cultores fi
dei rex & re
gina
Extra fidem
christi salus
nulla
Colūbus in
magno esti
matu apud
regē & regi
nā hispania
rum
Confessum
ab regib⁹ re
cipi: maxim⁹
ducit̄ apud
hispanos ho
nos
Columb⁹ de
inceps dict⁹
est admirans
oceanum
Liburnice
xvii. expedi
untur
Celoces duo
decim

Colunt solē
& lunam ce
lumq̄

Ages radix
ex qua panis
cōficiūt illorū
Finibus non
emigrāt suis

Auriferae
arenae
Anseres olo
rib⁹ cādidio
res
Multiuigi
psitaci
Sphaerae rō
Philosophus
Seneca

Primū uer
appetebat

Vbi arbores
uberāt & lu-
xuriant pluri-
mum

Vrbes noue
condite

Cliētes regis
ad emulatio-
nē colūbi p-
uocātur

Canaria insu-
la

Hiemale eq-
noctium

Veredarii
Fratr altri-

cis primoge-
niti regis

Peruenit ad
insulas cani-
balorum

Arbores fra-
grātes mirū
odorem

Lacerte pce-
riores

Vicatim ha-
bitant

ubertate crescūt: adolefcūtq; i tātā altitudinē: ut nō facile referri pos-
sit ob maximā soli ubertatem. sunt. n. illorū fructus prope innumera-
biles: uerum nobis incōperti: aiuntq; sub sole feraciore tellurē minime
fore: instituit etiā noster columbus secum ferre infra omnis generis fer-
rea: quæ conducerēt urbi colende ut in noua regione nouas urbes con-
derent: quæ foret suorū tutissima recepracula: multiq; insuper regis cliē-
tes: contubernalesq; ultronei se obtulerunt huius navigationis socios: de
siderio comparandæ gloriæ puocati gestis columbi præclaris: Igit̃ pri-
ma septembris soluere ex cades: uentis prospere flantibus: & prima octo-
bris applicuere insulā canariam eam inq;: quæ fericta dicit̃: quarta uero
octobris uela fecere uersus meridiem: nihilq; comperti de eorū naviga-
tione usq; ad hiemale equinoctiū habuimus: at uigesimo tertio martii re-
ge ac regina discubentibus: mox affuit ueredarius quidā: q; renunciauit
celoces duodecim applicuisse cades: successū autem navigationis ulte-
rioris quinta aprilis luce. M. D. IIII. german⁹ frater altricis primogeni-
ti regis missus ab admirate ad regē puenit cūctaq; retulit q̃ i sequētib⁹
adnotabūt.

Cap. XCII.

Quomodo admirans adiuuit canibalorum insulas.

Taq; prima octobris admirans colūbus soluit ab canariis flā-
te affrico ad leuā iter faciens meridiē uersus adnauigauit. xxi.
diebus: priusq; tellurem conspexerit aliquā: tandem deuenit ad
canibaloz insulas sepe dictas: & priō cōspectu uidere nri insulā uastissi-
mā: adeo arboribus condensam: ut uix discerni posset: utrū silua foret
uel ne: & quoniā is dies erat dominicus: dominicam eā nuncuparūt: &
ubi cognouere cultā fore: minime uisum est illic gradū sistere: sed ultra
progressi sunt. In his igit̃. xx. & uno diebus sua sententia fulcarunt ma-
ria per leuchas fere. M. cccxx. nā per id tempus aquilonē uentū prospe-
rum semper habuerant. deinde soluentes ab dicta insula: breui puene-
re ad aliā insulā omni genere arborum refertissimā: quæ inenarrabilem
suauitatis odorē fragrabat: nonnulli allecti amenitate loci in terram de-
scendentes nihil animatum ibi conspexere præter lacertas inauditæ ma-
gnitudinis: eam crucem appellarunt: primoq; loco de cultis post insulas
canarias conspecta est: & hæc erat canibalorum insula ut re ipsa demū
cognouere id adfirmantibus interpretibus hispanæ insulæ: quos secū
ducebant: circumuecti itaq; insulam: casas humiles complusculas com-
pererūt: nam uicatim degunt. xx. uel ad sumum. xxx. domus simul: con-

tinenterq; dispositæ in orbem ambientes plateam quandā cuius diame-
ter erat orbicularis: domus erant ligneæ amphitheatri in bar: hunc mo-
rē construēdi ædes seruant: erigunt complures eminentissimas arbores
in orbem: inq; eis trabes figunt quibus arbores inherent: sitq; ut his sil-
cimentis minime ruant: Imbrices uero: cum domū coopiunt ita coniti-
tuunt: ut formā tentorii efficiāt: surgitq; in modū pyramidis. i. in acutū:
demū has sic dispositas arbores intexunt palmarum foliis: & quarūdam
aliarū arborum: ut & uentos: & imbres tutius arceant: introrsus uero tra-
bes texunt funibus bombicinis: & radice quadam sparto minime absimi-
li: cubilia hēnt eminentissima quæ feno: & bombice sternunt: porticus
hēnt maximas ubi sachara collocant: & ibi ēt conspeximus duas statuas
ex ligno fabrefactas: quas duo angues immensæ uastitatis sustentabant
eas credimus esse eorū idola. uerū comptum hūimus statuas huiusmodi
solū ornatus causa erectas fuisse: quoniā hi solē: & planetas tantūmodo
adorant: eo igit̃ ubi nri applicuere mox uiri: & mulieres effuse fugerūt:
deserentes eorū domos ubi uincti erant impuberes complusculi: quos
ad saginā adseruabant: necnon anus complures quæ mancipioz obibāt
officia. protinus ad nos contenderunt: at nri igressi eorū domos animad-
uerterūt illic uasa esse fictilia omnegenus: quæ nos samia appellamus: in
quibus elixabant carnes humanas: psitacis: anseribus: & anatibus simul
admixtis: alias autē uerubus impositas torrebant: selectis ossibus: & bra-
chiis humanis: quibus pro ferro utebant: ut sagittis adfigerent suis: ser-
ro enim prorsus carent: uidimus etiam ibi impuberis caput nuperri-
me abscisum: sanguine adhuc defluēte: hoc erat trabi adfixum. hæc In-
sula quattuor ingentissimis irrigatur fluminibus: guadalupeam appel-
lauimus: quoniam non est absimilis monti illi sanctæ Mariæ: quem gua-
dalupum hispani uocitant. Incolæ uero garachanam. fert hæc insula psi-
tacos fastianis multo maiores: nec aliis similes: nam alas habent uersico-
lores: cætera rubei: tantaq; psitacorum apud eos copia ut apud nos
cicadarum: & licet eorum nemora sint psitacis referta: eos tamen sagi-
nant: quos habent in cibatu gratissimos: mulieres uero quæ confugerāt
ad nostros admirans nostro ritu exornari iussit: & complusculis donari
muneribus: mandans ut protinus eas ad canibalos mitterent: quoniam
nre probe nouerant quo fugissent canibali: itaq; mulieres ad canibalos
profectæ sunt: quo factum est ut mox canibali: ad nostros accurrerint
pellecti muneribus quibus donatæ mulieres fuerant: autumantes iti-

Modus con-
struēdi ædes
eorū

Planetas co-
lunt

Impuberes
ad saginam

Elixant hu-
manas car-
nes

Torrent car-
nes huma-
nas

Guadalupa
insula

Proceriores
psitaci

An⁹ exorna-
te

Canibali mu-
nerio p. io-
cati

Mulieres sta-
tis anni tem-
poribus co-
eunt cū an-
tropophagis
canibalis
Insula admo-
dū ferax
Canibali lon-
ga metiūtur
itinera ut car-
nib⁹ uescāt
humanis
Sācta maria
rotonda
Diui martini
insula
Sācta Maria
antiqua
Insula ab inq-
linis dicta
Ay Aya no-
stris uero san-
cta crux
Mulieres ab
canibalis ere-
pte

dem consequi posse: ubi uero coram fuere siue timore: siue scelerū cōsci-
entia: mutuo sese respiciētes illico terga dedere: proxima petētes nemo-
ra: at nostri qui inerrabant insulæ explorabundi: cimbas eorum omnis
confregere: & illinc soluentes adiuere socios suos quos dimiserant in his-
pana insula primo itinere: & dum eunt: utrinq; complures præteriere in-
sulas: ab ea parte uero: quæ respicit aquilonem apparuit insula: cuius in-
q;lini nros iterpretes: quos ab insula hispana duxerat admirās itelligebāt:
necnō eos quos uendicaueramus ab seuitia canibolorū: dicebant uocari
matiniam: adfirmantes eam cultā esse ab solis feminis: quæ statis anni
temporibus coibant cum canibalis: ut solebant olim amazones: prolem
partiebant: mares dabant parentibus: feminas uero fouebāt ipsæ: aiunt
etiam has sceminas specus habere altissimos: quo se recipiunt ubi extra
stata tempora quispiam eo concesserit: & ibi se tutantur sagittis propul-
santes hostem: si forte fortuna explorauerint aliqui aditum: propterea
nostri per id tempus propius accedere nequiuērunt: præter nauigantes
insulā ad. M. fere. L. Inuenimus aliam insulam: quam interpretēs aie-
bant esse aprime cultam: habitatoribusq; frequentissimā: & inter alia ha-
bere innumeras fruges: & prope omnia quibus uita humana carere ne-
quit: & quoniam montes hēt paltos eam montē appellauim⁹ ferratū:
at nostri interpretes: & hi quos asserueramus ab atrocitate canibolorū
adfirmabāt canibalos aliquādo longa metiri itinera supra mille miliaria
ut carnibus uescantur humanis: postridie illius die inacti sumus aliam in-
sulam: quæ quoniam erat obrotunda admirans eam nuncupauit sanctā
Mariam rotundam: supra istam comperimus aliam: cui diui martini no-
men indidit: uerū in neutra istarum stationem fecimus: perendie uero
aliam inuenimus: quam aiebant longitudine esse. M. cl. ab parte uideli-
cet occidentali in orientale latus: referebant mira de ea interpræ-
tes: q; uidelicet foret summe ferax. & pulcherrima: hanc postremo
appellauit sanctam Mariam antiquam: post eam comperit fere innu-
merabiles insulas: uerum longe ab predicta. M. prope. cccc. Interq; eas
quedam cæteris præstabat magnitudine: quæ dicebatur ab incolis Ay
Ay: nri uero nuncuparūt sanctam crucem: eo appulimus: ut aquam hau-
riremus: at admirans emisit triginta uiros: qui explorarent diligenter
insulam: qui mox quattuor canibalos cum totidem sceminis inuene-
runt: quæ mulieres uisis nostris: complicatis manibus eleuatiscq; auxiliū

petere uidebantur: quibus liberatis uiri in nemora dilapsi sunt: biduo
itaq; illic: agens admirans triginta uiros in insidiis collocauit: qui corri-
perent canibalos: si qui apparuissent: qui uero stabant in littore uiderūt
cimbam: (caneam ipsi appellāt): homines octo: & totidem mulieres ue-
hentem: ubi igitur admirans clasticum cecinit: una omnes ruunt in bar-
baros: qui strenue sagittis pulsare nostros conabantur: nec prius quiue-
re se clipeis tegere q̄ hispanus ab sceminis sagitta ictus occubuerit: al-
ter uero male acceptus est: hispani tamen ubi comperere sagittas uene-
no illitas esse: decreuerunt propius manus conferere & ui remorū i eos
contendere: quod ut fecere protinus barbarorum nauim pessundedere:
præminebat. n. ibi mulier quædam ueluti regina: cuius dicto parebāt
omnes: hæc natum habebat secum torui aspectus atrociscq;: qui facie
non regem sed prædonem: aut furem quempiam seuisimū presentabat:
summersa itaq; naui non desinebant nando nostros onerare sagittis: ela-
tis tantum supra aquam brachiis: quæ res uisa est monstrifica: dum itaq;
natant sagittantq;: ad saxum quoddam deueniunt: ubi tandem a nostris
sunt expugnati: occisis nonnullis: & regulo grauatim saucio uulnere du-
plici: hos ad admirantem trahunt reluctantes: qui conspectum tanti ui-
ri minime pauentes: ferociam nūq; exuerunt: spumas efferuescentes: nō
aliter: q̄ leo: ubi in casses deuenit: tunc rugit⁹ edit maiores atrocioresq;:
seuitq; magis: adeoq; efferebantur: ut nullus esset inibi tam intrepidus
qui ferociantes uiros non formidaret: progressus admirans itaq; affrico
flante aliquādo: nonnunq; spirante fauonio: peruenit ad quandam pel-
lagi uastitatem ubi prope innumerae erant insulæ multiugeq;: nam ali-
quæ frequentioribus obumbrantur nemoribus: alia uero summa aprici-
tate amoenitatē non mediocrem præse ferebant: nonnullæ autem squa-
lebāt saxi: humo ieiuna aridaq;: & præustis implicite mōtibus: alia ēt i-
tra cautes colorē coccineū cōtinebant: alia uiolaceū: albicantem alia:
perinde ut multi rati fuerint eas esse minas: aut gemarū loca metallorū
corruscantibus plurifariam coloribus: eo itaq; non concessere seuiēte
pelago: nam uerebātur ob scopulorū frequētiā: ne naues collisæ saxi de-
hilcerēt protinus sūmergerenturq;. In aliud tempus rē differentes: neq;
uere ēt insulas pcnsere ob eorū implicitam frequētiā: tamē nonnullæ ce-
lores: quæ altiore fundo haud egebant: mediocri contente alueo pprius
accessere: & supra. xlviij. insulas nūerarūt locūq; arcipelagus nūcuparūt:

Admirans
clasticū ce-
cinit
Ab feminis
illis male ac-
ceptus est e
nostris qdā
Pelum iuit
nauis barba-
rorum
Præerat na-
ui muliercū
nato torui
aspectus
Expugnan-
tur barbarie
capto regu-
lo ac saucio
Capti spu-
mas efferue-
scent
Efferatur ut
leones
Complures
insulæ colo-
res
Multiugos
præferūt

Arcipelag⁹

Buchema i
sula

Populi q̄ ca
nibalis sunt
infensi

Aedes deser
tas compe
riunt

Chiasichius
rex

Copit suos
exuisse uitā

Nādo clam
effugerunt

ob insularum frequentiam: dum itaq; relictis insulis in altum puehunt: in medio fere itinere aliam nauem sunt insulam quæ dicebatur buchema: ubi complures erant illorum qui atrocissimas canibalorum manus euasē rant: hi nobis retulere insulam cultam fore eximie: cultoresq; esse mitio res: & usq; quaq; canibalis infensos. Inq; ea nemora complura quæ apros fouent ingentissimos: hi naues non habent: quibus sulcare possint Ma- ria: & canibalos adire: uerum ubi canibali eo contenderint: congregiuntur atrociter propulsantq; eos: quos si ceperint male accipiunt: par pari referentes: nam eritis luminibus eos in frustra minutatim concidunt: & ignibus torrent: & pro uindicta deuorant: alioquin humanis non uescuntur carnibus: hæc nobis referebant nostri interpretes: quos ex hispana insula adduxeram: us: at nostri parum illic immorati præteriere insulā: nisi q; ab ea parte quæ occidentem respicit in terram descenderunt: ut aquæ nihil non haurirent: ubi eminentem pulchrāq; domū inuenerūt: & cum ea. xii. minores domos omni habitatore desertas: ibiq; nulla erāt habitantium recentia uestigia: causam propterea ignorabant: cur desertæ forent: ni forte habeant illarum habitationum stata tempora: dū candens sidus feruet nimium: abeunt in mitiora loca: reuersuri cum conducibile arbitrabuntur: uel forte metu canibalorum littora deserēt tantisp: donec abeant: ut cunq; fuerit insula unicum habet regem: cui perq; reuenter astant: obediuntq; mirum in modum chiasichii appellant eorum Regem: latus huius insulæ quod meridiē contuetur longitudine ductum. M. patet: ea noctæ duæ scemina: & totidem adolescentes quos aserueramus de manibus canibalorum: ubi in conspectu suæ patriæ fuerunt: in mare sese proiecerunt: & nando ad solum patrium deueniunt nobis nescientibus.

Cap. XCIII.

Quomodo Admirans suos reperit uitam exuisse.

IAndē aliquādo admirans puenit cū tota classe ad hispanā insulam: quæ abest ab Canibalis leucis fere. cccc. uerum omine inauspicato infeliciq; nam hi quos loco præsidii inibi reliquerat uitā exuerāt oēs. In hac insula est regio: q̄ dī xaynana: unde admirans priō ieiunare pfecturus in hispaniā: quasi loco obsidum decem uiros abduxerat ex his ob cœli mutationem: septē occubuerant: unus uero eorū qui super fuerat ubi suam patriam classis applicuit (Therema dicitur) sponte a nobis emissus est: reliqui uero nando clanculum aufugerunt:

quæ res parum admirantem mouit: qui modo suos comperisset uiuos: reliqua nihili pendebat: uerum ubi paululum est progressus: canea quædam apparuit: genus est liburnicæ longioris capax ingentium remorū: hæc regis fratrem uehebat: eius profecto: cui apprine abiens suos comendauerat: cunq; eo fœdus: magnum inierat. Is igitur regis Guancena rilli frater alio tantum uiro comitatus: ad admirantem contendit: & nomine regis imagines aureas duas dono admiranti dedit: post hæc cepit hispanorum miserabiles casus exponere: uerum uix id intelligere quimus: nostris interpretibus non satis eius linguam callentibus: his auditis progreditur admirans quoad deuenit ad ligneum oppidum: quod hispani sibi pro potiori tutela condiderant: id totum comperit demolitū combustumq;: nec alia supererant uestigia: præter palidum cinerē: quæ res nos omnes dolore incredibili affecit. non tamen nobis facile persuasum iri poterat: quin aliqui superuiuerent: propterea ut huius rei essemus certiores: admirans iussit tormenta quædam exonerari: ut reboatu edito si qui delitescerent e nostris mox excitarentur: scirentq; nos aduētuisse: uerum operam lusimus: quoniam nullus usq; comparuit: cunctis fato functis: tunc admirans nuncios misit ad regem Guancenarillum sciscitatum de suis: questus grauer de occubitu suorum: hæc nostri retulerunt: quantum colligere potuerunt ex regis responso: complures uidelicet in ea insula reges fore illo potentiores: qui ægre ferebāt hispanos subegisse insulas: propterea contenderant ad ligneū oppidū: ubi hispani degebant: eorū expugnato contrucidauerāt uiros: & oppidū combuserant. Ipsumq; ferentem nostris suppetias ictum sagitta fuisse: inq; eius rei fidem brachium fasciis circūuolutum ostentauisse: nec propterea ad admirantem iuisse: quoniam confauciatus uulnere non contemnendo fuerat. his acceptis nulla fide adhibita: postridie marchionē quendam cognomine sibilium rursus ad regem mittit: qui perq; diligenter rē sciscitetur: perpendatq; an sint uera quæ ex rege allata fuerāt. Is igitur eo concessit: & remotis fasciis comperit Regem falsa locutum: nullius cicatricis apparente uestigio: uerum procumbentem nactus est uirum simulantem egritudinem: huius cubili coniungebantur concubinarum cubilia octo. Tunc deuenimus in eam opinionem: ut non difficulter crederemus nostros astu: & insidiis eius occubuisse: tamen Marchio finxit fidem præstare Regi: hortatusq; est uirum: ut in crastinum admirantem uiseret: postera itaq; die ad admirantem

Canea libur
nicæ genus
Regis ger
man^o hispa
norū casus
refert mīera
biles
Ligneū op
pidū demo
litū cōperit

Exonerātur
tormenta: ut
edito reboa
tu excitaren
tur hispani
Sciscitatum
de suis mit
tit ad regem

Rex simulat
se faucium

Rex menda
cii cōpertus
est

Astu nri oc
cubuerit

rex contendit: a quo ē honorificētissime exceptus: & ueluti miseraretur nostrorum erumnas gemebundus indoluit: at ubi conspicatus est mulierem quandam: quæ nostro auxilio erepta fuerat ab canibalis eam adfatus est sua lingua longiore subsellio: nobis haud quā intelligentibus: illi plurimum aplaudens: hæc dicebatur caterina: tandem post multa illic abiuit: & amicitiam sedusq; rursus pollicebatur: non defuere tamē e nostris qui suggererent admiranti ut uirum corripere: & correptum cædis nostrorum pœnas luere cogeret: admirans uero: ut erat uir multi pensis: rem accuratius pensitatusue expendebat loci: & temporis rationem habens. non. n. sibi per id tempus conducere arbitrabatur: ut incolarum animos ad iracundiam prouocaret. postridie uero illius diei quo illuc rex soluit: eius germanus classem uisit: & mulieres subornauit: ut sequens effectus comprobauit. Itaq; nocte subsequente caterina cum septem aliis in mare desiliit: ut superato pelago ad regem contenderet: nostri tamen ubi fraus apparuit consecuti natantes mulieres tres tantū ceperunt: at caterina cum tribus aliis ad regem peruenit: qui susceptis mulieribus in interiora insulæ dilapsus est: quo facto nobis rex aperuit se nostros contrucidauisse.

Cap. XCIII.
De uindicta occisorum.

Admirans igitur cognita prodicione decreuit hominem persequi usq; ad regni interiora: misit itaq; trecentum uiros qui marchionem infensi consecrarentur: hi ergo dum hominem explorabundi quærūt: deuenere ad hostium cuiusdam signati fluminis: ubi p̄q̄ celebris erat portus: quem regalem appellarunt: nam ubi ingressus es: adeo flumen se sinuat obliquatq; efficiens multiplices recessus: & flexus innumeros: ut alter meandr⁹ uideat: nec licet sis ingressus: cognoscere quibus an sis intra uel extra: q̄q̄ in ostio adeo pateat: ut sit trium liburnicarum capax: ex aduersa fluminis parte mons uisitur conspicuus: qui impendio uiret: & præclaris exornatur nemoribus. Ibi psitaci complures & auicia fere omne genus exaudiuntur suauissime alterneq; concinentia: hunc portum interfluunt fluuii duo: & dum altius progredimur naçti sumus eminentissimas quasdam ædes: quas credidimus Regis esse eius: quem p̄sequeremur. Itcirco eo cõtendim⁹ citato gradu: & ecce occurrunt nobis uiri prope cētum: qui habilissima

habent corpora: quicq; arcus: & sagittas ferētes: toruo uultu ibā: ad nos: subinde uociferantes se minime fore Canibalos: sed taynos. i. nobiles: ac patricos: nos uero signo pacis edito: propius accessimus: & cum mutuo colloquio frueremur: protinus foedus: & amicitiam nobiscum iniere: nec de cætero pauentes: ad nos ueluti ad suos confidentissime ibant: hos munere multiplici donauimus: at nostri dum illic agerent domum metiti sunt: quæ diametrum habebat. xxxiii. passuum: erat istar amphitheatri obrotunda: huic circumquaq; adiacebant triginta aliæ minores ædes in contignationibus pro trabibus harundinibus uersicoloribus utebantur: mira arte textis complicatisq; hoc patricos nostri percunctati sunt de rege marchione: quem adseuerarunt petiisse montes: huius rei decreuere admirantem certiore reddere: & imprimis conflatae necessitudinis cum uiris patriciis: uerum admirans flagrans perniciali odio in marchionem: ad diuersas insulæ partes exploratores expediuerat: qui regem si quo modo possent corripere: nam præceteris quos miserat: erant duo strenui iuuenes: horeda uidelicet & Gormalanus animo inuito: alius alia loca petens: prope omnem regionem inter se partiti sunt explorandā: hi ergo dum uarias regiones peragrarent: deuenere ad quædam spectatissima flumina: quorum alia ab una parte montis defluebant: nonnulla uero ab altera deriuabantur. Is mons eminentissime attollebatur: qui aurifero sabulo conspergebatur: & inde aurum effodiunt incolæ hoc modo: nam actis sinistris brachiis in præcordia mōtis egerunt aurum: egestumq; dextra excipiunt manu: dabantq; nostris: adseuerabant etiam uidisse grana compluscula Zecare: quæ allata fuere regi hispaniarum: nā granum unum pondo erat unciarum nouem: hoc uidere complures uiri.

Cap. XCV.
De flumine aurifero: & aliis rebus repertis.

Is uisis nostri condicō ad admirantem redire: ut non recederent a præscripto: nam admirans iusserat: ut nil aliud agerent: q̄ explorare regiones nouas: & mox referre earum situs: & qualitates: nec ipsi pergerent eo inconsulto exercere cōmercia: pro quāto uitam caripenderent suā: acceperunt etiam ab incolis non longe fore in montibus regē quendā: quē Gazichiū canoban: sua lingua appellant. i. dñm domus auri: nā boa domus interpretat: canū auge: & Gazichios rex

Tayni. i. nobiles
Foedus ineūt nobiscum

Domus istar amphitheatri
Conflata necessitudo cū patriciis
Admirans perniciali odio flagrat in regem
Conspicua flumina
Auriferæ arenæ
Inde inquilini effodiunt aurum

Ne recederet a præscripto ad admirantem illico eunt
Canoba. i. domus auri:
Gazichios rex

Sphere rō
non patitur
Septentrio
non uisitur
ibi

Vrbem con
dere parat
Offira in
sula: cuius
Vetus me
minit histo
ria
Quantum
eis polus ele
uatur

Vrbs in um
bilico
Isabella insu
la
Conspicuis
fluminibus
irrigatur re
gio
Iacta semi
na harenis
germinant.
Nasturcii.
brastica. pe
pones

in hoc etiam flumine inuenere absolutissimos pisces aquamq; haud i sua uem: Marchion sibilius refert apud canibales populos in mense decē bri fore æquinoctium: quod ratio spheræ nō patitur: addebat etiam inibi aues eodem mense foetificare: cum tamen ab eo sciscitaremur: quantum eis polus eleuaretur ab oriente: retulit septentrionem non uideri sed mergi sub artico polo: & transcendisse custodes. uerum ut ingenue fatear: nemo inde uenit: cui indubia fides adhiberi possit: quoniam fere omnes expertes erant litterarum: & imprimis sideralis scientiæ.

Cap. XCVI.

De oppido ab admirante condito.

Ligitur is admirans classis præfectus in suam: & gentis hispanæ memoriam: decreuit urbem erigere cooptato itaq; loco: qui lo cifron dicitur: non longe ab portu: & ut bono omine succederent cuncta auspiciatus est a diuinis: nam primo loco ecclesiam dedica uit: cæteraq; absoluisset: ni tempus appetiisset patriæ repetendæ: uel saltem prout abiens pollicitus fuerat regi: ipsum de omnibus certiora facere q̄ primum: expeditis ergo .xii. celocibus regem protinus de com pertis rebus commonefecit: cū igitur admirans in insula hispana adhuc ageret: alii appellant insulam huiusmodi offiram: quam nonnulli eā eē adseuerant: cuius cōmeminit sacra uetus historia libro regum tertio: q̄ patet latitudine graduū quinq; australium. i. M. ccc. lx. his polus eleuat xxvii. gradibus: in meridie autē (prout referebat) .xxii. longitudine uero. i. ab oriente in occidentem patet. M. Dccc. lxxx. & hæc insula si for ma consideretur folium balai. i. arboris nucis castaneæ simillime refert: statuit propterea admirans in colle cuiusdam montis huius insulæ ur bem condere: in umbilico insulæ ab ea parte: quæ aquilonem respicit: quoniam inibi uisebatur mons alius: qui frequens est nemoribus & lapi dibus asperatur: necnon calce scaret plurimā: eam incolæ appellant ista bellam: ad radices uero montis planities est perq̄ aprica longitudine pa tens. M. lx. & lata. xii. alicubi: per angusta tamen alibi Mil. vi. hanc in terluunt complura flumina: quorum celebri? fere præterluit urbem ad iactum arcus: hæc igitur flumina adeo ubertim irrigant regionem: ut eam feracissimam fere omniam rerum: quæ terra parens mittit: effe cerint: nam in arena eorum fluminum iacta semina protinus germinat: secimus huius rei periculum: iecimus enim semina multiugarum herba rum: uidelicet lactucarum: nasturciorum: brastica: & bugulosa: quæ oia

sexdecimo die germinauere at pepones: cucumeres cucurbite trigesi mo septimo die ad maturitatem peruenere: nec (ut ingenue fatear): me liora his comedi unq; hæc nouerat admirans etiam relatu eorum: qui se cum diuersabantur: qui & ipsum certiora fecere rerum multarum: & imprimis prouinciæ cuiusdam auriferæ: propterea misit: illuc e suis tri ginta uiros. regio cipagora dicitur: auro scatet: ubi uero rediere uiri tri ginta: retulerunt multa miratu digna: præsertim adseuerabant ab eo mō te quattuor deriuari flumina: unum ad orientem proficisceretur: aliud uersus occidentem contendebat: alterum in septentrionem: in austrum alterum citatissime fluebant: insula quadripartitur pars que uergit i oriē tem dicitur suma: que occidentem respicit atribuinea: quæ aquilonem lachem: que postremo meridiem contuetur naiba dicta est ab omnib?.

Cap. XCVII.

Quomodo admirans adiuu auri minas.

Quomodo admirans adiuu auri minas. **T**reuertar unde sum digressus admirans urbē cōdidit muro præcinctam: & .xii. martii illinc soluit ducens secum pedites circiter quattuor cētum: ac equites nonnullos pleno gradu cō tendēs eo ubi accepat minas auri fore uberrimas meridiem uersus: Igit̄ superatis eminentissimis montibus ualibusq; ac traiectis fluminibus limpidiſſimis: tandem in eam deuenit prouinciā ubi auspiciatur cim baga regio: in cuius parentissima planicie decursus quidam aquarum ui suntur: quorum harenæ intermiserunt auro: Igitur admirans ingressus mediterranea insulæ ad. M. fere. lxxii. tantumdem distās ab urbe quam condiderat: peruenit ad ripas cuiusdam ingentissimi fluminis: ubi collis impendio attollitur: eminetq; admodum: & ibi arcem erigere decreuit quo tutius arcana regionis scrutari quiret: huic diui thomæ nomen in ditum est: dum itaq; arcem ædificat: ad eum undiq; cateruatim homi nes regionis eius confluebant accepturi mercimonia: quorum uoto ad mirans satisfaciens ab eis auri aliquid petebat: qui breui ad eum rursus redeuntes: plurimum auri comportarunt: nec id silentio inuoluam: gra num allatum fuisse auri: quod pondere onziam excedebat: quæ res effe cit: ut grani magnitudinem admiraremur supra omnem credulitatem: cum præsertim adieciſſent se adhuc proceriora grana allaturos: quæ aiebant ferre aliam regionem: quæ illinc itinere mediæ diei aberat: eaq; grana inculta in arenis iacere adseuerabant: uim auri incolis nescienti bus: alii etiam tulere frustula auri dragmarū. x. maioraq; iueniri rursum

Quattuor
flu. ab uno
mōte deriuā
tur

Insula qua
drupartitur

Vrbē muro
circūdedit

Supat mon
tes & traicit
flumina

Auriferæ ha
renæ

Erigit arcē
p specula

Granū pon
do ōzie uni?

Proceriora
grana

k

Nemora sca
tent aromati
bus cōpluri
bus
Permutant
tilia cū aro
matib?
Equinoctio
uérno uuae
maturescūt
Omnis re
gio in prasi
num colore
inclinat
Placidissi
mi amnes
auriferi
Xilon fe
runt nemo
ra
Isabella isu
la
Cuba regio
Sinuabant
se littora am
bage multi
plici
lamia ma
gnitudie su
pat siciliam
Mons i um
bilico atolli
tur sensim

adfirmantes: illo igitur misit admirans: e suis complures: qui minas auri di
ligentissime explorarent: referrentque protinus: qui euntes plura compe
runt: que intellexerant: queque unquam autumassent: inter alia admiratu non indi
gna nemora habent: quae omni aromatum genere ubertim abundant: ue
rum ea haud legunt: nisi ubi permutant cum conterminis quepiam: alii ue
ro cum quibus commercia exercent sua uasa ferunt samia: catinosque li
gneos: pelues: malluia: & id genus complura: quibus qui dant aromata
profus carent: inuenerunt in mense martii uuas praematuras uerum
agrestes: haec regio licet rupibus: & saxis asperetur: ea tamen uiridantes
gignit arbores: tota in colorem prasinum inclinat: imbres excipit frequē
tiores. Ideo multa inibi flumina decursusque auriferi: nam cum imbres
deriuantur e montibus: secum auri copiam maximam trahunt ad plana
arua: patentescque campos: quos interluunt: ut praefecimus: innumera
flumina eademque amoenissima: ac placidissima decursu haud rapido ci
tatoque sed segni: ac placido: haec loca habitant gentes ignaue: & fere pe
si nullius: ea ociatur plurimum imo ignauia torpet: algoris admodum
impatiens: & cum nemora habeant bombice referta: eo tamen uti nesciunt:

Cap. XCVIII.

De mirabilibus compertis ab admirante.

EXploratis his locis ut praefecimus admirans rediit ad arcem issa
bellam ubi nonnullos e suis dimiserat: ipse uero cum liburni
is tribus profectus est peregre: nouas etiam quaerens regio
nes: & imprimis eas quas iam eminus conspicati fuerant: nam continen
tem credidit fore licet compertum habuerit insulam esse quae. M. lxx.
abest ab ea insula qua appellarunt hispanam: regio cuba dicitur: ea pra
terita iter direximus ad meridiem: & inde cepimus ad occidentem non
nihil flectere: uerum quanto magis progrediebamur: tanto plus littora ex
tendi uidebantur: terris semper fugientibus: sinuabant enim se littora ad
meridiem semper: recessu: & ambage multiplici: adeo ut cum credere
mus contendere in occidentem: ad meridiem tamen idies ferebamur: terris
ducetibus: ac multiugis sinibus: tandem admirans deuēit ad insulam: quam
inqlini appellant iamicam: hanc aiunt appellari ab cosmographis lamiam
maiorē: quae magnitudine trinacriam superat: unicum in umbilico motem
habet: que sensim leniterque surgit ab omni regionis latere paulatim crescens: ut
uix conscendere credas: ut in acliuis soler: donec deueneris in medium: tunc se
se attollit uertice eminentissimo: & tarditate: que usus fuerat surgedo emi

mentia compensat: haec insula aequae ferax est in maritimis ac in medi
terraneis: frequens habitatore eodemque accerrimo ad quaeque subeunda:
nam in commerciis acri est ingenio: adeo ut non difficulter circūadia
centes populos excedat dexteritate: eo ubi appulit admirans suos in terram
exponere contendebat: uerum reluctabatur illi: ac pugnatum est idē
succumbentibus insulanis: non sine hominum strage: tamen discordias pax
est consequuta: relicta iamica flante zephiro septē diebus: nec interpo
latis: per latus cubae nauigauimus. Intantum sumus progressi: ut credi
derimus uel ipsam chersonesum auream (quae est in ipso oriente) attigisse:
adeo igitur prouecti eramus in altum petentes uarias orbis partes: ut fere
totum uniuersum metiti fuerimus: & ex uiginti quattuor solis horis: sal
tem uigessimam & alteram comperimus: licet perpepsi simus innumera
mala: nomina tamen. Dccc. insulis indidimus: & supra tres mille praeteri
uimus: ubi multa erant memoratu digna: praeter nauigans latera cubae
& paulo supra que inceperit nauigare: nactus est admirans portum nauum
capacem complurium: Ibi suos cepit emittere qui cum terram appli
cuisent: tantum mapalia iuenerunt: eaque uidua omni habitatore: uerum ibidem
cospexere in ueribus pisces quos ad ignem assabant piscatores: at nri
piscibus uesci tostis haud dubitarunt reiectis serpentibus: que uisis christia
nis mox dilapsi sunt in montes: & inde speculabantur quid sibi uellent
nostri: a quibus prouocati piscatores paulatim ceperunt timorem exuere: an
nuntibus nostris ne pauerent: quidam igitur audaculus in inferiorem rupem
desiliuit propius accedens: quem compellere cepit quidam oriundus ex insu
la hispana: qui a teneris in hispania apud admirantem altus: & educatus
fuerat: cuius lingua parum ab eorum idiomate differt: hunc itaque punctatus
est cur fugerent: & que nomen gens foret: quoue nomine regio appellaretur:
contracta igitur necessitudine uiribusque animi reassumptis dixit eps pesca
tores esse: que eo piscatum concesserant rege iubente: qui alio regi cenam
parabat potificiam opiparamque: addidit et pergratum huisse plurimum: que
serpentes minime comedisent: quandoquidem hi: ut affirmabant: re
gi ueluti delicatiores epula adseruabantur: quibus auditis admirans eos
missos fecit: nam iam habebat satis compertum regionis mores. propterea
iter suum uersus occidentem persequabatur: & dum regionem percurreret
ad occidentem eam nactus est feracissimam: refertaque habitatoribus dome
sticis: qui mox conspectis nr̄is ad littus descendebant panes ferentes:
quo ipsi utuntur: tulere etiam cucurbitas plenas aqua: nosque ueluti amicos

Ferax insula
uitorum

Pugnatum est
crebro
In altum pro
gressi pluri
mum
Ex. xxiiii.
horis uigess
simam & alte
ram comperunt
Quot insulis
indiderit no
mina.
Ad ignem
assant pisces
ac serpentes
Exuto timo
re collocunt

Rex oppo
param canam
parat serpē
tib? imprimis
Veluti ami
ci cordate
excipiuntur

Hic adeo la-
tices feruēt:
ut immerge-
re neq̄as ma-
nus
Piscis mire-
naturæ quo
piscatores
utunt̄ ut cor-
ripiant alios
pisces

Canes qui
haud quā
latrant
Anseres &
anates insu-
læ inerrant
Equor un-
dabundum
spumas ef-
feruescit
Lixæ emittū-
tur aq̄tum
& lignatum
Viri habitu
insueto.

hospites inuitabant cordate: nos uero paulo ultra progressi: uidimus in-
numeras insulas: quæ primo conspectu cultæ uidebantur eximie uiren-
tibus plene arboribus: & imprimis ab ea parte quæ continentē respicit:
dū latera pcurrunt: deuenere ad ostiū fluminis cuiusdam: cuius latices
adeo feruent: ut in eis diutius manum immergere nequeas feruescenti-
bus aquis: rursus progredientes compere piscatores quosdā: q̄ in cim-
bis. i. in caua arbore: piscabantur: q̄ piscem rudentibus adligauerāt nauis:
eūq̄ post se trahebant: eius forma est nobis incognita: & nisi grandiuscu-
lū caput haberet: instar anguillæ formaret: capite gestat pelliculā quan-
dam: quæ similitudinem habet crumenæ alicuius: cū uero pisces uel te-
stitudines emerferint supra aquam: mox is piscis solutus dimittitur ad
eos qui telo acrior: ac omni uolucres ocior: condicto uibrat: pellē (quā
diximus marsupium referre aliquod) pisces corripit: ac retinet sua pel-
le implicitos: nec prius prædam dimittit: q̄ aerem senserit: cuius est im-
patiens admodū: tunc uincto rursus pisce: prædā legūt: nam nobis astā-
tibus cepere calandras. iiii. pgrandes: q̄bus nos donarunt amice: easq̄ in
cibatu suauissimo habuimus: his uisis: percunctati sumus piscatores an
latus huiusmodi diutius adhuc protenderetur: & q̄tum in occidentem
extenderet: respondere latus huiusmodi finē habere nullum. Illinc igit̄
soluentes p̄grediebantur a latere semper littus pcurrentes: hi internaui-
gādū innumeras gentes cōspexere: nō longe uero ab terra huiusmodi:
quæ nunq̄ terminatur: uisitur insula: ubi mortaliū uidere neminē: nam
si qui erant in ea: fuga pernici sibi consuluerant: at canum inibi copia
ingens conspecta est minime latrantium: licet toruo forent aspectu: an-
seres et anatesq̄ insulæ inerrabant multiplices: præternauigantes: itaq̄
latera cubæ deuenimus ad quasdam angustias: ubi gurgites: ac breuia
prope erant infinita & ibi mare undabundum spumas efferuescebat in-
dignabundum admodum: seuitq̄ mare hoc modo itinere. M. xl. aquis
albicantibus non aliter q̄ si polline conspersum fuisset: superatis his gur-
gitibus prouecti ad. M. lxxx. eminentiorem comperim⁹ mōtem: & tūc
lixas emisimus: qui aquam ferrent lignaq̄: eo et concessit arquita quidā:
qui cum inerraret insulæ: & in nem⁹ condensum prouenisset arboreq̄
admiraretur: huic mox a tergo affuit uir grandiusculus: roga indutus al-
ba. sagittarius: credidit primo conspectu religiosum quendam fuisse:
quem in classe habebant: uerum ubi compertum habuit alium eē: actu-
rum alii duo uiri eiusdem habitus: & staturæ apparuere: postq̄ eos

supra triginta alios uidit: quibus conspectis: mox fugam cepit: at illi se-
quebantur manibus annuentes: ne paueret: neue fugeret: sagittarius ue-
ro q̄ citius quiuit classem repetiit: cuncta quæ uiderat denarrans admi-
ranti præfecto: qui ubi hæc accepit protinus emisit multos: qui tenētes
uaria itinera: prope totam insulem explorarunt: erāt ibi arbores multiu-
gæ: alia ferebant aromata: uiolas alia: percurrentes itaq̄ cubæ latera:
uarias nationes nacti sunt: quorum linguam etiam incolæ hispanæ insu-
læ (q̄ admirantem ultro sequebantur) minime callebant: & dum pro-
gredimur magis: ac magis se sinuabant littora: modo notho: modo affri-
co flantibus: quibus impulsu aliquando ferebamur prope in sicum: adeo
mare insulis est implicitum compluribus: naues fere pessundabantur
nimia onustæ aqua: quam & madidum cœlum: & refluxus pelagi conro-
gauerant: quare opere præcium fuit referre gradum: & domum redire
eodem itinere quo uenerant: neq̄ quempiam pauebant: quin potius spe-
rabant ubiq̄: & amice: & honorifice recipi: quandoquidem neminem læ-
ferant dum irent: uerum fere omnibus morem gesserant.

Cap. XCIX.

Quomodo admirans insulas reddidit uectigales.

Um itaq̄ rediisset ad hispanā insulā ubi abiens complures his-
panos patritios loco præsidii dimiserat: comperit Margari-
tum uirum strenuum illinc abiuisse: qui prope iratus patricio-
rum magna concomitatus caterua patriam repetebat: quæ ubi comper-
ta habuit hominem illico inducunt: ut & ipse patriam reuisat: ratus ne
delatus regi: principis indignationem incurreret: domum tamen contē-
debat sub uelamento consequendæ annonæ: & renouandi præsidii: licet
ut præfecimus alia subesset causa: non prius tamen abiuit: q̄ sibi reges
aliquos reconciliauerit: qui succensuerant hispanis ob predas: & latro-
cinia illata ab eis: absente admirate: uerq̄ corā ipsis regibus: quorū con-
spectū (ut par fuerat) minime erubuerāt: primo loco igit̄ sibi reconci-
liauit regē guarionensiū: & cum eo necessitudinē contraxit arctissimā
desponsata sorore uni ex insulanis: quem prius inter suos adnumeraue-
rat: & habito interprete: citato gradu contendit ad id oppidum: quod
cōsiderat: nomēq̄ diui thomæ indiderat: hoc itaq̄ repit ab rege quodā
obsideri: & parū absuit quin deditiōne fecerit: quoniā iā triginta diebus
cōtinuis obsidebat nemine auxiliante: liberato itaq̄ ab obsidiōe oppido:
regē cepit: q̄ bellū nō puocat̄ iculerat: applicueratq̄ aiūm: ut pgeret

k iii

Multiuige-
arbores alia
alios ferētes
fructus
Salū insulis
frequens
Seuitia indi-
gnabūdi pe-
lagi pedē re-
ferunt
Margaritus
uir clarus
Sub uelamē-
to cōsequen-
dorum com-
meatum re-
petit domū
Reges sibi
rursum reco-
ciliat
Despondet
sororem uni
ex insulanis
haud obscu-
ro

Oppidū ob-
sidiōe sol-
uit: rege ca-
pto q̄ ultro
bellū intule-
rat

Fame labora-
tū est: erutis
radicib⁹ qb⁹
panem cōfi-
ciunt

Arcē erigit
cōceptionis
noīe indito

Vestigales
redduntur

Mēses lunas
appellant

reliquos p̄fligare reges. uerum ubi intellexit incolas ob caritatem anno-
næ fame laborare: quæ iam innumeros consumpserat populos: causa
famis huius reiciebatur in christianos: qui eruerant fere omnes radices
quibus ipsi panem conficiebant barbari: statuit itaq; admirans regredi:
hæc meditantē præfectum mox comeatus regis guarionexii largiter iue-
re: nam regio eius nondum famem passa fuerat: reuocato igit̄ ab ince-
pto itinere præfecto: ut tutius regio coleret̄ ab hispanis: decreuit arcē
erigere alterā: non longe ab sancto thoma oppido in monte eminentissi-
mo: arcem de nomine conceptionis nuncupauit: ubi uero incolæ com-
pertum habuere hæsisse cordi christianis: ut regione diutius potirent̄:
legatos undequaq; mittunt: qui præfectū orent exorentq;: ut suos fre-
net: nec ut ab eis ea patiant̄: quæ uix ab hostibus expectassent: nā ut aie-
bant sub prætextu querendi auri: mala innumera inferebant: & fere to-
tam deuastabāt regionem: adiciereq; ad hæc legati se male pendere ue-
ctigal: q̄ his assiduo uexari incursionibus: & quiete frui posse nulla: con-
uenit itaq; inter eos ut regi christiano uectigal soluerent hac lege: ut in-
colæ montiū cibatorum singulo trimestri (tres lunas appellant ipsi)
auri quædam pondera ad urbem ipsam conueherent: qui uero aurum
non habebant penderent aromata: & cotonum.

Cap. C.

De regibus qui ob malefacta hispanorū desciuere a christianis.

Quitur dicti reges fame compulsi polliciti fuerant uectigal sol-
uere hispanis: quoniam deficientibus radicibus: quæ illis loco
siliginis: ac tritici succedunt: panem conficere nequibant: nisi
intollerabili labore fere nemora omnia peragrarent: tamen nonnulli fi-
dem datam seruarunt inconcussam præscripto tempore: & ubi solidū
præstare non poterant: excusabant pauperiem: promittentes se duplū
soluturos cum ad meliorem fortunam deuenissent: nam uictu deducto:
uix habebant quod soluerent: sub idem fere tempus qui aurum e terra
egerunt inuenerunt auri granum: pondere unciarum uiginti: In regno
non distante ab littore maris: Itaq; loco miraculi granum huiusmodi
allatum est hispaniarum regibus inuictissimis: idq; complures uidere:
sunt ibi etiam nemora que ferunt complura miratu non indigna & im-
primis lignum ibi uisitur: quod appellant sandalium: uerum ea argutu-
lus aliquis forte illi intempestiue obiicit: cur celoces onustas eo ligno
in hispanias miserit: & non auro: cum illius relatu compertum habeant

Qui solidū
p̄tare nō po-
terāt: excusa-
bant paup̄ie
Auri granū
ingens
Feracia ne-
mora

insulas huiusmodi auro scatere plurimo: que obiecta non difficulter di-
luere potest hoc responso: q; licet ea regio uideatur abundare auro: si
nostris conferatur: non tamen tanta est copia eius: ut onerari possint na-
ues: cum præsertim illud nō sine magnis laboribus erui possint e cor-
de terræ: languentibus etiam uiris: quos secum ductitabat: qui ocio &
lasciuia uacabant: adeo ut quæque deformarent tanto parta sudore: de-
sidiæ ac uoluptati supra q̄ possum scribere addicti: quippe qui uel ip-
sum præfectum moribus suis cōtrarium pernitali odio persequerent̄:
effeceruntq; suis moribus: ut barbari qui suapte natura exleges sunt: &
infreni: magis ac magis efferarentur: proflerentq; degenerantes ab oī
probata uita: perinde ut usq; in hunc diem expensæ superent lucra: ta-
men hoc anno qui millesimus & quingentesimus primus ē: bimestri lege
rūt supra duodecim mille libras auri: libra uero pensatur unciis octo:
lucrati sunt etiam alia complura quorum mentio fiet in sequētibus: su-
peris fauētia: & ne digrediamur a p̄positis: id noueritis eo anno rārā
uim uentorū ruisse: ut illic arbores prope erradicauerit oīs: easq; in su-
bli me iaciebat ut uiderent̄ coelū ipsum contingere. iuertit ē tres libur-
nicas columbi: quæ erant in portu: adeoq; mare inundauit ut supra mē-
surā brachii totā irrigauerit insulā: huius igit̄ diluuii cām barbari reii-
ciebāt in christianos ob piacula: & scelera quæ patrauerāt quicq; inter-
turbauerāt eorū quietem: adiciebantq; neminē fore tam longæuū: qui
meminisset tantæ tempestatis: quæ nec similit̄ uisā est nec hēre sequen-
tem: Itaq; admirans ubi portū applicuit: p̄tinus iussit fabris lignariis
(quos optimos secum habebat) ut celoces duas fabricarentur.

Cap. CI.

De arce extructa apud minam auri.

Qnterea Bartholameū germanum suum: quem iam insulis præ-
fecerat cum nonnullis expeditis copiis ad effodiendū aurū mi-
sit: nam hi quos secum trahebat milites eruendi auri: metal-
lorq; p̄be nouerāt artes: distant hi montes unde egerit̄ aurū ab issabel
la insula leucis fere. lx. interq; alia eos monuit: ut diligentius loca explo-
rarēt. Igit̄ dictus Bartholomeus profectus est imperator: siue ut aiunt
ipsi andelantadus: comperitq; ualidissimas foueas ac spec̄ altissimos eos-
demq; uetustissimos: unde adseuerant salomonem suos thesauros eruis-
se: ut est in diuina ueteriq; historia: artifices qui aurifodinas erāt explo-
raturi: ceperunt terram egerere: & iam superficiem telluris eruerant: cū

Obiecta re-
tellit nō dif-
ficulter

Per luxū &
inertiam cū
cōtra defor-
mant
Barbari sua-
pte natura
exleges
Libra p̄sat
unciis octo
Vis uenti
maxima
Equor ad lo-
ca infueta
inundauit

Eruēdi auri
p̄iti admo-
dum
Andelanta-
dus. i. præfe-
ctus
Inde aiūt sa-
lomonē eru-
isse thesau-
ros suos

diui Dominici: qua erecta illi praefecit uiros .xx. & soluens illinc uersus occidentem profectus est.

Cap. CIII.

Quomodo columbus suos comperit periisse.

Git internauigandum deuenit ad flumen naybe quod ab me morata abest insula. M. fere centum. & uiginti: deriuaturq; ab montibus cibanis: qui meridiem respiciunt flumine traiecto: non nullos praemisit exploratum regiones quasdam uersus austrum: ubi ingentissima sandalii nemora conspiciantur: exciderunt itaque hominum sandalii struem maximam eaque deposuerunt apud quosdam tadium: donec redirent: & suis liburnicis asportaret: dum igitur praefectus latus dextrum percurreret non longe ab nayba flumine: inuenerunt regem quendam praepotentem: qui illis populis bellum inferbat: ubi praedicta nemora uisibantur: decreueratque prius ab bello haud desistere: quae suae fecisset ditionis: huius uero regis regnum est in cornu cuiusdam insulae ad occidentem: saragna dicitur: & distat ab nayba flumine leucis triginta: regio asperat montibus. Regique huic circumadiacentes reges tributa pendunt paretoque: ut principi supremo: at praefectus noster alloquutus est regem hominum: persuasitque: ut sponte uectigalis fieret: a quo non difficile impetrauit: ut annis singulis tributa pedes cottonum: & canabim mitteret: & alia nonnulla: quibus ea regio abundat: aurum uero ibi non nascitur. Itaque rebus pacatis compositisue: concordans una regem aduenit: a quo honorificentissime excepti sunt efulsa omni plebe: quae illis occurrit hilaris admodum: & iucunda. Inter caetera hoc genus ludrici in gratiam praefecti actum est: primo aduentu occurrerunt adulescentulae triginta: quae tantummodo pudorem cooperuerant panocotoneo suo more: caetera nuda: hunc morem seruant pedisequae & cosmetae: at herae nudae profus incedunt. Igitur praedictae ramos oliuae manibus gestabant: & ubi appropinquabant praefecto in signum foederis: pacisue: illi ramos porrigebant: capillos uero promiserant phumeros uitata fronte ambulantes: colos iis erat cianeus. id est nigricans uiridis: uerum pulcherrimae sunt: si omnem corporis habitudinem spectaueris: quod profecto his erat habilissimum: simetricumque: postquam uero his iocis exceptus est dispositis lectis discubatoriis: coena parat opipara: demum itur cubitum apparatu sane regio. posttridie uero eunt in domum quandam patentem: quae theatrum referebat: & ibi ludrica exercere compluscula ut sunt tripudia:

Nayba flu.

Nemora sandalii

Rex praepotes saragne. cui pendunt tributa reges finitimi

Is rex uectigalis effectus est

Quo ludrici genere exceptus est praefectus

Cosmeta quae herae capita comit & exornat

Capillo promisso & uitata fronte

Colos cianeus

Corpora simetrica

Lecti discubatorii

Coena opipara

mox compertum habuerunt aurifodinam huiusmodi protendi nimium ultra. M. xvi. in eaque auri tantum effodi posse rati sunt: ut quilibet artificum singulo die uncias tres eruere non difficulter posset: cuius rei illico bartholomeus certiore fecit admirantem: qui ubi haec accepit: decreuit rursus in hispaniam redire: uerum prius non abiuit: quam insulae fratrem suum praefecerit: & illinc soluit ingrediente martio. Mcccxcv. patriam repetens. Interea bartholomeus ut monitis fratris audiret: arcem condidit: quam appellauit auream: quoniam dum conderent eam inuenta est arena auro mixta: trimestri absoluit opus: ceperat uaria instrumta auri eruendi fabricari: uerum fame grassante nequiuit perficere: soluit igitur inde: dimisso praesidio uirorum decem: qui arcem custodirent: prouisione fame laborarent: dimisso cane sagaci qui cuniculos uenaretur. Itaque illinc abiens deuenit ad insulam conceptionis eo mense: quo guarionexius: & nanicantexius uectigal pendere tenebantur: & tributis exactis ab his duobus regibus: prouisoque de annonae: quae sufficeret itineri pro se suisque: qui. cccc. erant: uentis uela dedit hispaniam uersus.

Cap. CII.

De comineatibus missis ab rege hispaniae: deque eius praeepto.

Gitur circiter initium mensis iulii celoces tres omnitae fere omni genere comineatum applicuerunt insulas: ubi nostri fame laborabant. uehebant. n. uinum: oleum: carnes: aprugnas: bubulasque salitas: necnon isitia: & farcimina: & id genus alia complura: quae mox partiti sunt singulis: ut unusquisque suam haberet portionem: errogatis igitur comineatibus: regia promunt mandata uidelicet regem iubere ut eas insulas colat: quae meridiem respiciunt: ubi aures egerit: omnesque insulae acolas: & reges quorum insidiis nostri occubuerat in hispaniam transmittat: quare ut regio obsequerent mandato: mox corripuere. ccc. uiros regesque eorum: & in hispaniam missere: deinde colere ceperunt eam insulae partem: quae respicit meridiem: & ibi in colle eminentissimo arcem construunt: non longe ab portu celeberrimo: arcem appellant diui dominici: quoniam die dominico eo peruenerunt: portum praedictum interluit eximium flumen: quod innumeris piscibus scatur: quodque nauigantes uehementer placido alueo prope ipsam arcem ad duodecimum lapidem: in arce uero isabella ualitudinariii milites causariique dimissi sunt: necnon fabrilignarii nonnulli: qui celoces duas fabricantur: caeteri uero contenderunt ad arcem

Prius non abiuit quam insulae germanum praefecit Arx condita quam appellauit auream

Sagax canis

Ventis uela dedit hispaniam uersus

Multum comineatus

Regis mandata

Arx diui dominici

Causarii milites

Ludus digla
diatorius

& alia id genus: post hæc duæ hominum acies comparuere hinc & hinc atrox prælium committentes: nam adeo acerrime digladiabantur: ut hostes uideret: & utrinque ceciderunt multi: pluresque occubissent nisi rex auiisset: ut temperarent a manibus: arma erant tela: arcus: & sagittæ.

Cap. CIII.

Quomodo reges qui descuerant rursus succumbunt.

Complures
occubuerat
e nostris

Hinc itaque tertio die soluit: & rursus isabellam insulam uisit: ubi comperit suos uita functos: nam fere ducentum occubuerant uariis affecti ægritudinibus: quæ res adeo columbum mœsticia ac dolore affecit: ut prope de expeditione desperauerit & id imprimis hominem angebat: quod uidelicet liburnicæ hispanæ uehentes annonam appetebant nullæ: & iam pridem caritate comestuum præmebant: tandem decreuere ægros partiri per loca mare adiacentia. Inter Isabellam & Sanctum Dominicum secus iter: quod iter austrum: & aqilonem uisit: & ibi ceperunt cedere noua oppida: & primo longe ab Isabella. M. fere triginta sex arcem spei construunt: post eam ad. M. prope. xxiiii. arcem erigunt diuæ catherinæ ab ea uero ad. M. fere. xx. arcem condunt diui iacobi. post hanc autem ædificat arcem conceptionis. Interque eam: & diui Dominici erecta est alia: quam bonum annum nuncuparunt de nomine Fundini Regis: collocatis itaque agris in memoratis arcibus: ipse ad oppidum diui Dominici contedit: & illic ab Regis uectigalibus accipit tributa: dumque diutius inibi inmoratur hispanis uitam ducetibus per mille latrocinia: ac rapinas: complures reges descuere conspiraruntque fere omnes in hispanos: & cum quadam die conuenissent paraturi expeditionem in nostros Guarionexium præficiunt exercitui: quod numerum xv. Mil. hominum excedebat: uerum præfectus noster: ubi de hac re certior factus est: mox eos diligentia & sollicitudine præuenit: cepitque ad unum omnes persuadere: ueluti manum tumultuariam: non tamen sine magno sudore: ac labore: ac magnis periculis: utpote qui cum barbaris præliabamur: monet admirans ut his ommissis ad eum redeamus.

Cap. CV.

De nouis insulis: & gente multiplici compertis ab admirante columbo.

Admirans
uersus insulas
fortunatas
contendit

Admirans itaque columbus die .xxviii. Maii. M. cccc. xcviij. soluit ab Barameda oppido non longe ab cades cum liburnicis octo onustis: iter agens uersus insulas fortunatas: prout consueuerat: uerum per id tempus uisum est conducere plurimum: si illic iter faceret ob nonnullos pyratas: qui tunc mare infestabant. Illinc

uero ad mederae insulas contendit: & ibi classem partitus est bifariam: nam quinque naues ad insulam: quæ dicitur hispana direxit: reliquas uero secum retinens: uersus meridiem pergit: destinans animo uelle lineam æquinoctialem tandem aliquando superare: & inde ad occidentem uergere: ut fere omnia scrutaretur: ea imprimis: quæ christianis fuere hætenus inaccessa incognitaque. Is. n. erat uir alto animo celsoque: nec nisi magna aggrediebatur: & tandem peruēit ad caput uiride: indeque sol uens flante auitro maria sulcabat: & cum in altum prouectus foret ad. M. fere. cccc. lxxx. in quandam deuenit regionem: ubi adeo sol torreat omnia ut prope ipsa classis conflagraret: uirique omnes æstu magno quasi animam exhalabant: nam impellente calore dolia complura crepuere: effusumque est uinum oleumque simul: cum id eis usu euenisset in exortu caniculæ: quo conflagrant prope omnia. In his itaque caloribus per octo dies uersati sunt: non sine uitæ discrimine: peruenitque eos sæpenumero has partes adiuuisse: transactis autem octo diebus: flante uento fauonio: iter uertunt ad occidentem: rati clementius cœlum nancisci posse: & accepto in pupa uento eo citatissime contendunt. Indies clementius cœlum: salubrioreque aerē nacti: nam tertia die postquam illinc abiuerant compererunt tantam tempestem aeris: ut si priori conferatur. hæc sit prorsus foelix: & fausta. ultima uero iulii: e specula eminentiori nostrum quispiam eminens tellurē conspexit. i. montes editissimos: quæ res tanto nos asperit gaudio: ut prope gestiremus exiliremusque: quandoquidem usque ad id tempus nos nostræ uitæ tenebat plurimum: nam deficiebant comestus fere omnes: calore dolia crepuerant: & uitam prope desponderamus: ut usu uenit aliquando ab morte parum distantibus: tandem aliquando superis fauentibus terræ appropinquamus: uerum non appulimus ob breuia quædam: quæ mare procellosum reddunt faciuntque: ne ad litus tuto accedas: tamen cognouere terram cultam fore: & habitari frequentissime: nam e classe conspectabant loca amœnitatem: prata præsertim uirentia inque eis innumeros flores: quæ suauitatem fragrant inenarrabilem: ut uel ad ipsam classem mirus odor perueniret: Illinc soluentes ad. xx. M. portum nanciscuntur absque flumine: alio qui optimus: propterea inibi haud inmorati: ultra progrediuntur: & mox alium comperiunt portum stationemque per opportunam: eo itaque proficiscuntur ocissime: ut aque nihil non haurirent: portum appellat charane: cuspidem accole: prope portum nulle erant domus: uerum animalium complurium innumera uestigia: postmodum uero eminens conspeximus canem citatissime

Classem bi
fariam parti
tur

Cordi illi he
serat equino
ctiale supra
lineam

Vir celsi
animo

Adeo torret
inibi regio

ut dolia æstu
crepuerint

nimio

Clementius
cœlum nacti
sunt

Conspectu
tellure gau
si sunt plu
rimum

Vitam prope
desponderat

Loca amœ
nissima

Portus pero
portunus

Viri pudor tantū coop-
to cætera
nudi
Quāto ma-
gis accer-
bant tanto
minus fide-
bant
Aggressus est
ferociam cō-
centu lenire
Ad constre-
pētes tibias
mox arma
expediunt
Iecit præ-
textam & bi-
retum i eo-
rum cimbā
Profluēs ra-
pidissimus
Admirans a
puero mari
assuevit
Ad occiden-
tē plus uber-
tatis aquarū

aduentantē: id est apud eos cimbæ genus. In eaq; .xxiiii. iuuenes sagi-
tis prope onusti: gestantes clipeos: pudore tantū coop-
to: cætera nudi:
nam pudibunda inumbrauerāt bombicino panno: capillūq; admodū p-
missū hēbant: hos ubi admirās cōspexit nutu: & signis (quomodocūq;
qbat) iuitat puocatq; ad mutua colloq; illi uero quanto magis accer-
sebant: tanto minus nobis fidebant: ueriti semper ne fraus subesset quæ
piā paulatī discedentes a nro conspectu: & subinde post terga respicien-
tes demirabātur ritus nros: formā corporū: hætenus eis inuisam incom-
pertamq; : uidens itaq; admirans minime posse allicere hos uiros nuti-
bus neq; in clāmationibus: decreuit eorū feritatem lenire melodia: aut cō-
centu aliquo. mandat ppea existentibus in specula eminentior: ut mu-
sicā multiugam excitent: choraules uidelicet & tibicines: ac id genus
alios moneāt: ut concentū efficiāt non mediocrē: quo allecti barbari p-
pius accedant: hi uero ubi audiuerē constrepentes tibias: rati sunt bel-
li signum fore: ueluti si ad arma conclāmātū foret: expediunt arcus sa-
gittasq; bello se præparantes: & quoniā mirū in modum fidunt suæ per-
nicitati condicto deserta maiore canea: cimbam minorem ingrediunt
ut fuga sibi consulerent ui remorū adiuti: tamē tātū eis appropinqua-
uimus: ut quidam e nostris iecerit in eorū cimbā prætextam & biretum:
quo factō conuenit inter eos: ut littus appellentes mutuo fruerent col-
loquio: dū igit præfectus it ad admirantē ipetraturus cōmeatū egre-
diendi classē: illi rati rursus ne sibi imponeretur: effusissime fugerunt:
igitur nihil aliud de populis huiusmodi comperti habuim⁹: & post hæc
illinc abiimus: & non longe prouecti deuenimus ad profluentem quē
dam adeo rapidissimum: ut admirans (q; a puero assuevit mari) confes-
sus sit ingenue se non tantundem pauisse: formidauisseq; : nam deriu-
batur is profluens ab oriente: petens occidentem gradu citatissimo: eo
itaq; prope superato paulum progressi: deuenimus ad quoddam ostium
quod uidebatur ad portum quempiam nauigantes admittere: eorū pro-
ficiscebatur profluens: interq; ostium: & alium profluentem sinus
est ad potandum suauissimus: unde aquæ plurimum hausimus: post
quem aiunt semper aquas suas ad leucas uigintifex inuenisse: & quan-
to magis appropinquabant occidenti tanto plus ubertatis suauitatisq;
aqua; nacti sunt: deinde deueniunt ad montes quosdam eminentissimos:
& eo accedētes uidere prædia culta admodū: ueq; hoibus domibusq; ua-
cabat regio & ab alio latere mōtis occidentē uersus uisit planicies maxia:

exploratūq; habuere regionē nuncupari Paria: foreq; pgrandem nec ra-
ro habitatore. Inibi igit pilotas accipiunt itineris duces quattuor: quo-
rū ducatu una diæ fere præteruecti sunt insulā: cuius amoenitate allecti:
terræ magis appropinquāt: & insulam explorantes inuenērūt frequen-
tiorē hominū numerū: q; unq; alibi nacti fuissent: & imprimis reges qui
cachi dicuntur: quicq; continuo ad admirantem legatos mittunt: se suaq;
ultra offerētes: enixe deprecātes eum: ut cōtinētē attigēs frui suis bōis p-
arbitratu nō dedignetur: ueq; admirans his minime assensus est. Illi ue-
ro: ut hoīem sibi demererētur: postridie inumeras cibus exornari iubēt
q; patricos primoresq; uecti fastu non mediocri ad admirantem con-
tenderēt: torquibus aureis bacisq; ac armillis decentissime honestati: in-
signiti ue. hos nostri incipiūt pcunctari amice: unde tātū auri eruerit:
& ubi margaritas legant: at illi illico respondent nutu: uniones repe-
riri in arenis maris sibi contermini: significantes rursus nutibus uim ma-
ximā bacarū inueniri inibi: uerū uix esse apud eos in præcio: utpote q;
fere nihil eas pendunt. has igitur tantas opes subinde ostentantes nris
offerebāt: mō nihil non illic cōmorarent: uerū quoniā triticū classis fa-
tiscere incipiebat: uisum est conducibilius: si hæc mercimonia in aliud
tempus dilata forent: mittunt tamen e suis nonnullos: qui terram perq;
diligenter explorent: mores ac ritus accolarum: nec non situm regionis:
profecti sunt itaq; eo e nostris quidam: qui ab eis honorificētissime sunt
excepti: & quidem honorificentius q; unq; autumauissent: nā ad eos salu-
tātū accurrebāt accolæ certatim: cateruatimq; nō secus: q; si uisum irēt
numen quodpiā. eos itaq; primo duo patricii excipiunt pī & filius: suoq;
more consalutant: & mox consalutatos ad domū instar theatri scām du-
cūt: ante eā aut platea conspicitur grandis admodū: & eo allatæ sunt sel-
le complures fabrefacte ex ligno nigricante: & quidem faberrime: conse-
derūt ergo omnes & illico erupit adolescētū caterua: ferens fruct⁹ oēge-
nus uberrimos nobis prsus incognitos: post hæc cenophori subsequūt
uina electissima propinantes: cum fulua: cū ēt rubicantia: neq; id uinū
expressū uuis erat: ueq; ex fructibus: bacisq; multiugis eisdēq; suauissi-
mis: uitem non hēnt uiniferam. ubi itaq; cōmestati sunt apud senē: in na-
ti iuuenis mox diuertunt ædes: ubi complures uisebantur mulieres ado-
lescētulæ formosæq; admodū: quæ bōbicino panno uersicolori coop-
tis tātū pudibūdis: cætera sunt nudæ: & hæ hoīum couētus refugiūt: solita
riā uitā degētes: hos igit uiros cepe nri pcunctari: uñ tātū auri eruerēt: at

Paria regio
habitatore
frequens
Reges ca-
chi dicunt

Utro admi-
rati suæ affe-
runt
Splendor ap-
paratus eo-
rum q; admi-
ranti occur-
rere

Triticum fa-
tiscere inci-
piebat

Honorificē-
tius sunt ex-
cepti: q; unq;
autumauis-
sent

Cenophori
uina propi-
nāt electissi-
ma

Vinum ex-
pressum ba-
cis & id ge-
nus fructi-
bus
Mos mulie-
rum

Quib' pro
sermone nu-
tus erat
Illinc abeunt
haud idonei

Illinc soluit
quoniam tri-
ticū ulterio-
res non par-
tiebat mor-
ras

Equor uix
nauigioꝝ ca-
pax

Ingens flu-
mē & ostii
patentiſſimi

Salū herbis
implicitum

Hic iugiter
cælū est cle-
mēs. & fere

anno toto di-
es sunt pa-
res noctib'.

Ordie præ-
postero ma-
ria sulcant

Tellus cre-
dita est in-
diæ conti-
nens

hi quibus pro sermone nutus erat innuebāt id e montibus quibusdam
egeltum fore: nec tuto nos eo per id tempus pficisci posse: quando qui-
dem prout colligere potuimus ex eoz nutibus: aut ibi sunt fera quedā
animalia: uel antropophagi canibali: qui montes obseruant infensi. Id no-
bis permolestum fuit: nam alter alterum haud intelligebat.

Cap. CVI.

De reditu Admirantis ad insulam hispanam.

Taq; nostri illic immorati sunt fere usq; ad meridiem: tempus
non colloquii sed nutibus terentes: tandem uale dicto eis il-
linc abeunt non indonati: nam prope quisq; illorum donatus
fuit baccharum torque non contemnendo. hos igitur admirans saluos ex-
cipit in classem: uelq; uentis dedit ocissime: nā triticum ut præfecimus
non patiebatur moras ultiores: herebat tamen cordi eo rursus redire:
progredientes igitur indies minus profunditatis comperiūt: adeo ut uix
mare capax foret liburnicarum aquis deficientibus: ppter ea uisum est
expedire plurimum: si præmitteret celox quæpiam: quæ contis uada ex-
ploraret & subsequenti classi iter prepararet: dum ergo diebus complu-
sculis cunctantur: pauideq; maria sulcant huiusmodi: rati fore insulam
secus quam adnauigabant: ut demū eā circūuecti aquilone flante: uer-
gerēt ad hispanā insulā. Igitur inter nauigandū deueniunt ad quoddam
flumē: cuius altitudo mēsurā triginta cubitoꝝ excedebat: latitudo autē
ppe imensa credebatur: adeo ut supra leuchas. xx. pateret: inter meridiē:
& occidentem decurrit: licet adeo sinuet: ut ad meridiē inclinare magis
uideat: mare illic implicat herbis perinde ut uix sulcari queat nauibus:
fluitantibus seminibus herbarū instar lenticularū. Ibi refert admirans cer-
lum eē usquequaq; clemens saluberrimumq; & fere toto anno pares no-
ctibus dies esse: ut sit sub ipso equatore: ubi itaq; animaduertit sinum
esse implicitum & uix exitū habere: præsertim uersus aquilonē: ut ad in-
sulā hispanā remearet: naues uertendo: facit ut prora pupim cōsequat:
ordine præpostero: ea iter agens: qua ingressus fuerat: & herbas frequē-
tiores tādē euasit: dirigens gressus ad aquilonem: nō desunt q affirmēt
eā tellurē cōtinētē indiæ esse: ut cūq; fuerit: id admirantē latuit: q terræ
exitū nusq; nactus est. propterea gradu relato: fauentibus superis uersus
aquilonē nauigans: tādē aliquando ad insulam hispanam deuenit uige-
simo octauo augusti. M. cccc. xcviij. prout instituerat.

Cap. CVII.

De discordiis repertis in insula hispana.

Ubi igitur admirans appulit insulam hispanam nactus est fere
cuncta confusa: & imprimis comperit orlandum quendā alū
num suum descuisse: qui asilum improbis omnibus aperuerat
hunc igitur admirans totis conatibus nixus est sibi reconciliare: uerum
is nedum reconciliari uoluit: sed & regi serenissimo grauer de admirā-
te conquestus est litteris quibusdam huius fere tenoris: nouerit. v. Re-
gia. M. nos iam pridem passos fuisse ab admirante: Bartholomeoq; fra-
tribus: quæ ab impiissimis hostibus nusq; expectauisset quispiam: nam
præter illud q sunt omnibus sceleribus addicti: uacantq; omni honesta-
te: id plus etiam habent: q uiri truculentissimi: pro re quaque minima:
ueluti uitæ necisq; nostræ potestatem habentes: in homines scuiūt atro-
cissime: & nullus est innocentia tutus locus: eis est impune occidisse ho-
minē: uiri sunt: & iniusti: & arrogātes inuidiq; plurimum: & ambiūt su-
pra modū quæ sibi haud quaq; conueniūt. ppea rex serenissime cū i nos
grassarentur ueluti in pecudes: ab eis desciuimus. quoniā nimium sunt
sanguinis humani appetentes: & ueltrū imperiū subuertere cōtēdūt:
nihil relinquētes intemptatum: ut insula potiri queant aliquādo: & hoc
erit uobis non obscurū argumētū: q ubi effodiendū est aurū: emendū
ue: neminē ad aurifodinas admittunt præter suos complicēs: & alum-
nos: quos hēt suorū scelerū consiliarios: At admirans in hanc fere sniam
regi scribit. Rex serenissime ne uos horū uiroꝝ scelestū impura natura
lateat: uobis testatissimum fiet: hos hic iura omnia diuina pariter: & hu-
mana cōtēpsisse: uitā nāq; agunt ipurissimā: per cedes: supra: ac rapi-
nas se exercentes: qui ueriti ne horum interdū poenas luerēt: desciuert
ab iperio regio: uoluptati: desidia: ac libidini: supra q scribere possim:
dediti: qui ubi laxiore ocio profiliunt: corpora exercent inter humanas
cædes: nā uoluptas apud eos ducitur maxima: hominem patibulo suspē-
dere: Interea dum maledictis: & probris mutuo cōtēdunt: rex quidam
(quem appellant cigianorum) desciuerat ab christianis: quiq; exercitū
sex. M. hominum secum trahebat: præter sagittas: & arcus inermē (nā
nudi incedunt etiam exeuntes ad bella: corpora uero notis complurib'
inurunt: compunguntq; stigmatibus a uertice usq; ad pedum plantas)
hunc igitur post uarias interturbationes ueluti tumultuariam manum
fudit: ac protinus subegit: subactumq; reddidit uectigalem.

Cap. CVIII.

Orlādus im-
probis aulū
aperit

Admirans
conuellitur
apud regem
his litteris

In admiran-
tē & ei ger-
manū hæc
cōminiscūt

Argumētis
res probant
Refellit de-
latorū lras
admirans p
epistolam
Viri sceleris
impuri.

Rex cigia-
norum exur-
git in chri-
stianos

Hunc do-
muit ac cō-
pescuit ueluti
tumultua-
riam manū

Quomodo admirans falso delatus regi missus est in hispaniam uinctus ueluti captiuus quispiam.

Virum strenuum insulis præficiunt Gubernator ab rege persona accepta mittit admirantem in hispaniam cum germano uinctum

Interea reges hispaniarum ex utriusque litteris certiores facti sunt controuersiarum: & uelitationis suorum: qui insulas præsidii causa incolebant. Igitur ægre ferentes quæ referrebantur utrinque: cum præsertim in tanta auri copia nihil adhuc emolumenti susceptum foret: grassantibus inter se suis: decreuerunt his quæ primum occurrere: propterea uirum strenuum dictis insulis præficiunt: qui eo contendens ne mine excepto: animaduerteret in reos quoscunque: aut in hispaniam mitteret puniendos: profectus est igitur gubernator: ab rege accepta persona: & ubi delatoribus aures præbuit: mox ab inuidis admirantis subornatus: admirantem: & germanum uinctos in compedibus ad reges misit: quibus ubi cades applicuere soluti sunt: & ultro sese conspectui: regio presentantur. Inque regum regia splendidissima usque in diem presentem non in honori degunt.

Cap. CIX.

De insulis inaccessis: & uariis moribus.

Alumni admirantis: impetrato ab eo comætu peregre proficiscuntur Petrus alonsus dictus niger. Paria regio bacarum ferax

Commercia exercent

Ostendit admirans eo infelicitatis deuenit: ut regum indignationem incurrisse: uideretur complures e suis alumnis: qui sulcandi maris probe nouerant artes: decreuerunt inter se irreuocabili proposito: ut sese fortunæ committentes orbis partes adirent hæcenus inaccessas: & moestissime uale dicto admiranti: impetratoque ab eo comætu: sua impensa liburnicas quasdam expediunt: alii alias petentes orbis partes: ea lege: ut nemo eorum ad quinquaginta leucas illis locis appropinquaret ubi admirans fuisset. Igitur Petrus alonsus dictus niger celocem communiuit suis impensis: decernens ad meridiem contendere: dum itaque ad nauigat: peruenit ad id loci: qui dicitur Paria: cuius in superioribus commemorimus: ubi baccas margaritalque multiplices admirans inuenit: & ut ab præscripto regio non discederet: locum præterit uic: nusquam appropinquans ad leucas quinquaginta. Illinc itaque soluens: deuenit ad prouinciam: quæ curtana dicitur: ubi portus uisitur non absimilis illi qui cades appellatur. Ingressus igitur portum: uidit uicum non mediocrem domorum forte. lxxx. & propius accedens nactus est uiros quinquaginta nudos: qui eum locum minime accolebant: uerum illinc ad tertium lapidem oppidum habebant: cum quibus cepit commercia exercere: complura permutans: nam pro mercibus quidusdam: ut sunt acus

& sonalia: licet non nihil reluctati fuerint: unionum uncias. xy. consecuti sunt: hos enim appensos collo habebant: postridie illinc soluit: & ad uicum minorem rediit: quo cum deuenit omnis populus effusus illi obuiam profectus est: rogans enixe: ut continentem attingens secum moram longiusculam traheret: uerum petrus alonsus: ubi conspexit tantam hominum frequentiam: nam supra triginta tres uiros celox minime uehebat: timuit ne sibi male succederet cum gente barbara: propterea nutu: & signis innuebat accolis: ut si quæ emere uellent: eo contenderent: se haudquaquam descensurum adfirmabat: quare his uisus accolæ: lembis quibusdam uecti ad celocem contendunt onusti unionibus: & baccis: qui cepere cum nostris mercimonia exercere: & pro nonnullis uilissimis mercibus: dederunt libras fere quinquaginta unionum. postquam autem alonsus niger comperit huiusmodi minime feram esse: nam per. xx. prope dies illic immoratus eam compit nihil feritatis habere: statuit in terram descendere: & huic genti fidere humaniori. Igitur ubi terram tenuit adeo honorifice exceptus est: ut id uix referre queam: domos habent ligneas: & pro imbrice palmarum folia habent: his tegunt omnia: In cibatu ostreas habent gratissimas & ex illarum complures: legunt uniones: apros: lepores: columbos: turtures affatim habent: mulieres uero anseres saginant: & anates: ut nre: in eorum nemoribus uisunt pauones innumeri ab nostris non nihil absimiles: si pennas spectes: mares paui uix differunt: a feminis: fasianis regio scater: accolæ sagittandi sunt peritissimi: quacumque rem pro scopo posuerint: nusquam aberrant: ibi igitur alonsus cum sociis lautissime multis diebus uixit: frustum panis pro clauis ferreis quattuor consequantur: pro uno clauo fasianos: columbos: & turtures emebant: loco pecuniarum corollas uitreas dabamus: & acus: percutabamur quandoque eos cur tanti facerent corollas huiusmodi. i. sarta uitrea: & acus: respondebat quæ eis compurgant dentes: euelluntque dentes: e pedibus: quoniam nudi usque quaque incedunt: propterea magnificiunt: acus: & imprimis magnipendunt sonalia: ubi uero introrsus profecti sunt: conspexere condensissima nemora: uariisque quadrupedum mugitus reboarunt: adeo ut coelum ipsum intonuisse uideretur: tamen rati sunt ea animalia minime fera esse: argumento quod accolæ intrepide nudi nemora lustrant: solis arcibus: & sagittis communiti: pro arbitrato apros in promptu semper habent: mitiora armenta habent nulla: ut sunt boues: capræ: & pecora: uiri non sunt absimiles illis: qui insulam incolunt hispanam: capillum nigrum

Effusus populus obuiam procedit alonso

Lēbi genus cimbarum

Gens haud effera

Domos subeunt ligneas

as & pibri ce foliis palmarum

utuntur Multiiuga auitionum genera

nera Paui nostris absimiles

Callent arte sagittandi

Corollæ que Acubus sentes euellunt

& uitro compurgant dentes

In nemoribus reboat maximi exaudiuntur

Mitiora armenta habent nulla

Capillū pro
mittunt
Herbā esi-
tant qua de-
tes cōpurgā-
tur

Nūdinas ha-
bēt: & em-
poria

Signatā nō
habēt pecu-
niam

Cicurata ani-
malia ludi-
brii cā circū
ferunt

Monetā cu-
dunt germa-
nicam

In ancipiti ē
an continēs
uel ifula fue-
rit

Chenchie
regio auri se-
rax

Tulerunt
obrizū defe-
catūq; aurū
Tēpata ad-
modū regio
Hominū ge-
n^o haud sub-
dolum

promittunt: illudq; quasi more theutonico calamistratum ferunt: ut au-
tem dentes habeant albicantes: herbam quandam assiduo esitant rumi-
nantq; tritam expuunt: moxq; abluunt latice: eorū mulieres colunt cu-
rantq; rem domesticam: at uiri uenatu exercent corpora: tripudiis ac fe-
re ludicris omnibus usquequaq; insistentes. uasa samia habent cōplura:
quæ aliunde eo comportantur: siglinas tabernas ipsi nesciunt: nundinas
habent: & emporia: eorū confluunt fere contermini: finitimiq; omnes
uarias multiugasue ferentes merces: prout cuiusq; solum gignit: pecu-
nia eis haud est in usu: cuncta uenduntur: emunturq; permutatione re-
rum: non signata pecunia: aues mansuefactas: & cicurata animalia circū
ferunt ludrici causa: eaq; exornant torquibus unionum baccarūue: nec
non auri: ut apud nos mos est colla canum torque quapiam condecora-
re: ea regio non fert aurum: importatur aliunde: Idq; consequuntur sua
rum mercium permutationibus & excuduntur germanorum numi au-
rei: quos renenses uocant: uiri loco femoralium: utre utuntur: itidem mu-
lieres agunt: uerum hæ perraro exeunt: domi se continentes: cepe-
rūt nostri uiros huiusmodi percunctari: an longe ab ea regione essent
Maria: an forte in immensum regio protenderetur: responderunt se id
nescire: uerum credere nostri eam regionem non insulam sed conti-
nentē: quādoquidē adeo scatet omni genere animalium: ut non sit abso-
num credere continentem potius esse: q̄ insulam: cum præsertim per
id latus uersus occidentem nauigauerint ad. M. prope mille nec tamen
terminus repertus est quispiam: demum sciscitabamur ab eis unde tan-
tum auri haberent: pro responso habuimus. Id erui in regione: quæ di-
citur chenchie: quæ abest ab eis itinere sex dierū occidentem uersus.

Cap. CX.

De gentibus uariis locisq; innumeris ab alonso repertis.

Quod igitur alonus niger proficisci decreuit: & tandem prima
nouembris. M. ccccc. canchietem regionem applicuit: quem
ut uidere accolæ: mox exuto timore commercii causa honori-
fice exceperunt ferentes quicquid auri per id tempus habebant: parum
quidem tulerunt uerum obrizum: defecatumq;: regio abundat psitacis
temperieq; est incredibili: nam mense nouembri multus ibi algor: &
rursus in æstate nullus æstus torret plagam huiusmodi: temperata est
regio admodum: Id hominum genus sincerum est: & similitatis nullius

fidunt cum stis: ledunt neminem. Ibant ad nos uecti lembis: & cimbis
suo more fabrefactis intrepide noctu præserti: non aliter q̄ si proprias
ædes frequentarent. Id habent tamen: q; zelotypia plurimum laborant
cum nos adeunt: mulieres domi dimittūt: bombice scatet regio. q̄ppe q;
suapte natura gignitur: colente nemine: eo subligacula conficiunt: qui-
bus oculunt inguina. tandem illinc soluere: & progredientes itinere die
rum. x. nacti sunt regionem amoenissimam: ubi erāt complura oppida:
flumina: uiridaria: adeo ut spectatiorem nusq; locum uiderim: eo igitur
ubi accedere uoluimus: mox apparuere fere duo mille hominum: qui
suo more arcus & sagittas gestabant: loricaq; lictus perq; diligenter ob-
seruantes. hos cepimus nutibus: signis: & inclamationibus ad amicitia
& fœdera prouocare: uerum nusq; adduci quiuerunt: ut nobiscum iniret
fœdus: uidebant magnam rusticitatem (imo feritatem quandam) præ-
se ferre: q̄obrem credidimus siluestres esse: corpora tamen habent habi-
lissima simetricaq;: colore ad nigritudinem inclinato: in uniuersum maci-
lenta: Quare alonus niger iam repertis content^o: statuit referre gradū:
& patriam uersus: ea rursus transire qua uenerat.

Cap. CXI.

Quomodo alonus patriam repetiit onustus bacis: & margaritis: &
quomodo congressus est cum Canibalis.

Quod igitur relato gradu alonus ad nauigans deuenit in eā regione
quæ ciniana dicitur: ubi innumeri sunt uniones: & illic immo-
rati sunt. xx. dies ut fessa fouerent corpora: & priusq; eo deue-
nissent: non longe ab regione obuiarunt canas. i. cimbis. xyiii. caniba-
lorum: quos antropophagos iam diximus: qui ubi nostros eminus con-
spexere: continuo celocem ambiūt: arcus & sagittas intrepide expediē-
tes: at nostri tormēta exonerāt: & ueluti manum tumultuariā protinus
fundunt: q̄ cū terga dedissent: a nostris haud deserti cimbam amiserunt:
qui uero in cimba erant præcipites sese in pellagus dederunt: & nando
fere oēs euaserunt: unum tamē ex illis corripuere: qui adeo seuebat i
humanos: ut in promptu uiros tres ligatos haberet: quos illico comede-
ret. his itaq; solutis illis: custodiēdum cāibalū dedim^o: q̄ nō imemores ce-
dis suorū: uirum atrocissimū mox aggrediunt pugnīs scipionibusq;:
quibus confectus parum abfuit: quin animā esflauerit: nam is socios cō-
trucidauerat suos. & postridie eos quos libertate donauimus trucidatu-
rus erat: post hæc percunctamur eos de canibalorum morib^o: hi nobis

Zelotypia
plurimū la-
borant
Regio amœ-
nissima

In fœdera &
amicitiā de-
scendere no-
luerunt
Corpora ha-
bebāt sine-
trica

Ciniana re-
gio unionū
ferax

Cum antro-
pophagis
cōgre diunt
Vnum ex ca-
nibalis corri-
puere

Canibali hu-
māi cruoris
nimium ap-
petentes

respondent ei⁹ consuetudinis esse: ac feritatis: ut humanum sanguinem plus nimio appetentes: peragrent circumadiacentes regiones: & ubi terræ appropinquauerint: mox aggerem palis: & id genus lignis compluribus extruunt: quo se tutantur tantisper: donec regionem deuastauerit: humanos corripientes: regio bacis abundat plurimum. In funere primorum hunc morem seruant: patricius ubi uitam exiit in carpento quodam collocatur: & igne subdito sensim ueluti in suffitu corpus consumitur guttatim distilante liquore humano: donec sola supersit cum ossibus cutis: & eam recundunt ueluti rem sacram: & is est uita functi non mediocris honos. Itaque his acceptis illinc. xiii. menses soluerunt: patriam repetentes: fere onusti unionibus plurifariâ: nam uehebant complura: & imprimis baccarum omnegenus: libras. xcvi. libram uero uncia octo efficiunt: emerant. n. huiusmodi margaritas p⁹ uili precio: nauigando tandem in Galitiam diebus. xvi. deuenimus: & ibi mangonibus: quorum ingenium est: & unioes: & gemmas adamusim cognoscere: margaritas huiusmodi ostendimus uisu quidem pulcherrimas: uerum eorum sententia præcii perq̄ mediocris.

Cap. CXII.

De nauigatione Pinzoni socii admirantis: & de reb⁹ p̄ eum reptis:

Pinzonus dicitur Pinzonus: nec non aries eius germanus socii oli colubi i primeua nauigatione anni uidelicet. M. cccc. xcix. sua ipensa celoces quattuor expediunt: cõmuniuntq; oĩ genere cõmeatum: & tandem superis fauentibus ab palos oppido soluunt xviii. nouembris uersus insulas canarias: quas fortunatas appellamus: ut & ipsi hæctenus inaccessa adirent: & inde honorem: decus: & emolumentum aliquando consequerentur: relictis igitur insulis Fortunatis: ad caput uiride deueniunt apeliote flante: quo uento nauigarunt ad leucas prope ccc. & in ea nauigatione tantũ progressi sunt: ut aquilonem iam non cererent: & ubi id sidus: quo duce utebantur: euanuit ab eorũ oculis mox atrox secuta est tempestas: uentus uidelicet ualidus cum imbre grandine mixto: tamen apeliote uento adhuc uehebantur: non sine magno discrimine ad leucas. cc. xl. processerunt: & tandem aliquando. xx. Ianuarii eminus conspexere tellurem: cui quanto magis appropinquabant: tanto minus profunditatis inueniebant: deficientibus subinde aquis: propterea cunctis uada explorantes: nacti sunt profunditatem non excedere se decim cubitorũ: tandem in terram descendunt: & cum ibi biduo immorati fuissent: nemo usq; apparuit: paulo igitur progressi noctu cum luna

pernox foret: conspicati sunt a longe micantia arma exercitumq; nõ mediocrem: eo igitur e nostris triginta profecti sunt: quibus præfectus iussit: ne hostem lacefferent: & cum comperissent armatorum aciem esse: gradum referunt: rem in crastinum differentes: ne ab præscripto præfecti recederent. Postridie itaq; prima luce triginta uiri rursus eo contendunt qui ubi ab barbaris cõspecti sunt: mox excitarunt triginta duos uiros torui atrocisq; aspect⁹: q̄ eis occurrerunt sagittis & arcibus suo more armati: hos nri cepunt nutibus & inclamationibus sibi uelle cõciliare: at illi seuiebãt magis ferociam incredibilem præseferentes: nec unq; adduci quiuerunt: ut foedera pacis nobiscum inirent: quare nostri his uisibus classem repetunt. postero die barbaris congressuri: uerum illi nocte in tempesta castra deseruere. Lusitani uero rati sunt uagos huiusmodi populos: nec alias habere stationes q̄ Egiptii populi habeãt tartaricq; qui errabundi per orbem: nec mapalia nec domos habent: nisi quas quæuis dies obtulerit: apud omnes aduene: eo p̄gunt quocũq; uoluptas trahit: modo huc: modo illuc: uxores & natos suppellectilemq; secum trahunt: eorum uestigia e nostris complures persecuti sunt: & ut ex pedum uestigiis animaduernerunt proceriores sunt nostris: nam planta pedis duplo maius uestigium impræferat: q̄ procerus quisq; apud nos ligeret. progressi itaq; ultra deueniunt ad flumen quoddam magnum quidem: uerum nre classis minime capax. p̄p̄a cimbas expediunt: quæ terræ appropinquantes regionem exactius explorarent. his igitur iam terram tenentibus: mox occurrunt populi innũeri inermes: idemq; nudi: qui nutibus: & signis nostram appetere amicitiam uidebantur: nostri tamen utpote morum eorum expertes: nõ itrepide accedebant. uisum est itaq; hoc modo populorum rit⁹ experiri: si quo modo adduci possent ad exercenda commercia. Igitur unus e nris iecit in cõfertam barbarorum turbam sonaglium: at illi in nostros frustũ auri quo facto hispanus quidam audaculus accurrit: ut aurum proiectũ acciperet: at illi condicito hominem corripit mira pernitate. nostri uero relictã classe socio suppetias ferunt: & mox ingens prælium cõsertum est: eoq; discriminis nostri peruenerunt: ut uix eis pedem referre licuerit: urgentibus barbaris: nec profuit eis habuisse longiores hastas: ensesq;: quandoquidem id genus uulnere: & deniq; mortem contemnentes ruebant in eos: ueluti atrocissimæ feræ urinantes (idest aquis immerfi) adhuc classem infestabant. effeceruntq; sua feritate: ut nostri male accepti celocem amiserint: occiso illius nauis

Viri torui aspectus ferocitantes plurimum

Vagi populi habent potius terras q̄ habitent

Proceriores nris cognoscuntur ex pedum uestigiis

Populi huiusmodi nutibus nostram amicitiam appetere uidebantur

Hi populi facies nostri imposuere Ingens præliũ cõsertum est

Vrinantes classem infestabant

Mirus parẽ tandi mod⁹
Cõsumpta carne: ossa & cutis loco reliquiarum adseruantur
Onusti plurifariã unionibus domũ tendunt
Magonum ingenium

Pinzonus

Fortunatae insulae

Aquilonem amplius nõ cernebant
Atror exoritur tempestas

Cum luna pernox foret

praefecto: nostri autem maestissime id ferentes: illinc amissa celoce soluerunt: & ad aquilonē contenderūt: eo modo se sinuante littore.

Cap. CXIII.

Quomodo Pinzonus mare potu suaue iuenit: & de insulis uariis.

Equor potu
haud insuaue

Complures
conspicabiles
insulae
Chiama marina
tābala
Septemtrio
fere sub ori
zonte.

Payra regio
Nemora sā
dalii

Insulae icul
tae canibalo
rum metu.

Arbores q̄
ferūt electil
simā casia

Arbores im
mense pro
ceritatis

Prodigiosū
animal qua
drupes.

In crumena
catuli delite
scunt

Illiberis. i.
granata

Rogressi igit̄ ad leucas fere .xl. nacti sunt pelagus potu haud insuaue: & dum causam suauitatis insolitam quærunt: deueniunt ad quoddam ostium ingentis fluminis: quod in id mare ualutissimo impetu exonerat: contra ostium autem insulae uisuntur complures cultae admodum: ac conspicabiles: uerum ibi nihil compererunt: quod ad eorum spectaret commercia: mancipia tantum triginta sex emerunt: quoniam nil compertum est inibi: quod expectationi illorum faceret satis: eis praesertim qui auide: lucris inhiabant: regioni nomen est chiama marina tābala: eius accolae referebant introrsus esse atrifodinas complures: postq̄ illinc abiuium non longe ab flumine itinere per paucorum dierum: rursus septemtrio apparuit fere sub ipso orizonte: qui nostrum uisum terminat: peractis itaq̄ leucis. l. ea computatione: ad eam regionem deueniunt: quae payra dicitur: & ide ad ostium: quod appellant draconis: quodq̄ eiusdem est regionis: quo aliquādo profectus est admirans: iter faciens per quasdam insulas: quae sunt e regioe payre prouinciae ppe innumerabiles: ibi sunt nemora sandalii: quo onerant negociatores suas liburnicas comportantq̄ alio. Inter has insulas: quae meminimus: complures sunt incultae desertaeq̄ canibaloz metu: ppea ingens domoz ruina conspiciebatur: uidere et̄nū plurimos hoies: qui uisis nostris mox dilapsi sunt in editissimos montes. ea regio fert arbores: quae gignūt casiam electilissimam. Nos uero rati his mercimoniis inesse lucrū ingens. multum casiae in hispania comportauimus: uerum phisici asseuerabant eam quidem optimam esse: si opportūo tempore legissent: ibi uidebis arbores tantae proceritatis: ac magnitudinis: ut si sex hoies restim ducerēt nec amplecti q̄rēt arborē unam: conspexere et̄nū ibi animal quadrupes prodigiosum q̄dē: nā pars anterior uulpem: posterior uero simiā presentabat. nisi q̄ pedes effingit humanos: aures autē habet noctuae: & infra consuetam aluum. aliā hēt instar crumenae. in q̄ delitescunt catuli eius tantisper: donec tuto pdire queant: & absq̄ patris tutela cibatum querere: nec unq̄ exeunt crumenam: nisi cum sugūt: portentosum hoc animal cum catulis tribus sibiliam delatum est: & ex

sibillia illiberim .i. granatam: in gratia regum: qui nouis semper rebus oblectant: catuli licet in itinere perierint conspecti sunt tamē ab compluribus: qui huic rei adstipulant: Is itaq̄ uincennes affirmat ad nauigauisse secus littus payrae fere leucas. Dc. nec ambigit quin continēs existat: illinc ergo soluentes ad insulam hispanam deueniunt. xxiii. Iunii. M. ccccc: & inde aiunt maria sulcasse occidentem uersus supra. ccc. leucas: & cum deuenissent ad quandam prouinciam: atrox tempestas adorta est eos: effecitq̄: ut protinus duae celoces pessum ierint: altera uero crepuit: at altera salutem sociis praebuit: non tamen sine ingenti discrimine: seuebat profecto supra modum tempestas: uerum ad id accedebat q̄ socii laboribus innumeris fessi: uix sui potentes erant: positi igitur inter salutem ambiguam: & metum: eminus nauim conspiciunt quae uentis prosperis uecta perq̄ celeriter maria sulcabat: & quoniam per pauci supererant: sibi nimum metuentes: ac uitā prorsus despōdentes: in eam deueniant opinionem: ut se mutuo occiderent. propterea in terram descendunt: rati omnino se atrociam subituros: haec meditantibus non defuit supernum auxilium: nam pacatis uentis: mari reddita est tranquillitas: propterea conspecta nauis: in qua homines solum xviii. superstites erant: resumunt animos: & in hispaniam redire parant: utraq̄ igitur nauis uela uentis dedit patriam repetens: quo deuentum ē ultima septembris: post hos uero complures alii nauigarunt meridiem uersus. Iter agentes per payram Regionē itinere. M. quinq̄ mille: nec unq̄ terminum nacti sunt: ideo arbitrantur cōtinentem: non insulā: unde nuperrime allata sunt complura: ut sunt casia aurum: bacce: piper cinamomum: herbae: arbores: animalia multiuuga: & alia cōpluscūla: quae apud nos minime uisuntur.

Cap. CXIII.

De nouo orbe: e lingua hispana in italicam traducta.

Superioribus diebus abunde reddidi te mei reditus certiorems uir praestantissime: nam si probe memini comoneseci tuā praestantia de his oibus orbis partibus: q̄s adiuera cū classe: & ipse Regis huius inuictissimi: quae si singulae p̄sitatius exp̄dunt: uidebunt profecto alterū orbē efficere: ppea nō abre nouū orbē nūcupauim: nā prisca omnes harū rerū pr̄sus exptes fuere: supantq̄ eorū opinionē q̄ nuperrime abs nobis sunt compta: quādoquidē hi rati sunt ultra lineam aequoetiale meridiē uersus nihil eē nisi uastū aequor: p̄stas icultasue in

Altera pes
sū iuit: alte
ra crepuit

Vitam ppe
despōderāt
Mari reddi
ta est trāgli
tas

In patriam
deueniunt
Quā uasta
regio ad me
ridiem.

Quae ab
meridie alla
ta sunt.

Nouus or
bis

Hic reffeliē
eorū senten
tia: q̄ aiūt ul
tra equato
rē nihil esse
nisi uastum
aequor

fulas quasdam: id pelagus atlanticum dixere: & si quādoq; assensi sunt non nihil telluris fore: eā cōtendūt incultam esse: nec habitabilem: quorum opinionē presens ad eas partes nauigatio refellit: aperitq; omnib; haud dubie falsam fore: & ab omni uero extorre: quoniā ultra æquatorē nactus sum ego cultiores regiones: easdemq; hītoribus frequētioribus: q̄ alibi gētiū usq; cōperi: si asiā: si europā: si africāue spectaueris: ut latius in sequentibus liquebit: nā pratermissis obscuris rebus. Illustres solum denarrabimus quæ sint scitu non indignæ. quasue nos ipsi corā adiuuimus: uel ex fidedignorum relatu acceperimus: de mundo igitur huiusmodi nuperrime inuento sedulo: & citra mendacium complura mox explicabimus.

Cap. CXV.

De ordine nauigationis & de seua tempestate.

Relicibus igit̄ (ut aiunt) a uibus ab ulisbona. xiiii. Maii. M. D. I. soluimus iussu regis. tribus liburnicis expeditis: profecti sumus quæsitum nouum orbem: & uersus austrum iter agentes uiginti mensibus ad nauigauim; cuius q̄dem nauigationis seriē primo explicabimus: hunc igitur ordinem nauigando seruauimus. Nam per insulas fortunatas iter egimus: quæ nunc magnæ canariæ appellantur. hæ. n. sunt in climate tertio: in parte extrema habitati occidentis. Inde sulcantes oceanū littora affrice nigrityq; gradu citato pcurrimus: usq; ad id promontorium: qd̄ ptholomeus appellat ethiopum: nri uero caput uiride Ethiope autem bischerē: & acolæ mandangā: & ea regio est intra zonā exultā gradibus. xiiii. uersus aquilonē: quā nigrity incolunt. ibi re sumptis uiribus: & cōmunita oī genere annonæ claīse: sublatis āchoris: uentis uela dedimus. Iter nr̄um dirigentes uersus polum antarticū: non nihil tamē ad occidentem declinātes Euro flante: nec prius tellus conspecta: est q̄ iugi nauigatione æquora tribus mensibus: ac diebus totidem uastissima æquora sulcauerimus: in qua nauigatione quæ discrimina subierimus: quæ uitæ pericula: quas animi anxietates: inturbatio nes: naufragia: quotiesue uitā presens simus nr̄am: id multarū rerū sciis iudicandū reliquo: & eis iprimis q̄ optime norūt q̄ sit arduū incomperta quærere: & adire inaccessa: q̄ uero hæc nesciūt: rerum expertes: hui; rei iudices esse minime uolo: & ut paucis multa comprehendam: id sciant nos ad nauigasse. lxyii. diebus quibus fortuna pertinax atrox sauebat: nā quadraginta quatuor dieb; reboāte celo nihil nisi tonitrua: fulgura:

ac coruscationes. Imbres grauissimos passi sumus: adeoq; tenebricosa nebula cœlum inumbrauerat: ut interdiu noctuq; non aliter uideremus: q̄ proserpina existente cum Plutone. i. cum minime luna pernox est: nox atris tenebris obfuscat: propterea adeo nos timor mortis incesserat: ut uitam prope despondisse uideremur. post hæc uero tam saua tamq; atrocia complacitum aliquando deo fuit uitæ compati nostræ: (quæ sua fuit clementia) mox tellus apparuit: qua uisa animi qui ceciderant elanguerantq; condicto redire ad se: ut usu euenit superantibus calamitates maximas: & præcipue ereptis de fortunæ reflantis faucib;. Igitur septimo augusti. M. D. I. in littore eius regionis iecimus ancho ras: dantes deo maximo gratias. quas poteramus maximas: ritu solemnini & christiano more solemnina missarum celebrari iussimus: tellus reperia uisa est non insula: sed continens: quandoquidem in uastum protendebatur: nec finis apparebat quispiam: cultaq; erat admodum: ac habitatore multiplici perq; frequēs. Inibiq; animalia fere omnegen; siluestria: quæ huic orbi nostro sunt prorsus incognita: nacti sumus etiam ibi alia pleraq; quorum de industria non meminimus: ne surgat opus in iliada magnam: id solum haud prætereundū puto: q̄ dei clementia adiuti oportune tellus uisa est a nobis: nam diutius ferre nequibamus deficientibus com meatibus omnibus. lignis uidelicet: aqua: nautico pane: salicis carnibus: caseo: uino: oleo: & quod plus est uigore animi. Igitur deo: quod uiuimus: referimus acceptum: cui honos est: & gloria: ac gratiarum actio.

Cap. CXVI.

Quantum distet reperta tellus ab capite uiridi. Conuenit igitur inter nos: ut secus littus huiusmodi nauigare mus conspectum eius haud quāq; deferentes: nauigauimus itaq; tantisper: donec deuenimus ad frontem quandam huiuscæ continentis: quæ uergit ad meridiem: hæc frons ab eo loco ubi primo tellus conspecta est: abest leucis fere. ccc. in hoc itinere sæpenumero terram applicuimus: & cum indigenis commercia habuimus: prout latius in sequentibus tibi compertum fiet: prætermisi. n. caput uiride ab hoc reperto cōtinēte: abesse leucis prope. Dcc. licet ego crediderim nauigauisse plusq; M. ccc. & id effecit atrox tempestas: & naufragia frequētia: & naucleri incitia: q̄ omnia iter prolongant: eoq; loci deuenimus: ut ni Cosinographia nobis nota fuisset: incuria naucleri de nobis actū erat:

Vbi pserpina ē cū plutone: luna minime est pernox. Ai q̄ lāguērāt: cōdicto ad se redier. Tell; repta frequēti habitatore. Cōplura animalia huic orbi icōpta. Oportune nacti sūt terram. Quod uiuunt: deo acceptum referunt. Frons quæ uergit ad meridiem.

Quæ iter prolongant.

Ni cosinographiā no uissent actū erat de eis.

Ultra equatorialē lineā cultiores regiones q̄ alibi gentiū inueniuntur.

Series nauigationis eorū: q̄ nouū orbē quasi tū profecti sunt.

Magnæ canariæ i quo climata Promontoriū ethiopū itra zonam torridam G. xiiii

Versus polum antarticū cōtendūt Quotiens presens sint uitam

Reboāte celo fulgetris coruscabāt fore omnia.

nam nullus erat itineris Dux: qui ad leucas quingentas noscet ubi nam gentium essemus: errabundi enim eramus: & uagi: nescientes quo tenderemus: nisi astrolabio: & quadrante astrologicis instrumentis: adamusim mihi: & sociis consuluissem: comparauiq; mihi ob id nō mediocrem gloriam: adeo ut deinceps eius loci fuerim semper apud eos: cuius sunt apud probos uiri eruditiores: docui enim eos cartam nauigationis: effeciq; ut faterentur consuetos naucleros nihil haecenus sciuisse: si mihi conferrentur cosmographiæ expertes. Itaq; dicta frons reperti continentis: quæ uergit ad meridiem in ulteriorem spem nos induxit scrutandi uidelicet eius orbis peragrandiq; ad regulam: communi igitur sententia decretum est: ut regionem exploraremus etiam introrsus mores & ritus gentis illius percunctaremur: ad nauigauimus ergo secus litus leucis fere. De. subinde in terram descendentes: habito cum accolis colloquio frequentiore: a quibus profecto honorifice: ac cordate excipiebamur: & eorum probitate: & natura innocentissima prouocati non nunq; xv. uel. xx. diebus apud eos non inhonori uersati sumus: sunt. n. hospitales admodum: sicuti latius infra patebit. Is igitur continens auspicatur ultra æquinoctialem Lineam gradibus octo uersus polum antarcticum: & tãdiu secus hoc litus nauigauimus: donec superato Tropico hiemali prope polum antarcticum gradibus. xvii. & medio: applicuimus: ubi eleuatum horizontem habent gradibus. L. quæ uero ibi conspiciatur fuerim: mortalibus nostri æui incomperta sunt: gentem uidelicet: mores: humanitatem: soli feracitatem: aeris temperiem: salubritatem coeli: corpora coelestia: & imprimis octauæ spheræ sidera fixa: quorum sphera nostra non meminit: nec haecenus cognita fuisse ab prisca etiam eruditionibus: ea mox sedulo sum denarraturus.

Cap. CXVII.

De moribus: & natura gentis illius:

Requentior est igitur hæc regio cunctis quas unq; uiderim regionibus: nam uidetur innumera: ut cōmeminit Diuus Ioannes in sua apocalipsi: id genus hominum cicuratum est admodū: & māsuefactū: nēini noxiū: nudi prorsus icedūt: uti eos parēs natura peperit: nudi nascūt: nudi rursus moriūt: corpora hēnt habilissima: utpote scā ad simetriā: simetrica dici iure possunt: colore ad rubedinē iclināte

Id efficit candens sidus quod non difficulter torret nudos homines: capillos habent nigros: sed promissos: incessu: & ludis agiles sunt: q̄ qui maxime: facie sunt p̄q̄ liberali: ac uenusta: nisi ipsi eam deformarent de honestamento fere incredibili: nam terebratam perforatamq; faciem circumferunt: uidelicet genas: maxillas: nares: labra: aures: neq; foramine mediocri aut uno: sed magnis compluribusq;. Nam uidi quādoq; quempiā septem foramina in facie habentem: quæ singula capacia erant pruni unius damasceni: dēpta itaq; carne: hæc oplēt lapillis q̄busdā ceruleis: marmoreis aut cristalinis: uel ex alabastro pulcherrimis: aut ebore uel ossib; candidissimis: more suo: arte non inepta fabrefactis elaboratisq;: quæ res adeo est insolens & turpis: ut mōstrum prima facie præferat: homo uidelicet q̄ gemmatam faciem circumfert terebratus foramine multiplici: & si credere dignum est: lapides septem in facie habens: qui singuli medii palmi magnitudinem superant: nemo est profecto: qui nō admiretur: cum præsertim animo attentiore apud se hæc tam prodigiosa expenderit: uera tamen sunt: nam ego aliquando obseruauī dictos septem lapides pondo fere unziarum sexdecim: inaures & ipsi ferunt præciosiores: uidelicet annullos appensos: aut baccas pensiles: more Aegiptiorum: Indorumq;: hunc morem uiri tantum seruant: at mulieres solum ferunt inaures: habent etiam scēmine & alium morem atrocem: & totius humanioris uitæ expertem: quoniam igitur mulieres huiusmodi in uenerem pronæ sunt admodum: & salaces: id facinus parant: ut turpiori earum uoluptati faciant satis: nam uiris in potu dant herbæ cuiusdam sucū quo epoto: inguina mox tument: & crescunt non mediocriter: & ubi id non profecerit: uenenata quædam admovent: quæ mordicus inguen lācinent tantisper: donec tumescat: fitq; propterea ut apud eos complurculi testes amittant: & eunuchi reddantur: lanam non habent nec linum: ideo omnifariam panno carent: nec Gossipinis uestibus idest bombicinis utuntur: nullius enim egent amictus: qui nudi usquequaq; incedunt. apud eos nulla sunt peculia: communia sunt omnia. Regem non habent: nec imperium. unusquisq; sibi ipsi Rex est: tot ducunt uxores: quot libuerit: in promiscuum coeunt: nulla sanguinis ratiōe habita: cum m̄re filius: & frater cum sorore coeūt: libidinem passim exercent: instar brutorum animalium: nam ubiq; & cum quauis muliere: etiam sibi forte obuia: rem peragunt ueneream: dirimunt etiam pro arbitrato coniugia: quoniam exleges

Candens sidus
Facie sunt
p̄q̄ liberali
nisi dforma
rent eam de
honestamē
to icredibili
Terebrant
corporis p
tes multifa
riam
Res porten
tuosa
Lapides pō
do unciarū.
xvi.
Inaures fe
rūt scēmine
In uenerem
salaces
Quib; irri
tamētis pro
uocāt ad fre
quētiorē ue
nerē uiros
scēmine
Cōia sunt il
lis omnia
Impia non
norunt
In p̄miscu
um coeūt
Exleges sūt
& ab iure ex
torres

Pagina nauigationis
Rursū accē
dūt ut no
uum uisant
orbem
Hōium ge
nus pientif
simum.

Eleuatū ha
bent orizon
tē gradibus
L.
Quarta cæ
li temperies

Io. euāgelii
sta i sua apo
calipsi
Cicuratum
hominū ge
nus
Corpora ha
bent habilif
sima.

Perniciosa uiuendi libertas
 Quos uice rini hostes i cibatu habent gratissimos
 Pater epulatur filios. & uice uersa nati uescuntur parentibus
 Humanæ carnes salitate cõgnationib⁹ penfiles
 Hostiũ carnes appetentiã cibi faciunt
 Diloricati praeliantur
 Obese quidem sũt. sed nõ dformes
 Foetæ non sunt in aspectu corpis uirginib⁹ ab similes

sunt: & ab iure sunt extorres: templa nõ habent nec legem: minusq; idola colũt: qd plura: & pñciosam habent quãdã uiuendi libertatem: quæ Epicuris potiusq; stoicis quadrat. com. mercia non exercent: pecuniam nesciũt. Inuicem tamen disidēt: praelianturq; atrociter: sed ordie nullo: iuuenes senes cõciõie flectũt: trahuntq; i eorũ sniam: & quocũq; libuerit: accedũtq; ad bella: qb⁹ hostes cõficiũt: quos subegerint pfligauerintue hostes i cibatu hẽnt gratissimos: carne uescunt humana: adeo ut p̄ filios epulef: & uicissim nati parētē: put fors tulerit & euētus. uidi ego quẽdã pditissimũ hoĩem: q p gloria nõ mediocri iactabat se esitauisse supra. ccc. uiros: uisi ẽt urbẽ quãdã: ubi imorat⁹ sum dieb⁹ fere. xxvii. & ibi cõrignatiõib⁹ humanas carnes easdẽq; salitas pẽsiles uidi. uti nos carnes aprugnas: sole uel fumo sicatas appẽdim⁹ in culina trabib⁹: & imprimis miscitia: & id gen⁹ alia: imo mirabant plurimũ: q nos nõ uesceremur hostibus: quorũ carnes aiũt appetentiã cibi facere: & miri saporis eẽ: easq; extollũt tanq; dapes ganeatas opiparasq;: arma hẽnt nulla p̄ter sagittas & arcũ: his atrocissime diloricati praeliant: qppe q nudi cõgrediuntur: cõsauciãturq; nõ aliter q; fera aialia: hos nixi sumus pluries uelle trahere i nrãm sniam: psuadebamusq; idẽtidẽ ut rãdem aliqñ ab his improbatismorib⁹ (ueluti ab re abhominãda) tẽparẽt: q nobis sãpenũero polliciti sunt se tẽperaturos ab hac sãuitia. mulieres uero (ut prãfeci) licet nude icedãt uagã: & salaces i uenerẽ: nõ sunt tamẽ deformes: q; habilissima corpora hẽnt: nec qdẽ exulta ut forte sibi cõplures psuadere qrẽt: & licet obese: & prãpingues: nõ tamẽ ob id deformant. & q; miratu nõ ẽ idignũ nullas (uel puerpas) uidi q demissas hẽrent mãmas: nã licet pepererint: foete nõ sunt i aspectu corporis uirginibus ab similes: nõ caperata cõtractãq; i uẽtre uidebis cutẽ: & ea q honestæ noiari nõ possunt: p̄sus ab uirgĩe nõ absũt: ubi christiãorũ copiã hẽbãt. mixtũ ẽ dictũ: q turpiter sua corpora pstituerẽt: libidinosiores supra oẽm credulitatẽ. annis uiuũt cõtũ: & qnquagita: raro ægrotant: q si forte i morbos inciderint: sibi herbasq; suco medent p̄tinus: hæc sunt quæ apud eos cõperi nõ obseura: uidelicet aeris tẽperie: cœli clementiã: solũ ferax: longã atate. Id forte efficit Eur⁹: q istic iugiter pflat: q; eius loci apud eos ẽ: cui⁹ aq; lo apud nos. piscatu gaudet: eoq; uictitat plurimũ: adiuuãte hoc uotu natura: nã æquora inibi scatet pisciũ oĩ gener. uenatu parũ oblectãt: qd efficit ferax: igẽs multitudo: pauet eni ob nõ cicurata aialia siluas frequentare. uisunt ẽt ibi leones oisariã: ursi: & id genus alia. arbores ibi

crescunt i tantã altitudinẽ: ut uix credas: tẽperãt igit ab siluis: utpote q nudi: & diloricati inermesq; tuto feris haud congredierentur.

Cap. CXVIII.

De soli feracitate: & cœli temperie.

Regio ẽ aprica ferax: & eximie amœna: & licet sit cliuosa: irrigua tamẽ ẽ fontib⁹: ac fluuiis inũeris: siluasq; hẽt adeo cõdenas: ut uix trãsitũ prãbeãt: obstãte arborũ frequẽtia: his inerrãt aialia multiuiga: eadẽq; sãuissima: arbores: & fructus absq; cultore suapte natura crescũt: fructus hẽnt uberrimos: eosdem suauissimos: nec mortalibus noxios: nostris prorsus ab similes: gignit etiamnum terra inumeras herbas: & radices: qb⁹ panẽ cõficiũt: & alia pulmenta: semina sunt cõplura: uerũ nr̄is minime similia. Regio nullũ fert metallum: prãter aurum: auri igit ibi igẽs ẽ copia: licet nihil nobiscum attulerim⁹ ide. hoc prio itinẽr: nã de hac re certiores nos fecerũt idigenæ oẽs: q plagã hæc auro scaterere adfirmabãt: idq; apud eos minime i precio esse: & fere nullius momẽti. Idẽtidẽ prãdicabãt: baccas: margaritasq; cõplures hẽnt. ut i superioribus cõmeminim⁹: quorũ oĩum si uellem singillatim meminisse ob innumerã multitudinẽ multiuigamq; naturam: surgeret i opus magnũ hæc historia. Nã plinius uir absolutissimus: q tantarũ regũ texuit historiã: nõ tamen horũ millesimã prem cõsecut⁹ est: quæ si singula p̄cẽ fuisset lõge aliud opus effecisset: si ad magnitudinem spectes: aliqñ absolutissimum: & id iprimis admirationem p̄bet nõ mediocrem psitacorũ multiuiga natura: colosq; multiplex: & uariis: adeo ut Policletus uir i pictura tãt⁹ has auitiorũ uarietates uix cõseq potuisset: arbores omnes inenarrabilem suauitatem fragrãt: gummas: liquores: & sucos emittunt passim: quãq; uirtus si nobis cõperta foret: puto nihil nobis nõ solum ad uoluptatẽ: sed ẽt ad sospitatẽ: bonãq; ualitudinẽ defuturũ: & si q ẽ i orbe paradisi terrestris nõ lõge ab his regiõib⁹ haud dubie eẽ det. Itaq; ut sum p̄fatus regio uergit ad meridiem tãta cœli tempie: ut nec hieme algeãt: nec estate exãstuent.

Cap. CXVIII.

De sideribus poli antartici

Cœlũ inibi: & aera praro nubes inũbrãt: fere semp serẽa sunt: rorat quãdoq; sed leĩter: uapores sunt p̄pe nulli: nec diuti⁹ rorat: q tres uel q̄tuor horis: & istar nebulæ mox fatiscit: cœlũ decẽtissime exornat siderib⁹ qbusdã: q sũt nobis icõpta: quorũ ego cõsignãti: sime mēini: & p̄cẽsui fere. xx. tãtã claritudinis: ut apud nos uen⁹: & iupiter: p̄pendi ẽtũ eorũ circuitus: & uarios mot⁹: metitusq; circum-

Procere arbores

Aprica loca ac feracia irriguaq; licet cliuosa

Nullũ fert metallũ preter aurum

Aurum hic non ẽ i precio

Plinius uir absolutissimus oĩum

haud meminit

Psitacorum multiplex natura:

Policlet⁹ i pictura tãt⁹

Si terrestris paradisi ẽ in rerum natura.

hic p̄fecto foret:

Ingens cœli temperies

Cælum rarẽter nubes

inumbant

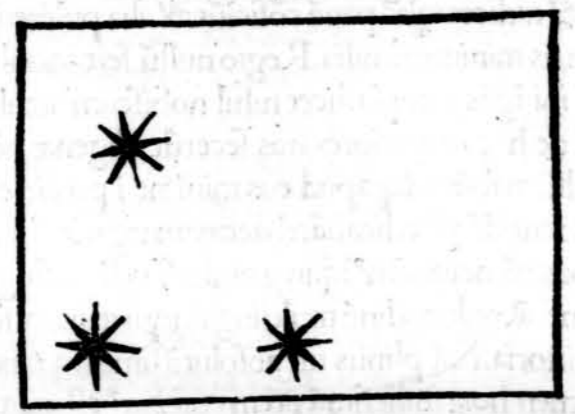
Rorat quandoq; sed leniter

Clarissima ibi astra

Polus antarcticus urfam maiore nec minore hēt

ferētiā: ac diametrū nō difficulter: cū geometriā nō ignorare: ppea pro cōperto hūi maioris eē magnitudinis: q̄ autumēt mortales: & i primis canopus tres cōspicatus sum: duos claros admodū: tertiū obscurū & dissimilē aliis: polus antarcticus urfam maiore nec minore hēt: sicuti est uiderē i nro artico polo: nec eū cōtigūt sidera q̄piā clara: q̄ uero ipsum ambiūt: tria sunt quæ figurā præferūt triāguli orthogoni: quorū id medio loco uisit nouē gradus & medium circūferentiæ habet: & ubi hæc exoriuntur a leua cōspicitur canopus albicans eximie magnitudinis q̄ ubi in medium celi deuenit: infra scriptam presentat figuram.

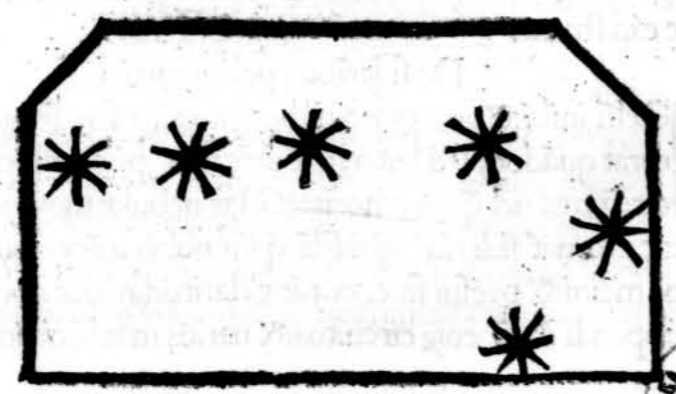
Canopus sidus.

Tria alia sidera

His succedūt tria alia præclara sidera: quorū mediū hēt diametrū circūferentiæ duodeci graduū cū dimidio: & i medio eorū alter canopus cernit̄ albus: hunc sequunt̄ sex alia cōspicua sidera: quæ claritate cum ceteris octauæ spheræ sideribus præstāt: quorū mediū in sup̄stie firmamēti diametrū circūferentiæ habet graduū. xxxii. hæc astra concomitat̄ canopus igēs sed niger: quæ oīa cernūtur in uia lactea: & ubi ad lineā peruenerint meridionalem infra scriptā referunt figurā.

Canopus sidus.

Via lactea

Cap. CXX.

De nonnullis illius hemispherii: quæ philosophis repugnant.

Lic itaq; conspicatus sum: complura alia sidera: quorū motus multiplices adamusim obseruans: librum edidi quendam con signatissime in quo commemini fere omniū: quæ in hac mea nauigatione nō obscura dignoscere quui: & is apud hunc inuictissimū regē adhuc hospitatur: quē spero ppediē ad suum dominum reditur: in eo itaq; hemispherio: nō indiligēter quædā perpēdi: quæ philosophorum sniæ refragantur: utpote cōtraria: ac oīno pugnantia: iter cætera: irim. i. arcum cœlestem: album circiter noctem mediā: quoniam secūdū opinionem quorundā: colores trahit. a quattuor elementis ab igne. uidelicet rubeum: ab terra prasinum: ab aere lacteum: ab aqua ceruleum: sed lōge aliter sensit aristotiles in meteoris: dicitq; irim esse repcussionē radii redundantis ad uaporem. sibi appositæ nubis: sicut splēdor. i aqua refulgēs. In pariete refulget: rediens ad ipsum: sua interpositione feruorē solis tēperat: resolutione in pluuias: inferiora secūdat: specie sua superiora pulchra reddit: dominiū humiditatis in aere esse ostendit: unde in fra quadragita annos a mūdi fine nō apparebit: qd̄ elementorū deficcationem idicabit: pacē inter deū & homines denūciat: semp ex opposito solis est. Nunq̄ apparet in meridie: qa sol nūq̄ est in septentrione. Plinius tamē ait q; post autumnū æqnoctiū apparet quacūq; hora: hæc excerpta sunt ab landino ex aneidis quarto ab interpretate: ut nemo suis fraudet laborib;: sed su; cuiq; reddat̄ honos: eū uidi rursus & iteq; neq; ego un; arcū h; nōi aiaduerti: uerum complusculi e nautis huic sententiæ suffragantur meæ: rursus uidimus neomeniam. i. nouam lunam eadem die: qua cum sole coniungitur. Ibi etiam singulis noctibus uidebis uapores: & faces ardentissimas cœlo inerrare: præfeci paulo supra si tibi succurrat: id hemispherium: quod nisi loquamur iproprie: hemispherium dici non posse: si nostro collatum fuerit: tamen nō nihil formam eius effingere uidetur: uisum est improprie loquendo hemispherium id appellare.

Cap. CXXI.

De forma quartæ partis terræ nuperrime inuentæ.

Gis ut sum p̄fatus ex ulis bona unde nos soluimus: quæ distat ab æqnoctiali uersus septētrionē gradib; fere. xl. nauigauim; usq; ad eā regionē: q̄ est ultra æqnoctiale gradib; quinquagita

Liber de siderū cognitu

De iri albo: & de eo complura

Neomenia eadē die qua phebo coniungitur.

Hemispherium improprium

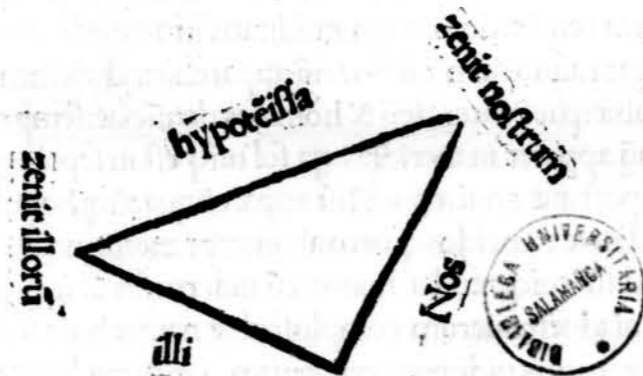
Distat ulis bona ab æqnoctiali uersus septētrionē. g. xl.

Superiūt. æqtorē ad gradus. i.

Meriti sunt
q̄rtā orbis
partem
Linea trans
uersalis
Linea ppen
dicularis
Figura triā
guli orthogo
ni

quos si simul collegeris nonagenarium efficiēt numerū: qui quidem nu
merus quartam partem obtinet maximi circuli: iuxta uerā priscorū sup
putationē traditā nobis: liquet igitur oībus nos quartam orbis partem
meritos fuisse. propterea nos qui ulis bonā incolimus: citra æquatore
gradibus prope .xl. in regione septentrionali distamus ab eis qui ultra
æquinoctialē lineā degunt in meridionali longitudine angulariter gra
dibus nonaginta. i. ab linea transversali: & ut etiā compertius rem intelli
gas linea perpendicularis: quæ dum nos recto gradu consilimus: surgit
ab puncto cœli: & tendit ad nostrum Zenith: eademq; linea eorum:
qui ultra æquatore sunt ad gradus quinquaginta: latera percutit: sitq;
propterea: ut nos in linea recta simus: ipsi uero sint (si nobis cōferant.)
in transversali: & is situs efficit figuram trianguli orthogoni quarum li
nearū rectam nos tenemus: prout latius declarat subsequens figura. & de
cosmographia: satis superq; dictum arbitror.

Cap. CXXII.

Cur liber dictus sit dies tertius:

Dies tertius
Libri alii
tres
Ingens glo
ria n̄i serua
toris

Hæc sunt itaq; quæ in hac ultima navigatione scitu digna cē
sui: quæ etiā oculis subiici: nec ab re opus nuncupari diem ter
tium: quando quidem prius edidi libros alios duos eius nauiga
tionis: quam ex præcepto regis perfecti occidentem uersus inq; eis com
plura scitu non indigna consignatissime sunt exarata: & ea imprimis:
quæ spectant ad gloriam nostri seruatoris: qui hanc orbis machinam mi
ro extruxit artificio: quis. n. satis p̄ meritis digne deum laudare possit:
cuius mirabilia commemoravi in opere prædicto: legens cursim quæ

spectant ad situm: & cultum orbis: ut dum laxius ociū dabitur: exactius
de geographia opus quodpiā edā: ut mei (uel posteri) meminerint: &
ex hoc ope discerent uberius deū maximū colere indies magis: eaq; ali
quando scirent: quæ nostri ueteres prisciq; patres prorsus nesciuerūt:
p̄p̄a seruatore nostrū (cui p̄p̄iū est misereri mortalitatis) omnibus
uotis præcor supplicibus: ut sinat me tantisper uiuere: donec id perege
rim: quod mente concepi: at alios duos dies in aliud tempus differēdos
reor: cum præsertim rediero sospes in patriā: eruditionum opera: & cō
silio: necnon amicorum hortatu luculentius opus edam.

Cap. CXXIII.

De excusatione Alberici: & uoto eius:

Quibus ueniā uir candidissime si ultimæ navigationis diaria ad
te nondū misi: sicuti pollicitus fueram: in causa fuit rex sere
nissimus: qui adhuc domi meos libellos detinet: uerq; postq; di
stuli in hunc diem edere id opus: forte fortuna addā: & quartū diem:
hæsit cordi mihi rursus peragrarē eam orbis partē: quæ spectat meri
diem: & huic operi iam Nauādo in expedito sunt liburnicæ duæ arma
mentis ac cōmeatibus ubertim cōmunitæ: dum igit̄ proficiscar in oriē
tem iter agens per meridiem: notho uehar uento: quo cū deueniero plu
ra absine fient in decus & gloriā dei: necnō patriæ emolumētū: & mei
nois æternitatē: & imprimis ī senectutis meæ (quæ iā p̄p̄e appetit) ho
norē: & leuamen: quare nihil desideramus in hac re præter cōmeatū re
gis: quo ipetrato: pleno gradu contendam: quod deus bene uertat.

Cap. CXXIII.

De his qui plura querūt: q̄ liceat.

Iduus interpres presens opus e Lusitāo italicū fecit ut scirent q
latium accolunt q̄ magna indies occurrunt: & item qui sibi ni
mium arrogat: intelligerent omnia se scire non posse: quando
quidem hæc mira tot uiris accerrimis ingenio hucusq; ab condito orbe
incōperta fuere: hinc arguit temeritatis & supbiæ nostra arrogans natu
ra: quæ scire posse putat omnia.

Cap. CXXV.

Liber sextus rerum memorabilium calechut: quæ non sunt
absimiles illis: q̄s Petr⁹ aliares secūdo & altero tractatu scri
psit: quæ rursus colliquefcunt ex litteris quorundam nobi
lium uirorum: ut latius in sequentibus patebit.

Pollicet se
exactius tra
ctaturū de
cosmogra
phia
Seruatoris
proprium

Quartum
die sponder

Vbi sospes
redierit plu
ra pollicet.

Auctoris in
tentio
Insimulat
naturam hu
manā super
bie

Liber sext⁹

M

Exemplum litterarum cuiusdam cretici dominorū uen-
torum legati apud regem Lusitanorum die . xxvii. Iunii.
M.D.I.

Serenissime princeps &c. reor. V. D. certiore iam factā fuisse ab præstātissimo legato regis omniū memorabiliū : quæ hic usu euenerūt : & imprimis de classe : quā nuprime rex lusitaniæ inuictissimus in indiam expediuit : que superis miserantibus rediit : sed multata ratibus septem : nam eo concesserant liburnicæ . xiiii. & septē tantum incolumes redire : reliquis perfundatis : igit̃ egregie princeps per latus mauritaniæ : ac getuliæ notho ducti deuentum ē ad caput uiride : dictum olim experias : ubi uisuntur hesperidū insulæ : & ibi auspiciat̃ Ethiopia inferior uersus orientē : ultra quam præsci minime iuere : hinc egredit̃ latus Ethiopiæ uersus orientem donec respondeat lineæ ciliæ ab dicto latere intra lineam æquatoris ad quinque uel sex gradus : & circiter medium dicti lateris uisitur aurifodina huius regis : postq̃ eā surgit caput ad austrū excedens hiemalem tropicū per gradus . ix. Istud caput dicitur bone spei : & illinc iur̃ i nostras barbarias itrorfus ad . M. fere quinque milia uersus plagam nostram : cum uero præterieris dictum caput mox regio se sinuat donec ad præsum deuenias promontoriū : quod antiqui : & imprimis ptholomeus : pro termino meridionalis regionis posuit : ulteriorem uero plagam appellauit incognitam . inde itur ad trogloditas : ubi aurifodina uisitur : quam appellant Zaphallam : ubi maiores nostri adfirmant uim auri ingentissimam esse : quæ alibi gentium : hic intrant sinum barbaricum : & inde in oceanum deuenitur indicum : & demum ad urbem calechut . id est eorum iter : quod si recte supputaueris . M. prope quindecim milia uastitate sua occupat : ubi secus littora itur : si uero desertis littoribus recto itinere ibis : recessus terrarum : & anfractus montiū prætermittens : sed in altū tendens : usquequaq̃ : longeminus iter erit : quæ prædiximus : supra caput bone spei lebegio uer̃ uentō : nacti sunt nouam tellurem : quam appellarunt psitacorum : quoniam inibi inueniuntur alites huiusmodi incredibilis proceritatis : utpote qui brachium & dimidium longitudine excedunt : multiugi coloris : duos nos uidimus : qui fidem rei prebent . Nautæ itaq̃ ubi conspexere latam plagam : credidere continentē . propterea ad nauigarunt tantisper : donec terræ spaciū duum milium miliarium superarunt : nec tamen finis est

reperitus tante uastitatis : plagam incolunt uiri nudis : & proceri formosiq̃ admodum : in eo itinere amiserunt naues quattuor : duas ipsi miserant ad aurifodinam : quas autumant non reuersuras : septem uero concessere calechut : ubi honorifice nri pro congressu sunt excepti : ædesq̃ ab principe consequuti sunt : & ibi nostræ naues statiuam fecerunt : obiter superuenerunt maurorum : & circūadiacētium populorum rates : & cōprimis magni soldani liburnicæ : & hi omnes conspirarunt in christianos : quippe qui egreferant christianum genus usq̃ in illas partes propagari : lætabantq̃ eo nostros contendisse : ut illis lucra adimerent sua : propterea primo loco naues onerare cōtendebat nro negociatore reluctante : qui mox regi de maurorum insolentia questus est : quem illico depræhēdit mauris fauere : tamē ut erat uir ambigüe fidei nostris respondit in hunc modum : se animo haud æquo laturum ut mauri prius mercimonia liceantur : quæ christiani sua commercia absoluerint : & in huius rei specimen iubebat : ut mauris qui huius decreti præuaricatores comperiti forent mercimonia omnia impune adimerentur : eaq̃ occupantibus adiudicabat : congressi igitur christiani cum mauris illico tota urbs in partes maurorum declinauit : quare christiani generis strages magna effecta est . In qua supra . xl. homines desiderati sunt christiani nominis : inter quos oppetiit negotiorum nostrorum gestor : qui licet undabūdo mari sese credidisset : correptus est tamen ab barbaris : & uitam efflauit : mœrore omnium : hæc igitur ut nostris nota fuere condicō tormenta omne genus exonerant : & classē præfecti siria . i. soldani rogo consumpserunt : nam in ea erant naues decem : catapultis uero : & bombardis urbem prope deualtarunt : complures domos incendentes : quæ p̃ imbrice (instar mapaliū) paleas habebant : quāobrem illinc abiure : & duce iudeo : qui fidem christi induerat : aliud regnum petiere ultra calechut ad . M. fere quadraginta cuchinū appellāt : eius rex odit regem calechut : quæ qui maxime . Is igitur in odium regis calechut nostros perbenigne excepit : & hic maiore habet aromatum copiam : quæ rex calechut : quare nri tot diuitias inde asportarunt : ut uix id audeam referre . Nam ipsi aiunt emisse illic cantarū (id est genus mensuræ non mediocris) cinati nomi aureo uno . Rex igitur huius regionis legatos misit ad regem lusitanum : duosq̃ obsides : ut securius eo nostri redirent : at rex calechut interea ingentissimam classē expediuit in nostros : qui quoniam

M ii

Pertimescē
da classis
Insula ubi
diui thomæ
contuberna
lis xpi cor
pus q̄scit:
Hic rex quā
to amore no
stros p̄seq̄t

onus tas habebant naues: illis cōgredi haud quaq̄ uoluere: sed altum pe
tentes borea ducti (quem uentum ipsi ignorant) euaserūt: erat. n. perti
mescenda classis quippe quæ supra centum: & quinquaginta naues ha
bebat: ferebatq; hominum quindecim mille. Igitur cum euasissent di
ferimen: deuenerunt ad quandam insulam: ubi diui thomæ corpus quie
scit. huius insulæ dominus christianos honorificentissime excepit: &
sancti corporis reliquias in specimē amiciciæ nostris dedit: quid plura
aromata omne genus nostris (quos nusq̄ uiderat) absq; pecūia obtulit:
soluerent demum cum sibi peropportunum fuisset: & rediissent scelici
bus (ut aiunt) a uibus. uerum nostri illius commercii non egebant: ut
pote qui onusti erant admodum: abfuerunt in hoc itinere menses. xiiii.
uerum trimestri rediere: & addebant deinceps celerius iter perficere pos
se: ut pote qui iam recessus: & ambages maris nouerant: ut puta in de
cem mensibus iter se facturos rentur: Naues rediere omnes: preter unā
quæ illis scopulis quibusdam pessum iuit: saluis tamen uiris: quos ue
hebat: & ea capax erat sexcentorum doliorum: nondum tamē applicuit
classis: una tantum liburnica portum appulit: reliquæ uero non longe
ab urbe esse censentur. hæc. n. quæ nuperrime aduenit portum attigit
ea die: quæ est diuo iohanni percelebris admodum: agebam enim per id
tempus apud serenissimum regem: qui me compellās his uerbis inq̄:
heus uir probe congratulare mihi: quoniam mea classis iam est in uado
omni aromatum genere onusta: quod ego audiens: ut par erat: hæc no
ua læto animo excepi: & in gratiam regis iussi meis: ut festiuissimum:
q̄ possent diem agerent: æris: tinnitu: & cimbolorum: tibicinumq; (ut
assolet) modulationibus: & tormentorum reboatu frequentiore: postri
die actæ sunt gratiæ deo: & nuncupata uota ab cuncto populo: rursus
regem adiuui: qui ut me uidit: monuit protinus ut uestram serenitatem
comonem facerem de sua lætitia: quæ per id tempus obtigerat: adiecitq;
ad hæc ut deinceps tuto & intrepide eo mitteretis uestras liburnicas
mercaturi sua aromata: nam pollicebatur se uestros perq̄ benigne exce
pturum: adeo ut domi esse censerentur: addebat etiam se nauaturum
operam: ut præfect⁹ syriæ. i. soldanus haud quaq̄ aromata ex india com
portare queat: in cuius rei euidentis argumentum expedire cepit liburni
cas: & celoces supra quadraginta quæ eo contendant: & earum quæ
dam inibi iugiter commorentur: aliæ uero ultro citroq; cōmercii gratia

Naues oēs.
præter unā
rediere

Rex legatū
alloquitur

Dies agunt
lætos & hi
lares

Venetis plu
ra pollicitus
est rex lusita
niæ: mō n̄ tē
parēt a mer
cibus

cōmeent assidue: nec dubitat quin india pro arbitratu suo potiri possit:
nauis quæ iam aduenit: ē Bartholomei cuiusdam tusci: quem tulit urbs
florentia: ea igitur infra scripta conuexit mercimonia: uidelicet piperis
cantaros. ccc. cinamomi can. c. xx. lache can. lx. castorei & id genus odo
rum can. xv. Gariophilum: & zinziber non attulere: quoniam præuenti
sunt a mauris: qui: & gariophilum: & zinziber asportauerant: neq; hæc
fert regio calechut: aliunde importantur: minutiora aromata non tuler
re: at Margaritas & uniones omne genus licitati quidem fuerant: uerū
in congressu incolarum calechut omnia perdidere: fecereq; hominum
pariter ac mercium non modicam iacturam: nec id inuoluam silentio:
nuperrime huc aduenisse legatos quosdam: qui ab rege ubene ethiope.
accepta persona: consalutatum nostrum regem uenere: onusti muner
ibus complusculis: munera fuere mancipia: & Elephantorum dentes: &
complura alia: quæ & nostra regio fert: hæc itaq; celox quæ primo
loco aduēit: dum patriam peteret: obuiam habuit naues duas: quæ pro
ficiscebantur ex mina auri noua: & uersus indiam pergebant: hæc igitur
ubi nostram conspicate sunt: rati se fore nostrorum prædam: condicto
(ut se se redimerēt) nris auri. xv. M. quingentorū ducatorū obtulerūt: ue
rū nri tēperarunt ab eorū auro. Immo eos cōplusculis donarunt mune
rib: ut hac puocati liberalitate: liberū pelagus nris deiceps pmitterēt.

Cap. CXXXVI.

Exemplum quarundam litterarum negociatorum: &
collibistarum: ac trapezitarum hispaniæ: ad correspon
sales suos in urbe Florentiæ: & uenetiarum: de pace: &
foedere inter reges Portugallia: & calechut.

EX relatu eorū q̄ classē cōcomitati sūt (eā inq̄ quæ. M. D. II.
mense maii ab ulis bona soluit: & anno. M. D. III. die. xv. De
cembris rediit) certiores facti sumus regem calechut cum no
stro rege in hæc foedera pacis descendisse: ut uidelicet pro illata strage
nostris penderet bacharas quattuor mille piperis. i. cantara. xii. milia: &
q; mauri undequaq; aduenientes inibi commercia tractare nequeant:
(oriundis ex urbe calechut exceptis) quodq; iidem mechā maumethis
adire non possint: & q; rex noster pro suo arbitratu erigere possit arcē
in urbe calechut: acceptis ab rege lapidibus: calce: & lignis: quæ suffi
ciant condendæ arcis: ære pro eis prius soluto. Ita tamen ut rex eis faue
at in cunctis: patiatuq; regem nostrum inibi uirum lusitanum nostris

Temeŕ cre
dit india po
tiri posse
Nauis bar
tholomei

Et hominū
& mercium
iacturam fe
cerunt non
mediocrem
Legati regis
ubene

Incidunt in
naues duas
auro onustas

Pacis condi
tiōes iter re
ges

præficere: qui ius dicat: quicq; & uitæ: & necis nostror; habeat potesta-
 tem: adeo ut nec ad ipsum regem prouocare liceat: & ubi aliqui descen-
 derent ab negociatore nostro: ii protinus dedantur prestendi pro arbitrio
 præfecti christianorum: & si qui mauri capti detineantur: hi omnes
 negociatori nostro reddantur: necnon mediolanenses duo mangones
 gemmarum: qui ex urbe roma profecti sunt in indiam: & ibi artem bali-
 stariam exercent in christiani nominis dedecus: & detrimentum ingens:
 Nauesq; nostro more fabricantur: hos igitur in pedicis ferreis captos po-
 stulabat dandos præfecto classis. præterea q; rex regni cuchini: & cano-
 re inter confederatos percenserentur: ea lege ut unum: & commune peri-
 culum una salus esset omnibus: perinde ut si quispiam sumeret contra
 eorum aliquem arma: is omnium confederatorum hostis declararetur:
 & si usu euenisset: ut aliquis desciret ab hac pace & concordia: in eum
 ueluti perfidum aliorum uires exercebantur: essetq; ab omnibus tanq̃
 proditor: & fidei hostis explosus: & hæc omnia eo tendebant ut diuti-
 pax inter eos uigeret: cauebatur etiam ut dum classis lusitanorum inibi
 agebat: illo naues cuiusuis generis non accederent: nisi prius nostris on-
 stis: ubi uero tantum mercium foret: quod sufficeret omnibus: tunc li-
 berum erat unicuiq; naues onerare: ita tamen: ut ad consueta præcia nõ
 adderent. i. ut pluri solito non uendant: q̃ pro centum octo: quod ge-
 nus fenoris illic exercent: hæ sunt pacis conditiones: & fœdera: quæ in
 nostri regis decus maximum susceptæ sunt: ut colliquescit omnibus:
 nam reuera iam is noster rex non abre dici potest dominus india: qui
 iam & turce: & syria: perfectio leges imposuit: adeo ut ad urbem cale-
 chut eis non pateat aditus: nec ambigimus quin intra quattuor annos
 rex noster nauet operam: ut nostri nauæ tuto: & impune Bizatiũ Tra-
 chum metropolim: & Alexandriam Egipti: emporia orientalium clarif-
 sima contendant: & tandem aliquando ulciscantur de mauris: ab quibus
 crebro pessime sunt accepti: classis igitur præfectus nauium duo-
 decim hoc anno eo profectus est: & cõperit regem cuchini extorrem ab
 suo regno (nam secesserat in quãdã insulã: ubi in locum editũ receptus
 delitescerat ab insidiis Regis Calechut: causam non afferebant aliam:
 nisi q; memor date fidei se uienti regi calechut nros haud quaq̃ tradere
 uoluerat: nam maluit exulem agere: q̃ fidem labefactare præstitam)
 opportune igitur nostra classis suppetias tulit socio Regi: & expeditis
 auxiliaribus copiis iuere intrepidi in Regem perfidum: magnam cladẽ

Mediolanẽ
ses duo gem-
mas māgo-
nes.

Ut oib; cõ-
fœderatis ea
dẽ sal; foret

Lex de mer-
cimoniis

Hucusq; de
pacis condi-
tionibus

Turcæ & si-
ria domino
Lex iposita

Rex uir con-
stantis fidei

Suppetias
oportune fe-
runt regi so-
cio

inferentes hosti: regem cuchini in regnum continuo restitunt. Id re-
 gnum est non longe ab angustiis maris Erithrei: ubi arcem erigunt mu-
 nitissimam aliam ædificant in ostio sinus cuchini: ubi tormentorum se-
 re genera omnia iam uisuntur: eisq; decernunt hostem propulsare emi-
 nus: & tutam classi stationem præbere suæ: neq; eo illis reluctantibus
 deinceps concedet quispiam. Idem fiet in sinu calechut perinde: ut
 stationem: & littora proximiora non difficulter tueri q̃ant: Naues uero
 quæ superiore anno remanserant istic: prædam fecerant non mediocrẽ:
 nam quadam die mane ceperunt maurorum naues quinq; regni cam-
 baie: quæ ad meham (maumethis aram) proficiscebantur. In eis igitur
 nacti sumus gariophili: cantaros mille defecati. i. mundi: sine quisquiliis:
 Inq; eis erat plurimũ gariophili haud decorticati ut apud nos uisitur:
 ferebant etiam hæ naues castoreum: & id genus odores: sandalium: am-
 bram: lacham purissimam: & tenuissimas calas lini: aurum uero & argen-
 tum signatum abunde habebat: adeo ut opes quæ compertæ sunt ibi
 ualorem. cc. mille ducatorum excederent: quare iam uobis testatum eẽ
 remur: quanti sit habenda ea regio: quæ fere omnibus rebus scatet effu-
 se. Itaq; ex his ratibus quas præfecimus duæ pessum iere: duæ uero dũ
 stiatum agerent: iactis anchoris in quodam portu huius insulæ: ui tẽ
 pestatis actæ supra sexcentum homines amifere non longe ab ostio ma-
 ris Erithrei: occubuit etiam ibi præfectus uincentius: cimba uero alia
 quæ licet atrocem tempestatem euasisset paulum profecta in scopulum
 elisa pessundata est: adeo ut totum æquor tum corporibus humanis:
 tum uel maxime mercimoniis omnifariam stratum & opletum foret:
 hunc sinem quandoq; male parta habent: ut est in adagio ueteri: male
 partum male fruitur: ex tot Nauibus igitur sola Celox parua super-
 stes fuit: ut cladis suorum nũcia foret. Noueritis ergo hunc nostrum re-
 gem com meatum omnibus dedisse eundi in indiam: & exercendi inibi
 commercia: si tamen ex centenario lucro quadragenarium ipse habeat:
 hoc addito: ut ab eo naues emant non minoris: q̃ti sibi constitisse uide-
 bantur: nec nauium huiusmodi solutionem tãtis per differri patitur: do-
 nec redierint: sed priusq; abeant: aurum in numerato habere opere præ-
 cium est: uisus est is princeps cognouisse iacturam quam fecit in tot
 naufragiis: propterea cupit alios suo periculo eo proficisci: uix cre-
 didimus reperturum regem quempiam: qui oblatas suscipiat conditio-

M iiii

Defecatum
gariophilũ
i. sine q̃sqliis
Quantum
opũ ide alla-
tum est.
Aliæ pessũ
i. re. alie ho-
minũ iactu-
ram passe
Salũ stratũ
humãis cor-
poribus:
Male ptum
male fruitur
Fen; regiũ
Aurum inu-
merato petie
p nauibus
Alienis uult
ditari picu-
lis

De aurifodi
na zaphale.

Quid corx
di regi hæ
sit

Mina salo
monis unde
tot thesau
ros cõpara
uit

Rex bene
auspicatus
Vt iter sint
sed nõ præ
sint merci
monis

Babilõ ægy
pti decoxit
Mauri par
pari relatũ
sentient

nes:indies tamen huius rei certiores uos reddam. Illud etiam non præteribo huius cõmercii res haud quã stabiles esse:quicquid erit:euetus declarabit futurus:cum his nauibus portum appulit lusitan⁹ quidam: qui uisit minam auri in regno Zaphalæ:de qua re mira refert:adseuerat nobis ibi nauem christianorum adhuc esse:& prope incredibilia de auri q̄titate quæ inibi reperitur refert:propterea rex noster alio non tēdit:nisi ut frenet hos barbaros:arcemq; ibi erigat munitissimam:ac p̄ pulset indos:& eos qui incolunt regnum cambaie:ne ipsi deinceps mina potiri possint:omnem igitur aurifodinam sibi protinus arrogabit.p̄ comperto etiam habemus hanc aurifodinam fuisse minam salomonis: unde tot hausit thesauros & ibi regina sabba:quæ iuit ad salomonem ut restatur sacra uetus h̄istoria:hæc profecto sunt magna:ut uos nõ lateret:nec ab re hic rex dicendus est foelix:& bene auspicatus:cui contigit tam locuples thesaurus:rentur igitur homines se mox consecuturos ab eo com meatum eundi in indiam: soluto scenore:uidelicet pro centenario quadragenarium:acceptis suis nauibus:ut præfati sumus:hunc modũ uidetur uelle seruare ut mercatores eo mittant suos gestorũ negotia tores:qui intersint mercimonioniis:non tamen præfint:uult esse domi nus rerum:adeo ut omnia sui exer ceant et̄ impensa mercatorum:nã aroma ta suscipienda erunt de manibus uice regis:nec liberũ erit cuiq; mer cari:quare creditur commercium huiusmodi non suscepturum incre menta maiora:indies tamen de his omnibus uos com monefaciam: nec uos fugit nos alias uobis scripsisse:cayrum ob hanc causam decoxisse: nam ex magno orientalium emporio: si hæc succedunt regi:fiet ciui tas confusa:ut non ab re dicatur babilon:neq; iniuria: nam illic mauri consueuerant christianos pessime accipere:forte erratorum dabunt pœ nas:eo igitur deinceps non comportabunt aromata omne genus:neq; omnifariam gẽmæ:& margaritæ & alia præclara complura: quoniam urbem calechut neq; Zaphalam ultra non frequentabunt:reluctantib⁹ lusitanis ob arces nuperrime erectas:& de omnibus certiores facti gra tias ageris deo maximo: de aurifodina uero Zaphale ut præfeci mus mira hic feruntur: huius Rex possessor efficietur intra biennium: res est profecto digna miratu: nam tota India: & Persis inde suum aurum hauriebat: quæ nunc ab gentilibus possidetur: licet ditionis sit caldeorum regis: ostium sinus ubi commercia & per

mutationes fiunt cum gentilibus:singulis enim annis maurorum na ues ueniunt onustæ uilioribus mercibus ex cambaia ut aurum aspor tent:merces sunt cotoni panni uiliores:sericum plurifariam:ac multiuigi coloris & imprimis Turcarum more contextum:hæc igitur sunt mercimonia quæ inibi fiunt:neq; illic rex chiloæ diutius com morabitur metu gentilium:qui non longe degunt ad leucas.lx. in insu la quæ dicitur chiloa:& eo contendunt naues omnes:ut soluant uecti gal priusq̄ eant ad minam Zaphalle: quo cum peruenerint ante sex uel octo menses non expediuntur.Inde comportant aurum:ebur:& ce ram merces optimas. Illinc soluentes chiloam contendunt:& ibi rursus pendunt præstinati auri uectigal:inde concedunt Cãbaia siue mechã:& in nostris nauibus sunt.xii.aut.xy.negotiatores regis chiloæ qui tri butum pendit nostro regi quotannis.i.mitigallas.M.D.& id est genus ponderis:nam mitigal quodlibet ualoris est ducatorum.c.l. tamẽ is rex pendet ab rege nostro:adeo ut in manu sua sit ipsum pro libito profligare:& id quidem parua manu:nam quotiens libuerit eo mille hominũ mittere:prinus is rex terga dabit:crediturq; ut id breui eueniat:nec res foret ardua:si profligato rege redditus.Dc.M. ducatorum singulo an no consequeretur:neq; arbitremini uos rogo hanc esse fabulam: uera est h̄istoria. Iam nosse debetis me iam pridem de nouis rebus crebro uos commonefecisse:& semper uera loquutum: non sum is qui dele cter mendaciis:relatu etiam aliorum: qui inde ueniunt testatissimum uobis fiet: me haud ficta neq; commenticia scripsisse: si uero apud uos bene supputaueritis quod ferre possint naues:quas expectamus in dies: comperietis certe eas ferre posse cantaros circiter.cc.xxii. aroma tum omnifariam: nam deinceps istuc mittam aromata omnegenus: nauabocq; operam ut nusq̄ uobis desint: postq̄ foedus initum est cum rege calechut: licet non paruũ discrimen illo nauigantibus immi near ob quoddam arcipelagus: in quo innatant insulæ prope.xiiii. mil le:& etiam ob angustias cuiusdam freti ubi mare uix est nauigio rum patiens:tamen tantum conabimur: q̄ pericula consuetudine:& frequentia efficiemus innoxia:ut quãdocũq; gloriari possimus fere totũ orbem peragrauisse & ea presertim:quæ prisca minime adiuere:solum superest ut Tãprobanã adeamus insulã: teste Plinio: omnium rerum lo

Ex cambaia

Chiloa

Merces op
timæ

Præstinati
auri soluunt
uectigal
Rex uecti
galis
Mictigal
quid

Vera h̄isto
ria

Allate mer
ces.

Archipela
gus in quo
innatant insu
læ.xiiii.mil
le
Tãprobanã
insula

eupletissimā si aurū: si gēmas si ebora spectaueris tātūq; nostra opera: & sollicitudine fiet: ut omnis india nostris mercimoniis pateat: illic ut scribunt nostri non magnipenduntur nostræ merces: monent propterea ipsi: ut eo mittamus cruciferos aureos: si breuem cupimus expeditio nem nostrarum rerum: quoniam aliæ merces diutius manent in portu procrastinantibus ex composito indis: ut tandem fatigatis impensa & diuturniore expectatione nostris: minore præcio nostra consequantur: eius sunt ingenii: ut quandoq; sunt itali: qui simulant mercium non ege re: ut demum uiliore precio præstinet: ibi etiam caripendunt æra: alu mina alba non rubea: & imprimis grandia: minutiora uero spernunt: choralium autem non flopendunt: si sit magnum: & fabrefactum: alioq; nullius est apud eos præcii. hēnt ii populi uices contrarias cum alexan drinis adeo: ut si illi minuta quærant: hi proceriora: & uersa uice: plum bum non uilipenditur ibi: si instar lateris sit conflatum. argētum uiuū: & ambra nihilipenditur: ibi æra fabrefacta minore præcio licitant: quoniam rursus suo more ea conflant: uoluntq; nos in conflando operam lusisse: non eo utuntur ut nos: hæc igitur summa erit alias merces (excep tis memoratis) ibi nullius esse pensi: lucricq; perq; mediocris.

Cap. CXXVI.

Exemplum quarundā litterarū Petri pasqualigi orato ris. d. ueneturū apud regē Portugallia ad suos germa nos in ulis bona comorates die. xix. octobris. M. D. I.

Restantissimi fratres tanq; patres honorandi salutem. Petro cuidā uerzo tabellario: & nonnullis ualētinis ad uos litteras de dimus superioribus diebus: quibus uos certiores reddidim^o omnium: quæ hic ulu eueniunt: nunc autem rursus uisum est uos per Bartholomeum Marchionem auunculum Dominici Benedicti Floren tinū comonefacere de rebus nostri: ut intelligatis nobis cordi hæsisse ad uos q̄ creberrime litteras dare: modo Tabellarii copia habeatur: ut igitur noua anni presentis intelligatis: scitote hic esse eam triremem: quam superiore anno Rex portugallia Serenissimus expediuerat uer sus aquilonem præfecto Gaspare Corterato: qui nobis refert conti nentem inuenisse distantem ad .M. duo milia inter chorū & Fa uonium. hæctenus toti pene orbi incompertam terram: cuius latus aiūt ad .M. ppe. Decc. pcurrisse: nec tamē finis cōptus ē q̄spiā: ideo credūt

Maurorum ingenium

Mos italarū uaser

Ii populi ha bent cū alexandrinis uices contra rias

Plūbū cōfla tum

Aera fabrefacta

Triremis

Inter chorū & fauonium cōtinens

continentem non insulam esse: regio quæ uidetur esse coniuncta cuidā plagæ alias a nostris peragrata: quasi sub ipso septentrione: eo usq; celox tamē non peruenit ob cōgellatum æquor: & ingruentes celo niues: ar gumento sunt tot flumina quæ ab illis montibus deriuantur: q̄ uideli cet ibi magna uis niuium existat: arguunt propterea insulam non pos se tot flumina emittere: aiunt præterea terrā esse eximie cultam: domos subeunt ligneas: quas cooperiunt pellibus ac coriis piscium: huc addu xerunt uiros septem sexus utriusq;. In celoce uero altera: quam prestola mur in horas: aduehantur quinquaginta eius regionis incolæ: hi si pro ceritatem corporis: si colorem: si habitudinem: si habitū spectes cinga nis nō sunt absimiles: pellib^o pisciū uestiūt & lutraz: & eorū iprimis q̄ instar uulpiū pillosas habēt pelles: eisq; utuntur hieme pillo ad carnes uerso ut nos: at æstate ritu contrario: neq; eas consuūt: aut cōcināt quo uis modo: uerum uti fert ipsa bellua eo modo utuntur: eis armos & bra chia præcipue tegunt: inguina uero fune ligant multiplici cōfecto ex pi scium neruis: uidentur propterea siluestres homines: non sunt tamē in uerecundi: & corpora habēt habilissima si brachia: si armos: si crura re spexeris: ad simetriad sunt omnia: faciem stigmatate compungunt: inu runtq; notis multiugis instar indorum: sex uel octo stigmatibus prout libuerit: hunc morem sola uoluptas moderatur: loquuntur quidem sed haud intelliguntur: licet adhibiti fuerint fere omnium linguarum inter prætes: eorum plaga caret prorsus ferro: gladios tamen habent: sed ex acuminato lapide: pari modo cuspidant sagittas: quæ nostris sunt acu minatiores: nostri inde attulerunt ensis contrafracti partem inauratā: quæ italiae ritu fabrefacta uidebatur: quidam puer illic duos orbis argenteos auribus appensos circumferebat: qui haud dubie celati more nostro ui sebantur: celaturam uenetam imprimis præferentes: quibus rebus non difficulter adducimur continentem esse potius q̄ insulam: quia si eo na ues aliquando applicuissent: de ea comperti aliquid habuissēmus: pisci bus scatet Regio salmonibus uidelicet: & alecibus: & id genus complu ribus. siluas habent omnifariam perinde ut omni lignorum genere abundet regio: propterea naues fabricantur: antenas: & malos: Trāstra: & reliqua quæ pertinent ad nauigia: ob id hic noster Rex instituit inde multum emolumentum summere: tum ob ligna frequentia pluri bus rebus haud inepta: tum uel maxime ob hominum genus labori bus assuetum: quibus ad uaria eis uti quibit: quandoquidem suapte

Equor cōge latum: & in gruētes celo niues

Domos ha bitant ligne as: & p̄ ibri ce pellib^o pi sciū utūtur

Lutre.

Insuetū ha bitus genus

Corpora ha biliissima

Corpa stig mate cōpun gunt

Ferro carēt

Orbes argē teos p̄ inau ribus circū ferebat puer

Ferox plaga

Viri ad labo- natura hi uiri nati sunt ad labores: suntque meliora mancipia quam unquam uide-
res nati rim: uisum est propterea non fore ab amicicia nostra deuium: si hæc uos
Regis decre- non celarem: ubi uero alia celox quæ expectatur indies aduenerit: mox
tum aliarum rerum certiores uos reddam. Naues uero quæ contendunt ad
urbem calechut expediuntur: neque id præteribo regi hæsisse cordi: ut
tota classis quæ proficisci in orientem consueuit: ea primo mecha: clas-
sem corripiat: ut tandem soldano siria: præfecto aditus illuc non pateat:
nec inde deinceps aromata exportet: & huic rei rex unice studet:
persuadetque sibi nihil posse obstare: quin potiatur uotis huiusmodi:
assentitur tota curia: urbs & regnum omne cum eo conspirant: quoniam
si sibi succedet mirum dictu est: quod breui omnium locupletissimus sit eua-
furus in tanta rerum copia: & ubertate: & imprimis aduentantibus uene-
tis biremibus ac triremibus ut hinc asportet mercimonia. Igitur pro com-
perto habet: non posse nisi maxime lucrari: uenetis huc accedentibus: &
id in manu habere sibi persuadet: tedit propterea ipsum moræ: quoniam
Desiderio ip- desiderio uel ipsa celeritas est in mora: peroptat igitur & perquam ardentissi-
ma celeritas est me insistit: ut uoto frui queat suo: ob quam rem uereor plurimum: ut ab
in mora hac sententia uix possit dimoueri: nec facile adducetur: ut in rebus ori-
entalibus nobis adsit: cum sit huic expeditioni prorsus addictus. Nos ue-
ro qui anno elapso prouinciam sustinimus a nemine adiuti: neque ære
ecclesiastico: sed solum nostris opibus: uix nisi faueat ipse nobis bene con-
sultum ibit. Valete.

Cap. CXXVII.

Exemplum quarundam litterarum Fracisci de sagitta
cremonensis datarum uis bonæ. xvi. septembris. M. D. II.
directarum ad oratorem uenetum Petrum pasqualigum
apud reges castigliae agentem.

Ræstâtissime orator: & domine obseruâtissime. Iam binis meis
litteris pollicitus sum iam pridem uiræ præstatiæ me haud quaquam
prætermisurum: quoniam certiores redderemini earum mercium: quas fer-
ret quattuor celoces: quæ indies expectant: nunc uero quoniam portum appli-
cuerunt: uisum est uos latius de rebus huiusmodi comonescere: & res ueras
solum denarrabo. Igitur hæc sunt mercimonia quæ attulerunt. primo pi-
peris cantaros mille: cinamomi cantaros. cccc. l. zinziberis cantaros cir-
citer. L. Lache cantaros. L. cotonorum tantum quantum emeremus duc. cccc.
alia non attulerunt: cur uero non attulerint plura aromata: causam addu-

Quas mer-
ces attule-
runt celoces

cunt quæ uidelicet cum hinc soluissent: conuenit inter eos ut duæ celoces
ad minam auri proficiscerentur: duæ uero alia ad urbem calechut: pro-
pterea unusquisque eorum eas merces comportauit: quas arbitrabatur inibi
(quo contendebat) fore in præcio: cum uero dictæ naues contendissent
ad urbem calechut: nec quiuissent accedere ad minam auri: merces ex-
pedire non potuerunt: licet uaria loca adiuerint: nam fuerit canore & ibi
certiores facti sunt de rebus Petri aliares: quæ agebat in urbe cuchina: ubi et
erat regis negociator. Igitur ab rege canore excepti sunt honorifice: quæ
nostro præfecto aromata omnigenus ultroneus obtulit: huic noster præ-
fectus benigne respondit: uidelicet se prius uelle adire regem cuchini:
ubi regis negociator erat: demum se reuersurum ad eum: & præstinatu-
rum aromata perquam libenter. Itaque illinc soluens contendit cuchinam: ubi
comperit regis negociatorem: cum quo egit plura: cum uero naues si-
gnatam pecuniam non tulissent: sed solum merces: quæ inibi paruipen-
debantur (nam ea regio appetens est signatæ pecuniæ admodum: mer-
cium uero fere nihil) decreuit propterea præfectus classis redire ad ur-
bem canore: eo ergo concessit quæ primum: eius enim rex lusitanos colit
quam qui maxime: propterea cum eo permutarunt merces: quas aduehe-
bant meliore præcio: datis pro suis mercibus aromatibus: dimissis illic
tribus e nostris uiris: qui commercia nostra exercerent: negociatorem na-
uis: & amanuensem dimiserunt: qui omnibus præessent mercimoniis: quique
in dies regi persoluerent pecuniam pro creditis aromatibus. Itaque na-
ues illinc soluerunt onustæ omni aromatum genere: relictis illic uiris: ut
dictum est tribus: ne uiderentur regi imposuisse: qui sua eis dederat aro-
mata absque uade & pignore: redire tandem naues semionustæ: ob id
quod non tulerant secum signatam pecuniam & merces comportauerant
tales: quæ illic minime sunt in præcio: propterea uisi sunt operam lu-
sisse suo periculo: hæc ergo summa est indos non cupere nostras mer-
ces sed signatum aurum uel argentum: quibus ipsi utuntur eximie: nam
ibi pecunia ubertim expenditur: cuius hoc regnum maxime eget:
nequibit propterea Rex absque pecunia: quæ fere est omnium neruus
uoto potiri suo: nisi forte uel credat exercere cum Indis commer-
cia: & sua gratis consequi: quoniam aiunt his elapsis diebus eos re-
ges metu nominis christiani: absque præcio dedisse tot mercimonia ad-
miranti nostro: qui iam istuc concesserat: ut quattuor naues gratis

Mercimon-
iorum suc-
cessus

Rex canore

Rex cuchin-
ni

Regio si-
gnatæ pecu-
niæ appet-
tens

Negotiato-
rem & aman-
uensem ibi
dimittunt

Luserunt
operam suo
periculo

Metu plura
gratis dede-
re

Arioli præ
dixere regi
stragem ho
minum
Allata noua

Rex cāoræ
i nostros cō
tendit

Rursū rex
lusitāiæ no
uā classem
parat

Chios iāuē
siū pfugiū.

Pacificatur
rex cum ne
gociatorib⁹

Cantaros bi
fariam diui
dunt

onerauerit: & imprimis rex calechut: cui ab ariolis suis prædictum fue
rat: ut caueret sequenti anno: quoniam astra illi magnam hominum stra
gem minitabantur: & eam accipiendam ab christianis ariolabantur: ad
debantq; diuini eum eodem anno regnum metu: & pauore deserturum
hæc noua habemus ab illis tribus uiris: qui in eo congressu barbaro
rum (quo oppetit arascorea mortem) euaserunt: eadem retulit pergo
mensis quidam: qui apud urbem calechut annis uiginti quinque egit: his
ad stipulatur ualentinus ali⁹: qui inibi sex annis commoratus est: hi sunt
ergo: qui de his rebus certiores fecerunt regem: quod uero falsa sint
uel ne: sicuti dederunt: ita accepimus. Rex itaq; calechut magnam
classem expediuit in nostros: qui apud canoram agebant. uerum illi fu
ga sibi consulere: uela uentis protinus dantes: propterea Rex noster
proximo mense ianuarii decreuit nouam expedire classem: uidelicet
octo uel decem naues onerarias: in cuius rei argumentum iam sunt fa
brefactæ naues septem: duas enim hac æstate expediuit: quarum una ē ca
pax septingentorum doliorum: altera uero quingentorum: est & alia
in portu ulis bonæ quæ est capax. cccc. & quinquaginta amphorarum: duæ
aliæ sunt in insula Mederæ: quarum altera capit dolia .ccc. & quin
quaginta altera uero ducentum & triginta: alia expeditur in setunal:
quæ supra centum & sexaginta dolia capit: hæc igitur naues senarium
implent numerum. Insuper his addit aliam trirēm: quæ ex chio ia
nuensi insula & profugio: nuperrime aduenit: & has omnes præter
duas Rex sua impensa expedit: duas uero: quarum altera est capax.
cccc. & quinquaginta doliorum altera. ccc. & quinquaginta: negotiato
res quidam conuenere cum rege: ut sua impensa communiat: his pa
ctis & legibus: quæ uidelicet rex negotiatores huiusmodi ueluti stipendia
tos & sub eo merentes alat in his omnibus quibus egent nauæ. Nego
ciatores uero tantum signatæ pecuniæ in nauibus secum aduehant: quæ
emundis illic mercimoniis faciat satis: & ubi redierint naues dimidi
um mercium dent regi: reliquum uero sibi uendicent: & ut dilucidius
intelligatis: negotiatores pro cantaros duobus aromatum: non plus ex
ponunt quæ aureos septem: uel ad summum octo: & hos cantaros bifariam di
uidunt: alterum regi: sibi alterum: expensis ut dictum est regis: & iam cōpertum
habemus conducibilius nobis fore hoc modo cōmercia exercere: quæ non
piculo illuc contēdere: ut hæc tenus egimus: sit ppea ut non difficulter rex

nanciscatur: quæ conditione huiusmodi non reuunt. nos duarum prædi
ctarum nauium hoc modo portionem habuimus: de futuris uero: quæ for
te eo concedent bene perspiciat deus ipse maximus: qui est omnium au
ctor: uideo me prouectum nimis: & quasi epistolarē stilum egressum:
uerum rapuit me caritatis: & amicitia Fauonius. nolui. n. aliquid uos la
tere. scio quidem aliis meis uos cōmonefecisse: sed non ad regulam de
his: quæ usu euenerant: non enim comperta tunc mihi erant cuncta: me
igitur cōmendo: oroq; ut si forte fortuna uobis nostra fuerit opus ope
rata: ea uelitis uti æque ac uestra: non. n. sum unquam defuturus quin uobis mo
rem geram: dum spiritus hos reget artus. ualete. dat. Vlif bone die. xxvi.
Septembris. M. D. II.

Cap. CXXVIII.

Quomodo Ioseph indus uenit ulis bonæ & exceptus a rege
honorifice: contendit romanis: & uenetas: a nostris sociatus.

Um igitur alias suis celocibus: & liburnicis rex noster regiones
australissimas pagrauisset: dum ea irent in indiā inheredo suo
rū sententiæ: qui easdem partes retroactis temporibus lustraue
rant: decreuit eodem anno: qui est in ordine. M. D. Rex Emanuel memora
tus rursus eo mittere classem duodecim nauium: cui præfecit Petrum
aliores: qui suscepto de manu præfecti sui tropheo: octauo mēsis martii
eius anni: soluit ulis bona: qui internauigandum innumeras passus ē an
xietates: & discrimina: tandem annuētibus superis. xiii. septēbris eiusdē
anni deueniunt ad urbem calechut: cum septem tantum celocibus: nā ex
classe perierant quattuor obrutæ tempestatibus sæuissimis: alia uero za
phallam concesserat: steterunt igitur in portu arbis calechut mensibus
fere tribus & demum orta inter nostros: & urbis incolas controuersia:
occisq; hincinde hominibus nonnullis: nostræ celoces cuchinum profe
ctæ sunt. xxiiii. nouembris anni supradicti: nam cuchinum distat ab ur
be calechut. M. fere centum & x. id regnum mari adiacet: cui domi
natur Rex gentilis eius secte cuius est Rex calechut. Is igitur Rex
cuchini nras celoces pbenigne excepit: & dum illic cōmoratur cōmer
cia exercētes: uti in superioribus retulimus libro tertio capite. lxxviii. duo
germāi frēs idi christiāiq; uenerūt ex urbe quæ dicitur caranghanora: quæ
abest ab urbe cuchina. M. fere. xx. quæ aiebāt se in uotis gerere plurimum

Amicitia fa
uonius

Rex ema
nuel
Petrus alio
res
Calechut p
uenit

Occis utri
q; nonnullis:
nostræ celo
ces cuchinū
contēdunt:
cuchinū ubi
Duo germa
ni indi

ut occidentalem uiferent plagam: supra uota autem gerere ut Romam: & demum Sanctam ciuitatem hierusalem inuiferent: qui nostras celos ingressi: nobiscum ultronei ibant: & ecce per id tempus ingens classis soluit ab urbe calechut: ut nostram classem pessime acciperet: quod ut nobis compertum fuit: mox uela uentis dedimus altum petentes: euntibus nobiscum dictis fratribus: & nonnullis obsidibus: qui loco & compensatione nostrorum dati fuerant: eorum inq̄: qui in urbe cuchina negociaturi remanserant: his igitur conspectis uersus ulis bonam iter cepim⁹: ex his uero fratribus indis: quorum iam memini alter uiuit: alter autē uita functus est: dum in Lusitaniam proficisceremur: tandem aliquando mense iunii. M. D. I. ulis bonam deuenimus: quo ubi applicuimus: dictus Ioseph com meatu ab Rege habito socioq̄: Romam: & demum uenetias contendit: & rursus rediit ulis bonam: & per id tempus cōplura scitu non indigna accepimus: referente eodem Ioseph indo: quorum latius meminisse animus est in sequentibus.

Cap. CXXX.

De patria Ioseph: & habitudine corporis.

Igitur Ioseph prædictus natione indus patria caragonorensis annum agens quadragessimum: coloris subcineritii: staturæ fuit mediæ: hoc est inter proceriores: & breues medius: id asseuerant qui sepenumero hominem contemplati sunt: uir erat ingenio non mediocri: uerax admodum: utpote qui nihil magis oderat: q̄ mendacia: uirq̄ abstemius: & integritatis non uulgaris: & reuera quantum colligere ex eius consuetudine quiuimus: uir erat non pœnitendus: & iprius fidei inconcussa illibateq̄: urbs igitur unde oriundus est uir memoratus: abest ab urbe calechut fere .M. nonaginta: quæ est in sinu quodam dicto Milibar: itrorus terras ad quintumdecimum lapidem: muro haud ambitur: longitudine uero .M. xxx. quoniam domus ut apud nos haud quæ sunt contiguæ: sed inuicem distant: adeo ut uideantur uicatim habitare: eamq̄ interfluunt complura flumina: & plerunq̄ eorū edes adiacent fluminibus: hanc urbem incolit hominum duplex genus: alterum christianorum: gentilium alterum: & ut uobis cunctisq̄ colligescat: qui sint gentiles: scitote itaq̄ eos esse populos: qui olim p̄ Diis colebant idola: necnon animalia multiuuga: uti in sequentibus denarrabitur. Rex eorum seruit idolis: inibi etiam sunt complures iudei: uerum uilipenduntur plurimum: eo etiãnum contendunt negociatores fere in

numeri commercii causa: ut sunt syri: Egiptii: Persæ: arabes: medi: & id genus complusculi: quoniam illic comportantur fere omnia aromatum genera: fertq̄ plaga huiusmodi multa humano generi non ingrata.

Cap. CXXXI.

De incolis urbis carangore deq̄ eorum delubris: & moribus.

Clasis trifariam diuiditur: primores .i. patritii: ac primæ classis uiri: sua lingua naires dicuntur: secundo loco: homines census fere nullius: ut proletarii: succedunt: ut sunt apud nos gregarii: canes suo idiomate appellantur: postremo tertiam partem absoluunt capite censi: uiri nullius census: & classis postremæ: hi piscatu uictū quarant: suntq̄ deteriores cæteris: Nuiran eorum lingua appellatur: hos adeo odit nobilitas: ut si forte eos obuios habuerit (ni fuga sibi cōdicto consulant) pessime accipiat: priue tribus priua habent delubra: mulieres uero alia templa habent: quæ non adeunt uiri: dant deo bonorum suorū (loco primitiarum) fruges multiuugas: adorant Deum celi: eumq̄ trinum credunt: propterea trifrontem pingunt i statuis: complicatis manibus. Tambram nuncupant: ante eorum statuas trahuntur plagæ (nos cortinas appellamus) ex lino candidissimo: hæc referantur dum sacrificant: sicuti latius in sequentibus referemus: habent etiãnum statuas animalium uarias: uerum eas minime colunt: quando delubra adeunt: alii frontem terra cooperiunt: aqua alii aspergunt: ter in die uisunt templa: mane: meridie: & uesperis: sacrificant hoc modo: conuocant plæbem bucinatores: cornicine: & choraule nonnulli ut nos campano eræ: & tantisper concentum efficiunt: donec magnus eorum sacerdos aduentauerit: qui indutus ueste (nescio qua) sacerdotali: astat altari: & canere quædam incipit ad cultum diuinum pertinentia: orationes nos appellamus mox subsequitur alius sacerdos cantans: & ipse nonnulla: his populus respōdet omnis: usq̄ tertio hæc fiunt: demum peractis his: egreditur sacerdos quadam porta nudus totus: habens pro corona sertum rosarum in capite: duosq̄ magna lumina: totidemq̄ cornua fictitia. In manibus gerit enses duos denudatos & gradu citato ueluti limphatus quispiam uersus eorum deum currit: cortinamq̄ mox referat: & enses alterum magno sacerdoti porrigit: altero uero seipsum complusculis consauciat uulneribus: & ubi se prope confecit plagis innumeris: illic profilit in rogam ardentissimum: ibi ex composito paratum: inq̄ eo saltat more tripudiantium: & chorizantium: euadit tandem rogam: toruissimisq̄ oculis

N

Syri. ægiptii. psæ arabes. medi. Trifariam urbs diuiditur Canes. Nuiran Priua priuis sūt delubra Offerunt deo frugum primitias Deū trifrontem pigūt: tambrā appellant Varii mores hominū

Pro ære cā pāo choraulis & bucinatoribus utuntur Mos sacrificandi Sacerdotis habitus Cōsautiat uulneribus cōplusculis in rogū p̄silit

Classis regis calechut

Ex duobus germani in dis alter uitam exiit

De forma uiri

Vir uerax: & abstemi⁹ ioseph idus Milibar itrorus terras ad q̄ntū decimū lapidem Quasi uicatim habitāt Cōplura interfluūt flumina Duplex hominū genus Gētiles qui

ere annuo eorum aedes: præterq̄ q̄ tributa soluūt ut latius dictum est.
Cap. CXXXIII.

De domibus eorum: & q̄ eorū pontifices moderantur ecclesiis.

Gorum aedes parietibus fulciunt: habentq̄ uarias contignationes: at gentiles suas domos tegunt assamentis: & lignis id genus: christiani uero ibi delubra habent nostris non absimilia: uerum solas cruces inibi uidebis: nullas habet sanctorum imagines: cōcamerata sunt: ut nostra: inq̄ eorum crepidine crux uisitur pergrandis: ut est uidere apud nos: tintinabula habent nulla: quando uocant populum ad diuina seruant morem grecorum: hi populi habent magnum antistitem: cui adstant cardinales duodecim: patriarche duo: archiepiscopi uero: & episcopi complures: referebat propterea dictus ioseph cū quodam episcopo soluisse ab urbe caranganora: & consensu ratib⁹ iussisse ad insulam ornū: quæ abest ab caranganora. M. fere mille: & quin gentis: & inde petiit mediterranea itinere trium mensium: una cum episcopo memorato peruenit in armeniam maiorem: ut consalutarent reuerentissime suum magnum pontificem: a quo episcopus dictus initiatu sacris: iosephq̄ memoratus ad sacerdotii gradū promotus. itidem agunt christiani omnes indi: & regni cataii: eorum pontifex catholica dicitur: fertq̄ tonsuram istar crucis: præficit patriarchas suos ut dictū est alterum in india: in cataio alterum: alios uero episcopos alio mittit: prout expedire uisum fuerit: aut ad suas prouincias moderandas transmittuntur: huius catholice commemorat marcus paulus in tractatu armenia: & ibi dicit duo esse genera christianorum iacopitarum uidelicet: & nestorianorum: quorum papa dicitur iacolita: qui est hic catholica: de quo est sermo: cuiusue meminit ioseph sepe dictus: & cum dictus papa uarios homines promoueat ad gradus huiusmodi: efficiatq̄ multiplices antistites: posset non ab re quispiam ambigere: unde ei hæc sit auctoritas auctorandi homines cum Sancta Romana ecclesia: que est unica: & unicam habet fidem: unumq̄ Romanum pontificem recipit: sciāt igitur tempore quo Alexander. vi. scepra moderabatur ecclesie: uniuersalis: dictum ioseph romam contendisse: hunc Alexander maximus pontifex percunctatus est: a quo catholica præfatus habuisset facultatem antistandi in oriente: huic respondit ioseph his fere uerbis: olim Diuum Petrum apostolum anthiochie præfectum fuisse: & cum Sancta Romana ecclesia scismate laboraret atroci: duce Symone ma-

N ii

dicat se esse locutum cum deo suo: taliaq̄ mandauisse: & tunc quasi a deo accepta persona: incipit docere populum: sunt & alia complura sacrificia: quorum non meminit ioseph: tum quia uix eum intelligere quimus: tum uel maxime quia is ioseph cum gentilibus uix diuerlatus fuerat: utpote qui eius sectæ minime erat: satis itaq̄ ac super de delubris: ac sacrificiis horum dictum arbitror.

Cap. CXXXII.

De regum moribus: & indigenarum: & q̄ ibi sunt quidā christiāi.

Rex gentilium colit idola: & complures habet coniuges: quis nullus est pudor nullatē pudicitia: passim prostituunt corpora: ubi functi sunt uita concremantur: at eorum mulieres per octiduum tātum superuiuant: demum ut in memoriam uirorum: & ipse concrementur uiue: sunt sue spontis: hæc referebat ioseph coram uidisse. filii regum regni haud quā sunt hæredes: uerum qui secundo gradu succedunt in stemmate: argumentum sumunt ex incontinentia coniugum: q̄ uidelicet filii sunt nothi: propterea regno priuantur: cum hument corpora uariis utuntur cerimoniis: gentiles hoc modo induuntur Rex apicem aureum atalici panni gerit in capite: at urbis primores biretum ex serico contextum: cæteri aperto capite prodeunt: nudi incedunt: pudorem contegunt sindone mundissima: brachia condecorant armillis præciosissimis: omne genus gemmarum saberrime excultis: in pedibus condalia ferunt magni precii: uidelicet annulos omnifariā insignitos lapidibus præciosis: qui inibi magnipenduntur: bis & iterum lauantur in die: locaq̄ ad id deputata habent cōplura. uiri: & scemina: in uniuersum sunt formosi: pulchritudine eximia honestantur: comunt capita mirum in modum: uti decet muliebrem mundum: caput exornant gemmis: & margaritis: gentiles non aliter scribunt: q̄ stilo ferreo in libris arborum: linguam habent indam: & de his hætenus: uerum quia in superioribus commemorimus christiani nominis: diximusq̄ complures fore in urbe caranganoræ christianos: non ab re erit si eorū mentionem in hoc capite fecerimus: nouerint igitur omnes: ab indo flumine: ubi auspiciatur india occidentem uersus: insulā ornū quæ est non longe ab sinu persico christo tantum parere: alibi non sunt christiani: præterq̄ in caranganora urbe: in india uero sunt multiplices reges: qui christum norunt: qui uero incolunt caranganoram urbem christiani complusculi sunt: penduntq̄ uectigal Regi gentilium: nā conducunt

Nundinato pudore in p miscuū coe unt. Functi uita concremāt Filii regū regno haud succedunt. Habitus gentilium In pedibus condalia ferunt Bis & iterū lauat in die In uniuersū sūt formosi Stilo ferreo i libris arborū exarant Ab indo flumine auspiciatur india In orno ifu la rātū christus colitur: & i carāganora urbe india

Varia: gnatio De eorū lubris Cū pop ad diuina uocat: seruauit eorum Papā h cū duoc purpurat patribus In armenia maiore magn? potifex reside Catholice dicit eorū papa Marc? i tractatu armenia Occurrit ta cite obiectioni Ioseph alexandru pontificem manu alioq tur Petr? sanct anthiochie olim pfe

Petrus Ro. contendens uicariū præficit anthiochie

Vna ē christi sponsa Vnus deus una fides una ro. ecclesia Ordines ecclesie Infantes ante .xl. dies nō baptizantur Cōfitentur nos: & sacrā sumunt eucharistiam In azimis consecrant Humant corpora ut nos sed alio modo parētant Viris uita sanctis: abeunt mulieres in aedes parentum Quatuor euāgelistas recipiunt

go: qui sui nominis monumenta reliquit: Petrus sanctus accersitus est romam: ut symonem cōfūderet: & laborantibus christianis nō deesset: hic itaq; Petrus non prius soluit anthiochia concessurus romam: q̄ uicarium anthiochiæ præfecerit: & is est qui orientalem plagam moderatur: & dicitur catholica: geritq; Petri uices: hunc uero catholicā præficiūt cardinales. xii. in armēia: & id iactant auctoritate romani pōtificis facere: quod esse falsum nemo est qui nesciat: quandoquidem una est sponsa christi: quæ unam figurat ecclesiam romanam: extra quam salus est nulla: quæ uero dicuntur de aliis comenta sunt omnia: & fidei nulli: hæc dixerim ne quis putet a soliditate petræ christi esse recedendum: unus deus igitur: una fides: una est sancta romana ecclesia.

Cap. CXXXIII.

De modo consecrandi eorum ecclesias: & de moribus quos seruant dum humant corpora.

Quæ hi habent sacerdotes leuitas: & ipodiatonos: sacerdotes uero non deferunt tonsuram: sed nonnihil capillorum in summa parte capitis habent: infantes non baptizantur ante quadragesimam diem sui hortus: nisi morte ingruente: confitentur ut nos: eucharistiam sacram sumunt: extremam autem unctionem non hēnt: sed loco eius corpora benedicunt: cum ingrediuntur eorum delubra lactice benedicto corpora aspergunt: ut nos: consecrant corpus christi: & sanguinem: si tamen id consequi possunt. In azimis: hoc est: in pane nō fermentato: more nostro: & ubi non habent uinum (quoniam ea regio uitium est impatiens) uuas passas immergunt aqua: & demum succum exprimūt: eorū uice uini utunt: nā eo ex cataio comportantur uuæ passæ complures. humant humana corpora more nostro: cunq; quispiam uitam exhalauerit: mox conueniunt multi: & diebus octo continuis simul commesantur: peractis uero epulis: fundunt pro defuncto præces: testantur: supræmaq; colitur uoluntas: & ubi intestati decesserint qui arctiore gradu defuncto est proximior: is est hæres: eorum coniuges uiris uita sanctis: cum dotalitio abeunt in paternas aedes. Ita tamen ut intra annum luctus non nubant: quatuor euangelistas habent: totidēq; euangelia colunt: obseruant quadragesimam: et aduentum ieiuniis: & orationibus perq; diligentissime: inter cætera: a die pasceue usq; in diē Pasce omni cibo abstinent: nocte sancti ueneris orationibus & concionibus sacrīs iugiter insistent: intra annum hoc sanctorum celebritates

mare obseruant primo diem sanctæ resurrectionis cum duobus sequentibus diebus: octauum diem pasce supra omnem festiuitatem colunt: quippe, qui affirmant ea die diuū thomā (cuius sunt ipsi perq; studiosi) i latus nostri seruatoris manū posuisse: cognouisseq; non fore fantasma: deinde diem qua christus celos conscendit eximie colunt: post hæc trinitatis assumptionis Beate Virginis: natiuitatis eiusdem: & purificationis: natiuitatis nostri seruatoris: epiphaniæ & omniū apostolorū diesq; dominicos obseruant: at primam diem Iulii mirū in modum custodiūt in memoriam diui thomæ christiāi pariter ac gentiles: cenobia habent ubi continentissime uiuunt monachi nigri: habent & sãctimoniales cōplures: sacerdotes uiuunt castissime. & si qui comperti fuerint incōtinentiæ: hi mox priuantur missarū celebratione: qui christo parēt diuortiiis minime utuntur: bonū uel malum sit matrimoniū: pennat ad ultimum usq; fati diem: ter in anno populus suscipit eucharistiam sanctissimam: doctores habent egregios eosq; eruditissimos: litterarum studia ibi uigent plurimum: prophetas ut nos legunt: addebat etiā dictus ioseph inibi esse complures sanctos doctores: qui uetus & nouum testamētum explicarunt cordatissime: habitu utuntur maurico id est lineis tunicis: diuiserunt annum ut nos in menses duodecim: & habent intercalarem diē: uerum diem partiti sunt in horas sexaginta easq; ad aspectum solis iter diu cognoscunt: noctu uero intuitu stellarum.

Cap. CXXXV.

Quando hiems est in urbe caranganore & de nauibus eorū.

Quando hiems est in urbe caranganore & de nauibus eorū. Vi caranganoram incolunt: hi sunt inter tropicum estiuum & æquatorem: & ut referebat dictus ioseph diem maiore habent horarū tredecim cum dimidia: minore uero .x. ita ut intelligas de nris horis nō autē de suis: q̄ sunt multo minores: ut dictū ē: cū uero sol ē i tauro umbrā hēnt ppēdicularē: quādo ē i cācro p̄iicit umbrā ad austrū: & ubi ē i uirgīe rurū hēnt ppēdicularē: quādo autē ē i capricorno ad septētrionē umbra p̄iicit: tēporis mutationē apud eos uidebis a medio mēse maii usq; ad mediū augusti: tūc tēperāt a nauigatōib; & nullo pacto: ob seuiētē p̄ id tēpus fortunā Maria sulcāt: sunt etnū i illis in diæ ptibus innumera nauigia quæ i occidentē cōtēdūt: alia uero i arabia in p̄sidem alia: nōnulla mare erithreum arant: alia uastissimam lustrant india: ad orientem imprimis usq; ad chersonesum aureā: & deinceps ad extrema india prætereuntes cataiū: & tabrobanam insulā sayllamq;

Has sancto rū celebritates ritu christiano uenerantur Diui thomæ sunt ad modum studiosi Sacerdotes cōpti incōtinentiæ exauctorantur: Litteræ ibi uigent Diē partiti sūt i horas lx. & ad solis aspectū stellarumq; eas cognoscunt Inter equatōrē & tropicū estiuū Solē concommitat umbra. ita tamē ut ab aduersa parte sit nisi cū hēnt ppēdicularem Quādo nō sulcāt æquora

Vela. xii.
Pro uelis
tegetes.
Clauis ferre
is naues fa-
bricantur
Thuræ fer
rumināt na
ues
Quo mo-
do ipellunt
eoz naues i
pellagus

& complures alias: Naues itaq; huiusmodi quibus sulcant sunt pergrā des adeo ut circa duodecim uela hēat: remiges innumeros: nonnulli uero minus: alia autem p uelis tegetes. i. storias habent: & huiusmodi ab insulis pficiscuntur: alia uero ex cotonina omnegenus uela conficiunt: Naues fabricantur clauis ferreis: & propterea id dixerim: quoniā falso arbitrati sunt quidam clauis ligneis eorum naues consolidari: hæc. n. nō indiligenter sciscitatus sum a Ioseph prædicto: ostendi illi aliquādo formam cōficiēdi nostra nauigia ratus longe aliū esse eorū morem: ac ille subridens ait itidem indos quoad fabricandas naues seruare: eas ēt ferru mināt thure admixtis nonnullis aliis. cum autē in mare fabrefcās naues proiciunt: elephantos hinc & hinc ponunt: qui nō sine hominum strage molem trahunt in mare: ceperunt ob tot hoīum cladem ab hoc more temperare: & dimissis beluis (quibus utebantur ad nauandam hanc operā) numerosiore m hoīum cetū addunt donec moles i pellagus trahat.

Cap. CXXXVI.

De moneta illorum: & de rebus quæ ibi nascuntur.

Triplex mo-
nere genus
Plaga carā
ganore lon-
ge aprica ac
ferax
Nō nisi an-
nosi pere-
unt
Eqs tātum
ad gerulam
opam utunt
Loricant se
piscium pel-
libus
Vice numi-
nis colunt
animalia

Triplex est genus monetæ illinc: saraphum appellant suū aureum numum ualoris: & ponderis nostri ducati: aliam uero appellant parantem argenteā: & ea est ualoris solidoz sex: e nris habet: & aliam ualoris solidi unius: & hæc omnes habent imaginem subscriptiōemq; sui regis: ibi auz neq; alia metalla inueniuntur: illuc cōportantur aliunde: uidelicet ab mōtibz quibusdā: qui absunt. M. fere. ccc. plaga caranganore est soli patentis eiusdemq; aprici: & feracis: longe absunt montes: cœli est perq; clementis: uiri sunt subcineritū: qui uero mōtes incolunt hi sunt albicantis coloris: & non nisi annosi pereunt: referebat ioseph inibi uiros centenarios esse: qui adhuc dentium ordinem illesum hēbant. Regio est admodum ferax: licet triticum nō gignat neq; equos: eo triticum comportat ab quibusdā insulis eiusdem naturæ cui est regio calechut: & combaite: & id efficit arenosa plaga: equos mittunt ormus: & montes quidam: eis minime utuntur nisi ad gerulam operam: cum ultro citroq; comportantur merces: ad bella non utuntur: pedes præliantur arcibus & sagittis necnon macheris: & clipeis obrotundis: hastis nonnullis utunt in prælio. digladiatores sunt eximii: alii se loricāt piscium pellibus: quæ sunt ad quoscūq; ictū ppe ipenetrabiles: alii loricās: & thoraces ferro fabricāt: animalia omnifariam hēnt: ut sunt boues arietes Bubali pecora: & id genus cōplulcula: & ea uice numinis

gentiles colunt. Regio ēt fert elephantos uberrime: minutiora ēt hēnt animalia: ut sunt gallinæ: anseres: sues non habent: percunctati sumus etiam præcium rez: & ostensis gallinis ipsi ioseph indo: dixit apud suos se centum gallinas aureo uno consequi quire.

Cap. CXXXVII

De Oriza: Palmis: & nucibus indiæ.

Hæc plaga fert orizam eximie: & sacharū: tritū utrunq; emittit ac oleo conditum: oriza panem conficiunt non insuauem: habent herbarū genera uiginti: quæ hominem alunt plurimum radicibus imprimis oblectantur: rosmarinū non hēnt neq; bussum: poma: uites: nec persica: hæc oīa ostendimus illi: quæ dixit haud fore in regione sua: Ficus hēnt complures adeo ut uix sit credibile quātū scateat regio fructibus huiusmodi: habet & aliā arborem quæ fert indas nuces: & hæc arbores ut referebat ioseph quadrigeminos gignunt fructus uide licet oleū: uinū: acetū: & sacharū: q; uero his fidem non adhibent legant strabonē in. xvi. sue geographiæ: & ad stipulabunt ioseph indo uera naranti. sic. n. strabonis caput incipit: cætera uero ex palma prebet: ex ea enim panis: mel: & acetum: & oleum fit: & testilia uaria: Nucleis pro carbonibus fabri ferrarii utuntur: qui in aqua macerati bobus: & ouibus in pabulum dantur.

Cap. CXXXVIII.

Quomodo ex palma fit uinum: oleum: acetum: & sacharum.

Quomodo ex palma fit uinum: oleum: acetum: & sacharum. X palma igit hoc mō quattuor sunt fructus in mēse Augusti (id est eis primū uer) palmā putat ut nos uites: & quoniā tūc arbores potissimū luxuriāt: gemunt incise: lachrimasq; istar cōfauciata uitis emittūt: has uasis excipiūt tribus solū diebus ab arbore fauciata: ea p uino utunt albicāte aqua: elapso triduo ex latice fit acetū suapte natura: q; uero sacharū efficere uoluerit. Is aquā hmōi sumat emanātē itra triduū: & ahenis ipositā tantisp coquat donec uix tertia ps sup sit: tunc sic decocta mel efficit suauissimum: ubi uero mel est effectū id rursum aqs imergunt. & cōpurgāt subide usq; ad uigessimum diem. & cum diligenter defecauerit eo utunt p uino & qdem ut aiunt suauissime: e nucleis uero fructus palmæ exprimunt oleum: hēs igit ex una arbore fructus cōplures ex lignis ēt semicōbustis: carbones fiunt: ex libro arboris funes: hæc itaq; summa sit nullā esse aliā arborem: quæ magis humanis usibus cōducatur. Ibi etiam ubertim piper nascitur qd torret ad

Habent her-
barum ge-
nera uiginti
q; mire ho-
minē alunt.
Arbores q;
ferunt qua-
drigeminos
fructus
Strabo his
ad stipulat
capite. xvi

De uino pal-
mis exp̄so
Ex melle ui-
num
Ex una ar-
bore cōplu-
res fructus
Nulla con-
ducibilior
humano ge-
neri arbor:

Pip torrent
ad solem ne
satum alibi
germinet

calorem solis ne forte satum alibi germinet in damnum eorum. Arbores ibi non sunt magnæ proceritatis: nusq̄ tamen sunt frequentiores præfertim in india: ibi etiã copia est ingens zinziberis: mirobalani: calia: & aromatum fere omne genus: hæc omnia præstinat mauri negotiatores & ea Babiloniam (cayrum nunc appellant) urbem niloticam: comportant inde Alexandriam: Damascum: & demum ad Persas: conuehūt hæc etiam uersus montes: & ad cataium: quæ regiones plurimum a nobis absunt: prout latius referemus in sequentibus: uerum postq̄ satis: ac super de urbe caraganora dictum est: equum censeo ut rursus ad urbem calechut redeamus.

Cap. CXXXIX.

De urbe calechut deq̄ eius rege & moribus necnon mercibus.

De situ urbis
calchut
Vt parcat
iusto uolumi
ni de his
parcius loq̄
tur

Urbis itaq̄ calechut occidentem respicit: abestq̄ ab urbe caraganora. M. prope. xc. mari adiacet: & portū hēt nō incelebrē: maior est caraganora: eius dominus est idolorum cultor: & eius sectæ cuius est dominus caraganore: in nullo prope differunt: si cultū deorū: si mores: si superstitiones spectaueris: uti latius cōmeminimus in superioribus: p̄p̄ea ut parcamus iusto uolumini: parcius in presentia de hac re loquemur. Illud tñ nō p̄teribo illic fore prope innumeros negotiatores: Persas: uidelicet: mauros: Indos: Medos: asyrios: Syros: arabas: Egiptios: & fere ex omni orbe conuenas: alii alias ducunt merces adeo ut ibi fere nihil: quod ad humanū cultū spectet desideres: sunt inter cæteros illic nōnulli qui Guzerati appellantur q̄ multiiuga tractāt mercimonia: eo itaq̄ quasi tota india merces comportat uberrimas: frequentior ēt inibi negotiatorū nūerus erat: cū icolæ cataii illo proficiscebantur: hi igit̄ cataii populi colunt christū & coloris sunt albicantis: ut nos: uiri sunt p̄q̄ strenui: qui olim in urbe calechut eximie negociabant: uerū cū rex calechut male eos accepisset: soluere illinc: & paulopost reuertētes stragē nō mediocrē icolis urbis calechut itulerūt: & deinceps nō sunt regressi: posthæc adiuere urbē mailapetā: q̄ urbs paret regi narindo. Regio respicit oriētē: & distat ab indo flumine. M. xc. ibi nūc: sua exercēt mercimonia: populi dicunt̄ malafines: multiiuga ferūt mercimonia: uidelicet serica oēgen: æra: plūba: stagna: ac castoreū: & id genus innumeros odores: hæc sunt q̄ ipsi eo cōportāt: q̄ uero exportāt illinc: hæc sunt uidelicet Coralli omniū generū & aromata: aiūt eorum regionem abesse ab urbe calechut. M. sex mille: in capite ferunt ornamenta

Ibi fer̄ ex
orbe conue
ne:

Guzerati
mercatores
Cataii popu
li cur urbē
calchut nō
adeunt

Urbs maila
peta quātū
abest ab in
do flu.

Malafines
po.

quædam ingentissimi precii: locupletes sunt in uniuersum: redeam⁹ ergo ad urbem calechut: cuius Rex dicitur Bauser: qui magnam regiam habet instar Theatri: cuiusue latera stipant septem milia hominum: qui pro salute principis uigilant: hi noctu urbem Lustrant: quoniam uasta est: & patens absq̄ menis: per uices propterea uigiliae disponuntur: ne quid inopinatum accidat. dum dant membra quieti: hanc curā uiri. ccc. habent. In theatro uisuntur aulae siue cenacula magna quattuor: quæ singula singulis patent nationibus. alia indis: mauris alia: alia iudeis: christianis alia patent unaq̄q̄ natio nouit suum auditoriū: in alieno non admittitur: priui priua loca audientia habent: & ibi expediuntur: uerum eo prius non accedunt q̄ loti fuerint: alioquin ad regem minime admitterentur: illoti uidelicet utpote immundi: ac foedi: gentiles hunc morē seruant: in mari nunq̄ comedunt: quoniam si id agerent nusq̄ regem uiderent deinceps: neq̄ omitemus quin: & rursus de hac re mentionem faciamus: licet in superioribus commemorauerimus: nam retulimus paulo supra mulier̄ indas hunc morem habere: q̄ uidelicet nihil ducunt honorificentius: q̄ cum uiris simul occumbere: comburi propterea cum coniugibus iam fato sanctis summe appetunt: nec id mirum: putant enim non posse aliter sibi parere immortalitatem: huius rei commemorat Strabo. xv. suæ geographiæ eius caput sic auspicatur. Refert enim Nicolaus Damascenus se anthiochiæ &c. quæ sequuntur: sicuti igitur præfeci in urbe calechut magna fiunt commercia: & statis anni temporibus fiunt nundinae non incelebres: eoq̄ undequaq̄ cateruatim populi confluunt: ex cataio imprimis: demum indi omne genus: Perse: Medi: Syri: Turce: Asirii: Arabes: Aegiptii: & hi præfertim qui Babilonem. i. cayrum incolunt. urbem ægyptiam: quæ nilo adiacet amni famigerato: multarumq̄ gentium: ac regionum termino: percunctati sumus etiam Ioseph prædictum indum an illi nostræ huius regionis cognitionem habeant quampiam: referebat romanam urbem & Venetias: necnon Galiam: quæ Francia dicitur: esse apud eos nonnihil in præcio: & imprimis aurum uenetorum signatum: argentumq̄ illic esse eximio in præcio. Is ergo Ioseph adiuuit Illustrissimos Dominos uenetos: & eis ostendit nonnullos antiquissimos aureos in quibus erat expressa ueneti ducis perq̄ uetus imago.

Cap. CXL.

De regnis cambaie ormus: & Guzerat.

Locupletes
in uniuersū
Rex cale
chut dicitur
bauser. pro
cuius salute
yii. milia ho
minum uigi
lant

Priue natio
nes priua ha
bent audito
ria

Prius regē
non adeūt q̄
loti fuerint

In mari nūq̄
comedunt

Nihil hono
rificēt⁹ du
cūt ide mu
lierē q̄ cū

coniugibus
cōburi uiue

Hui⁹ rei cō
mēnit stra
bo

Statis añi tē
porib⁹ fiūt
nūdine non
incelebres

Romā gal
liam & uene
tias norunt

Aurei uene
ti in præcio

Regnū cā
baie abest a
calechut
M. fere mil
le

Equi eximii

Caput mo
golistanum
Sobobec se
math: chesi
mii urbes
Vrbs cāba
ie

De guzerat
plura
Capitale est
bouē occi
diffe feminā
Morticina
nō comedūt
In uniuersū
sūt cōtinētis
sini

Ostq̄ satis: ac super de urbe calechut dictum remur: de rebus
occiduis fiet sermo: & imprimis de regno cambaie quod abest
ab urbe calechut. M. prope. M. & inde ad isulā orm^o. M. ccc.
& ea est in principio sinus persici introrsus terras. M. xx. & id loci dicit
caput mogolistanē ubi auspicatur sinus: hæc insula circuitu patet. M.
fere. c. & quinquaginta: eius dominus seruit maumethi: urbs est uasta ad
modum & habitatore frequentissima: ac prope omnium rerum ferax:
mercimonia emittit quasi innumera. Ibi & uitrea fiunt uasa elegantissi
me: legunt illic unionum copiam maximam: equos fert eximios quos i
indiam uenales mittunt: eis etiam merces comportant suas: hinc igit. i.
ab hoc capite mogolistanū: quod est in umbilico insulæ ormus usq̄ ad
urbem cambaiam intercedunt innumera maurorum urbes: inter quas
hæc minime sūt obscuræ uidelicet Sobobec: Semath: & chesimii. Intror
sus uero est urbs Guzerat: secus autem littus urbs Cambaie uisit q̄: ut
p̄fecim^o potest abesse ab capite mogolisteno. M. q̄si. ccc. hæc urbs cāba
ie plurimū sinuat: & ubi est sita urbs dī sinus Guzerat: uerū olī dicebat
Bedrosia: & quoniam meminimus huius loci Guzerat nonnulla de eo re
feremus: eius itaq̄ plaga habet urbes complures: uicos: & oppida: frequē
tissimis est habitatoribus: eisdemq̄ negotiatoribus. Idola colunt necnō
solem: & lunam: bouesq̄ feminas adeo: ut apud eos capitale sit bouem fe
minam occidisse: morticina non comedunt: uinum non bibunt albū: ui
ri sunt albicantis coloris: superantq̄ albedine incolas calechut: fascina
tores sunt eximii: comunt capillum: & barbam: & cincinos ut mulieres
circunferunt torqueq̄ ex capillo facto caput mire exornant: mulieres
uni uiro solum nubunt: & rursus uiri unam ducunt coniugem post
quam uitam celibem agunt: in uniuersum sunt continentissimi: nec in
uenerem facile ruunt ut reliqui salaces: legumine uiuunt: & oleribus
quæ parens mittit terra: ut auctor est Pitagoras: abunde dictum arbi
tror de urbe Guzerat: superest ut nonnihil de urbe cambaie disce
ramus.

Cap. CXLI.

De situ urbis Cambaie: deq̄ eius rege & nonnullis aliis locis
ac de aromatibus.

Cayrū idie

Urbs Cābaie sita ē i sinu Guzerat: ea ē maxie culta eximiaq̄ ua
stitate & uiroz frequētia ac fere oīum ē idia: urbiū excelētior:
cayr: p̄pea idia: appellat: muro ambit: & pulcherrimas habet

ædes: olim eius dominus erat gentilis: & idolis seruiebat: nunc sectæ est
maumethane: id effecit numerosior cetus maumethanorum: qui urbem
incolunt eamq̄ moderandam suscipere: quæ scaret gentilibus: ibi lacha
nascitur uberius: q̄ alibi gentium: negotiatores sunt non incelebres. Na
ues habent innumeras quibus sulcant maria: & imprimis Ethiopicum
Eritreum persicum necnon indicum: abest hæc urbs ab capite quod
dicitur Diongul. M. ccc. in eius sinu sunt complusculæ urbes: quas per
censere longum foret. Inq̄ eo insula quæ maya dicitur & post id caput
Diongul orientem uersus aliud caput occurrit quod appellant ely: ad
M. fere. c. l. & inde ad urbem calechut. M. Dc.

Cap. CXLII.

De rege narfindo: & quadā ecclesia sancti Thomæ.

Vcusq̄ littoralia omnia percurrimus uidelicet ab urbe caran
ganone usq̄ ad isulā ormus: superest ut de regno cuchin præ
sertim de mediterraneis nihil non exaremus: est igitur intror
sus ad. M. fere. ccc. non longe a montibus rex quidam impotens narfin
dis: is cum sit ualde potens urbem habet triplici circumdatam muro: ea
dicitur Besenegal: is rex ut retulit ioseph indus: cum ad bella p̄ficiscit
secū ducit Elefantos. Dccc. equites. IIII. mille. pedites uero innume
ros: adeoq̄ magnum innumerumq̄ cum exit ad bella secū trahit exerci
tum: ut spacio triginta. M. ad quacūq̄ orbis partem minime contineri
possit: idest quadrata acie tantūde terrarū uersus orientem & occiden
tem: & rursus itidem uersus aquilonem: & meridiē exercitus occupat.
Res prope incredibilis licet uera: addebatq̄ dictus ioseph regnum hu
iusce regis patere circuitu trium miliū miliarium. Is rex colit idola: uerū
reuertamur ad littoralia: & primo loco auspicabimur ab urbe cuchina
quæ respicit orientem: & prætenta est india: dum igit soluis ab urbe
cuchina tendisq̄ ad ortum solis: ad .M. fere centum caput comperies
quod appellant cumar: & inde usq̄ ad indum fluuium ubi auspicatur in
dia intercedūt. M. D. Inq̄ eo itinere sinus uisit non incelebris: cui no
men est orize: & ibi famigerata urbs de nomine sinus oriza dicta eam
præterfluit indus: & in eodem sinu est urbs alia quæ instar promontorii
in mare prominet: ea dicitur milapar in qua diui Thomæ apostoli de
lubrum celebre colitur eximie: idq̄ templum refert ecclesiam San
ctorum Ioannis: & Pauli Venetiarum. In eo igitur delubro corpus

Lacha
Caput dion
gul
Insula may
ya
Caput ely

Regnū cu
chini ubi:
Vrbs bese
negal tripli
ci circunda
ta muro
Rex ipotēs
innumeram
post se tra
hit exercitū
Regnū pa
tet circuitu
triū miliū
miliarium
Vrbs præ
tenta india:
Ab ido flu.
india auspi
catur

Urbs mila-
par ubi cor-
pus diui tho-
me.
Celebres in-
sulae
Samotra in-
sula idest
Taproba-
na: abest ab
urbe cale-
chut itinere
triu mensiu
Ultra ea ca-
taium ifula

Diui Thome quiescit: quod claret innumeris miraculis: colitur propte-
rea eximie ab omnibus licet infidelibus: praeterea in hoc mari indico
complures insulae uisuntur: & inter alias duae sunt: quae ceteras omni re-
rum celebritate praestant: altera sayla dicitur: quae abest ab dicto capite
comar. M. prope. cc. ea est quae mittit equas: post hanc ad orientem al-
tera uisitur quae dicitur samotra nos Taprobanam appellamus: quae abest
ab urbe calechut itinere trium mensium: ultra eam est cataium feracissi-
ma: ut dictum est insula cum aliis compluribus: quarum haud quaquam me-
minisse est animus: quandoquidem ab dicto Ioseph indo plura non ac-
cepimus: neque nos eas remotiores orbis partes adiuimus: potuissimus
quidem longiore subsellio gemmarum: ac lapidum margaritarumque na-
turam indagare: necnon de aromatum generibus differere complura: cum
haec imprimis ferat india: uerum cum minime pertineant ad id quod re-
tulit Ioseph praedictus: ex composito temperabimus: tum ut praeter ue-
rum nihil relatum puteris: tum uel maxime ut tandem aliquando ceptum
opus ad umbilicum deueniat.

FINIS

Operi suprema manus imposita est kalendis quintilibus. Ludouico gal-
liae rege huius urbis iclite scepra regente. Iulio secundo pontifice maxi-
ma orthodoxa fide feliciter moderante: anno nrae salutis .M.D.VIII.

